

ARÛSÎ SEYAHATNÂMESİ

Sûfîlerin Patikaları

MEHMET HAKAN ALŞAN

ARÜSİ SEYAHATNÂMESİ

Sûflerin Patikaları

Mehmet Hakan Alşan

Genel Yayın Yönetmeni

Hanife Gürbüz

Editör

Abbas Öztürk

Redaksiyon & Edisyon

Azra Has

Kapak Tasarım

Sercan Arslan

Kapak Resmi

Tülay Gürses

Satış ve Pazarlama

Mehmet Gürbüz

Grafik Tasarım

ademşenel.com

Dönem Yayıncılık: 18

İrfan: 01

Sertifika No: 24887

1. Baskı: Nisan, 2022

ISBN: 978-625-7555-35-7

Baskı Cilt

Step Ajans

Göztepe Mah. Bosna Cad. No: 11

Bağcılar - İstanbul

Tel: 0212 446 88 46

Dönem Yayıncılık

Göztepe Mah. 2301. Sokak No: 21/2 Bağcılar - İstanbul

Tel: +90 212 659 30 03 - +90 533 427 94 98

ARÛSÎ SEYAHATNÂMESİ

Sûfîlerin Patikaları

MEHMET HAKAN ALŞAN

DÖNEM
YAYINCILIK

M. HAKAN ALŞAN: 1974, Trabzon doğumlu. İlk ve Ortaöğrenimine Akçaabat'ta devam etti. Lisans ve Uzmanlık eğitimlerini ODTÜ, KTÜ ve BÜ'de tamamladı. Davranış Bilimleri Uzmanı.

*Bilimi sanatla, aşkı irfânla yoğuran,
Gizlice Evliyâ'nın gönül ahfâdı,
Hezarfen bir Hakk dostu,
Prof. Dr. Süheyl Ünver hocamızın,
azîz hâtırasına ithâfen...*

İçindekiler

Şah Alemdar Baba	11
Çocuk ve Kalbi	19
Köse Necmi	35
Suç Yolu Dervişleri	46
Birleşen Noktalar	80
Boşluk	91
Bileği Taşı	93
Gönül ve İçtenlik	94
Kapıdan Kovulan Adam	97
Sevginin Sâdece Sözü Edenlere (Derviş Kaşıkları)	100
Miskinlik	102
Başvezîrin Ferâseti	104
Zâlim Hükümdar	114
Esenlik	117
Köpeğin Kaderi	122
Özgürlük	124
Aşk	126
Sofra Nöbeti	128
Kendi Üzerine Atılan Toprak	130
Toprağın Gözündeki Sürme	132
Kaderdenklik	134
Ekşi Yüzünün Balı	141
Eşeğin Tılsımı	142
Bağsız Bağımsızlık	143
Hayat bir Tattır	145
Kör Kuyu	147

Bilen Kalp.....	148
Doğmak, Yeniden. . .	150
İnsanlık Hâli	152
Yansıma	154
Koşulsuz Sevgi	157
Fakirin Ölümü.....	158
Anne Sözü Dinlemek	160
Kocakarının Kedisi	161
Ne Ekersen Onu Biçersin.....	162
Teslîmiyet.....	163
Kadirşinaslık.....	164
Hazıra Dağ Dayanmaz	168
Niye Ben?	171
Tembelin Hülyâsı.....	173
Cömerdin Fedakârlığı.....	175
Cömertlikteki Büyü	177
Kalpleri Ölü Kimseler.....	180
Müsrif Dilenci	182
Baba Mirası	185
Gezgin Baba	186
Kör Adamın Duâsı	189
Yüz Yaşındaki İhtiyar	191
Sultânın Yüzüğü	193
Tecrübe Kazanır.....	195
Çelimsiz Şehzâde	197
Korkaktan Korkulur mu?	200
Cimri Hükümdar.....	201
Efendi.....	202
Aşkın Töresi	203
Sultan Kızı.....	204
İnsan Sevdîğinden Usanır mı?	206
Mecnun'un Aşkı.....	208
Gönül Susuzluğu	211
Âşık Delikanlı	212

Sadakatli Genç	215
Havarîler	217
Affetmek	219
Vefâ	220
Duâ	222
Cennet	223
Köşgerî İsmail Efendi	225
Kedili Kütüphâne	234
Gül i Rânâ ve Aynalı Baba	251
Adam ve Kalbi	260
Anka'nın Son Şarkısı	280

Şah Alemdar Baba

Hikâyemiz Trabzon, Akçaabat'ta geçiyor... Tarihin tozlu raflarına baktığımızda, özellikle antik ve klasik dönemlerde, coğrafyalar arasında yoğun ve zorunlu göçler olduğunu görürüz. Nitekim, 1400'lü yılların ikinci yarısında Fatih Sultan Mehmet de ilkin İstanbul'u fethedip İç Anadolu'da Karamanoğulları Beyliği'ni imparatorluğa katınca, akabinde de Trabzon'u fethedip, giderek büyüyen bir devletin iskân politikaları gereği Konya ve yöresindeki Türkmenleri Gümüşhâne ve Kürtün üzerinden Trabzon sırtlarına yerleştirmiştir... Sanırım Trabzon'un çelebiliği ve kadim sûfilîği biraz da bu tarihsel arka plana yaslanmaktadır.

Kanaatimce, sözünü ettiğim bu Mevlevî-Çelebilik, büyük mesnevîhan ve ilim insanları olan Trabzonlu Hamâmîzâde İhsan Bey, Trabzonlu Köseç Ahmed Dede Efendi ve yine Trabzonlu dev sûfî-melâmî-şâir Tıflî ile birlikte Karadeniz'de biraz daha görünür olmuştur. Ne mutlu ki, bu tohumlama gel zaman git zaman Akçaabatlı bir sûfî olan Alemdar Baba'nın hikâyesine kadar da ulaştırmıştır bizi...

Şah Alemdar Baba, Akçaabat'ın Akçakale nâhiyesinde kendini sırlayan bir çelebidir. Melâmî neşvelidir. Bu arada Akçakale deyip geçmeyin, burası da kadim ve antik bir limandır... Hinterlandı ise Çepni vadisidir. Tarihi vesikalara baktığımızda bu vadi Garziya, Eskiöy, Baltacı, Çilekli üzerinden güneye

doğru Hıdırnebî Yaylasına ve oradan da Marzallı Obası'na kadar uzanır. Akçakale, aynı zamanda Denizci Akçaabatlıların köyüdür. Bu beldenin antik adı, Kordyle'dir... Bu kelimenin anlamı ise 'Düğüm'dür... Dahası, Trabzon Rum İmparatorluğu ile Selçuklu ve Akkoyunlu ve daha sonra da Osmanlı Türklerinin sık sık savaştığı ve bu savaşların düğümlendiği yerdir Akçakale... Nitekim adı da buradan gelmektedir

İşte bu nedenle Kordyle, antik metinlerde hep kendine has övülesi özgünlüğüyle yer bulmuştur... Vâkıâ, burası sol omzunu Yoro Burnu'na yaslamıştır. Bu burun ise kutsal bir seyirlik makâmı olan hâkim bir tepedir. Kayıtlara göre, Yoro Burnu'nda yüksekçe bir kaidenin üzerinde, antik zamanların İstanbul'undan ve İtalya'sından gelen gemileri selamlayarak karşılayan bir Kral Hadrianus'un heykeli ve Atenas Tapınağı varmış... Tapınağı muhteşem olan bu dağın adının "*İeron Oros: Kutsal Dağ*" olduğu, zamanla da bu adın günümüze 'Yoros/Yoroz' olarak ulaştığı düşünülmektedir... Tapınağın arkasındaki derin orman ise dev yılanları ile meşhurmüş. Bu vadi hem kutsallığı hem yabanılığı hem de yılanların sır bekçiliği nedeniyle sanırım binlerce yıldır yerleşime kapalı kalmış ve hâlen de bu gizemli enerjisini günümüze kadar koruyabilmiştir.

Yoros/Yoroz Burnu'nun bir kardeşi de İstanbul'dadır. İstanbul boğazından çıkarken hemen sağa doğru kıvrılıp Anadolu Kavağı'ndan yalı boyu yola çıkan ve yavaş yavaş rüzgârı yoklayıp arkasına alan ve Karadeniz'e yelken açan Argo gemileri, tam buradan dönüyorlarken yine 'Yoroz Burnu' dedikleri hâkim tepenin önünden geçerek istisnasız buradaki sunağı ve 12 tanrı heykelini selamlarlarmış. Böylece, adının da anlamında gizlice gömülü olduğu gibi konuk sevmeyen hırçın Karadeniz'de güvenli bir yolculuk yapmak ve Akçaabat'ın Akçakale köyündeki diğer Yoro Burnu'na selâmetle ulaşmak ve

de ardından Akçaabat'ın derin yataklı güvenli limanına demir atabilmek için İstanbul çıkışındaki bu Yoroz Burnu'nun önünden geçerken gemi güvertesinde duâ ve ayinler yapılar mış...

Akçakale'nin sol omzu olan Yoroz Burnu'nu bu şekilde tanıttıktan sonra, şimdi sağ omzuna geçelim isterseniz.

Evet!

Akçakale'nin sağ omzu ise Akçaabat'tır ve bu güzel belde de antik metinlerde *Hermanossa* adıyla anılır ki, sanki bu kelimeleştirme ve seslendirme "Harmanı Olsa" daha güzel olurdu diye bir çağrışım yapmaktadır. Gerçi Akçaabat'ın en eski mahallesinin Harmancık adıyla meskûn olduğu düşünülecek olursa, Harmancık ile Hermonassa adı arasında fonetik ve betimsel bir ilintinin olması gerektiği dikkate şâyandır.

Neyse konuyu dağıtıyorum. Farkındayım. Devam edelim.

İşte böylesi antik ve otantik bir tarih ve medeniyet beşiği olan Akçakale'mizde, Alemdar Baba nâmı ile mâhut bir çelebi zat var imiş. Hâlen hayatta mıdır bilemiyorum ama bu yazımda kendisini yakından tanıyanların bir anısını sizlerle paylaşmak istiyorum.

Öğrenebildiğim kadarıyla, uzun seyahatlerini emekliliğiyle taçlandıran ve dâima hakikat arayışıyla Akçaabat'ımıza nefes veren Alemdar Baba, ezeldeki takdire mutî bir teslimiyetle, tâ olgunluk yaşlarından beri neye ve neyzenliğe me-rak salmış. Hem üstad bir üfleyici (*Nâyî*) hem de kendi atöl-yesinde el işçiliği ile ney yapabilen ve ney dağlayan bir usta nâyîçar (*Ney Açar*) bir usta imiş.

Hikmet-i Hüdâ, Alemdar Baba, aynı zamanda bir deniz insanı olduğu için, farklı tüccarlarla da yolu sık sık ke-sişiyormuş. Bu seyahatlerinin birisinde, kamış ticâreti yapan ve ithal ettiği kamışları; sandalye, masa veya aksesuar üreten

mobilya imalatçılarına satan bir iş adamının işyerini ve deposunu ziyârete gitmiş.

Ofise doğru yönelmişken; kapının hemen sağında, yazıhânenin önünü süpürmek için kullanılan bir süpürgeye ve süpürgenin sapına gözü ilişmiş.

İçinde bir ürperti zuhûr etmiş. Sarrafın altını ısırmadan tanıdığı gibi, o da bu kamışı hemen tanımış. Kamışla birbirlerine nazar etmişler. Bir Neşet Ertaş türküsündeki gibi, *“kalpten kalbe bir yol vardır, yâr oy, yâr oy, yâr oy, yol gizli gizli...”*

İşte o gizli yol ile aralarında gönülce ve kuş dilince konuşmuşlar. Alemdar Baba'nın nâfiz nazarları kamışa vücûd vermiş ve onun çileli inleyişlerine şahitlik etmiş. Bir kapı süpürgesinin sapı olan o kamış da artık mîracını gerçekleştirmeyi ve böylece Hakk'ın nefesi olup nağmeleriyle halkın gönlüne girmeyi niyaz ettiğini orada ikrar edip murâdını Alemdar Baba'ya deyinirmiş.

Alemdar Baba, nâzik bir üslupla tüccar dostuna, *“Dışarıdaki kapı süpürgesinin sapının insicâmı ve intizâmı pek hoş. Süpürge sapı olarak kullanıyorsun. Onu bana verir misin? Biraz da bizim kapımıza şahitlik etsin”* demiş.

Sehâvet ehli o güzel dost da gülümsemiş ve *“Ne demek, depodan çok daha güzelleri var, bırak bunu, oradan dilediğin kadar al istersen. Bunun boğumlarını elimizi acıtmasın diye keskin bıçakla kesip yonga yonga düzelttik. Hem dışarıda çokça yağmur ve güneş yemiş o dediğin kamış. Alt tarafı süpürge sapı. Sana daha güzellerini verelim”* demiş.

Alemdar Baba, o nûrânî ve çelebi tebessümü ile *“Eyvallah, ama ben o süpürge sapını istiyorum”* demiş ve *“dur bir daha bakayım”* diyerek gizliden izin almış gibi yaparak dışarı çıkmış ve en yakın nalbura koşar adım giderek gürgen ağacından iki tâne süpürge sapı alarak tekrar arkadaşının yanına gelmiş.

Oğluna kız isteyen bir babanın tevâzuu ve teennîsiyle satın aldığı süpürge saplarından birini bırakmış dostuna, diğerini de hemen değiştirerek kamışın yerine takmış ve o kapıda iki yıldır süpürge sapı olarak kullanılan kirli, küflü, paslı kamışı alarak sırta kadem basarmış gibi hemen kendi fakirhânesine dönmüş.

Son derece üşümüş olan ve üzerinden iki kış ve zemheri ayazı geçmiş olan ve âdeta sokaklarda yatıp kalkmış olan bu kamışı sıcak odasına götüren Alemdar Baba, büyük bir ihtimam ve ihtiram ile elindeki kamışı uyuduğu sedir yatağın başucuna koyarak ona demiş ki:

- *Gel bakalım ey boğumları tırpanlanmış şekilde bir kapıda süpürge sapı olarak nasîbini bekleyen kutlu kamış. Artık sana mîracını tamamlamak nasip olacak ve artık sen de konuşan bir hakikat olacaksın inşallah. Ancak bunun için kendini bana teslim etmen gerek. Dahası, sana yedi delik açıp seni dağlamam ve içindeki tüm kiri pası temizlemem gerekecek. Buna râzıysan seni burada yaratılış gâyene uygun uzun bir yolculuk bekliyor. Halkın kulağından girip gönüllerine sinmek istiyorsan evvelâ Hakk'ın sesi olabilecek şekilde pir-ü pâk bir kap olman gerekiyor!*

Şah Alemdar Baba'nın bu sözlerini işiten ney kamışı ise boğumlarından boncuk boncuk terlemiş. Hem sevinçli hem mahcup, hem müştak hem de meftunmuş. Henüz inceltilemiş olan o kaba sesiyle Şah Alemdar Baba'ya sormuş:

- *Ey ulu kişi! Neden bize bu teveccüh. Bu kutlu nasîbimizi ve sizin bu keremli lütfunuzu neye borçluyuz? Bize varınca, nasıl karar verdiniz? Neden bencileyin bu süpürge sapı?*

Şah Alemdar Baba, ney kamışına mütebessim bir şekilde cevap vermiş:

- Âşıkların gölgesi olmaz imiş. Nur nûra gark olunca gölge yapmaz imiş. Seni, hikmet-i hüddâ, gölgen yok iken gördüm. İlkin bu husus dikkatimi celbetti. Hem melâmetlik makâmında kapıda süpürge sapı olarak kendini kınayan ve kınatan meşrebin doğrusu bana yürek açtı. Bu meşrep, nazarımızca ulu bir makamdır. Kınandığı halde, bağlı olduğu kapıda hakikatini sırlamak, hâlinden şikâyetçi olmamak nazarımızca pek yüce bir ahlâktır. İşte bu tıyneti sende gördüm. Sana cevru-ı cefâ ettikleri halde, sen yine de süpürgelik hizmetinden geri kalmayıp, kaderin sana yüklemiş olduğu bu vazifeyi eksiksiz (kemal derecesinde) yerine getiriyorken seni görmek, gönلümü hoşnut edip cûşa getirdi. Bu nedenle senin adını “GÖLGE” koydum ve seni kendime ihvan bilip kardeşliğime aldım. Seni nefesime ortak, bûselerime mihenk, hakîkatime sînedar, bâtınıma âyînedar ve zâhırime de pîşekâr eyledim.

Bu sözler üzerine, artık ‘Gölge’ nâmıyla mâruf olan ney kamışı da cevap vermiş:

- Ey kutlu kişi, bizi bize yazan kudret kalemine ant içerim ki, artık seninim. Bu mülkünde dilediğince tasarruf edebilirsin. Bilirim ve bildirim ki, “Sevgilinin kapısını sabırla süpür, kapı bir gün açılacaktır.”

İşte o kapı nihâyet senin inâyetinle aralandı. Artık kendimi senin mâhirâne niyâzına ve hikmetli sanatına teslim ettim. Kamışlık yurdundan koparılıp, sonra da kavruk güneşlerde kurutulup süpürge sapı yapıldım! Vatan hasreti bir yana, melâmetlik (kınanmışlık) makâmında süpürgelik hizmetime sabırla devam ettim. Ardından sen çıkageldin. Bir mürebbî-i mânevî gibi el verip nasip almama vesîle oldun. Artık şimdi tamâmıyla kendimi sana sunuyorum. Hikâyatımın Hakk’a varıncaya kadar devam etmesi tek dileğimdir. Bilirim ki benim dileğim, ezelde senin dileğine denk düşmüştür. Bir mürşid ile öğrencisinin yolunun kesişmesi ne kadar irâdeleri dâhilinde olabilir ki? Bir

darbimeselde denildiği gibi, “yalnızca susuzlar suyu aramaz, su da susuzları ararmış.” Artık bu susuzluğumu ve suskunluğumu dindir ey kutlu Şah Alemdar Baba! Bana nefes ver! Emek ver!

Bunun üzerine Şah Alemdar Baba ‘Gölge’ adlı bu süpürge sapını eline almış. Onu dokuz boğumlu olacak şekilde ölçmüş, tartmış... Sonra nefes alıp vereceği ve böylece aşkı terennüm edeceği deliklerin açımına başladı. Her bir delik, bir nefis mertebesine denk düşüyormuş gibi hakikatin yedi perdesine telmihen ‘Gölge’ adlı bu süpürge sapına işte böylece yedi perdeli yedi delik açtı.

Rast Perdesi ile hülyâ, Dügâh Perdesi ile mânâ, Kürdi Perdesi ile sezâ, Segâh Perdesi ile senâ, Çargâh Perdesi ise devâ, Nim Hicaz Perdesi ile müntehâ, Nevâ Perdesi ile hüsnâ, Aşîran Perdesi ile Hakk Tealâ sırrı böylece âgâh oldu.

En uçtaki Parazvâne Cenâb-ı Şâhî Velâyet misâli İmâm-ı Ali oldu, Başpârenin komşusu ikinci Parazvâne Seyyîde Anamız misâli Hz. Fâtıma oldu. Başpâre ise Hatem’ül Enbiyâ misâli, Resul-ü Ekrem Hz. Muhammed Mustafa ile tamam oldu.

Böyle Allah, yedi nefis mertebesinin tınısını ve remzini (*müsemâmâsını*) bilen, ardından ilim şehri Cenâb-ı Şah-ı Merdan İmâm-ı Ali’nin velâyeti ile huzûra gelen, sonra da Seyyîde Hz. Fâtıma ile hakikate ve ehl-i beyte tathir edilmiş bir Rahîm olan, Cenâb-ı Resul-ü Ekrem ile de nübüvvetin hatem burcu misâli Başpâre olup âleme saçılan her âşık gibi, ‘Gölge’ de kamışlıkta başlayan çileli yolculuğunu Şah Alemdar Baba’nın elinde kutlu mi’râcıyla tamamlayıp, artık *Hakk*’tan *Halk*’a ses vermeye ve böylece içli içli hikâyatını terennüm etmeye başladı.

‘Gölge’, Şah Alemdar Baba’nın sırrı; Şah Alemdar Baba da ‘Gölge’nin sırrı oldu.

Bu iki âşığın burada hikâyeleştirdiğimiz meşkinin hâtırâtı, Trabzon'un Akçaabat kasabasının Akçakale köyünde el'an yaşamaktadır.

Kulağı delik olanlar duyarmış, gönlü açık olanlar ise Şah Alemdar'a varıp, selam verip nefes ve nazar almış. Sırlıca bir dergâh olan marangoz atölyesinin kapısı mahzâ gönül tapısı diri olanlara el'an açılmış.

Şah Alemdar Baba'ya ve evlâdı 'Gölge'ye selâm olsun.

Bu iki âşık sâyesinde anladım ki; yaşamak, yavaş yavaş doğmak, olmak ve varmaktır. Dahası, bu vecîzeye Hz. Mevlânâ'nın "*hamdım, piştim, yandım*" sözleriyle katılmaktır. Elbette ki hayâtımızın iniş ve çıkışlarında belirli çile istasyonları, olgunlaşma durakları, bekleme ve durulma dönemleri vardır ve her dâim de olacaktır. İşte bu seyirât ve sevkîyât yolculuğunda zaman zaman duraksayıp tökezlese de dâima yeniden kıyam ederek yolumuza koyulmalı ve bunun için de *ilim* ve *irfan* yolculuğumuzda aşkımızı ve ışığımızı dâima zinde tutmalıyız. Değil mi ki, hepimiz bir yerlerin kapısında başlarız hayâta. Sabırla çilemizi doldurduğumuzda ve doğamıza doğru adanmış hikemiyât yolculuğumuza çıktığımızda elbette ki bir gün *bilim, ilim, sanat, metafizik, felsefe* ve *irfan* katarı bizi de kervânına katacak ve menzilimize ulaştıracaktır.

Mesele sâdece sabretmek, aşk etmek ve çilemizi doldurarak geleceğe umutla nazar etmektir. Unutmayın ki insan, arayan olduğu kadar aranan, çağıran olduğu kadar çağrılan da!

Kutlu olsun!

Niyâzım odur ki Cenâb-ı Hakk Çalabım, Şah Alemdar Baba ile Gölge'nin sırlarını kutsasın.

Aşk ve ışık definelerini örtsün.

Hû.

Çocuk ve Kalbi

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Develer tellâl iken, pireler berber iken... Ben annemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken... Bir çocuk bir çocuğu severmiş.

Çocukça sevmek gibisi yoktur. Mıhlанmış ve mühürlemiş bir yürek acısı, heyecan, dizlerin çözülmesi ve çarpıntı... Hani sevdiğini görünce korkarak gözlerini kaçırmak var ya, işte öyle bir şey! Neden mi? Belki anlar diye! Ne korku ama...

Bir de içli ağlamalar... Kuytuda, kimsenin görmediği meclâlarda ağlamak... Bâzen mezarlıklarda, bâzen koruluklarda, bâzen ırmak boylarında, bâzen cılız çay yataklarının soğuk su kurnalarının yanı başında... Anda, zamanda, süzanda ve susanda...

1980'lerin ortalarıydı sanırım. Okul da ortaokul hani! Ama kalp daha çok küçük. Köylü, safkan ve ürkek... Dağlı bir çocuk: Kumral, dişlek... Ben yâni... Hâlen altını ıslatmada uyurken... Her sabah erkenden kalkıp, tabii ki âileden görülen beş tâne ineğini alıp bir-iki kilometre uzaklıktaki yüksekçe yamaçlara konuşlu meraya otlatmaya götüren kestâne gözlü bir çocuk işte. Bir gözü ineklerinde iken, bir gözü ise bulunduğu yüksek rakımdan Karadeniz'e bakmada...

Karadeniz... Dibi kara, kendi kara, bahtı kara, saltık bir savaşı gibi, poyrazlı ve atarlı deniz...

Çocuk ve kalbi her gün sabırla öğlen ezanını bekler. Gerçi, kiblesi *aşk* olana ezan ne eder? Gün ortaya dönünce ve Selâ Boğazı'ndan derin ezan sesleri gelince yâni, çocuk ile kalbi, Şehitlik Tepesi'ndeki yaban bodur çamlarının arasından inekleri sürüp evine getirir. Irgatlık işte: Çobanlık!

Evine varınca kapının önündeki küçük yalakta 'Bodom, Bodoom' diye ninnileyerek ineklerini sular. İnekler mi? Adları; Karanfil, Kıymetli, Gülbahar, Sarıkız ve Karakız... Evet! Hepsi birbirinden güzel kızlar...

Acele ile kızları ahıra götürür, yemliğe bağlar, tek tek sırtlarını sıvazlar ve onlara söz verir.

Söz? Ne ki?

Canım şey işte, artık meralarda ağlamak yok ve bugün kasabaya inip okula varınca her ne olursa olsun sevdiği o kız çocuğuna açılmak. Ama ne çocuk? Nemesis... Asilyes... Börte... Bakışları sert. Zümrüt tabletler gibi serlevha, gökten gelmiş gibi ilâhî nefha, güzeller güzeli bir mücellâ...

Belki de kazâra aramıza karışmış bir melek... Belki bir İlâhe...

Çocuk ve kalbi, bu derin düşüncelerle ve heyecanla inekleri bağladığı ahırın hemen üstündeki evlerinin köşesine bitişik mutfığa varır. Taştekte dedikleri mozaik ve yüksekçe bir tezgâhta kuru yufkaları ıslatır. Sonra yine taştan oyma nişten kibriti alır ve tüplü ocağı yakarak kendine yufka tavaşı pişirir. Ah, ne cânım bir lezzettir yufka tavaşı. İnşallah bu çeşni cennette de vardır diye içinden geçirerek muziplik yapar. Çocuk ve kalbi işte! Bunu yiyen 2 gün acıkmaz, iyi mi? Peynirlişi matah değildir, minzili olanı, yâni çökeleklişi candır, can...

O yıllarda okullu olmak, düğüne gitmek gibidir. Takım elbise giyilir ve devletlü ciddiyeti bunu gerektirirdi. 1980'lerdir.

Çocuk ve kalbi de takım elbisesini giyinir. Rengi pastel bir kahverengi. Çocuğun gözleri gibi. Ama cânım takım elbisenin rengi neredeyse beyaza çalmıştır. Çünkü Karadeniz işte. O cânım takım elbise, kilometrelerce yayan gidilen okul yolunda yaz kış demeden yağmur ve güneş alır, toprak ana ile bûseleşir, çamurlanır, ıslanır, kurur ve yavaşça solar gider...

Çocuk ve kalbi, derin bir ırmak koyu olan Bekir'in Mustafa'nın ırmağından yola çıkıp öğlenci öğrenci olduğu okula varana kadar, aylar ve yıllar boyu üzerine kaç yağmur yağmıştır ve takım elbisesi yolda kaç kez güneşle kurumuştur. Allah bilir! Evet! Elbisesi üzerinde kurur. Serde dervişlik budur. Çocuk ve kalbi yayandır. Ne yapsın ki? Aylar boyu üzerindeyken ıslanıp tekrar kuruyan takım elbise de işte bu yüzden ağarmış ve sâhibiyle birlikte o da ilim yolunda hamlıktan çıkarak, pişip yanmıştır.

Çocuk ve kalbinin ayakkabıları ise, munzurları çamurdan çatlamış ve rengi çoktan sırra kadem basmış olan Sümerbank iskarpinleridir. Çocuk ve kalbinin ayakkabı boyası hiç olmamıştır. Şehirden bir kız çocuğunu sevdi ya, ayakkabıları boyalı olmalıdır. Ama nafi! Olmaz işte. Çözüm, her gün beş kiloluk ayçiçek yağı tenekesini usulca yere eğerek bir kumaş parçasını yağlamak ve ayakkabılarını bu yağlı bez ile sıvamaktır. Olur mu dersiniz? Üç yüz metre, bilemedin beşyüz metre; ayakkabılar tekrar yağmura ve çamura teslim olana kadar olur, neden olmasın? Çocuk ve kalbi kırgın, mahzun... Nasıl çıkabilirsin ki kasabadaki o güzeller güzeli İlâhe'nin karşısına...

Çocuk ve kalbi işte... Çocuk kalbi...

Okula vardı da ne oldu sanki? En yakın cânının abdesthâne çeşmesinde ayakkabıları yıka! Pantolonun paçaları da zaten serpmeye çamur... E' hadi onları da yıka! Biraz sonra zil çalacak ve öğlenci öğrenci tayfası okulun bahçesinde sıraya

girecek. Çocuk ve kalbi, zümrüt gözlü İlâhe'nin huzûruna çıkacak... Ne huzur ama... Kierkegaard'ın meşhur eserindeki gibi: *Korku ve Titreme...*

Çocuk ve kalbi işte!

Ve büyük karşılaşma...

Şehrin kızı yine çok uzaktan göründü. Göksel İlâhe... Peşinde titanlar. Her biri ona kur yapmada. Değil mi ki; o, şehrin güzel kızı! Zengin, kent soylu. Sesi kuş cıvıldaması gibi. Bakışları zümrüt yeşiline çalan bir âyet gibi. Kitâb-ı Mukaddes'ten bir parça gibi. Sağ elinde cennet, sol elinde cehennem. Gözü ikisinde de değildi çocuk ve kalbinin. O, zümrüt kraliçenin kalbine tâlipti. Kalbindeki bu hisle birlikte esrimişti.

Şehrin kızı... Saçları Avesta'nın kutsal dizeleri gibi. Dudakları gün batımı... Elleri yed-i beyzâ gibi. Işıl ışıl ufacak ve sıcacık... Yürümesi karaca misâli nazlı... Seke seke bir koşması vardı ki, yanından geçerken kokusunu sana bırakırdı. Papatya kokusu gibi: Nergisli... Mürlü... Çay ağacı gibi... Açelya gibi... Hele ki bakışları, Anka-i Simurg gibiydi; büyümlü ve tılsımlı.

Uzatmayalım. Zîra uzattıkça, bakıyorum da çocuk ve kalbi çeyrek yüzyıl sonra bile ağrıyor, sancıyor...

Evet! Çocuk ve kalbi, evlerinin doğal bir parçası olan ahır-daki bilmiş kızlara söz vermişti ya..

Çocuk ve kalbi... Bir de inekleri. Konuşmuşlardı aralarında işte bu Göksel İlâhe'yi! Anlasana!

Sözünü tuttu çocuk ve kalbi! Açıldı şehrin kızına... Argo-notların Karadeniz'e açılması gibi. Ne kör bir cesâret! Ne had-dine ola ki bu Tanrıçaya yelken açmak... Çocuk ve kalbi işte...!

Durur mu? Şehrin İlâhesi Asilyes gibi çattı kaşlarını ona. Nemesis gibi yüzünü döktü. Daha doğrusu çocuk ve kalbinin kanını döktü. Kan; pıhtısız, sızılı bir kan... Sevdâ kanı...

Dedi ki şehrin kızı! Evet, dedi ki şehrin İlâhesi: Ne had-dine? Sen kim oluyorsun da bana âşık oluyorsun? Pantolonunun ve ceketinin rengi bile belli değil. Ayakkabıların çamurdan toprak rengi. Üstelik boyun da kısa. Dişlek seni! Aksanın da köylü. Yağlan ekmekle (ekmek arası tereyağı) okula geliyorsun. Paçaların çamurlu. Gömleğinin gırtlak düğmesi kopmuş kaybolmuş. Kravatın da babana âit herhalde, koskocaman duruyor! Yarı pantolonun içinde, kim bilir dizlerine kadar inmiş bile olabilir!

Evet! Sen kim oluyorsun da beni seviyorsun? Kim oluyorsun da bana âşık oluyorsun? Hadi oradan, köylü şey! Münâsebetiz!

Gök yarıldı. Göğün cam kırıkları gönlün üzerine üzerine saplandı! Gönül kırıldı! Kesildi, kanadı!

Çocuk ve kalbi koşarak oradan kaçtı. Korktu, ağladı. Şehrin İlâhesi peşinden titanlarını gönderir miydi acaba? Bu kadar aşağılanmanın yanında, şehrin serseri-meşrep titanlarından iyice bir dayak yemek de fenâ olmazdı hani...

Dedim ya, çocuk ve kalbi kırıldı. O da okulu kırdı. Okulun en çalışkanı idi, notları düştü. Artık ismi hatırlanmayan vasat bir öğrenci olmaya doğru dönmüştü tâlihi...

Daha fazla dayanamadı! Çocuk ve kalbi evine koştu. Çanakkale şehidi olan dedesinin kırk yakar bir çakmaz tabancasını yanına aldı. Dem, bahar ayları idi. Yaz tatiline az bir zaman vardı. Karne günü ufuktaydı. Koşa koşa kasabaya indi. Sevk-i tabii ile bir berber dükkânına girdi. Saçlarını sıfıra vurdurup kazıttı. Usturaya vurulmuş kel kafası ile âdeta dazlak

ve keller taifesinden olan seyyah dervişler gibi Kalenderîlere benzemişti. Kalenderîler: Kendilerine ve yaşama kayıtsız, delişmen, umarsız, Tengri parçası özel ruhlar...

Çocuk ve kalbi bu kâbil düşüncelerle yine cezbeli ve cerbezeli bir şekilde manava vardı. Yanında taşıyabileceği kadar meyve sebze aldı. Sonra bakkala revan oldu... Gofret ve koz helvası satın aldı. Ardından bir fırına avdet etti: Tırnaklı pide aldı yanına, bir de taş fırın somunu...

Neden mi? Çünkü dağlara vuracaktı kendini çocuk ve kalbi... Çok utanmıştı ve aşağılanmıştı... Hoş, sanki gayesi nam salmaktır ve aşkının mitolojisini yaratmaktır biraz da... Öyle ya, desinler ki: "Vay be, ne âşıkım arkadaş! Saçlarını dazlak yapmış, okulu asmış, kendini dağlara vurmuş, mecnûn olmuş... Gerçekten çok sevmiş demek ki! Sevmek! Üstelik ağlarcasına, çatlarcasına, taparcasına..."

Belli ki çocuk ve kalbi, bu söylencenin Şehrin İlâhesi'nin kulağına gitmesini ister gibiydi.

Belki de Şehrin İlâhesi'nin titanlarından korkmuş ve de kaçmıştı.

Ama bana kalırsa saftı çocuk ve kalbi... Âşıktı. Hem de öyle bir âşıktı ki, şehrin Zümrüt İlâhe'sini ölüsüyle, dirisiyle, akrabasıyla, kedisiyle, köpeğiyle, çiçeğiyle, böceğiyle, kısacası her şeyiyle çok ama çok sevmişti. Hatta dînî bayramlar gelip çatar da olur ki şehrin kızı kendi ölmüşlerinin mezarlarına gitmeyi unuttur diye onun yerine onun ölmüşlerinin mezarlarına bile gider, Yâsîn-i Şerif okurdu. Çocuk ve kalbi işte... O; sevdiği kızı işte böyle ölüsüyle, dirisiyle, mezarıyla, yasıyla, hep birlikte tastamam ömrüne katarak ve yüreğine alarak sevmişti.

Çocuk ve kalbi işte...

Bu hıçkırıklarla okuldan kaçmış ve yaylaya doğru yola koyulmuştu.

Koşuyordu, kaçıyor. Bir İlâheye ilân-ı aşkıta bulunmuştu diye çok ama çok korkmuştu...

Hesabâtına göre, engebeli ve sarp toprak yolları nedeniyle ancak yayan ulaşılabilen yaylaya varmadan önce ilkin Mezi-re'de akşamlayacak, sonraki gün de yaylaya vararak metruk bir seranderin kapısını kırıp içeri sıvışacak ve güyâ orada günlerce yas tutacaktı...

Çocuk ve kalbi işte...

Bu sergüzeştî duygular ile sırtını denize verdi çocuk ve kalbi... Karadeniz'e yaslandı. Yüzünü dağlara döndürdü. Nazargâhına uzaktan mora çalan başı dumanlı Karadeniz Alp-lerini alarak ve çıkınına da iâşesini koyarak yola koyuldu.

Klasik dönem seyyahlarının Karadeniz Alpleri dediği dağların koynuna doğru, tıpkı Hz. Musa misâli kendi Tuva Vadi-si'ne doğru bir sevdâ hicretiydi onunkisi. Çocuk ve kalbi, onu kendine doğru çeken vadileri uzaktan şöylece süzdü. İçinde bulunduğu plato, iki yüksek sarp kayalık; açık yeşil ormana sâhip, fundalıklarla iç içe girmiş ve öylesine sevimli görünüyordu ki, bu güzîde mekâna öğlen vakti bile serinlik ve ferah bir hava veriyordu.

Yan taraftaki çalılık mekânda tertemiz akan bir çeşme vardı. Çeşmenin yanında semiz ve uzun yapraklı bir zeytin ağacı, arkadaki bu gölgeli ağaçların arasındaysa tek başına bir ev duruyordu. Az daha ileride karanlık, dar ve derin bir tepe yarığı, aynı zamanda yanı başında akmakta olan dere-nin yatağıydı ve burası Kolhişe (*Doğu Karadeniz'e*) özgü büyük ağaçların yetiştiği bir yerdi.

Çocuk ve kalbi, çeşmenin başında hüznle yediği domates ekmekten sonra tekrar kıyam etti ve tekrar yola koyulup daha da yükseğe çıkarak yüksek ağaçlıklara doğru ilerledi. Oradan dışarıya ve aşağıya doğru denize baktı.

Mavi dalgaların oluşturduğu dar halkalar, uzaktaki büyüğü aynalar gibi şahâne bir görünümle parıldıyorlardı. Önünde bir tepeye daha tırmanınca vahşî güzellikteki çalılıkların arasından çok uzakta görünen Hıdırnebî Yaylası'ndaki Argoli Meydanı'nı pusulasına ve nazargâhına aldı.

Yürümeye devam etti. Ama ne yürüyüş!

Dut, kestâne, elma, armut, kiraz ve incir ağaçlarının oluşturduğu meyve ormanının arasından geçerek karaağaçlarla, meşelerle, büyük asma çardaklarıyla, içine girilmesi olanaksız çalılıklarla, güzel kabuklu Arbutus Andrachne (*Andıra / Andırana*) ile Defne, Corylus (*Fındık*), hep yeşil kalan Cistus (*Laden Çiçeği, Kayalık Güllü, Güneş Güllü*), Karadeniz'in ünlü ve her zaman güzel olan Açelyalıkları (*komar ağaçları, kumarlalar*) ve katmerli zakkumlarla şahâne ve büyüleyici bir şekilde süslenmiş olan patikalardan yürüdü.

Doğrusu, burasının kirazları, armutları, üzümleri de gayet nefis olur. Bir de 'Patlıcan İnciri' denilen bir çeşit inciri vardır. Limonu, turuncu, narı, zeytini her tarafta meşhurdur. Bu vadilerin yedi türlü zeytini olur. Dahası köylüler, Trabzon Hurması da denilen hurmayı fırında kurutup çeşitli illere gönderirler. Bu hurma, iki/üç çekirdekli ve çok lezzetli bir meyvedir. Bu hurmanın bir başka çeşidi de neredeyse bir portakal büyüklüğündedir, çekirdeksizdir, ciğerlidir ve âdeta bal küpü gibidir. Hem Trabzon Alplerinin çeşit çeşit çiçekleri de vardır. Evet! Trabzon'un dağlarında şimşir, bağlarında ise servi ve ceviz ağaçları da bolca bulunur.

Bu patika yollar üzerindeki âsûde köyler; hemen her evin etrafında, evin sur içi ve sur dışı diyebileceğimiz tüm cenahlarında engin ve sonsuz meyvelikleriyle, bahçeleriyle ve bağlıklarıyla temâyüz etmiştir. Bu bahçelerde salkım salkım tülünen Kiraz Armudu, Bey Armudu, Gülabi Armudu, Sinop Elması, Melger Üzüümü, Parmak Üzüümü, Kokulu İzebella Üzüümü, Frenk Üzüümü, Badıcan İnciri, turunç ve narlar dilere destandır. Burada yaz veya kış her dâim meyve vardır.

Siyah kiraz büyüklüğünde bir meyve vardır ki bu sâdece Trabzon'a hastır. Karayemiş derler nâmına. Olgun olanı çok lezzetli, ham olanı ise acımtırak olup ağzı büzer ve keyif kaçırır. Anlatıldığına göre Trabzon'lu Şeyh Yahyâ Efendi (Kannûnî Sultan Süleyman'ın süt kardeşi), Trabzon'dan bu Karayemişin tâze fidanını getirip konağının (sonradan türbesi oldu) bulunduğu bahçeye dikmiş ancak bu ağaç İstanbul Beşiktaş yamaçlarında maalesef meyve vermemiştir.

Bir de Çıtlamık (*Çitlembik*) vardır ki; nohut büyüklüğündedir, siyah renklidir, yenilen etli kısmı çok azdır. İç kısmının çoğu çekirdektir. Tadı bal tadına benzer. Ağacı büyük ve uzundur. Öte yandan bir başka çeşit Trabzon Hurması daha vardır ki, halk ona “*Üvez*” der. Yabanîsi fındık büyüklüğündedir. Yuvarlağa çalar. Olgunu sarı renktedir. İki/üç çekirdekli. Meyvesi hoş kokuludur. Ağzı ve dili peltekleştirir. Kuru-tulup limandan İstanbul'a gönderilir. Ayrıca diken bitkisi olan ‘*Zimlanka*’ da vardır. Dağ bitkisidir. Bu bitkinin yaprağına ya da tepesine yakın yerde diken olmaz ve buradaki taze kısımları çok lezzetlidir. Terbiye edilen turşusu enfes olur. Yolcuların, yolda kalanların yemeğidir. Çok yenirse balgama sebep olurmuş derler. Çocuk ve kalbi tüm bunları düşünürken yolda denk geldiği Zimlankaların da tadına bakar ve dağ kokan aromasını doya doya içine çeker.

Ayrıca bu köylerde ‘*Delice Bal*’ vardır ki, kokusu bile insana efsun verir. Arılar, çiçekten değil de başka zehirli arıların peteklerinden yahut zehirli bitkilerden beslenirmiş derler. Bundan olurmuş derler yâni. Aroması kestâne balına benzer. Zift gibidir, tadı acıdır. Çok yendiğinde zehirleyici ve sarhoşluğa müptelâ edici özelliği vardır.¹

Çocuk ve kalbi bu köylerden geçerek yaylaya doğru yol alırken bunlara ek olarak güneşli ve mavi bir gökyüzü, onlarca kilometre uzakta işveyle yansıyan deniz yüzeyi ve ağaçlıklardaki sarmaşanlarla dolanmış olan mistik harabeler de görmüştü. Burada, çocuk ve kalbini biraz bekleterek kendime ve okuyucuya şunu sormak isterim: Acaba İtalya’nın Boscehetti’si ya da kireçli Yunanistan, bu ihtişamlı ormanların güzelliği ile boy ölçüşebilir mi? Sanmam! Çünkü Kolhis’i (*Doğu Karadeniz’i*) insanlar değil bitkiler yönetiyor hâlâ...

Ne mutlu ki, kültürün (*uygarlığın*) tahrip edici gereksinimleri henüz bu mutlu ve kutsanmış yerlere ulaşamamış. Size tavsiyem yolunuz buraya düşerse Karadeniz Alplerinin yaz kış yemyeşil ormanlarının kalbine doğru yürüyün. Göreceksiniz ki burada Jean-Jacques Rousseau’nun felsefesi tuhaf olmaktan çıkıyor ve burada derinliğini kaybederek sığ kalıyor. Dahası, acaba insan bu manzara karşısında Almanya’yı özleyebilir mi? Danimarka’yı, Sund Boğazı geçişini buraya tercih eder mi? Asla! Kolhis’in bitki dünyası, bizi bu sorulara cevap verememekle, cesâretsizlikle ve ödlele olmakla suçluyor.

1 Bu balın, arıların Komar ya da Zifin çiçeklerinin özünü aldıkları için zehirleyen bir özelliği olduğu söylene de kadim Trabzon keten ve kenevir üretiminin ve kumaşçılığının merkezi olduğu ve kumaşı dünyaca tanınip bilindiği için, kanaatimize göre arılar; bu keten ve kenevir bitkilerinin çiçek özlerini alarak bala karıştırırlar ve bu nedenle ortaya uyuşturucu ve komaya sokucu özelliği olan bir bal kıvamı çıkar.

İşte Çocuk ve kalbi de bu derin düşüncelere dalmışken daha da hüznünlendi. Nasıl hüznülenmesin ki? İçinden bir ses ona sevdâ acısını hafifletmek için, yürek yangınını dağlara haykırmasını öğütledi. Böylece çocuk ve kalbi sayhalar atarak birbiri ardına içli Karadeniz türküleri söylemeye başladı:

Ben seni sevduğumi,
Dünyalara bildurdum.
Endurdun kaşlaruni,
Babani mi eldurdum.

En dereye dereye,
Al dereden taşlari,
Bizden geçti sevdâluk,
Al cebumdan saçlari,

Kız evinun online,
Sereceğum kilimi,
Oldi hayli zamanlar,
Görmedum sevduğumi,

Yaz geldi bahar geldi,
Açti yeşil yapraklar,
Ben sana doymadum,
Doysun kara topraklar.

Kim bilir çocuk ve kalbi böyle kaç türküyü türkü üzerine çıkırdı da; belli belirsiz, köy köy, koy koy, vadi vadi, tepe tepe, yamaç yamaç yayladaki mezireye doğru yol almaya devam etti... Hani hava sisliydi ya, biraz da ona güveniyordu. Zîra biliyordu ki, Karadeniz'in köylerinde açıktan türkü çıkırarak

komşu bir köyden diğer komşu köye geçmek; tarlada, bağda, bahçede çalışan kınalı ve çıra kokulu kızlara serenat yapmak gibi algılanacağı için, bu densiz kör cesâret açıkça bir meydan dayağı yemeye ölümüne davet çıkarmak gibi bir şeydi.

Hay' şom ağzım... Demez olaydım!

Çocuk ve kalbi, bu evhamları zihninden kovmaya çalışırken, birdenbire komar açelyalıklarının arasından bir hışırtı ile bir karartı beliriverdi. Çocuk ve kalbi çok korkmuştu. Belâ geliyorum diyordu artık. Her şey olabilirdi. Yabanî bir hayvan ya da komşu köyün bıçkın savaşçı delikanlıları!

Neyse ki, çocuk ve kalbinin karşısına bu giz perdesinin arkasından kambur bir yaşlı amca çıkıverdi. Elleri arkada. Dirseklerini kurebi dediğimiz küçük savaş baltasına çengelleyip hem belini dinlendiren hem de ağırlığını öne doğru veren bir edâ ile gençlere taş çıkarırcasına hızlıca çocuk ve kalbine doğru yürüyordu. Öyle ya, çocuk ve kalbini bu keçi patikasında ve bu sarp yokuşta çok rahat bir şekilde yetiştirip yakalayivermişti bir kere...

Yaşlı amcanın gözlükleri şişe camı gibi kalınca ve buğulu idi. Burnunun kemerinde gözlük kemerinin metal izi vardı. Ayrıca başında kalpağı ile yöresel bir savaşçı gibiydi. Ayağında kıl çorapları ve çapula dediğimiz deriden çizmeleri ile tam bir derebeyi gibiydi. Sol karın boşluğunda zincirli tütün tabakası, sağ karın boşluğuna denk gelen cepkeninde ise yine asmalı ve zincirli köstekli saati vardı. Kaşları çatıktı, sinirliydi. Bağırды. Daha doğrusu, çocuk ve kalbine yüksek sesle haykırarak dedi ki:

- Ne göbek gibin ziynaysın buralarda! (Neden köpek gibi buralarda uluyorsun?)

Çocuk ve kalbi utandı. Sesini çıkaramadı. Yakalanmıştı, kabahatliydi. Önüne baktı.

Yaşlı ve atarlı amca, giderek kendi kendini gaza getiren savaş tamtamlarına devam ederek tekrar o bağırğan sesiyle bir salvo daha attı:

- Utanmaz! Arlanmaz! Utanmay misun bizim bu köylerden ukari kızlara işmar ede ede (işaret ederek, sesini duyurarak) türki (türkü) çığırmaya? Uyle bir hekem (öfkem) var ki sana, peşinden tek nefeste çıktum habu arkamdaki bayır-cak tepeleri!

Çocuk ve kalbi daha da utandı. Hani, yer yarılsa da yerin dibine girse gibi bir durumdaydı.

Sonra nedense yaşlı adam birden sakinleşti ve duraksadı. Çocuk ve kalbini uzun uzun o bilge bakışlarıyla süzdü. Gördü ki karşısında sâdece bir çocuk ve kalbi vardı. Hem bu çocuk öyle serseri meşrep de değildi. Hiç kimseye kastı yoktu. Belli ki acısı vardı. Kimseye de meydan okumuyordu. Ne ki, savaşı kendi içindeydi. Üstelik köyün kızlarına da serenat falan yapmıyordu. Sâdece acısını dağlarla paylaşıyordu. Kara sevdâ idi ondaki. Bir Barış Manço şarkısındaki gibi: “Kara Sevdâ! Kara Sevdâ! Deli deli, daha ne olabilir ki?”

Yaşlı adamın da kalbi yumuşamış olmalı ki, o da bakışlarını yere çevirerek ve hafifçe başını sallayarak lâhûtî bir ses tonuyla konuşmaya başladı. Bu sefer sanki kadife bir atlasa dokunur gibi çocuk ve kalbinin rûhuna dokunuyordu. Görmüştü ki, çocuk ve kalbi çok mahzundu. Mâsumdu, çâresizdi, acılıydı, dertliydi, yangın yeriye. Misâlen sanki aşk töresinin yoluna sürgün edilmiş bir deliydi...

Bu hissiyatla yaşlı bilge amca çocuk ve kalbine dedi ki:

- Uşuğum. Damam. Öyle hekeyle bir-iki konuşug attım sana ama kusura galma. Sen has bi’ uşağa benziysin. Oyle salana hovarda göbek (köpek) gibi gezen uşaklara da hiç benzemiysin. Aci türkülerinden ağnadım ki beyuk bir sevdâluk

ettun. Sevdânın tufanı sana da vurdi. Ben ogumuş değilim uşağum, cahelim. Oyle anlamam ince konuşuglardan, ama madem buriye gadar geldun, madem habu sis dağunda sen-lan buluştuk, anlatayım sana bi' kisse de, bu hikâyecuktan be-kim sen da çıkarursun bi' hisse. Olur mi?

Çocuk ve kalbi biraz daha rahatlamış ama hâlen mahcup ve önüne bakarak-tan dedi ki:

- Olur mu amca öyle şey? Buyurun lütfen, anlatın. Tabîî ki dinlemek isterim.

Bunun üzerine yaşlı adam yorgun gözleriyle çiseli çimen-leri süzdü ve bir çam ağacının görkemli dallarının altında kuruca kalmış sanki pamuktan dokuma çimenlik bir kuytu bularak oturdu, sonra da sazını ele alan Dedem Korkut gibi başladı toy toylamaya, soy soylamaya.

Dedi ki:

- A' benum iki gözümün nuru sebicuk, âşıkcuk oğulcu-ğum. Aşk buyruğunu sana nasi anlatayım? O âşuk adamın işi benzer sanki bir avcının işine. O gencecuk avci pek he-veslidir ava gitmeye, av etmiye. Omuzlarından aşağı çapraz-lama armaları döşelidir ve fişek dolidir. Belinde hardâvâdan gamasi durur. Omzında tüfeğı dolidir. Sakız ağacı kabukla-rından kabzasi olan tabancasi da yanındadır.

O avci oyle heveslan gider ki avini etmiye. Yolda ne gö-rürsa ateş eder. Hem uyana, hem bu yana... Karatavuğa, Dirva-na'ya, Buldurcuna, Kekliğa, Çulluğa, Sivilcuğa, Kır Tavşanına, Yelvesine, Mezmelteğine, Yaban kazına, Ördeğine, Turnasına, Saka Kuşu'na... Atar atar durur...

Oyle ata ata ata gider de bi' zaman sonra gayet yorulur. Dinlenmek için da hâkim bi' tepeye çıkar da oturur. Orada tüfeğini soğutur. Kendini avutur. Lâkin tam o sirada önün-den bi Ala Geyik geçmektedir. Ama o geyiği atıp da vuramaz.

Çünkü mermisi kalmamıştır. Tâkati geçmiştir. Nişangâhi şaşmıştır... Oylece Ala Geyik o siste kaybolup uzaklaşıp durur. İşte sana hikâyem budur, sebicuk, âşıkcuk, oğulcuğum. Sen şimdi anladun mi torunum benim ne demek istediğümü?

Çocuk ve kalbi hikâye ile sarsılır. Kendine gelir ve der ki:

- Anladım amca, çok iyi anladım. Hatta daha fazla dağa çıkmadan geri dönüyorum şimdi eve. Hem de çok iyi anladım. Teşekkür ederim.

Yaşlı Adam pek mütebessim tekrar sorar ve der ki:

- Anladın demek, anlat bakalım eğrisini doğrusini, ben da anliyayım.

Bunun üzerine, bu sefer de Çocuk ve kalbi tebessüm ederek dedi ki:

- Anladım ki, daha yolun başındayım. Duygularımı ve kalbimi hor kullanmamalıyım. Uçanı kaçanı kovalayarak her maksûdu hedefime ve nişangâhıma koymamalıyım. Yolda iken hayâtı ıskalamamalıyım ve bir arzudan başka bir arzuya koşup kendimi beyhude yormamalıyım. Sevgimi ve aşkımı, ilgimi ve dikkatimi, rikkatimi ve tâkatimi israf etmemeliyim ve kendimi olmadık istek ve arzular peşinde heder etmemeliyim. Beni hak eden veya benim hak ettiğim güzellikler için emek vermeli ve böylece büyüyerek, olgunlaşarak, duygu ve düşüncelerimi terbiye ederek ve lâıyığıyla güzelleştirerek yoluma devam etmeliyim.

Şâyet bunu yapmazsam, dediğiniz gibi bir gün gerçekten âşık olacağım, gerçekten bağlanacağım, gerçekten âit olacağım, gerçekten hak edeceğim ve gerçekten serfuru edip onda sükûnetimi, şefkat ve muhabbetimi bulabileceğim dosdoğru bir mâşukla karşılaştığımda; elimde ve yüreğimde ona verebileceğim hiçbir şeyim kalmaz.

O Ala Geyik misâli olan sevgiliye ne temiz duygular, ne sâfiyâne yaşanmışlıklar, ne pırıl pırıl bir kalp, ne de dipdiri bir beden ve esenlik verebilirim. Dahası, gözümde ona olan aşkımın büyüğü ışığı kalmayacağı için de pekâlâ onu kaybederim. Eğer dediğinizi yapmazsam ve öğüdünüzü tutmazsam yorgun, pişman ve derin bir hayal kırıklığına uğramış o avcı gibi, hayâtının geriye kalanını hep keşkelerle yaşayan bir bahtsiz kimse olarak savrulurum.

En kötüsü ise, bu mutsuzluk ve umutsuzluk anaforunda devamlı olarak hayâtımı tüketeceğim ve tükeneceğim. Anladım Bilge Amca. Hızır Amca. Şimdi yasımı ve içimdeki taze acımı dağlara gömüp, tekrar gençlik ve esenlik râhıma devam edeceğim. Bu sevdâ kervânında gönlümün sultânı olacak olan Ala Geyik misâli doğru aşkı, doğru zamanda, doğru mekânda ve doğru insanda dosdoğru bulana kadar dâim sabır burcunda yurt tutacağım, ilim ve irfan ummanında edep ve umran ile Hakk'a ve hakîkate yelken açıp vuslat yolculuğuma devam edeceğim. Anladım!

Öyle de oldu. Çocuk ve kalbi büyüdü, adam oldu. Yıllar geçti. Atan kalbi, artık bilen bir kalp oldu.

Yaşlı Adam ise Hızır gibi ortadan kayboldu. Bir daha ne göreni oldu ne bilen. Çocuk ve kalbi yaşlı adamı dağlarda çok arayıp sordu. Kimselerin tanıdığı biri değildi. Kimseyi de tanıdığı yoktu. Bırakalım kendisini bulmayı, bir mezarı dahi bulunmuyordu. Çocuk ve kalbi, onu ne kadar tarif etse de kimseye benzemiyordu. Benzetilmiyordu. Sanki ufukta kaybolmuştu.

Sırrı kâim, himmetleri dâim olsun.

Belli ki o çoktan Ala Geyiğini bulmuştu. Çalabına varmış, O olmuştu.

O!

Köse Necmi

Evvel zaman içinde her köyün bir delisi varmış... Bu rindâne deliler köylerin hem neşe hem de ibret kaynağı olurlarmış. Bâzen ağza alınmayacak sözleri ve galiz sövgüleri homurdanırlar, her şeyi uluorta söylerlermiş; bâzen de üç-beş gün ortadan kaybolurlar sonra yine ânîden ortaya çıkarlarmış. Kader bu ya, ben de çocukluğumda böylesine kalenderâne ve rindâne bir meczup tanımıştım.

Köse Necmi derlerdi nâmına. Bir cep aynası vardı, hiç elinden düşürmezdi. Garip gelebilir ama cenâzeleri pek severdi Köse Necmi Amca. Ona göre cenâzelerde kimse aynaya bakmak istemezdi çünkü cenâzelerde hiç kimse kendi yüzünü saklayamazdı! Herkes doğal, âciz ve buruk bir yüz ifâdesiyle deli gibi –*yâni onun gibi*– gezinirdi ortalıklarda. Bu nedenle cenâzelerde ona benzediğimizi, hiçliği ve fâniliği kavradığımızı ve böylece yalnız olmadığını düşünürdü Köse Necmi Amca. Hem, er-kîşi cenâzelerini daha çok severdi Köse Necmi. Çünkü ölen kişinin elbiseleri ve ayakkabıları hep ona kalırdı. Bu kalan eşyâlara “*Ander*” denirdi. Gelenek bu ya, köyümüzün âdeti böyleydi işte.

Evet! Âdet olduğu üzere rahmetli babamdan arda kalan takım elbiseleri de ona vermiştik. Aylarca ne kadar da fiyakalı dolaşmıştı Köse Necmi Amca, hem çarşıda hem pazarda hem de köyde... Karadenizlilere has rindâneliğiyle ve sevgili

babamın mesleğine âtıfla kendini hep banka müdürü olarak tanıtmış ve böylece sevgili babamın aziz hâtırasını da uzunca bir süre yaşatmıştı. Sonra birden elbiseleri artık üstünde göremez oldumdu. Sebebini sordum, cevabı mantıklıydı. Böyle fiyakalı dolaştığı zaman sürekli iş teklifi alıyormuş ve de doğal olarak insanlardan nakdî ya da aynî yardım alamıyormuş! Gerçi, bu yaştan sonra iş değiştirmeyi(!) pek doğru bulmadığını da söylemişti hani. Ama üzölmeyeyim diye sevgili babamın elbiselerini artık bayramdan bayrama giyeceğini de ilâve etmişti. Öyle de oldu...

Aslında bayramları bir başka olurdu Köse Necmi Amca. Şık giyimli ve tıraşlı olurdu yâni... Bayram tebriklerini birinci sınıf bürokratlar gibi kabul ederdi. Hem kendini ve elini, yalnızca para karşılığında öptürürdü Köse Necmi Amca. Buradaki tuhaflık; para vermezdi, para alırdı yâni hâzirundan. Topladığı paraları ise yine çocuklara, yâni bize dağıtırdı.

Çocukluğumda, yâni 1980’li yıllarda Eti Puf 2,5 lira ve bir lahmacun 10 lira idi.² Bu itibarla biz çocuklara hep ikişer buçuk lira verirdi hep Köse Necmi Amca. Bu parayla da ana yemeğın üstüne tatlı niyetine Eti Puf yememizi isterdi. Ama tek bir şartı vardı: kesinlikle “besmele” çekmemizi öğütlerdi. Ben de bir bayramleyn kendisine eğer çekmezsek ne olur ki diye sormuştum, o da bana “*ishal*” olursun demişti. Bu cevâbı üzerine o bayram arkadaşlarım benimle epeyce dalga geçmişlerdi.

Neyse sözü uzatmayalım, aradan yıllar geçti. Bir gün yolum yine köyüme düşmüştü. Hasretle inek bekleyerek çobanlık yaptığım otlakları gezdim. Sonra da komşuların patateslerini ve mısırlarını çalıp pişirdiğimiz taş ocakları veya tümsekleri oyup kendi kendimize yaptığımız toprak fırınları

2 Bu fiyatlar, YTL’ye ve sonrasında da tekrar TL’ye geçmeden önceki 1980’li yılların TL. cinsinden fiyatlarıdır.

aradı gözlerim. Hepsi yıkılıp gitmişti ama yine de kalıntıları dikkatli inceleyince anımsayabiliyordum hemen hepsini.

Az daha ilerledim ve ırmak boyuna vardım ki, burada kazâyla yaktığımız ağacı hatırladım. Çocukluk bu ya; kamp ateşi gidip tam da ağacın altında yakmıştık! Çam ağacı da çıra gibi alev alıvermişti, hâliyle. Tabî ki suçu Köse Necmi'nin üzerine atmıştık, hatta bir defasında –*çocukluk bu ya*– pişirip yemek için kendi köyümüzden bir gecede tam altı tavuk çalmıştık. Mizâhî bir usûl ile güya haram yemekten kaçınmak için, hepimiz yekdiğerimizin kümesine gidiyorduk, komşunun tavuğunu çalıyorduk. Daha sonra da toplanıp herkes sanki kendi evinden bir tavuk getirmiş gibi ganîmeti pişirip yiyorduk.

Yine bir akşam çok ama çok üşümüştük, köy câmisinin kapısını kırıp içeri girmiş ve tavukları câmide pişirip yemiştik. Bir sonraki gün ise suçu ya Köse Necmi'ye atıyorduk, ya da bu numara bayatlamışsa, bunun çakalların işi olduğuna ahâliyi inandırıyor, tüfeklerimizi alıp güya çakal avına çıkıyorduk. Sonra ilk gördüğümüz zavallı bir çakala uzaktan ateş ediyor, olay mahalline de cümbüşlediğimiz tavukların tüylelerini serpiştiriyor, böylece çocukça entrikalarımızla son yaptığımız vurgunu örtbas etmeye çalışıyorduk.

Köse Necmi bütün bu oyunlarımıza hep şâhit olur ama asla bizi şikâyet etmez ve ele vermezdi. Hem aramızdan sanki en çok beni severdi Köse Necmi. Çünkü ben, bu avlanma ve talan olaylarına sâdece stratejist olarak katılır ve sonra da ganîmeti pişirmekle meşgul olurudum. Eee, tabîi Köse Necmi'nin payını da gönderirdik yâni(!). Yemeğin ardından, yine top luca köyün en yüksek tepesinde gömülü olan eski bir şehit mezarına gider, ezberimizden “*Yâsîn-i Şerif*” sûresini okur ve sonra da hasbelkader cân-ı gönülden tövbe ederdik. Çocukluk işte...! Ne güzel günlerdi!

Bu düşünceler hayâlimde canlanırken çıplak sırt dediğimiz ufak tepeciğe varmıştım. Oradan az daha ileride soğuk kaynak suyuyla meşhur olan Câfer Çeşmesi'ne vardım. Bu çeşmenin hemen yanı başında bir su kurnası vardı: ineklerimiz eve dönerken bu kurnadan su içerdi. Biz de çeşmenin işlemeli musluğundan eğilerek su içer, ağzımızı tıka basa su doldurur, bununla birbirimizi ya ıslatır ya da gıdıklardık. Hem çeşmenin duvarına kiremit taşıyla renkli çizgiler çizerek günlük işaret koyar ve boyumuzu ölçer, bir sonraki gün de ne kadar büyüdüğümüzü ölçmek için boyumuzun uzunluğunu evvelki günün işaretleriyle karşılaştırırdık(!). Hepimiz bir an evvel büyümek isterdik. Hatta ben de *-babam gibi-* büyük adam olmak için; (tuhaf ama) yemek yerken, babam hangi tabaktan yemek yerse ben de o tabaktan yemek yer ve böylece boyumun daha hızlı uzayacağını sanırdım.

Bu düşüncelerle hemhâl olurken âniden Köse Necmi Amca karşıma çıkmıştı! Heyecanlanmış ve de biraz korkmuştum. Sonra dayanamayıp gidip sarıldım. İhtiyarlamıştı, doğal olarak artık gözleri pek de iyi göremiyordu. İki cirkli seslendim, 'benim' dedim, "Gocaman Dede" derdin sen bana, 'Gaful Guşu' derdin ya, benim işte! Müdürün oğlu, kısa boylu o çelimsiz uşak... Tanımadın mı? Hakan! Mehmet Hakan, dedim.

Köse Necmi de şaşkın bir edâyla,

– Ula sen nerdesun? Ula gaful kuşu! Kendina başka gaful mi buldun yoksa? Beyuk memlegetlere gıdıp, beyuk adam mi oldun lan kereta! Adam hiç köyüne gelmez mi? dedi.

Mahcup olmuştum, "Köse Amca" dedim, "Sen buradasın ya, gözüm arkada değil; bu nedenle içim rahat", dedim. Ama Köse Necmi bu, durur mu? Daha da celâllendi,

– Ula bağaa bak Gocaman Dede! Oyle fantezik konuşug dema bana. Boğarım seni. Hem, de’bağaa bakayım ne iş yabarsın o beyuk memlegetlerde?

– Psikolojiyle uğraşıyorum, danışmanlık, psikologluk, öğ-retmenlik falan işte...

– Ne yapaysın!! Ne yapaysın!!!!?

– Psikolojik danışmanlık yapıyorum işte! Rûhî problemleri, davranış problemlerini çözümlüyorum yâni.

– Ne! Sen mi? Ula Gocaman, sen ne anlarsın o işlerden. On beş yaşına gadar altına işerdun. Milletin tavuğunu çalardın. Pişirur yerdun. Şimdi bu işler sağaa mi galdi ulan’ gaful kuş!

– Ya, Köse Necmi Amca öyle deme kırılıyorum ama!

– Damam, damam... Havle uçmadan, yanımda otur da iki çift konuşug edelim... De bağaa bakaym nasi yapaysın bu doktorluk işini...

– Dinliyorum insanları, rahatlamalarını ve başka bir bakış açısı yakalamalarını istiyorum. Bâzen ev ödevleri veriyorum, bâzen sohbet, bâzen yüzleştirme yapıyorum, bâzen sevdikleriyle sinemaya, pikniğe veya konsere gitmelerini öneriyorum! Bâzen de rüyâlarını yorumluyorum. Valla ne bileyim yâni, değişiyor işte!

– Ula uşak şimdi sen rüyâ yorumcusu mi oldun?

– Eh işte! Öyle de kabul edebilirsin.

– Eeee, hoca mi oldun yâni? Cuma namazlarını gıldırırmısın bari..?

– Ya öyle hoca değil Köse Amca, psikolog! Psikolog...!

– Ne... Püsügolog mi? O da nedir?

– Yavv ruh doktoru gibi işte anlıcağın...

– Ne! Ruh mi...? Sümmehaşâ! Çarpulacuk vollâ! Ulan sipa! Ruh, Cenâbi kibriyâdan bir parçadır... O'nun doktori olur mi...? O hiç hastalanur mi? Niye Allah'ın işine karışırsınız... Ula gocaman, senin de cenâze namazın gılınmaz vallaa... Boyle yabarsanız gobaracaksınız kıyâmeti... Az kaldı zâten, gopti gopacak yâni... Başka iş mi bulamadın kendine...! Eşoğlueşek...!!!

– Ya Köse Amca... Bildiğin gibi değil... Ruh dediğim, kafa doktoru yâni...

– Ne! Bak, bak! Hav gadarcuk kafanlan kimin kafasını anlıcan da gurtaracan sen... Gelmicum senin de cenâzene vollaa. Hele de bağaa bakaym, peygamberin kimdir senin... İmansuz! Allah bilir oni da çoktan unutun...!

– Ya Köse Amca yapma ne olur...? Unutulur mu öyle şey? Hz. Muhammed işte...!

– Ne! Habu gadarcuk mi bildüğünün hepsi yâni?

– Daha ne anlatmamı istersin...?

– Ula uşak, o Nebî Muhammed, Allâhın bir numaralı adamıdır... Zâten senin gibilerin iltifâtına da tenezzül etmez.. Sus...! Sus...! Çarpılacan! Gâvur mu oldun ne...?

(Ben epeyce gülerek) “Çok şükür her şeyin değiştiği dünyada bir tek sen değişmemişsin be Köse Necmi Amca...” dedim. Köse Necmi cevâben:

– Külma... Külma... Senin gülmelerin türki geliy bağaa... Uyanki dünyada, cehennemde yanarken bakaym gene ha-boyle gülece mısın...?

– Tamam...! Tamam...! Kızma Necmi Amca... Mâdem öyle, en iyisi ben sana bir rüyâmı anlatayım, ardından da yorumlayayım. Ardından sen de benim bu anlattığım rüyâmı kendince yorumla. Sonra, sen de bana kendi bir rüyânı anlat! Bu

kez de ikimiz ayrı ayrı senin anlatacağın rüyânı yorumlayalım. O zaman belki yaptığım işi daha iyi anlayabilirsin.

– Eyi...!!! Olsun o zaman anlat bakaym bir rüyâ...!

– Necmi Amca, bu rüyâyı daha yakın zamânda gördüm. Rüyâmda, çocukluk zamanlarımdaydım. Her tarafa lapa lapa kar yağıyordu, gözümün alabildiği her yer, sanki kardan beyaz atlas kumaşla örtülü gibiydi. Tanıdıklarla kar topu oynuyorduk. Ben kartoplarını iyice sıkıştırıp sert hâle getiremiyordum. Bileklerim zayıftı. Ama arkadaşlarımla kartopları o kadar sert ve sıkıydı ki, bana isâbet edince çok ama çok acı duyuyordum.

– Anladım.. Pegi.! Yorumun nedir..?

– Necmi Amca mâlumun, şimdi mevsim kış. Rüyâyı görmeden bir gün önce çok üşümüştüm. Bir taraftan da sâhilden görülebilen köyümüze bakıp orada olmayı temennî etmiş ve kartopu oynamayı hayal etmiştim. Bu isteğim bilinç altını uyarmış olmalı ki, rüyâmda bunu yaşamış/yaşantılamış gibi haz alıp, bu özlemimi rüyâ âleminde giderdim. Rüyâmda bileklerimin güçsüz olması ise sen de biliyorsun ki çocukken oldukça çelimsiz, cılız ve arkadaşlarıma nazaran hep güçsüz bir çocuktum. Bu duygu ezikliği, bu nedenden ötürü olsa gerek rüyâmda yine karşıma çıktı işte...

– Demek böyle düşünüyorsın..(Köse Necmi Amca, bunu söylerken acı acı gülümsemişti). Ama bağaa galırsa çok yakında sevdiğin 1–2 insani kaybedeceksun...! Benim bu rüyâdan anladığım bu...! Cenâbi Kibriyâ sağaa hem sabır hem da biraz akıl versun, eyi mi?.

– İyi ama Necmi Amca ne oldu yine yaa..?

– Ula kuş kafali! Siz gendınızı akilli zannedın diye güyâ biz haburda delilik yapayruk, dilden dile dolaşup melametluk

ediyruk, kınanayruk! Hem, habu köyün en akıllisi sendin güyâ! Lâkin sen beni da delilukte geçtin haa!.. Sâdece ‘çüşş’ deyrum sağa! Ha sen gittin o gadar üniversiteler ogumuşsun, ha ben gittim ineklerımı orada otlatmışım.. Fark yokdur! Aynidur, vollâ...!

– Neyse Köse Amca konuyu dağıtmak istiyorsun anlaşılana ama kaçış yok! Sen de kendi bir rüyânı anlat da birlikte yorumlayalım bakalım.

– Kime...!! Sağaaa mi...!! Ben senin rüyâlarını dinlicak kadar deliyim ama sen benim rüyâlarımı dinlicak gadar akıllı değilsin gaful kuş!..!

– Olsun bakalım... Anlatmasan da önemli değil! Ben zâten senin hastalığını tahmin edebiliyorum.

– Baaagg sennn...! Neymiş ki..?

– Hebefrenik Şizofreni...

– Ne...! Araba freni mi gibi bir şey midur o dedüğün! Uy Allah’um, ne hâllara kalduk. Bana bak gaful kuş! Sen halden anlamazsun! Sen, hey gidi Gocaman..! Hasta olan sensin, sen! Habu konuşmalarımız rüyâ içinde rüyâdır da..! Daha ne rüyasi soraysun bağaa! Yaşaduklarımız, uşakken yaptuklarımız, senin işim dediğin güya ruh toktorluğu, kısacasi yaptuğun her şey; rüyâ içinde rüyâdur da! Bu sırrı anlayabilir mısın...? Haçan bu rüyâ içindeki rüyâyı bul da, o rüyânun yorumunu yap bakaym... Allah’un god kafalisi!

Hem, şizofenik, mizofenik anlamam ben...! Hem rüyâ yorumlamak senin ne haddine? Bırakun da delilik bize kalsun yaaavv! Yaptığınız iş akıl kârı değil? Şu âyeti hiç okumadin mi Mushaf’tan: “Allâhum, içimizdeki beyinsuzların yüzundan bizi helak etma”, diye! Cenâbi Kibriyâ böyle deyi ha! Ben demeyrum! Bırakun Allah’un kullarına akıl vermeyi

da, kendinuz biraz akıl edinun ki, vehim nedur, evham nedur, ilim nedur, ilm-i ledün nedur, ferâset nedur, mârifet nedur, kulluk nedur, nefsun hiylesi hurdasu nedur, mânâ nedur, ölmeden evvel ölmek nedur, dâim salât nedur? Haçan bunları bilun da, o zaman gonuşun bâri! İmânsuz kuş gafalılar!

– Tamam öyle olsun. Mâdem ki sen akıllısın ve biz de sapkın ve acınası gafilleriz; pekâlâ, senin yaptığın bu delilikler ve melanetler neyin nesi oluyor o zaman Necmi Amca..?

– Bak Gocaman oğul, Dünya bir küp gibidir, nasıl bagarsan bak, bir veya birkaç yüzü hep oyle güzli ve görünmez kalur... Rüyâlar da o görünmeyen yüzler hakkındaki vehimlerdur. Haçan o rüyâlar istiridye gibidir. yâni derin denizlerdedur... Bu istiridyeleri ancak göğnünde keskin bir bıçak gibi gök ferâseti olanlar açabilur ve içindeki mânâ incilerini ondan çıkarabilurler. Benim deliliğim o keskin bıçak gibidir. Ben o deliliğumlan inciler toplarum. Onun için dünyaya ve içindekilere tamah etmem. Melanet dedüğün şeyler, benum nezdumda melâmetluktur. yâni o deliluklar, beni halkın nazarından, hasedinden, gıybetinden korur. O senun deliluk dedüğün hal, içimdeki ve zâtımdaki sırları örtmek için sâdece bir perdedur da! Çünkü “Deliluk” beni halktan uzaklaştırır, Hakk’a yakınlaştırır. Deliluk, beni halka minnetsuz ve borçsuz kılar. Benim deliliğum hastalık değil, aşktur, azıktur, rızıktur... Benim deliliğum, sâdece görüntüdür. İçimde, senun o kıt aklınun tasavvur edemeyeceği berzahlar ve manevî lütuflar vardır ey gidi Gocaman Dede..! Benim deliliğum, o küpun görünmez yuzleri gibidir. Deligum, kaderimdur, silahımdur. Halk bana bakunca, “Delidur, ne yapsa yeridur” der. Ama Hakk bana bakunca “Velidir, ne yapsa yeridur” der. Sen Gocaman Dede! Unutma hasta olan sensun! Sen..!

İçimde yankılanan bu sözlerle o akşam eve biraz düşünceli dönmüştüm. Kader bu ya, Köse Necmi'yle konuşmamızdan iki gün sonra anneannemi kaybettim. Sonra acilen yurt dışına bir iş seyahatine çıktım. Dönünce ilk işim Köse Necmi Amca'yı aramak oldu. Ama duydum ki, otoyolda kendisine bir araba çarpmış ve Köse Necmi Amca da bu trafik kazâsında ölmüştü.

Sordum soruşturdum ama herkes onun için uykusuzdu, yorgundu, yaşlıydı, belki sarhoştı, olacağı buydu zâten, diyordu. Onun dediği gibi "Delidir, ne yapsa yeridir" diyorlardı yâni. Ama sanırım bu söylenti, kazâ yapan şoförü adlî tâkip-ten kurtarmak için uydurulmuş bir manipülâsyondan başka bir şey değildi!

Heyhat! Köse Necmi'nin rüyâmı yorumladığı gibi hem onu hem de anneannemi kaybetmiş ve Hakk'a yolculamıştım. Ben rüyâ içinde rüyâ görüyorken, Köse Necmi Amca dünya dediğimiz bu rüyâdan, daha doğrusu rüyâ içinde rüyâ görmekten âzâde olduğu için, yâni salât-ı daîm³ neşesiyle uyanıklardan olduğu için ona anlattığım rüyâmı dosdoğru yorumlamıştı.

Evet, Köse Necmi yoktu artık. Ama rüyâ içinde rüyâ görmenin ne menem bir sıgılık ve enikonu 'dünya' olduğunu deneyimleyen bir tilmizini bırakmıştı ardında. Onun sâyesinde anladım ki, dünyanın ve yaşamın en büyük sırrı kendisinde ve kendimizde olan sırdır. Nedir bu sır? Yaşamın bilgeliği. Bilgelik yolu. Kâmil ve mürebbî bir insan olmak. Şifâcı olmak, inşâcı olmak, onarımcı olmak. Can uyandırmak. Emek ve değer üretmek. Etik ve estetik düşünmek ve davranmak. Gök soylu olmak, melekleri ve felekleri dahi kendimize imrendirmek.

3 Salât-ı daîm: Dâima Allâhın huzûrunda olmak ve O'nun huzûrunda namaz kılıyormuşçasına gönül uyanıklığını dâima muhâfaza etmek.

Yaratanın onuru yaratılanların huzûru olmak. Huzurda olmak. Huzurlu olmak.

Peki ama nasıl? Tabî ki, “*Hayatta en hakiki mürşid ilimdir.*”, düstûru ile hareket ederek. Yâni bilim, sanat, felsefe ve irfan ile dâima araştırmacı ve öğrenmeci bir insan olarak kendi görkemli hikâyemizi doya doya yaşayarak. Haydi!

Evet, Köse Necmi yoktu artık.

Cenâb-ı Hakk Çalabım ganî ganî rahmet eylesin.

Sırrına âgâh olanları çok olsun. Aşk olsun...

Hüvelbâkî.

Suç Yolu Dervişleri

Hakikat nedir?

Sâhi nedir *hakikat*?

Onu bir inciye benzetenler var imiş. Derinlerde ve kabukları kapalı bir mercanın içine sırlanıp inci misâli vahdeti remzettiğini söyleyenler pek ama pek çok imiş...

Pekâlâ, hakikat incisinin avcılarını nasıl bilirsiniz?

Derler ki, onlarınki sırra yolculuktur. Sırlı bir yolculuk... Âdeta ciğerlerin değil, rûhun nefes aldığı derinlere doğru yolculuk.

Hele ki nefsinin dipsiz okyanusuna dalıp o inciyi bulup çıkaranlar yok mu, denilir ki onlara melekûtun ve göklerin kapıları hep ama hep açık bırakılmış.

Gaybın bu ulu yolcularının hepsinin bir hikâyesi vardır elbette. Ama bu ârifler ve âşıklar kervânı içinde öyle bir saklı zümre vardır ki onlar; hem halleriyle hem nasipleriyle, hem ahvalleriyle hem de sergüzeştî serencamlarıyla âdeta nâdirat-tan bulunan elmaslar gibidirler.

Neden *elmas* dedik?

Çünkü köhne ve karanlık kömür dehlizlerinde ham ve kaba halleriyle çıkar elmaslar. Ama onların gerçek elmas olabilmeleri için kesilmeleri, bıçak altına yatmaları, fazlalıklarından kurtulmaları ve ışığı sonsuz açılarda kırıp yayarak

parlayabilmeleri için mengine kısıkvrak yüzölmeleri, yontulmaları ve eğlenmeleri gerekmektedir.

İşte bu elmaslara âcizânem ‘Suç Yolu Dervişleri’ diyorum. Onlar ki, bizim gibi taştan (*topraktan*) ve kömürden mürekkep kuru kalabalıkların arasından âdetâ bir elmas gibi çıkıvermişlerdir. Denilebilir ki, bu suç yolu dervişlerinin kaderlerinin ezeli hikmeti ile kendi irâdelerinin murâdı, onlara ancak darağacında kesilerek ıfık saçan bir elmas olmayı nasip eylemiştir.

Suçları neydi peki bu dervişlerin?

İfık saçmak!

Karanlıkları yırtarak aydınlığın ve nûrun tilmizi olmak...

Onların bidâyeti elmas olmak, nihâyeti ise şehâdet şerbetini içip *Hakkukubbe* altında sırlanarak kalmak ve böylece Rahmân’ın ve ilâhî aşkın süsleri olmak idi.

Bu aşk erleri ki, böylece sırdan gelip sırâ gidiyorlarken, bize suç işlermiş gibi görünen halleri ve melâmetlikleri ile aslında çok önemli bir sırrı ifşâ ederek haykırışları ile bizlere şu mesajı vermek istiyorlardı.

“Ey Hakk yolunun taliplisi. Bize ‘Suç Yolu Dervişleri’ derler. Kimimiz Melâmî, kimimiz Bâtınî, kimimiz Kalenderî, kimimiz ise Hurûfî olmakla namdar olmuşuzdur. Lâkin, Hakk’ın bize çaldığı boya seni yanıltmasın. Bizi tâkip etmek dilersen sır kapısının anahtarını sana veririz.

Kapıyı açmak sana kalmış. İçeri girmek de!

Karşılaşacağın ahval, ilâhî murad ile senin cüz’î irâdenin râbitasıyla mütênâsıptır. Ne evvelini ne de âhirini bilebiliriz. Ama yalnızca biliriz ve bildiririz ki, ‘âşıklar ölmez, ölen ancak cins-i cân-ü hayvân imiş...’

Suç Yolu Dervişleri olarak bizim yolumuz kat'î ve vuslatımız şanlı ve kanlıdır. Bizim yolumuzun töresinde iki kelime vardır ki, bu şehâdetlik edeceğimiz kapının kilidinin anahtarıdır.

O iki kelime HAKK ve HALK'tır.

Bu iki kelime gramatik olarak akrabâ oldukları gibi denk düştükleri anlam ve müsemmaları da akrabâdır. Aralarındaki fark makâmı 'L' [Lâm] harfidir ki bu harf "Levvâme" kelimesiyle mütênâsip olup, anlamı itibariyle "Kınama/Kınanma" fiiline sinedârlık yapar. Kendini kınayan nefse [*yâni ilâhî varoluşun ilk tohumuna*] Kur'an-ı Mübin'de "V/Vav" harfi ile yemin edilerek âriflere ve kutlu yolumuzun yolcularına '*Nefs-i Levvâme*' ile emsal getirilerek insanın bu otokritik veçhesi övülür.

Kendini kınayan, tahlil eden, kendiliğini idrak, temyiz ve temkin ile kınamaya [şifâcı otokritik ve inşâcı oto-analitik kınamaya] konu ederek her er kişi artık bu neşvesi ile Halk'tan ayrılarak ve giderek Hakk'a rücû ederek Râcilerden olur.

İşte bu sır, "*L: Lâ'm*" harfinin bereketidir ki, hakikati ve müsemması ile HALK ile HAKK'ı ayırır. Halktan olan kendini [varlığını] kınayıp ve ehlileştirip hayvânî burçtan Rab-bânî burca mi'rac edince artık Hakk'ın hayrû'l-halefi olup, dâim huzurda Hakk'tan yana olur.

Mahzâ, yolumuzun töresi ve usûl-ü erkânı budur.

Çünkü *Biz* kınanma ile arınanlardanız. Biz öyle bir fırkayız ki zulmet perdesi mesâbesinde olan Halk'ın teveccühünü aradan çıkarmak için, onların cehline suçmuş gibi gelen, yâni onlara 'suç yolu' gibi görünen töremizden asla tâviz vermeden, kendimizi dahi aradan çıkarmak pahasına, Halk tarafından "*Lâm*" harfinin işâreti mucibince kınanmaktan da asla geri durmayız ve de korkmayız.

Bil ki, ulu erenler başbuğu Muhyiddin Arabî, “*Lâm*” harfinin sırrı için bak ne diyor:

*“Lâm yüce mukaddes ezele âittir,
Makâmı yüce, heybetli ve nefistir.
Ne zaman kalksa zâtı, var edeni izhar eder,
Ne zaman otursa, oluş âlemini izhar eder.
Sana ruh olarak üç hakîkati verir,
İpek elbiseler içinde yürür ve caka satar.”*

İmdi, *Elif* Hakk’ın, *Lâm* ise insanın [*Halkın*] payı olduğuna göre, *LâmElif* Hakk ile Halk’ı cem eder ki bu cem, Halkın sünnet-i resûlullah olan mi’râcının *Hakk’a*, Hakk’ın sünnetullah olan mi’râcının da el’an *Halk’a* olduğunu beyan eder.

Halk’ın Hakk’a dönüş kavsi ile uruc etmesi ise kendini kınama, Halk perdesinden kendisini azat etme, atalarının dininden sarf-ı nazar ederek ve onların folklorik, örfi inanç ve hurâfelerinden arınarak tekrar Hakk ile kavuşmaktır.

Bunu, cümle nebîler ve resuller de böyle yapmışlardır. Onlar gönderildikleri Halklar tarafından suçlu, fitneci ve inkârcı olarak kınanmışlar ve damgalanmışlardır. Ve hatta türlü türlü işkencelere maruz kalmışlardır. Cümle nebîler ve resuller, Halk’ın cehlî kavrayışına: “*Allah’ın indirdiğine, Kur’ân’a tâbi olun; Kur’ân’ı uygulayın’ dediğinde, onlar da [Halk], ‘Hayır. Biz Kur’ân’a değil, gördüğümüz, bildiğimiz atalarımızın yoluna, atalarımızın hayat tarzına ve onların uygulayageldikleri eski âdetlere, geleneklere uyarız’ derler.*”⁴ Atalarının akılları hiçbir şeye ermiyor olsa da böylece onlar [*Halk*], Hakk

4 Bkz., Kur’an-ı Kerîm, Bakara Sûresi, 170. Âyet, Lokman Sûresi 21. Âyet, Maide Sûresi, 104. Âyet.

yolunu tercih etmeyerek; ataları doğruyu, aydınlığı ve refahı bulamamışlarsa da onların yolundan gideceklerdir.

Halk toplaşarak işbu mertebede Hakk'ın ve apaçık uyarıcısı olan resullerin ve nebîlerin suç yolunda olduğu düşünerek, bu risâlet erlerini kınarlar. Onları hor görürler. Hatta canlarına kastederler. Güçleri yetmezse onları sürgün ederek [hicrete mecbur ederek] aralarından uzaklaştırıp yalnızlığa ve açlığa [çöle, kuma] mahkûm ederler.

Heyhat! Burada yine Lâm harfi sır-ı ihtîşamıyla gelip temessül eder ve Kur'an diliyle "*La Havfun: Onlara korku yoktur.*" müjdesini verir. Hatta "*La yahzenun: Onlar üzülmeyecektir.*" büşrâsı ile de cümle resullerin rûh'ül kuds ile desteklendiğinin ifşâatını yapar.⁵

5 Bkz., Kur'an-ı Kerim, Bakara Sûresi, 38. Âyet: "Biz dedik ki: "Hepiniz oradan [aşağıya] inin. Benden size mutlaka hidâyet gelecektir. O zaman kim hidâyetime tâbî olursa, artık onlara korku yoktur ve onlar mahzun olmazlar."; Bakara Sûresi, 62. Âyet: "Şüphesiz ki; âmenû olanlar, yahudiler, hristiyanlar ve sabîiler, bunlardan her kim, Allah'a ve yevm'il âhire inanır ve ıslâh edici ameller işlerse [nefsini tezkiye ederse], bu durumda onların mükâfatları Rab'lerinin katındadır. Onlara korku yoktur ve onlar mahzun olmayacaklardır."; Bakara Sûresi, 262. Âyet: "Mallarını Allah yolunda infak ettikten [verdikten] sonra verdikleri şeyin arkasından minnet ettirmeyenlerin [başka kakmayanların] ve onlara ezâ etmeyenlerin ecirleri [mükâfatları], Rab'lerinin katındadır. Ve onlara korku yoktur ve onlar mahzun olmazlar."; Bakara Sûresi, 274. Âyet: "Mallarını gece ve gündüz, gizli ve âşikâr [Allah yolunda] infak edenler [verenler], işte onların ecirleri [mükâfatları] Rab'lerinin katındadır. Onlara korku yoktur ve onlar mahzun olmazlar."; Bakara Sûresi, 277. Âyet: "Muhakkak ki âmenû olanların [Allah'a ulaşmayı dileyenlerin] ve ıslâh edici [nefsi tezkiye edici] amel işleyenlerin, namazı ikame edenlerin [yerine getirenlerin] ve zekâtı verenlerin ecirleri [mükâfatları], Rab'lerinin katındadır. Ve onlara korku yoktur ve onlar mahzun olmazlar."; En'âm Sûresi 48. Âyet: "Biz resulleri "uyarıcılar ve müjdeleyiciler" olmaktan başka [bir şey için] göndermeyiz. Artık kim âmenû olur [Allah'a ulaşmayı dilerse] ve ıslâh olursa [nefs tezkiyesi ve tasfiyesi yaparsa] artık onlara korku yoktur, onlar mahzun da olmazlar."; A'râf Sûresi, 35. Âyet: "Ey Âdemoğulları! Sizin içinizden, size âyetlerimi anlatan [kıssa eden] resuller geldiği zaman, bundan sonra kim takvâ sâhibi olur ve nefsinin ıslâhı ederse [nefs tasfiyesi yaparsa], artık onlara korku yoktur. Ve onlar mahzun

İşte bize de şol resullerin ve nebîlerin tilmizi ‘*Suç Yolu Dervişleri*’ derler ki darağacı gözümüzde burak olup, cellâdımız ise muştular getiren bir ulak gibidir.

Öyle ki meşrebimizce *Halkın* teveccühünü maksut edinmek, yolumuzun zinâsı mesâbesindedir. Hakk’ın meşkini murat etmek ise yolumuzun şeb-i arusu misâli telli, duvaklı, çalgılı, çengili ve rebablı düğünü gibidir.

Çünkü, *vuslat* ve *şehâdet* yazgımız olup bize ervâh-ı ezelde verilmiş bir beşâret gibidir. Böylece murad-ı ilâhî bize Hakk’a hem şehit hem de şâhid olmayı nasip etmiştir.

Bizler, nam-ı diğer aşk erleri, târif-i diğer ile ‘*Suç Yolu Dervişleri*’ olarak böylece baş döndürücü ve dâsitânî hikâyelerimizle sırdan gelip, sırra varıp, işte böylece sırlarımızla geçip gidiyoruz aranızdan.

Sırrımıza bir lahzacık âşinâ olmak dilersen ve bizim fırkamızı bir lâhikacık anlamak istersen bizim gibi ‘*Suç Yolu Dervişleri’nden* olan ve Şeyh-i San’an nâmıyla kınanan bir ‘*Aşk Eri*’ dervişimizin hikâyâtını bilmek gerektir.

Ki okuyacak olursan, işte bu hikâyat; ‘*Suç Yolu Dervişleri*’ olan bizlerden sana bak neler neler ilham etmektedir.

Dinle!

O Şeyh-i San’an ki zamânının pîriydi. Yüceliğine dâir ne desem, hepsinden üstündü, ileriydi. Hakk’ın hareminde kemal sâhibi dört yüz dervîşiyle tam elli yıl şeyhlik etmişti. Dervişleri de aynen kendisi gibiydi. Gece gündüz riyâzette [*açlıkla nefsi terbiye etmek*] bulunurlar, bir an bile dinlenmezler ve istirâhat etmezlerdi.

olmazlar.”; Ahkaf Süresi, 13. Âyet: “Muhakkak ki onlar “Rabbimiz Allah’tır.” dediler. Sonra onlar [Allah’a] istikamet üzere oldular. Artık onlara korku yoktur. Ve onlar mahzun olmazlar.”

Şeyh-i San'an'ın hem ameli [*Allah'ın emirlerini sevgiyle, bağlılıkla ve doğrulukla yerine getirmek*] vardı, hem ilmi... Meydandaki şeyleri de bilirdi, gizlileri de keşfederdi, sırlara da niğehbandı. Elliye yakın hacı vardı. Bütün ömrünce umre eder dururdu. Namazının orucun haddi hesâbı yoktu. Hiçbir sünneti terk etmezdi. Huzûruna gelen *yol kılavuzu erler*, kendilerinden geçerler de öyle gelirlerdi. O mânâ eri, kılı kırk yarardı. Kerâmetlerde kuvvetliydi, rütbe ve makamlarda da...

Kim hastalanır veya bir gevşekliğe düşerse, Şeyh-i San'an'ın nefesiyle iyileşir, kuvvetlenirdi. Hülâsa neşe çağında da gam zamânında da o halkına rehberdi. Âlemde bayrak gibi yücelmişti ve şöhret bulmuştu.

Kendisini, kendisiyle sohbet edenlerin ulusu görmekle berâber, birkaç gecedir biteviye [durmadan] bir rüyâ görüyordu: Haremden göçmüş, Rum ülkesinde yurt tutmuş, durmadan bir puta secde ediyormuş.

O âlemin uyanık eri, bu rüyâyı görünce dedi ki: “Eyvalah olsun şimdilik. Tevfik Yusuf’u kuyuya düştü, Yusuf peygamber gibi kör kuyuya atıldım. Yolumuz, aşılması güç bir yokuşa çattı! Bilmem bu dertten canımı kurtarabilecek miyim?”

Ayrıca ekledi: “İmânımı kurtarabilirsem canımı da terk ederim ya!”

Bütün dünya yüzünde hiçbir aşk eri yoktur ki yolda böyle bir sarp geçide rastlamasın! Yoldaki bu sarp geçidi, bu aşılmaz yokuşu geçer ve aşarsa, yol kendisine aydınlanacak, gideceği yeri görecek.

Fakat o geçidin ardında ve kuyusunda öylece kalakalırsa belalara uğrayacaktı, yolu uzayıp duracaktı. Nihâyet o bilgi sâhibi üstat, dervişlerine dedi ki:

“Bir işim düştü, Rum ülkesine⁶ hemencecik gitmem gerek, gideyim ki şu düşün tabiri nedir? Meydana çıksın.”

Katında îtibar sâhibi dört yüz derviş de ona uydular, berâberce yola düştüler!

Kâbe’den tâ Rum ülkesinin bir ucuna kadar vardılar. Bütün Rum diyârını baştan aşağı dönüp dolaştılar.

Günlerden bir gün bir yüce yapının önünden geçiyorlardı. Üst kattaki bir pencerenin önünde bir kız oturmuştu. Ruhânî sıfatlı bir ecnebî kızıydı bu. Şeyh-i San’an, Rûhullah⁷ yolunda yüzlerce bilgiye sâhip olmuştu. Ama bu kız, güzellik göğünün en yücesine varmış bir güneşti. Üstelik zevâli olmayan⁸ bir güneş...

Güneş dahi onun yüzünün aksini görmüş, kıskanmıştı da civarındaki âşıklardan ziyâde sararmıştı. Kim o dilberin zülfüne gönül verirse zülfünün havasıyla zünnar⁹ bağlanır gider. Kim o güzelin lâl dudağına can verirse yola ayak basmaz, baş kor! Sabah yeli bile onun zülüflerinden misk kokusu elde etmektedir.

Rum ülkesi, o Hindu gibi siyah saçlar yüzünden kıvranmakta ve âdeta Çin’e dönmekteydi! Bu kızın gözleri, âşıklara fitneydi. Kaşları ise güzellikte tekti!

Bu dilber, âşıkların yüzüne bir baktı mı canlarını, bakışının eline alır; göz ucuyla kemer gibi kaşlarına ve de ayağının dibine düşürdü! Kaşları âdeta ay yüzünde bir kemerdi. Bütün halk, orada onun için yer yurt tutmuştu!

6 Anadolu

7 Cebrail, ilim ve irfan meleşinin künyesi.

8 Yerinde duran, kaybolmayan.

9 Sevgiyle hizmet etmeyi ve bağlılığı gösteren kemer, Rahiplerin taktıkları kemer.

Bu dilber ki göz bebekleri dolandır da bir kerecik âşık-lara baktı mı, yüzlerce insanın canını avlayıverirdi! Yüzü, o parlak saçların altında parıl parıl parlayan bir ateş parçasına benziyordu!

Suya kanmış lâl dudakları, bütün cihânı susuz bırakmıştı. Mest nergislere benzeyen efsunlu gözlerinin binlerce hançeri vardı! Sözler ve kelimeler, ağzına yol bulamamıştı ki... Onun ağzını ve dudaklarını sözler izah edemezdi! Onun dudakla-rına dâir söz söyleyenler, asla hakîkati bilememişlerdir ve bey-hûde söyler dururlar!

Dudakları, iğne gözü kadar küçücüktü. Beline zülfü gibi zünnar bağlanmıştı. Çenesinde gümüş bir kuyu vardı. Sanki Hz. İsa'ya benziyordu, ki sözü, canlıları ve ölüleri diriltmek-teydi. O çenesindeki kuyuya yüz binlerce Yusuf'un gönlü, kanlara gark olarak baş aşağı düşüp gitmişti.

Yüzünde güneş parlaklığı vardı. Siyah saçlarını bu par-lak yüze peçe yapmıştı. Bu ecnebî kızı peçesini açınca Şeyh-i San'an, kemiklerine, iliklerine kadar ateşle yandı. O dilber, peçesinin altından yüzünü gösterince âdeta saçının her bir teliyle Şeyh'e binlerce zünnar kuşattı. Şeyh, ilerisini düşün-müyor değildi. Fakat o güzelin aşkı da bir kere ona yapaca-ğını yapmıştı...

Şeyh-i San'an, tamâmıyla elden ayaktan çıktı, ele avuca sığmaz oldu. Burası sanki ateşlerle doluydu, o da ayağıyla git-miş, kendini ateşlere atmıştı. Varı yoğu tamâmıyla yok oldu. Gönlü, sevda ateşiyle dumanlar içinde kaldı. Kızın sevgisi can ülkesini yağmalamış, zülfünden Şeyhin îmânına küfür-ler yağdırmıştı!

Öyle ki, Şeyh bu kıza îmânını verdi. Ona yakın olabilmek için ve onun gönlüne girebilmek için Hristiyanlığı kabul etti.

Tanrı'yı sattı, rezilliği satın aldı! Kör ve kor aşkı, hem canına hem de gönlüne üst oldu.

Bir zaman sonra Şeyh gönlünden ümîdi kesti ve canına doydu da. “*Can gittikten sonra gönlü ne yapayım? Hristiyan kızına gönül vermek, ne de güçmü?*”, dedi.

Dervişler, onu böyle perişan bir halde görünce hepsi de işi anladılar, iş işten geçtiğini bildiler. Onun bu hâline şaşırıp kaldılar, başlarını önlerine eğdiler. Ne akılları kaldı ne de fikirleri! Şeyhlerine bir hayli öğüt verdiler ama fayda etmedi. Olacaklar olmuştu, iyileşmesine imkân yoktu!

Perişan âşık, nasıl olur da söz dinler? Dermânı bile yanıp yandıran dert, nasıl olur da dermânı kabul eder? O upuzun günde Şeyh, tâ akşama dek ağzı açık hayran bir halde gözlelerini güzeller güzeli Rûm kızının penceresine dikti; öylece bakıp donakaldı! Karanlık gecenin zülfü etrafa yayılınca, sevgilinin yüzü günahlarla küfre dalıp odasına gizlenince, yıldızların her biri bir ışık yakınca ve mehtap çökünce Şeyh'in gönlünü de güneşin hicrânı misâli bir ayrılık acısı kapladı.

O gece, sevgi[li]si *birken* Şeyh yüz oldu. Hülâsa tamâmıyla kendisinden geçti gitti!

Kendisinden de vazgeçti, âlemden de! Hırkasından da vazgeçti, erenlik tâcından da! Başına topraklar saçtı, feryat ve figâna koyuldu. Ne uykusu kaldı ne de karârı. Sevgiden kıvranmakta ve ağlayıp inlemekteydi.

Şeyh-i San'an diyordu ki: “Yarabbi, bu gecenin gündüzü yok mu? Yoksa feleğin ışığı olan güneşin ziyâsı mı kalmadı?” Nice geceleri riyâzetle geçirdim. Fakat kimsecikler böyle bir geceden nişan¹⁰ bile vermedi. Mum gibi yanıp yakılmadan ne

10 İşaret.

uykum kaldı ne rahatım. Ciğerlerime serpecek gönül kanımdan başka bir suyum kalmadı.

Bu harâretten, bu yanıştan mum gibi erimedeyim. Beni âdeta yakıyorlar, gündüz öldürüyorlar! Bu gece, yüzlerce bas-kına uğramadayım. Bilmem gündüzüm nasıl geçecek? Kimin böyle bir gecesi böyle bir gündüzü olursa işi gücü, gece gündüz ciğerler dağlamak ve yanıp yakılmaktır!

Gece gündüz hayli harârete düştüm. Fakat gündüzüme bu gece eriştim! Beni yarattıkları gün meğerse bu gece için yaratmışlar! Yâ Rabbî, bu gecenin gündüzü yok mu? Feleğin mumu yanmayacak mı? Yâ Rabbî, bu gecede bunca alâmetler var.

Yoksa o kıyâmet günü, bu gece mi ki? Yoksa âhımdan güneş mi söndü? Yoksa sevgilimi görüp utandı da gizlendi mi? Gece; onun saçları gibi uzun, onun saçları gibi kara...

Yoksa bu benzerlik olmasaydı yüzünü görmediğimden mutlaka şimdiye kadar yüz kere ölürdüm ben! Geceleyin, bütün gece aşk sevdâsıyla yanmaktayım. Sevginin hücûmuna karşı durmaya tâkatim yok! Ömür nerede? Kaldı mı bana bir mühlet? Bileyim de sevgilimi öveyim.

Yâhut murâdıma ulaşmak için feryatlara koyulayım. Sabır nerede? Tutayım da ayağımı eteğime çekeyim. Yâhut er gibi erleri bile yıkan koca şarap kadehini ah-u figan ile dolu dolu çekeyim. Baht nerede ki uyanmaya bir ayak diresin, uyanıp kalsın. Yâhut onun sevgisindeki hâlimi görsün de bana yansın, ağlasın!

Akıl nerede ki bilgimi ele alayım yâhut düzenler düzeyim. Fikirlerde bulunayım da aklımı başıma toplayayım. El nerede ki yolunun topraklarını başıma saçayım. Yâhut da topraklarla kanlara bulanmış kalmışken kalkayım, başımı da kaldırayım!

Ayak nerede ki, gene sevgilinin civârını arayayım. Göz nerede ki, gene sevgilinin yüzünü göreyim.

Sevgili nerede ki, derdime acısın, merhamete gelsin. Dost nerede ki, bir an olsun gelsin de elimi tutsun! Gün nerede ki, feryat ve figanlar edeyim. Akıl nerede ki, akıllıca bir işe girişeyim? Akıl da gitti, sabır da gitti, sevgili de! Bu ne aşktır, bu ne derttir, bu ne iş?

Bütün dostlar, Şeyh-i San'an'ın bu feryâdını duyup gön-lünü almak için başına toplandılar.

Bir dostu: “Ey uluların şeyhi, kalk. Bu vesveselerden yıkan, arın, arın” dedi.

Şeyh ona:

“Bu gece ciğer kanıyla yüzlerce defa yıkanıp arındım a' bî-haber!” diye cevap verdi.

Bir başkası: “Ey ihtiyar Pir, bir hatâ ettiysen geldi geçti. Tövbe et!” dedi.

Şeyh ona da: “Nâmustan, halden tövbe ettim. Şeyhlikten ve olmayacak şeylerden tövbe ettim!” diye cevap verdi.

Başka biri dedi ki: “Tespihin nerede? Bu işin tespiksiz nasıl düzelir?” Şeyh dedi ki: “Belime zünnar bağlayabilmek için elimden tespahi de attım!”

Başka biri dedi ki: “Ey sırlara âgâh olan, kalk aklını başına al da namaza dur!” Şeyh dedi ki: “O sevgilinin mihrap olan yüzü nerede ki? Onun yüzünü görmedikçe namazım ne işe yarar?”

Bir başkası dedi ki: “Bu sözler nicedir seni alaşağı etmede! Kalk davran halvete gir de Tanrı'ya secde et!” Şeyh dedi ki: “Eğer put gibi güzel olan sevgilimin yüzü burada olsaydı tapısında secde etmem ne hoştu!”

Bir başka birisi dedi ki: “Hiç pişman olmayacak mısın? Bir an olsun Müslümanlık derdine düşmeyecek misin?” Şeyh dedi ki: “Bundan daha artık pişmanlık mı olur. Neden bundan önce âşık olmamışım ki?”

Başka biri: “Şeytan yolunu vurdu senin! Ansızın gönlüne azgınlık okunu attı.” dedi. Şeyh: “Yolumuzu vurup kesen şeytan ne de güzel vurup kesmekte. Bizi ne de güzel azdırmakta. Söyle, vursun vursun durmasın!” dedi.

Başka biri de: “Bu işi duyup anlayan, bu pir nasıl azdı diye hayretlere düşer.” dedi. Şeyh de: “Ben o addan, şöhretten, nam-ü şandan çoktan geçtim. Ar-u nâmus şişesini çoktan taşa çaldım.” dedi.

Bir başkası ise: “Eski dostlar, sana incindiler, yürekleri yarıldı.” dedi. Şeyh: “Ecnebî kızının gönlü râzı olsun da! Şunun bunun incinmesine aldırış bile etmem.” dedi.

Başkası: “Kâbe olmazsa kilise hazır yâni öyle mi?” dedi. Şeyh de: “Ben Kâbe’nin akıllısıyım, mihveriyim ama artık kilisenin de sarhoşuyum.” dedi.

Başka birisi: “Hemencecik yola düş. Kâbe’ye var! Harem’de otur, özürler dile.” dedi. Şeyh: “Benden el çekin. Başımı o sevgilinin eşiğine koyup, ondan özürler dilemek isterim.” dedi.

Başka birisi: “Yolunda cehennem var, aklı başında olan kendisini cehenneme atmaz!” dedi. Şeyh: “Cehennem yoldaşım olsa, yedi cehennem bile bir âhımdan yakılır, o da tutuşur.” dedi.

Bir başkası dedi ki: “Cennet ümîdiyle bu kötü işten vazgeç, tövbe et!”

Şeyh dedi ki: “Yüzü cennete benzeyen sevgili olduktan sonra, bana cennet lâzım olsa da yine de o sevgilinin civârında olmak yeter!”

Başka biri dedi ki: “Tanrı’dan utan! Ulu Tanrı’dan hayâ et!” Şeyh dedi ki: “Beni bu ateşe o güzeli yaratan Tanrı nasbettir. Kendi kendimi nasıl kurtarabilirim?”

Bir başkası da dedi ki: “Yürü de şöyle bir rahat otur. Yeni baştan îmâna gel, mümin ol!” Şeyh ona da: “Ben şaşırılmış kalmışım. Benden bundan sonra artık suç yolu hâlinden başka bir şey isteme. Senin yoluna göre kâfir olandan iman arama!” diye cevap verdi.

Şeyhe bir türlü söz geçmeyince dervişler, ona isteklerinin ulaşmayacağını ve şeyhin iyileşmeyeceğini anlayıp ondan umut keser oldular. Gönülleri kan kesildi, içlerindeki kan deryâsı dalgalandı. Bu işin sonu ne olacak, bakalım perdenin ardında neler var ve başımıza daha neler gelecek dediler.

Nihâyet bir gün daha türkû gibi şafaktan tüllendi ve altın kalkanını gösterip gece Hindusunun başını kılıçla kesip tan yerinden doğdu. Böylece ertesi gün oldu da yeni gün, gururla dolu olan dünyaya açtı ve güneşin kaynağından nurlandı.

Günün ağarmasını güç belâ bekleyen şeyh, sabah erkenden sevgilinin civârına yöneldi. Oraya varır varmaz mahal-
lenin köpekleriyle arkadaş oldu. O ecnebî kızın civârının yolunda ve toprağında îtikâfa¹¹ niyetlendi. ancak sevgilinin ay yüzünü görünce âdeta ölüye döndü.

Yaklaşık bir aya yakın bir zaman, gece gündüz oralarda kaldı. Onun güneşe benzeyen yüzünü görmek için günlerce açlığa ve susuzluğa dayanıp yolda izde bekledi. Sonunda da sevgilisini göremediğinden hastalandı. Fakat sevgilisinin eş-
ğinden ve yolundan başını kaldırmadı.

O güzelin mahallesinin toprağı, yatağı olmuştu. Kapısının eşiğı yastık kesilmişti. Orayı bırakmak elinde değildi ki!

11 Bir yere kapanıp sâdece ibâdetle vakit geçirmek.

Epeyce bir zaman sonra kız, şeyhin kendisine âşık olduğunu anladı. Fakat anlamazlıktan geldi de dedi ki:

“Ey şeyh! Neden böyle kararsız bir hâle düştün? Senin gibi zâhitler¹² nasıl olur da sana göre şirk şarâbindan içerek sarhoş olurlar? Nasıl olur da gelip böyle Hristiyanların mahallesinde otururlar? Senin gibi bir şeyh, nasıl olur da zülfüme ikrar vererek, her an bir divâneliğe düşer.”

Şeyh dedi ki:

“Görüyorsun ya! Nasıl zebun¹³ olmuşum! Nasıl da gönlümü çaldın gitti. Sen de ne olur nazdan ve kibirden vazgeç. Âşığım, ihtiyarım, garîbim, şu hâlime bir baksana! Ya tekrar gönlümü bana geri ver, yâhut benimle hemdem ve sıkı fıkı arkadaş ol! Niyâzımı ve yalvarışımı gör de bu kadar nazlanma ve beni ne olur geri çevirme!”

Ardından da ekledi:

“Güzelim, aşkım serseri değildir benim. Ya başımı tenimden ayır ya da bana aşkını lütfet! Bana hükmedersen canımı bile veririm. Dilersen yeni baştan canımla oynar, gene sana fedâ ederim.

Ey dudağıyla zülfü hem kârım hem ziyânım olan! Ey yüzüyle civârı, maksadım ve maksûdum kesilen sevgili! Ne olur daha da zülfünün parlaklığıyla beni yakma. Ne olur daha da sarhoş gözlerinle beni uyutma. Senin yüzünden gönül ateşlere düştü. Göz bulut kesildi. Sürekli ağlamadayım!

Senin yüzünden kimsesiz, dostsuz, sabırsız ve kararsız kaldım! Cânım sevgili, sensiz bütün cihânı sattım. Aşkınla bir bak; nasıl da kesem bomboş, nasıl da kesemi büzüp kapatmışım!

12 Din kurallarına sıkıca uyanlar.

13 Zayıf, güçsüz, âciz.

Gözümde yağmur gibi yaşlar yağmada. Sensiz gözümde ancak göz yaşları var! Sen elinle öyle bir gönül avladın; ben ise gözümle öyle bir gönül gördüm ki kimseler bulamadı, kimseler seni benim gördüğüm gibi göremedi. Gönülden çektiğimi kimseler çekmedi, kimseler duymadı!

Gönlümde gönül kanından başka bir şey kalmadı. Gönlüm de bitti tükendi, ne vakte kadar gönül kanını içip durayım? Bu yoksulun gönlünü bundan daha fazla paralama. Şol gönlümü bundan daha fazla tekmeleme ve çiğneme artık!

Ömrüm beklemekle geçti. Bir vuslat el verecekse zamanla ve sabırla usanmadan yine beklemek gerek! Her gece kendi canıma pusu kurmada ve senin civârında canımla oynayıp durmadayım. Yüzüm, senin kutlu kapının tokmağında. Böylece burada can vermedeyim. Ayağının tozu toprağı pahasına bile canımdan geçip gitmedeyim.

Kapıda ne vakte kadar ağlayıp inleyeyim? Aç kapıyı, bir an olsun beni kendine hemdem et! Hem sen bir güneşsin, ben senden nasıl ayrılabilirim ki? Ben ise bir gölgeyim, sensiz nasıl durabilirim ki? Varlığım senin aşkında ve ışkında! Bir gölge gibi böylece kıvranıp kıvrılarak serin ve soluk pencereye vurmadayım. Ben bir aklını yitirmiş âşığı. Pencereden başını aşağı çıkarıp göstermezsen, bana görünmezsen yedi kat göğü birbirine katarım, felekleri altüst ederim!

Anla ne olur! Şu toprak canımla eşiğinde yanıp durmadayım. Canımdaki ateş bütün âlemi parlatmada! “Aşkına düşeli ayağım balçığa saplandı. İhtiyâkınla¹⁴ gönlümü ele aldın, böylece kalakaldım! İsteğinle can vermedeyim, ey dermânım sevgili, nihâyet bir an olsun beni huzûra,istirâhate eriştir, bana derman ver!”

14 Görme özlemi. Karşı konulmaz istek. Tutku. Arzu.

Kız: “Ayl! A’ yaşamış da kocamış kişi, utan! Sen gayri kendine kefen tedarikine bak! Nefesin soğuk, benimle hemdem olma. İhtiyarlamışsın, bu yaşta canınla oynamaya kalkışma! Benim sana yüz vermemdense senin kefen tedarikine düşmen daha yeğdir! Görüyorum da sen bir tek ekmeğe muhtaçsın. Âşık olamazsın sen, vazgeç bu sevdâdan! Sen nasıl olup da pâdişahlığa konacaksın? Karnını doyurmaya bir dilim ekmek bile bulamıyorsun!” dedi.

Şeyh dedi ki: “Sen bana bu çeşit yüz binlerce laf söylesen de benim aşkımdan başka bir işim gücüm yok. Âşıklık, gence ihtiyâra bakmaz ki! Aşk, hangi gönle değerse o gönlü paralar!”

Kız:

“Eğer sen bu işin eriysen dört şeyden birini yapmalısın. Ya huzûrumda puta secde edersin ya Kur’ân’ı yakarsın. Ya şarap içersin yahut da imandan geçersin!” dedi.

Şeyh:

“Şarap içmeyi kabul ettim, öbür üçüyle işim yok benim. Güzelliğini seyrede seyrede şarap içerim ama öbür üç işi yapamam.” dedi.

Kız dedi ki: “Bu işe sağlam yapıştıysan Müslümanlığa göz yummalısın. Sevgilisiyle aynı renge boyanmayanın sevgisi; renkten, kokudan başka bir şey değildir!”

Şeyh:

“Ne dersen yaparım. Ne buyurursan yerine getiririm. Ey gümüş bedenli sevgili, ben senin kulağı küpeli bir kulunum. Zülfünü kulağıma küpe yap!” dedi.

Kız, ‘peki’ dedi. “Hadi kalk, gel de şarap iç. Şarap içince coşacaksın, neşeleneceksin.”

Böylece şeyhi mecûsîlerin¹⁵ yurduna götürdüler. Bunu gören diğer dervişler ise, feryad-ü figan ederek kalakaldılar!

Şeyh, bir de baktı ki yepyeni bir meclis. Güzelliği son haddinde bir ev sâhibi; aşk ateşi suyunu kuruttu, işini bitirdi. Hristiyan kızının zülfü, ömrünü elinden aldı gitti! Ne bir zerre akı kaldı ne de bir zerre fikri! Orada öylece susup kaldı, dalıp gitti! Sevgilisinin elinden şarap kadehini aldı, hayret makâmında içti de içti. İşinden gücünden vazgeçti!

Şarapla sevgilisinin aşkı birleşince o ay yüzlüye sevgisi birken yüz bin oldu. Şeyh, eskiden şarap içermiş gibi oradaki rindleri seyredip sevgilinin lâl dudaklarını ve hokka gibi ağzını gülümser görünce canına tekrar bir iştihak ateşi daha düştü. Kanlı göz yaşları, kirpiklerinden damlamaya başladı.

Şeyh, bir kadeh daha şarap istedi. Aldı ve içti. Sevgilisinin zülfünün bir halkasını kulağına küpe yaptı. Öyle ki şeyhin yüzlerce kitabı vardı, hepsini din için yazmıştı ve hepsi hatırındaydı. Kur'ân'ı da ezbere bilirdi, yâni mâhir bir hâfızdı. Fakat şarap kadehten vücûda dökülünce, hepsinin mânâsı gitti ve elde kuru sözleri kaldı!

İki türlü sarhoşlukla şeyh, aklında ne varsa hepsini unuttu. Şarâbı içince aklını yele verdi gitti! Şarap, gönlünde eskiden kalma ne varsa hepsini yuttu, eritti! Yalnız o sevgilinin güç tahammül edilir aşkı kaldı elinde. Başka ne varsa gitti, tertemiz oldu! Şeyh, sarhoş olunca aşkı da fikri de altüst oldu! Rûhu deniz gibi dalgalanmaya başladı. O sevgili güzeli de elinde şarap kadehi, sarhoş bir halde görünce büsbütün elden avuçtan çıktı. Şarap içmeyi bir yana bıraktı, kızın boyuna sarılmak istedi.

Kız dedi ki:

15 Ateşe tapanlar.

“Sen bu işin eri değilsin. Âşığım diye dâvâyâ kalkışıyorsun ama laftan ibâret bu! Aşk yolunda ayağın pek ve sağlamsa, şol büküm büküm saçlarımın yoluna düştüyse, zülfüm gibi kâfirliğe ve karanlığa ayak bas. Çünkü aşk, serserice bir iş değildir. Takvâ ile aşk uyuşamaz. Aşkın sonu sevgiliden gayri her şeyi inkâr eden bir kâfirliktir, bunu unutma!

Sen de benim kâfirliğime uyar, benim gibi mütekebbir olursan ancak o zaman kolunu boynuma dolar ve beni kucaklarsın. Yok mütekebbirliğime uymaz ve îmânından vazgeçmezsen kalk, yürü git! İşte sopan şuracıkta, aban da! Var git tekrar şeyh ol!

Şeyh âşık olmuştu, pek düşkün bir hâle gelmişti. Gafletle gönlünü kazâ ve kadere teslim etmişti. Sarhoş değilken bile bir an olsun varlığına yapışmamıştı. Şimdiyse hem âşıktı hem sarhoş! Tamâmıyla kendisinden geçmişti artık. Bir daha da kendisine gelememi, rezil rüsvâ olup gitti. Kimseden pervâ etmedi, kinamalara aldırmadı ve Hristiyanlığı kabul etti.

Bir ömür beklediği bu şarap epeyce yıllanmış, onu iyice kendisinden geçirmiş ve pervâneye döndürmüştü. Âşık şeyh ihtiyardı, bedeni yaşlı ama gönlü diri idi. Şarap yıllanmış, aşk gibi taptaze sevgilisinde tecessüm etmişti. Artık nasıl sabredebilirdi ki? O ihtiyar şeyh, tamâmıyla harap ve sarhoş oldu. Bir insan hem sarhoş hem de âşık olursa nasıl olur? Tamâmıyla elden çıkar! Gönül ne eğlenir ne de söz dinler...

Şeyh dedi ki:

“Ey ay yüzlü; kudretim kalmadı, âşığım. Benden daha ne istiyorsun, söyle! Aklım başımdayken puta tapmadım ama şimdi sarhoşum. Sarhoşken putun önünde Mushaf’ı bile yakarım.”

Kız: “İşte şimdi bana lâayık bir er oldun. Allah rahatlık versin, tam benim harcım bir adam kesildin şimdi! Bundan önce

aşkta hamdın, ham! Artık iyice otur da istirâhat et, çünkü nihâyet piştin!” dedi. Öte yandan Hristiyanlar, öyle bir şeyhin onların yolunu tuttuğunu duyunca, şeyhi sarhoş sarhoş kiliseye götürdüler ve zünnar kuşanmasını da söylediler.

Şeyh zünnarı kuşanınca dervişlik hırkasını ateşlere atıp yaktı. Hristiyan oldu. Dininden döndü! Ne şeyhliği hatırladı ne de Kâbe aklına geldi. Bir genç kızın aşkıyla bunca yıllık sağlam imandan vazgeçti gitti...

Ardından şeyh can sevgilisi genç kıza dedi ki:

“İşte olanlar oldu, azdım. Yolumdan çıktım. Senin aşkın, bana yapacaklarını yaptı. Bundan sonra daha ne dersen de emrine uyarım. Bundan beter daha ne varsa söyle, onu da yapayım. Aklımın başımda olduğu gün puta filan tapmadım ama seni görüp sarhoş olunca puta da taptım işte! Nice kişiler vardır ki şarap yüzünden dinlerini terk ederler. Şüphe yok ki kötülüklerin aslı olan şarap, bu işi yapar ve yaptırır! Ama benim şarâbım sensin. Bu iki türlü şarap beni büktü. Sen ey sevgili, hem şarâbım hem serâbımsın!”

Şeyh sözlerine devam etti: “Sevgili, daha ne kaldı? Dediklerinin hepsini kabul ettim, yaptım. Sevginle şarap içtim, puta taptım. Benim aşktan gördüklerimi kimseler görmemiştir! Kim benim gibi aşktan çıldırır ki? Aşk, böyle bir şeyhi nasıl olur da böyle rüsvâ eder? Elli yıla yakın bir zamandır gönlümde bir sır denizi dalgalanıp duruyormuş! Benim sırrım sensin!

Derken aşkın bir zerresi, gizlendiği o yerden sıçrayıp çıktı. Bizi tâ takdir levhine¹⁶ kadar sürükledi! Aşk; bu çeşit nice hırkayı zünnar hâline sokmuştur, sokar da!

16 Tanrı'nın zâtı itibariyle muradlık bilgisinde olan mukadder kader.

Aşk ebcedini¹⁷ okuyan; Kur'an cüzlerini okumuş, pişmiş demektir.

Aşka düşüp sevgiyle başı dönmüş olan, gayb sırlarını bilmiş ve anlamış demektir.

Her neyse, bunların hepsi geldi geçti. Şimdi söyle bakalım, sen bizi ne vakit vuslatına nâil edip haremine alacaksın? Ne zaman bir odada baş başa bir olacağız. Asıl olan senin vuslatındır! Her ne yaptım sa vuslat umudundan yaptım. Vuslat istiyorum, seninle âşinâ olmayı diliyorum. Bu ayrılıkla daha ne kadar yanıp tutuşayım?” dedi.

Kız şeyhe dedi ki: “Ey tutsak ihtiyar, benim mehrim¹⁸ çok ağırdır. Sen ise pek yoksulsun! Ey bir şeyden haberi olmayan; bana altın lazım, gümüş lazım. Gümüş olmadıkça nasıl olur da vuslatın altın gibi parlar? Paran yoksa başını al da git. Ey koca kişi, istersen ben sana bir nafaka vereyim de düş yoluna da git! Tez yürüyen güneş gibi tek ol. Ercesine sabret, zengin bir er ol da öyle gel!”

Şeyh dedi ki: “Ey selvi boylu, güneş bedenli; neden ah-dinde bir türlü durmuyorsun ya! A güzel sevgili, senden başka kimim kimsem yok. Bu çeşit sözleri bırak artık!

Her an yeni bir tarzda beni aldatıyorsun. Her an bir başka çeşit beni başından savıyorsun! Her ne yaptım sa sensiz âdeta kendi kanımı içtim. Ne işte bulunduysam senin için bulundum. Aşkının yolunda neyim varsa terk ettim.

Ne küfrüm kaldı ne îmânım, ne kârım kaldı ne de ziyânım!

Beni inci gibi bekletip gönül karârımı koynuna alacaktın? Böyle kararlaştırmadık mı, beni vuslatına erdirmeyecek misin? Bütün dostlar beni terk etti. Hepsi de canıma düşman kesildi!

17 Harflerin sayısal mistik ve astrolojik değeri. Numeroloji.

18 Evlenmede geline verilen yüklüce hediye.

Sen böyle harekette bulunuyorsun melâmetlikle kınıyorsun, onlar da türlü türlü hakaret ve melanette bana tâ'n edip kâfirliğimin dedikodusunu yapıyorlar! Peki, ben ne yapayım? Ne gönlüm kaldı ne canım! Ben ne iş edeyim, başka ne işleyeyim? Ey İsa yaradılışlı güzel! Yalnız cennete girmektense seninle cehenneme girmeye baş koydum. Ne hoş değil mi!”

Bu türlü içli yakarışlarla nihâyet şeyh, tam o kıza lâıyk bir adam olunca o ay yüzlü de onun derdine acıdı ve yüreği yandı.

Dedi ki: “Ey henüz istediğim gibi pişmeyen âşık, artık mehir işini de bitirelim. Tam bir yıl durup dinlenmeden benim domuzlarımı gütmek gerek! Yıl bitti mi, söz sana varırım; neşeli günlerimizi de dertli zamanlarımızı da berâber geçiririz, bir arada yaşar gideriz!”

Şeyh, sevgilinin bu hükmüne de îtiraz etmedi. Çünkü sevgilinin hükmünden baş ve el çeken, asla sevgilinin hiçbir sırrına eremez.

Kâbe piri, uluların şeyhi, bu mehir akdinden sonra gidip tam bir yıl domuz çobanlığı etti. Herkesin içinde de yüzlerce domuz vardır ha! Ya domuzları yakıp yandırmalı ya da benim gibi zünnarı kuşanıp kuru dâvâdan vazgeçmelidir, diye düşündü.

Dağlarda, taşlarda, ovalarda şeyh kendi kendine ufuk çizgisine bakarak vaazlar vermeye ve kendi kendine konuşmaya başladı.

Dedi ki: “Ey bu kitapçıkta hikayâtımı okuyan kişi, sen bu tehlikeye yalnız bu ihtiyar şeyh mi düştü sanırsın! İçindeki domuzdan haberin yoksa huzurlusun ama yol eri değilsin! Bizim yolumuz suç yoludur! Bu tehlike, herkesin içinde. İnsan bu erenlik yoluna girdi mi, o tehlike başını çıkarır ve görünür!

Gönül eri gibi yola ayak bastın mı ve bu yola düştün mü yüz binlerce put görür, yüz binlerce domuz görürsün! Aşk ovasında domuzu öldür, putunu yak! Eğer bunları yapamazsan, benim gibi aşka düş ve rüsvâ ol!”

Gel zaman git zaman, şeyh Hristiyanlığı kabul edince Anadolu’da bir gürültüdür koptu! Onunla düşüp kalkanlar, şaşırtıp kaldılar. Onun bu hâli yüzünden âdeta canlarından oldular. Şeyhin tutkunluğunu görünce dostluğundan vazgeçtiler. Onu terk etmeye karar verdiler. Hepsi de onun kötü bahtından kaçıp ondan uzaklaştı.

Lâkin içlerinde anlayışlı dostları da vardı, kalkıp şeyhin huzûruna gelerek dediler ki:

“Ey kötü işlere düşen! Biz bugün Kâbe’ye dönüyoruz. Hüküm nedir? Gönlündekini söyle bize! Ne diyorsun? Hepimiz senin gibi gâvur mu olalım! Kendimizi senin gibi rezillik mihrâbı mı kılalım? Seni böyle görmeye tahammül edemiyoruz. Onun için seni bırakıp buradan kaçıyoruz. Bâri Kâbe’de itikâfa girip oturalım da şu gördüklerimizi bir daha görmeyelim!”

Şeyh onlara dedi ki: “Benim canım ateşler içinde. Nereye gidekseniz hemen gidin, hiç durmayın! Ben hayatta oldukça, bana kilise yeter. O Hristiyan kızı, canıma canlar katmada! O, bana kâfidir! Siz hürsünüz, bu işi bilmezsiniz. Burada böyle bir işe düşmediniz ki? Sizin de başınıza bir an olsun, böyle bir şey gelseydi her dertte bana hemdert olurdunuz. Aziz yoldaşlarım, görüyorum ki siz geri dönüyorsunuz. Ben başıma daha neler gelecek, bilmiyorum ki! Beni sorarlarsa doğrusunu söyleyin. O elden ayaktan düşmüş olan, o başı dönüp duran nerde derlerse gizlemeyin!”

Deyin ki: “Gözleri kanlarla dolu, ağzı zehirler içinde. Kahır ejderhasının pençesine düştü ve orada kaldı. O İslâm pîrinin

kazâ ve kader yüzünden uğradığı şeylere âlemde hiçbir kâfir râzı olmaz. Ama o kendinden ve kaderinden râzı oldu. Uzaktan ona bir Hristiyan kızını gösterdiler, o da aklından vazgeçti; dinden de şeyhlikten de vazgeçip bizi bıraktı! O kızın halka gibi zülfü, boynuna kement gibi geçti. Bütün halkın diline düştü!”

Şeyh tekrar sözlerine devam ederek dedi ki:

“Eğer biri beni kınarsa deyin ki; bu yolda niceler bu çeşit tehlikelere uğrar, niceler kayıp düşer! Bu öyle bir yoldur ki, bu yola girebilecek ne bir ayak vardır ne bir baş! Sakın hâ kimse bu yolda hileden, tehlikeden emin olmasın!”

Şeyh bu son sözleri söyleyip dostlarından yüz çevirdi. O domuz çobanı, domuzlarının yanına koşup gitti! Dostlar onun derdiyle bir hayli ağladılar. Dönüp dönüp arkasından baktılar ve nihâyet Kâbe’ye revan olarak yola koyuldular.

Kâbe yolundaki dostların yürekleri yanıyor, tenleri eriyordu. Şeyhleri, Rum ülkesinde yapayalnız kalmıştı. Dininden dönmüş, îmânını yele vermiş, üstelik Hristiyan olmuştu.

Bu dost azizler Kâbe’ye varınca ağızlarını yumdular, kimseye bir şeycik söylemediler. Şeyhlerinin hâlini söylemeye utandılar. Her biri bir bucakta gizlendi durdu! Şeyhin Mekke’de dirayetli bir dostu vardı. O da bir zamanlar şeyhe teslim olmuş, her şeyden el yummuştu! Pek gözü açıktı, iyi bir kılavuzdu.

Şeyhi ondan iyi anlayan ve bilen yoktu. Şeyh Mekke’den giderken o, orada değildi. Gittiği yerden dönüp gelince halvet bucağında çok sevdiği şeyhini bulamamıştı. Dervişlere, ‘Şeyh ne haldedir, ne oldu?’ diye sordu. Dostlar da şeyhin başına gelenleri tamâmıyla anlattılar. Kazâ ve kaderin başına getirdiği halleri bir bir söylediler.

Dediler ki: “Bir Hristiyan kızı, onu saçının bir teliyle bağladı. İman yolunu her taraftan kesti! Şimdi kızın zülfüyle, be-niyle aşk oyunu oynamada. Şeyhin hırkası yandı, iyileşmesine imkân kalmadı. İbadetten tamâmıyla el yumdu. Şimdi ise do-muz çobanlığı yapmada!

Hele ki şimdi bu dertlere düşen ulu şeyhin belinde, ucunda haç asılı bir zünnar¹⁹ var! Şeyhimiz din yolunda nice ibâdet-ler etti ama şimdi onu tanıyamazsın! Onu eski bir gâvurdan ayırt edemezsin!”

Kâbe’deki bu samîmî derviş, bu olayı duyunca hayretlere düşüp yüzü sarardı, yaşlara büründü! Hemen kendini topla-yarak diğer dervişlere dedi ki:

“Ey eteği bulaşık²⁰ kişiler! Siz vefâkârlıkta nasıl erlersiniz. Erkek olsun, kadın olsun, insana kara gün dostu gerek. Dost, böyle günde işe yarar.

Siz şeyhinize dostsanız, neden ona yardım etmeyi her şey-den üstün tutmadınız? Mademki şeyh, beline zünnar aldı. Hepinizin zünnar kuşanması gerekti! Dileyerek ve isteyerek ondan ayrılmamalıydınız. Hepinizin de onunla berâber Hris-tiyan olması lâzımdı. Utanın, bu mu dostluğunuz sizin? Bu mu hak hukuk göstermeniz, bu mu vefânız!

Bu ne dostluk ne de vefâkârlıktır. Yaptığınız iş, müna-fıklıktan ve iki yüzlülükten başka bir şey değildir. Dostuna dost olan, ondan ayrılmayan kişinin, dostu gâvur olsa bile, berâberce gâvur olması lazımdır! Dost, kötü günde belli olur. İyi gündeysen yüz binlercesi bulunur!

Şeyh, ejderhanın ağzına düşünce demek ki hepiniz ad ve şan kaygısına düştünüz! Onu bırakıp kaçtınız ha! Kara sevdâ

19 Hristiyanlığa gönüllü hizmet edenlerin işareti, ipten kabaca kemer.

20 Karışık duygular ve davranışlar içerisinde olmak.

ve aşk, zaten kötü bir ad ve şan üstüne kurulmuş bir yapıdır. Kim bu yoldan başını çekerse, bu çekiş hamlıktandır. Olgun olmadığındandır.”

Bu sözler üzerine dervişlerin hepsi de: “Söylediklerini daha önce ona kaç kere söyledik, hatta daha fazlasını da söyleyip onunla kalmaya azmettik. Neşede, gamda onunla berâber bulunalım dedik. Zâhitliği satalım, rezilliği alalım, dinden vazgeçelim, gâvur olalım diye kurduk. Fakat o iş bilen, kendine düzen kuran şeyh hepimizin birer birer yanından uzaklaşmasını ve geri dönmesini istedi.

Bizim dostluğumuzdan bir fayda görmediğinden, bizi hemencecik geri döndürdü. Biz de hükmüne uyduk, döndük ve işte sana da ahvâlimizi anlattık, gizlemedik” dediler.

Bunun üzerine o derviş, tekrar öbür dervişlere: “Pekâla! Fakat eğer işiniz ve bağlılığınız ihlâslı olsaydı Tanrı tapısından başka varacak yeriniz olmaz, bütün varlığınıza o tapıya varır; Tanrı’ya şeyhi kurtarması için yalvarıp yakarmada her biriniz, öbürünü geçerd. Tanrı da sizi böyle kararlı bir halde görünce lütfeder, hemencecik şeyhi hidâyete sevk eylerdi. Hadi şeyhinizden çekindiniz, neden Tanrı’ya niyazda bulunmadınız ve gece gündüz şeyhimize duâ etmediniz?” dedi.

Dervişler bu sözü duyunca, hepsi de cevap vermede âciz kaldı. Hiçbiri utancından başını kaldırmadı!

Bunun üzerine o derviş: “Bu utanmadan ne fayda? Mademki iş bu hâle gelmiş, hemen kalkalım. Tanrı tapısına dönerek yüz turalım, yalvarıp yakararak başımıza topraklar saçalım. Hepimiz kâğıt gömlekler giyelim! Aklımıza yazdığımızı fiilimiz edelim. Aklımıza düşeni uygulamaya geçirelim. Nihâyet hep birden şeyhimizi elde edelim.” dedi.

Böylece hepsi de tekrar Arap diyârından Rum ülkesine gittiler. Gece gündüz itikâfa girdiler, gizlendiler. Hakk kapısında her biri, yüz binlerce feryâda koyuldu. Gâh ağlıyorlardı, gâh şefâat diliyorlardı.

Böylece tam kırk gün, kırk gece hiç birisi, durduğu yerden baş kaldırmadı! Ne dinlendiler ne ekmek yediler ne de su içtiler! O temiz kişilerin yalvarmasından göklerde bir gü-rültüdür koptu gitti. Feleklerdeki yeşiller giyinmiş melekler de libaslarını²¹ soydular, yasa daldılar! Hepsi de mor mâtem elbiseleri giyindiler!

Nihâyet, Mekke'de bunların safına geçip dervişlere reis olan dervişin duâ oku, hedefe vardı. Kırk birinci gece o temiz derviş halvet bucağında kendinden geçti. Seher çağı miskler saçan bir yel esti. Gözüne bir âlemdir göründü. Ay gibi Hz. Muhammed Mustafa'yı [s.a.v.] gördü.

Hz. Resul, siyah saçlarını ikiye ayırmış, omuzlarına salmıştı. Güneşe benzer yüzü, âdeta Tanrı gölgesi idi. Yüzlerce can âlemi, saçının bir teline vakfolmuştu. Teennî ile yürümekte, gülümseyip durmaktaydı. Onu gören, derhal kendisini kaybederdi. O derviş, Hz. Muhammed Mustafa'yı görünce yerinden kalktı: "Ey Tanrı peygamberi, elimi tut! Tanrı için halka yol gösterirsin; Şeyhimiz yolunu yitirdi, ona yol göster." dedi.

Hz. Muhammed Mustafa dedi ki:

"Ey himmeti²² yüce derviş, yürü de var! Şeyhini bağdan kurtardım. Yüce himmetiniz tesir etti. Şeyhinizi Hakk tapısında affettirdi. Tâ ki, eski şeyleri ile Tanrı arasında pek kara bir toz bulutu vardı, şimdi yolundan kalktı. Artık tövbe çağı geldi, suçu çekilip gitti. O tozu şeyhin yolundan giderdik, onu

21 Elbiselerini.

22 Çalışması, gayreti.

karanlıklarda bırakmadık. Şefâat için bir katrecik çiğ tânesi saçtık! Bu rahmet onun bütün ömrüne yayıldı!

Muştular olsun ki o beşerlik tozu, şimdi yoldan kalktı. Niyâzınız ve tövbeniz kabul edildi! Günah ortadan kalkıp gitti. İyice bil ki günahıtan yüzlerce âlem dolu olsa bile bir tövbenin harâretiyle hepsi erir, yok olur, yoldan kalkar! O lütuf ve ihsan denizi dalgalanınca er kişinin de günâhını mahveder, kadının da!”

İşte bu rüyânın sevinciyle dervişin aklı başından gitti. Öyle bir nâra attı ki gökler güm güm diye inledi! Bağırıp çağırarak halvet bucağından çıktı! Gözlerinden akan sevinç göz yaşları billur billur çağıldamaktaydı. Diğer bütün dervişlere de rüyâsını anlattı. Müjdeler verdi ve tekrar yola düzüldüler. Artık dervişler ağlaya ağlaya şeyhlerine koşmaktaydı.

Bir zaman sonra, domuz çobanı olan şeyhin bulunduğu yere kadar vardılar. Bir de gördüler ki şeyh ateşlere dönmüş, kararsız bir halde bembeyaz kesilmiş ve cem makâmıyla hoş bir âlemde takılıp kalmış! Ki şeyh de cem deminde dervişlerin tekrar geri geldiklerini ve dâim salât ile Tanrı’ya yalvarmaya koyulduklarını görmüştü.

Artık şeyh çan sözünü ağzından atmış, zünnarı belinden çözmüştü. Başındaki Hristiyan külâhını fırlatmış, gönlünü de Hristiyanlıktan yıkayıp arıtmıştı.

Şeyh uzaktan dervişlerini görünce kendisini onların yanında nursuz ve pirsiz görüp utancından üstündeki elbiseyi yırttı, âciz eliyle başına topraklar saçtı. Şeyh, gâh bulut gibi kan ağlamaktaydı gâh eliyle tatlı canını onların yoluna atmaktaydı. Âhından feleklerin perdesi yanıyor, tahassüründen²³ vücûdundaki kan ateş kesiliyordu.

23 İstenilen ve ele geçirilemeyen şeye üzülmeye.

Şeyhin gönlündeki aşk hikmeti ve esrârî²⁴, Kur'an ve hadis bilgilerini tamâmen yıkamıştı. Her şeyini unutmuştu. Şimdi ise bütün bunlar, tekrar bir uğurla ve yine aşkın bereketi ile aklına gelmişti. Şeyh böylece câhillikten ve çâresizlikten tekrar kurtulmuştu.

Kendi hâline bakınca şükür secdelerine kapanıyor, ağlayıp duruyordu. Gül rengi gibi gönül kanlarına bulanmıştı, utançından terleye terleye pespembe kesilmişti! Dervişler, onu bu halde görünce hem derlere düşüp mahcup oldular hem de neşelenip sevindiler. Hepsi de şeyhe koştular, şükrâne olarak canlarını verecek şekilde şeyhin yanına vardılar.

Şeyhe: “Ey sır perdesini açan yüce pir! Gene güneşinin üstünden bulut çekildi. Küfür yoldan savrulup gitti, iman gelip yerleşti, kilisede puta tapan artık Tanrı'ya tapar oldu. Ansızın kabul denizi dalgalandı da yüce Peygamber sana şefâat etti. Şimdi şükredecek zamandır, şükredelim Tanrı'ya! Zîra artık mâtemin sırası değil; cem makâmının neşeli düğün kınası zamânıdır!

Tanrı'ya şükürler olsun ki kapkaranlık denizde bize güneş gibi bir yol açtı. Apaydın şeyi kapkara yapmaya gücü yeten Tanrı, bunca günâha karşılık tövbe nasip etti de karanlıklardan aydınlıklar doğurttu! Ki biliriz ve bildiririz ki Tanrı tövbeden bir ateştir! Onu parlattı mı, o ateş neyi bulursa yakar, yandırır, mahveder. Böylece her şey Rahman ve Rahîm olana geri döner.” dediler.

Size Suç Yolu Dervişleri'nin töresinden bir kıssa ile hisse verebilmek îrad ettiğimiz bu hikâyeyi kısa keselim isterseniz...

24 Gizlenen ve bilinmeyen şeyler, aklın anlayamadığı işler.

Şeyh cemden deme erişince gusletti.²⁵ Tekrar hırkasını giydi ve dervişlerle berâber Hicaz’a doğru yola düştü. Böylece adabınca izini kaybettirerek uzaklaşp gitti.

Bundan sonra, o Hristiyan kız ise nedense rüyâsında güneşin kucığına düştüğünü gördü. Rüyâ âleminde güneş dile gelerek kıza dedi ki:

“Hemen şeyhin peşi sıra koş. Onun dinine gir, onun yoluna toprak ol. Ey onu kirleten! Yürü de onun yüzünden ve elinden temizlenerek arın! O geçici aşkla senin yolunu tutmuştu. Aşk odunda cürûfunu bırakıp altın oldu. Aşk şimdi onun parmağına mücevher yaptık! Şimdi sen de gerçeklerden olarak onun yolunu tut! Bir zaman o senin ocağında körüklenerek ve inleyerek yanıp tutuştu. Hayli zamandır onun yolunu kesmiştin, şimdi ona yoldaş ol! Nicedir bu habersizlik! Artık gerçeğı anla! Şimdi de sen onun ocağının dumanı ol! Onu yoldan çıkardın, şimdi de sen onun yoluna gir. O artık yola geldi, sen de ona yoldaş ol.”

Hristiyan kıızı uykudan uyanınca gördü ki gönlü, güneş gibi nurlar saçmada. Gönlünde şaşılacak bir dert alev almıştı. Bu dert onu şeyhi aramaya düşürmüş, kararsız bir hâle getirip bırakmıştı!

Sarhoş canına bir ateştir düşmüştü bir kere! Şimdi de onun gönlü elinden çıkmıştı! Kararsız canı, gönlüne ne tohum ekmişti ve bu tohum nasıl bir meyve verecekti?

Bilmiyordu ki!

Öyle bir işe düşmüştü ki hemdemi ve benzeri yoktu. Kendisini şaşılacak bir âlemde gördü. Öyle bir âlem ki orada hiçbir yol görünmemekte. Dil tutulup kalmış, sözlere ve kelimelere

25 Dini kurallara göre yıkanp temizlenmek.

mecal²⁶ yok! Hristiyan kızın bütün o naz ve naîm²⁷ içinde, ne şaşılacak şey ki göz yaşları yağmur gibi yağıyordu!

Güzelleri güzeli kız, bir bağırды ki elbisesini yırtarak dışarıya koştu. Başına topraklar saçtı, ayakları kanlar içinde koşmaya başladı. Dertli bir gönülle, kuvvetsiz bir bedenle şeyhin ve dervişlerin peşine düştü. Bulutlar onu, o da şeyhi tâkip ederek ayakları kanlara gark olmuş halde koşup duruyordu.

Nasıl koştuğunu, nasıl yol aldığını da o da bilmiyordu! Ovada, çölde hangi yola, hangi yöne gitmek gerek? Onu da bilmiyordu. Yalnız, âciz ve perîşan bir halde ağlayıp inliyor, yüzünü ise sevine sevine topraklara sürüyordu. Hem feryat ederek:

“Ey herkesin imdâdına yetişen Tanrı! Ben, işten güçten kalmış âciz bir kadını. Senin gibi birisinin yolunda yürüyen bir erin yoluna zülfümle kılınç vurdum. Fakat bilmiyordum! Ne olur sen benim yolumu vurma! Kahır denizini bana köpürtme, celâlini yatıştır! Bilmiyordum! Yanıldım! Kibrettim! Suçumu ört! Yaptıklarımı katına alma. Bu yoksulun suçuna bakma! Kutlu irfâna geldim, îmâna geldim, beni artık hikmetsiz bırakma!

Bu ıssız çöllerde ölecek miyim, kalacak mıyım? Bilmiyorum! Ne hâlimi ne ahvâlimi biliyorum! Yardımcı bir kimsecik bile yok. Senden, senin yüceliğinden başka feryâdıma kimse-ler erişemez.” diyordu.

Bu sırada, ulu tapıdan şeyhe ilham oldu ki: “O kız Hristiyanlıktan vazgeçti. Bizim tapımıza âşinâ oldu, şimdi işi gücü bizim yolumuza düştü. Geri dön! Gene o putu bul! O sanem gibi güzel sevgilinle hemdem ol! Durdur derman et!”

26 Güç, kuvvet.

27 Refah ve bolluk içinde olmak.

Bunun üzerine şeyh, derhal yel gibi yoldan döndü. Yeniden dervişler arasında bir gürültü koptu.

Hepsi birden: “Başınla oynayış, tövbe ediş, bu yanıp yakılma neydi ki? Tekrar aşk oyununa mı gireceksin. Tövbe ettikten sonra gene mi bînamazlıkta²⁸ mı bulunacaksın?” dediler.

Bunun üzerine şeyh onlara kızın hâlini anlattı. Bu sözleri duyan dervişler, âdeta canlarını terk etti. Böylece şeyh ve dervişler geri döndüler. O güzelin bulunduğu yere kadar geldiler.

Gördüler ki kızın yüzü altın gibi sararmış, saçları yolun tozlarına bulanmış ve görünmez olmuş. Baş açık, ayakları yalın ve kanlı, elbisesi yırtılmış... Âdeta bir ölü gibi yeryüzüne serpilmiş. O ay yüzlü, o yüreği yaralı güzel, şeyhinin yüzünü görünce birden kendinden geçti. Şeyh de o ay yüzlüyü aç, susuz bir halde görünce onun gibi ağlamaya başladı. Kızın kalp gözü, ahbine ve rüyâsına vefâ ediyordu ve bu sâikle kız kendisini şeyhin eline ayağına atıverdi...

Dedi ki:

“Senden utanıyorum. Bu utangaçlık canımı yakmada, bundan böyle artık bu kibriyâ perdesi altında yanamam. Gerçeği anlamak için perdeyi attım. Bana İslâmlığı telkin et de kutlu yola varıp Rahman ve Rahîm olan Mevlâ ile ve dostu seninle şeref bulayım.”

Böylece şeyh, ona İslâmlığı telkin etti. Dervişlerde tekrar bir gürültüdür koptu.

Çünkü o güzel yüzlü kız, ardından göz yaşları saçarak, dalgalanıp coşarak şehâdet getirdi. Nihâyet o güzeller güzeli, doğru yolu buldu. Gönlü hakîkatten haberdar olmuştu ve böylece gönlündeki iman zevkine ulaştı. Öyle ki, gönlü Rahman şevkiyle Rahîm oldu da dertleri teselliye döndürüldü.

28 Namaz kılmayan kişi.

Bu esnâda Şeyhi San'an ile göz göze gelen kız dedi ki:

“Kutlu Şeyhim! Artık tâkatim tak oldu. Can kuyusunda su kalmadı. Ayrılığa da tahammülüm yok. Güneşin kucağındaki otağıma gidiyorum. Bu baş ağrısıyla, dertle ve kederle dolu olan bu topraklık göçüyorum! Elvedâ ey âlemin şeyhi, elvedâ! Sözü kısa keseceğim. Âcizim, beni affet ve bana darılma!”

İşbu demde o ay yüzlü, bu sözleri söyleyip candan el çekti. Zaten yarı canı kalmıştı; onu da canana, yâni sevgilisine teslim etti. O can güneşi, bulut altına girdi ve gizlendi. Aşkın töresi bu imiş ki, o tatlı canı şeyhinin kucağında ondan ayrılıverdi!

O kız ki, mecaz denizinden bir katreydi... Elmas nev'in-den bir damlaydı. Böylece evvel emirde geldiği hakikat denizine varıp gitti! Bir zaman Şeyhi San'an'ın gönül kıyılarını deli deli dövdü de dövdü ve kıyıcıklarını târumar etti. Onun ilim şehrinin yıktı vîran etti. Sonra yine Şeyhi San'an'ın gönül denizinde duruldu da membâna çekilip gitti.

Şimdi biz Suç Yolu Dervişleri'ni bildin mi ey aziz okuyucu?

Değil mi ki, hepimiz bir seher yeli gibi şu dünyadan geçip gitmedeyiz. İçini ısıttıklarımız var mı, ne mutlu... Tohumu tohuma kattıklarımız var mı, ne mutlu! Önümüze kattıklarımızı suç bilirsin amma belki bir beldeden celâli uzaklaştırıyor, belki de bir beldeye cemâli götürüyoruzdur. Kim bilebilir? Aşk yolunda bunun gibi neler olur, neler...

Bu Suç Yolu töresini, ancak aşkı bilen bilir! Âşıkları kınamayasınız, ne söylerlerse mümkünattandır. Yâni bu aşk yolunda, Suç Yolu Odu'nda; rahmet olur, ümitsizlik de, hîle de, eminlik de... Hepsi mümkündür.

Vaktâki, *Nefis* bu sırları işitemez. Nasîbi olmayan ise meydana dandaki topu çelemez.²⁹

29 Bu oyunu oynayamaz.

Bunu çan kulağı ile değil, can ve gönül kulağıyla işitmek gerektir. Baş gözü ile değil, kalp gözü ile görmek gerektir. Tat dili ile değil, kuş dili ile söylemek gerektir.

Balçıktan meydana gelen ten kulağıyla buraya kadar! Sonrasını talep edenleri için son sözümüz; gönül savaşında, nefisle her an cihad ederek şiddetli çarpışmak gerektir.³⁰

Aşk, kılıncınız,
İlim, kalkanınız,
İrfan, sadağınız,
İz'an, tirkeşiniz,
Sabır, mataranız,
Ahlâk-ı Hamîde, yayınız,
Fütüvvet, okunuz,
Melâmet, yolunuz,

Kur'an, Nebîler ve Resuller, Hz. Muhammed Mustafa ile âlî ehl-i beyti ise kılavuzunuz olsun!

30 Mantık Al-Tayr, Feridüddin-i Attar, İslam Klasikleri. M.E.B. 2172, Çev.: Abdülbâkî Gölpınarlı.

Birleşen Noktalar

2000’li yılların başlarında Amerika Birleşik Devletleri’ne gerek akademik araştırmalar sâikiyle, gerekse bir dizi STK çalışmalarını nezdinde, birçok defa uzun süreli seyahatlerim olmuştu. Bu seyahatlerimin birinde gönüle geldi ki, eğer kendime bir haftalık boşluk yaratabilirim Kıtâ Amerikası’nın en batı yakasına da geçmek lâzımdı. Menzilde Silikon Vadisi, California Üniversitesi ve en önemlisi de evvel emirde videolarından izlediğim kadarıyla kampüsüne âşık olduğum Stanford Üniversitesi vardı.

Hikmet-i Hüdâ! Tam o demler çok hoş bir kaderdenlik cemi vâki oldu: Tam olarak ziyâret etmek istediğim rotada yaşayan ve ilk başlarda kitap arkadaşlığı olarak başlayan kadim ve sırlı bir dost da edindim. Sonradan farkettim ki kendisi yaklaşık çeyrek yüzyıldır California Eyaleti’nde yaşıyordu. Anladığım kadarıyla mübârek dedesinden melâmet neşvesini almış, hem dedelerin mübârek dîdeleriyle hem âile dostu kâmil zevâtın nâfiz bakışlarının bereketiyle hem de mübârek dedesinin konağına gelen havas-ül havas ilim ve irfan ehlinin sırlı sohbetlerinin bereketiyle olsa gerek, bu yüce ruhlu can dostumuz da, tıpkı dedesi gibi ehl-i beyt sevdâsına meşbû ve Hakk aşkına garik yüce bir ruh atlasına sâhipti.

Kemâlettin Apak Bey, benim yaşlarımda tam bir İstanbul beyefendisi. Işık saçan gözleriyle, mütenâsip elleriyle, fonetiğine

ve lirizmine hasret kaldığımız nâzikâne İstanbul Türkçesiyle, her hâline sinmiş olan enderun nezâketiyle, belli ki sûfilerin şarâb-ı nihânından içmiş olan aşk estetiğiyle San Francisco Havalimanı'nda karşıladı âcizânemi. Karşılaşmamız çok hoş oldu. Biraz Mevlevî, biraz da Hamzavî erkânıyla sarılıp kucaklaştık. İlk defa buluşuyorduk ammâ ve lâkin Big-Bang'den beri tanışıyormuşçasına birbirimize mest ü hayran olduk...

New York'tan hareketle sâdece kıta içi 6 saat süren uçak yolculuğumdan sonra, teenniyle Kemâlettin Beğimizin hâne-i saâdetine varıp dinlenmem için huzur-u kalp ile otomobiline bindik. Görkemli Golden Gate asma köprüsünden de geçerek âsûde tepelerin koynunda, caddelerin derkenarlarında ceylanların ve sincapların dolanıp koşuşturduğu mütevâzî evine vardık.

Şükürler olsun! Kapıda bizleri Anadolu Bacıları'nın soylu rûhu, gönül kâbesine otağ kurmuş olan, Bektâşî Tarîkine müntesip evin hanımefendisi Selin Hanım ve biricik oğulları Özcan Ali Beğimiz karşıladı bizi. İşte o zaman “*Evdeki huzur. Zenginlik budur.*” mottolu viral bir reklamı hatırlayıp bu buram buram Anadolu kokan hâne-i saâdete kapıldık.

Kemâlettin Beğimiz bilgisayar ve yazılım mühendisi. Tadımda tuzunda bir Türk milliyetçisi. Melâmî-meşrep bir Anadolu sûfisi. Hâliyle sohbet konumuz da metafizik, felsefe ve sûfî hikemiyâtı oldu. Konudan konuya dallanıp budaklanan himmetli ve muhabbetli bir Hakk sohbeti oldu aramızda. Çok şeyler aldık ve öğrendik beğimizden. “Üniversal ve Kültürlerarası Tasavvuf” terimini ilk defa ondan duydum örneğin. Bu ifâdesi gönlümü tohumladı ve bu nedenle olsa gerek yeni okumalarımı *Perennial Felsefe* kulvarına yönlendirdi. Çok sonradan anladım ki, Kemâlettin Beğimizin ‘*Üniversal Tasavvuf*’ demiş olduğu konsept esâsen sûfilerin ‘*hikmet-i hâlîde*’ demiş olduğu

‘kadim irfan ve sırlar öğretisi’ idi. Ne mutlu, böylece bu meclâda beğimizin sohbetiyle gönlümüze huzur ve sırlar doldu.

Yalnız şunu farkettim ki ne zaman ehl-i beyt konusu açılrsa, Kemâlettin Beğimizin gözleri doluyor ve hüzünleniyordu. Hele ki, Hz. Âdem bahsini konuştuğumuzda, bu konuda İbn Arabî’nin (k.s) görüşlerini ve ontolojisini kendisiyle paylaştığımda gözleri daha da ışıldadı. “İşte bu! Hah oldu!” diye sayha atarak fakiri kucakladı ve “Sizi Allah gönderdi!” dedi.

Kendisinden destur alamayacağımı bildiğim için uzunca ve sırlıca sohbetimizi buraya dercetmek istemiyorum. Ama Beğimizle ve melekûtta hediye edilmiş olan pek sevgili âilesiyle sonraki gün güzel bir kahvaltı yaptıktan sonra California Üniversitesi’ni, Silikon Vadisi’ni ve bâhusus görmek için can attığım Stanford Üniversitesi’ni hep birlikte doya doya gezdik. Mezkûr üniversitelerin kütüphânelerindeki katalogları inceledik ve âcizânemin birkaç eserinin de bu kataloglarda ve dolaşımında olduğunu, hatta yazılmakta olan 1-2 doktora tezinde kullanılmak için ödünç alındığını kayıtlardan öğrenince ah nice mutlu olduk.

Sözünü uzatmayayım. İyi bir teknoloji takipçisi olan Kemâlettin Beğimiz, aynı zamanda bir Mac uzmanı ve Steve Jobs takipçisi olduğu için bana Steve Jobs’ın Stanford Üniversitesi’ndeki meşhur mezuniyet konuşmasından ve konuşmayı yapmış olduğu lokasyondan söz etmişti. Ayrıca Silikon Vadisi’ni de en ince detayına kadar birlikte gezdik de gezdik, güldük, gönendik...

Ne ki, Kemâlettin Beğimizin sözünü ettiği bu lokasyondaki meşhur konuşma aklıma takıldı. Ülkemize döner döner bu konuşmanın video kaydını izledim ve çok etkilendim. Yine Beğimizin MacBook Pro hakkındaki övgü dolu sözleri sanırım âcizânemi de irticâlen bir Mac bağımlısı yaptı ve bu

seyahatimden sonra fakir de Mac kullanmaya başlayarak bu eşsiz sohbetlerin ve dahi yüz Kâbeye zeyrek olan olan bu gönül ziyâretinin hâtırasını kendimce aşk-ı muhabbetle yaşamaya ve yaşatmaya dâima özen gösterdim. El'an bu sadâka-time hâlen teenniyle devam etmedeyim.

Sonradan anladım ki, Einstein'ın dediği gibi “*Tanrı zar atmaz!*”. Hiçbir şey rastlantısal değildir. Yine anladım ki, okumakta olduğunuz bu hikâyeye gömülenmiş olan mezkûr mezuniyet konuşması da bir rastlantı olamazdı. Zira, mâhut hikâyeyi dinlediğimde ben de kendimden geçmiş ve karşımda kıtalar ötesinden ve tamâmen farklı bir kültür ve umran topoğrafyasından ıslıl ıslıl parlayan apaçık bir Sûfî Hikemiyâtı vardı. Bu ilâhî senaryonun kahramanlarına takılmadan, mezkûr hikâyenin özüne odaklandığımızda gördüğümüz şey ise sâdece *Hakk'tı* ve *Hakikatti*.

Tekrar bildim ki, cümle âlemlere zerkedilmiş olan *Sonsuz İyilik*, *Sonsuz Birlik* ve *Sonsuz Güzellik* hep aynı idi: *Tek'ti*. *Hakk'tı*. *Rabb'di*. *Rahman'di*. Nitekim aşağıda tam metin dokümünü yaptığım bahse konu biyografik hikâye, bu izlekteki murâdımızı ne de güzel özetliyor. İşte yüzyılın dâhîsi ve hayalperesti merhum Steve Jobs'ın o meşhur ve mezkûr konuşması:

“Teşekkür ederim! Bugün dünyanın en iyi üniversitelerinden birinin diploma töreninde sizlerle birlikte olmaktan onur duyuyorum. Ben üniversiteden hiç mezun olmadım. Doğruyu söylemek gerekirse, mezuniyete en yaklaştığım an da bu an! Sizlere hayâtımla ilgili üç hikâye anlatacağım. Hepsi bu. Büyütülecek bir şey değil. Sâdece üç hikâye.

İlki noktaları birleştirmekle ilgili. İlk 6 aydan sonra Reed Üniversitesinde derslere girmeyi bıraktım, ancak gerçek anlamda okulu bırakana kadar bir 18 ay kadar daha okulda kaldım. Okulu neden bıraktım?

Olay ben doğmadan başlamıştı. Biyolojik annem genç, evlenmemiş bir üniversite mezunuydu ve beni evlatlık vermeye karar vermişti. Beni üniversite mezunu bir çiftin evlatlık almasını çok istiyordu, sonunda da bir avukat ve karısı tarafından alınmam için her şey hazırды. Tek sorun, ben ortaya çıktıktan sonra beni evlat edinecek çiftin esâsında bir kız çocuğu istediklerini anlamış olmalarıydı. Bir gece yarısı, bekleme listesinde olan müstakbel âileme bir telefon geldi: “Elimizde beklenmedik bir erkek bebek var, onu istiyor musunuz?”. Onlar da “tabî ki” diye yanıtladılar. Biyolojik annem; annemin üniversiteyi, babamın ise liseyi bile bitirmemiş olduğunu öğrendiğinde evlatlık verme işlemini tamamlayacak son kağıtları imzalamayı reddetti. Ancak birkaç ay sonra, âilemin beni üniversiteye yollayacaklarına dâir söz aldıktan sonra ikna oldu.

Ve 17 sene sonra üniversiteye başladım ama saf bir şekilde neredeyse Stanford kadar pahalı bir okul seçtim ve emekçi âilemin bütün birikimleri benim okul parama gidiyordu. Altı ay sonra, buna değmeyeceğini farkettim. Hayâtımla ilgili ne yapmam gerektiği konusunda hiçbir fikrim yoktu ve üniversitenin de bunu bulmam için bana nasıl fayda sağlayacağını çözememiştim. Ve orada durmuş âilemin hayat boyu biriktirdiği parayı harcıyordum. Sonuçta okulu bırakmaya ve her şeyin yoluna gireceğine inanmaya karar verdim. O zaman çok korkutucu gelmişti ama geriye dönüp baktığımda hayâtımda verdiğim en iyi kararlardan biri olduğunu görüyorum. Okulu bıraktığım an, zorunlu fakat gereksiz olan ve ilgimi çekmeyen tüm dersleri almama gerek kalmamıştı. Böylece sâdece bana ilginç gözüken derslere girebilecektim.

Bu aslında hiç de romantik bir durum değildi. Yurt odam olmadığından arkadaşlarımla odalarında yerde yatıyor, kola şişelerinin 5 sentlik depozitolarıyla yemek alıyor,

her pazar akşamı güzel bir yemek yemek için 7 mil uzak-taki Hare Krishna kilisesine gidiyordum. Çok güzeldi. Me-rakım ve sezgilerim sâyesinde içine düştüğüm çoğu şey daha sonra benim için paha biçilmez deneyimlere dönüştü. Bir örnek vereyim: O zamanlar Reed Üniversitesi muhteme-len ülkedeki en iyi kaligrafi dersini veriyordu. Kampüsteki her poster, çekmecelerdeki her etiket, çok güzel şekilde elle dizayn edilmişti. Okulu bırakmış olduğum ve zorunlu ders-leri almak zorunda olmadığım için kaligrafi dersi alıp nasıl yapıldığını öğrenmeye karar verdim. Serif ve San Serif yazı karakterleri, değişik harf kombinasyonları arasındaki boşluğu ayarlama ve hârika bir tipografiyi hârika yapanın ne olduğu hakkında çok şey öğrendim. Çok güzeldi; tarihsel ve sanatsal olarak o kadar inceydi ki bilim hiçbir şekilde bunu yakalaya-mazdı ve ben bunu muhteşem buldum. Bunların hayâtımda pratik bir uygulama bulma olasılığı yoktu. Ama on sene sonra, ilk Macintosh'u tasarlarırken bir anda aklıma geliverdi. Bunla-rın hepsini Mac'te kullandık. Mac güzel bir tipografiye sâhip ilk bilgisayardı.

Eğer o derse hiç girmemiş olsaydım, Mac hiç çok yönlü yazı karakterlerine veya boşlukları doğru orantıda kullanan fontlara sâhip olmayacaktı. Windows da Mac'ten kopyaladı-ğına göre, hiçbir kişisel bilgisayarın bunlara sâhip olmayacağı muhtemeldir. Okulu bırakmamış olsaydım, o kaligrafi der-sine girmemiş olacaktım ve kişisel bilgisayarlar şu an sâhip oldukları o hârika tipografiye sâhip olamayabileceklerdi. Ta-biî ki üniversitedeyken noktaları ileriye bakarak birleştirmek imkânsızdı. Fakat on sene sonra geriye dönüp baktığımda her şey çok ama çok berraktı. Tekrar söylüyorum, noktaları ileriye bakarak birleştiremezsiniz; onları sâdece geriye bak-tığınızda birleştirebilirsiniz. Noktaların gelecekte bir şekilde

birleşeceğine inanmanız gerekiyor. Bir şeye güvenmelisiniz – Tanrı’ya, cesâretinize, kaderinize, hayâta, karmaya, herhangi bir şeye. Bu yaklaşım beni hiçbir zaman yolda bırakmadığı gibi hayâtımı da bütünüyle değiştirdi.

İkinci hikâyem sevgiyle ve kaybetmekle ilgili. Hayâtımın erken bir döneminde neyi sevdiğimi bulduğum için şanslıydım. Woz (Steve Wozniak) ve ben Apple’ı 20 yaşındayken âilemin garajında kurduk. Çok yoğun çalıştık ve 10 sene sonra Apple; garajdaki iki kişiden, 4000 çalışanı olan 2 milyar dolarlık bir şirkete dönüşmüştü. En nâdide ürünümüz Macintosh’u piyasaya sürdüğümüzde ben 30 yaşına yeni basmıştım.

Ardından kovuldum. Kendi kurduğunuz bir şirketten nasıl kovulabilirsiniz? Şöyle: Apple büyük bir şirket hâline geldiği için biz de şirketi benimle birlikte yönetebilecek, yetenekli olduğuna inandığım birini işe aldık ve ilk sene işler iyi gitti. Fakat daha sonra geleceğe yönelik görüşlerimiz farklılık göstermeye başladı ve bir noktada koptu. Bu noktada yönetim kurulumuz onun tarafında yer aldı. Sonuçta 30 yaşında dışarıda kalmıştım. Hem de herkesin gözü önünde.

Hayâtımın odak noktası olan şey bir anda yok olmuştu, bu büyük bir yıkımdı. Birkaç ay ne yapacağımı bilemedim. Bir önceki girişimci nesli yüz üstü bırakmış, rütbe tam bana teslim edilirken onu elimden düşürmüş gibi hissetmiştim. Dave Packard ve Bob Noyce’dan bu başarısızlığım için özür diledim. Fazla göz önünde olan bir başarısızlık sembolü olmuştum ve vadiden kaçmayı bile düşündüm. Fakat içimde bir şeyler uyanmaya başladı, yaptığım işi hala sevdiğimi farkettim. Apple’da olanlar bunu en ufak şekilde değiştirememişti. Dışlanmıştım ama hâlâ âşıktım. Ve yeniden başlamaya karar verdim. O zaman farkına varmamıştım ama Apple’dan kovulmak başıma gelebilecek en iyi şey olmuştu. Başarılı olmanın

ağırlığı yeniden başlamanın hafifliğiyle yer değiştirmişti, hiçbir şey hakkında eskisi kadar emin değildim. Hayâtımın en yaratıcı dönemine girmek üzere özgülleşmişim. Sonraki beş sene NeXT adında bir şirket kurdum, Pixar adında başka bir şirket daha derken eşim olacak inanılmaz kadına âşık olmuştum. Pixar’da dünyanın ilk bilgisayar animasyon filmi Toy Story’yi yarattık ve şu an dünyanın en başarılı animasyon stüdyosuyuz. İnanılmaz olaylar zincirinden sonra, Apple NeXT’i satın aldı, ben Apple’a döndüm ve Apple’ın yenilenmesinin kalbinde NeXT’te geliştirdiğimiz teknoloji yatıyor. Ve Laurence ile hârika bir âile kurduk. Apple’dan kovulmamış olsaydım bunların hiçbirinin olmayacağından son derece eminim. Tadı çok kötü bir ilaçtı, ama sanırım hastanın da buna ihtiyâcı vardı.

Bâzen hayat kafanıza bir tuğlayla vurur. Sakın inancınızı kaybetmeyin. Devam etmeme sebep olan şeyin yaptığım işe olan aşkım olduğuna ikna olmuş durumdayım. Neyi sevdiğinizi bulmanız gerek. Ve bu aşklarınız için geçerli olduğu gibi işiniz için de geçerlidir. İşiniz hayâtınızın büyük bir kısmını kaplayacak ve gerçek anlamda tatmin olmanın tek yolu *hârika bir iş olduğuna inandığınız şeyi yapmanızdır*. Ve hârika bir iş yapmanın tek yolu ise yaptığınızı sevmenizden geçer. Henüz bulamadıysanız, aramaya devam edin. Durulmayın. Tüm gönül meseleleri gibi, onu bulduğunuz zaman anlayacaksınız. Ve her büyük ilişki gibi, seneler geçtikçe daha da güzelleşecek. yâni bulana kadar devam edin. Yılmayın.

Üçüncü hikâyem ölüm hakkında. On yedi yaşındayken şöyle bir şey okumuştum: *“Her gününü, hayâtının son günümüş gibi yaşarsan, günün birinde haklı çıkarırsın.”* Bu cümle beni çok etkilemişti ve o günden bu yana, yâni 33 yıldır, her sabah aynaya bakıp, kendi kendime hep şunu sordum: *“Eğer bugün hayâtının son günü olsaydı, bugün (normalde) yapacağın*

şeyleri yapmak ister miydim?” Uzun süre art arda, “Hayır,” yanıtını verdiğimde, bir şeyleri değiştirmem gerektiğini anladım. İnsanın kısa süre içinde öleceğini bilmesi, yaşantısına damga vuracak kararlar vermesi açısından büyük önem taşır. Çünkü her şey, tüm dış beklentiler, gururlar, küçük düşme ya da başarısızlık korkuları, tüm bunlar ölüm karşısında değerlerini yitirir; yalnızca ölümdür önemli olan.

Kaybedecek bir şeyler olduğu (*tuzak*) düşüncesini yok etmenin en iyi yolu insanın öleceğini hatırlamasıdır. Zaten çıplak ve savunmasızsın. Yüreğinin sesini dinlememen için hiçbir neden yok. Bir yıl kadar önce bana kanser teşhisi kondu. Sabah 7:30’da girdiğim ultrasonda pankreastaki tümör bariz bir şekilde görünüyordu. Ben ise pankreasın ne olduğunu bile bilmiyordum. Doktorlar bu tip bir kanserin tedavisinin neredeyse imkânsız olduğunu ve üç ila altı aydan fazla yaşamayı beklemememi söylediler. Bu, çocuklarınıza ilerideki 10 yıl içinde söyleyeceklerinizi birkaç ay içinde söylemeye çalışmak demekti. Bu, âilenizin rahatı için gerekli her şeyin kısa zamanda yapılması demekti. Bu vedâ etmek demekti.

Bütün gün o teşhisle yaşadım. Akşama doğru biyopsi yapıldı, boğazımdan bir endoskop soktular, mide ve bağırsaklarımdan geçerek bir iğneyle pankreasımdaki tümörden birkaç hücre aldılar. Ben narkozla uyutulmuştum fakat eşimin söylediğine göre doktorlar alınan hücreleri mikroskobun altına koyduklarında sevinç çılgınlıkları attığını söyledi. Benim kanserim ameliyatla tedavi edilebilecek bir türdenmiş. Ameliyat oldum ve şimdi iyileştim. Beni ölüme en çok yaklaştıran olay budur ve umarım uzun yıllar boyunca bir daha bu denli yaklaşmam. Bu deneyimi yaşamış biri olarak diyebilirim ki ölüm faydalı fakat sâdece entelektüel bir kavramdır. Hiç kimse ölmek istemez. Cennete gitmek isteyenler bile, oraya gitmek

uğruna ölümü göze almak istemezler. Oysa ölüm hepimizin ortak sonu. Şimdiye dek hiç kimse ölümden kaçamamıştır. Bunun böyle de olması gerekir, çünkü *ölüm hayâtın en güzel icatlarından birisi*. Hayâtın değişim ajanı. Yenilere yer açmak için, eskilerden kurtulmanın tek çâresi. Şu an için yeni sizsiniz ama günün birinde, üstelik pek yakında siz de eskiyecek ve aradan çıkarılacaksınız.

Bu kadar acımasız olduğum için üzgünüm ama gerçek bu. Zamânınız kısıtlı, bu yüzden başkalarının hayâtını yaşayarak onu harcamayın. Başkalarının düşüncelerinin sonuçlarıyla yaşama dogmasına takılıp kalmayın. Başka insanların fikirlerinin gürültüsünün kendi kalbinizin sesini duymanızı engellemesine izin vermeyin. Ve en önemlisi kalbinizin ve sezgilerinizin yolundan gidecek cesârete sâhip olun. Kalbiniz ve sezgileriniz ne yapmak istediğinizi bilirler. Bunun dışındaki her şey ikinci planda.

Gençliğimde, bizim neslin kutsal dergilerinden biri sayılan The Whole Earth Catalog adında inanılmaz bir yayın vardı. Menlo Park yakınlarında yaşayan Steward Brand adında biri tarafından şiirsel bir tarzla kaleme alınmıştı. Size anlattığım bu olay, 1960’lardan kalma, masa üstü bilgisayarlardan ve bilgisayar destekli yayınlardan önce, yâni bu dergi daktilolar, makaslar ve polaroid kameraların yardımıyla yapılmıştı. Google ortaya çıkmadan 35 yıl önce, dergi formatında bir Google gibiydi; idealistti, anlaşılır bilgiler ve hârika görüşlerle doluydu.

Stewart ve ekibi bunun birçok baskısını yayımladılar ve dergi mîadını doldurduğunda son bir baskı yaptılar. 1970’lerin ortalarıydı, o zamanlar sizin yaşlarınızdaydım. Son baskının arka kapağında, sabahın erken saatlerinde çekilmiş bir yol fotoğrafı vardı, hani her mâcerâcının kendini otostop çekerken bulabileceği yollardan biri.

Fotoğrafın altında şu sözler yer alıyordu: “*Aç Kalın, Budala Kalın...*” Sizi aç kalmanız rahatsız etmiyorsa, aptal kalmanız da rahatsız etmeyecektir. Aramızdan ayrılırken bize verdikleri vedâ mesajları buydu. *Aç Kalın, Budala Kalın*. Kendim için hep bunu diledim.

Ve şimdi, sizin için de aynı dilekte bulunuyorum:

‘Aç Kalın, Budala Kalın.’

Hepinize çok teşekkür ederim.”

-Steve Jobs

Boşluk

Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, derin mi derin bir ormanın bir köşesinde iliklerine kadar hüzne bulanmış bir adam yalnız başına oturuyordu. Ve bütün hayvanlar onun yanına gelip şöyle dedi:

“Seni bu kadar üzgün görmek istemiyoruz. Bize ne istediğini söylersen belki sana yardımcı olabiliriz.”

Adam şöyle dedi: *“İyi bir görüş gücüne sâhip olmak istiyorum.”*

Akbaba cevap verdi: *“Benimkini alabilirsin.”*

Adam: *“Güçlü olmak istiyorum”* dedi.

Jaguar: *“Benim gibi güçlü olabilirsin.”*

Sonra adam şöyle dedi: *“Yeryüzünün bütün sırlarını bilmek istiyorum.”*

Yılan cevap verdi: *“Ben sana onları gösteririm.”*

Ve bu böylece hediyeleşme bütün hayvanlar arasında devam etti. Adam onların verdiği bütün hediyeleri alarak oradan uzaklaştı. Sonra baykuş diğer hayvanlara dönüp: *“Şimdi adam çok şey biliyor ve pek çok şey yapabilir. Birden içimi bir korku kapladı.”*

Geyik şöyle dedi: *“Adam ihtiyâcı olan her şeye sâhip. Artık üzüntüsü geçecek.”*

Ama baykuş cevap verdi: *“Hayır!”*

“Ben adamın içinde büyük bir boşluk gördüm. Asla dolduramayacağı derin bir açlık. Onu üzen de ona bunları isteten de işte o boşluk. O almaya devam edip duracak. Tâ ki dünya ona şöyle söyleyene kadar: ‘Artık sana verebilecek bir şeyim kalmadı.’”

Güney Amerika’daki İnkaların yüksek rahiplerinin torunlarından yıllar önce bu hikâyeyi dinlediğimde şu düşüncelere dalmıştım. Demek ki insanın sâhici mutluluğu, *almakta* değil *vermektedir*. Yâni *cömertliktir*. Hikâyemizde olduğu gibi insan, herkesten çok şey almış ama kendisine yardım eden ve kendinden bir şeyler veren hayvanların hiçbir karşılık beklemeden hizmetlerini ve birikimlerini sunma/adama huyunu onlardan almamış ve bu nedenle de tüketim sarmalındaki kendi varoluşsal açlığında/boşluğunda/tatminsizliğinde yitip kaybolmuştur. Doğrusu *insan*, bir anlam işçisidir ve muhakkak kendisini bir *anlama*, ideale ve erdeme bağlamalıdır. Bu adayıcı izlekte şifâcı, inşâcı olmalı, en başta kendi hayâtına emek ve değer vermeli ve sonra da başka hayatlara emek ve değer vererek ve böylece irfan ve umran (kültür & medeniyet) üreterek Hakk’a ve halka karşılıksız olarak hizmet etmelidir. Yâni enikonu rahmânî bir onarımcı ve bir merhamet ve sehâvet (cömertlik) işçisi olmalıdır. Zîra ancak ve ancak bunu başarabildiği oranda, hem kendi içindeki karanlıkları ve boşlukları aydınlığa çevirebilir hem bir *İnsan-ı Kâmil* olarak varlık ormanının çobanı ve bekçisi göreviyle âlemlerin özü ve gözü olabilir hem de en şerefli mahlukat ve de Hakk’ın yeğâne halîfesi olarak ilâhî ödevini ve görevini eksiksiz bir şekilde yerine getirebilir.

Bileği Taşı

Zenginliği ve asâleti bir şeref alâmeti olarak görmeyen Sokrates'e biri sorar:

“Sen herkese konuşma sanatını öğretiyorsun da kendin neden iyi bir hatip değilsin?”

“Ziyânı yok” der Sokrates, “bileği taşları da kendi kendilerine kesmezler fakat kaba demirleri keskin hâle getirebilirler.”

Sûfileri de buradan tanırız. Bir mum gibi yanarlar. Başka bir mumu tutuşturmakla kendiliklerinden bir şey kaybetmeyeceklerini bilirler. İllâ ve lâkin güzel ahlâk üzere yaşayarak Hakk'a ve halka hizmet ederek cehâlete karşı savaşırlar. Onlar âlemlerin *Felsefe Taşları*'dır. Dokundukları her şeyi, herkesi som altına dönüştürürler. Değil mi ki, onlar aşkın, hakîkatin ve kalbin simyâgerleridir.

Gönül ve İçtenlik

Kıssa bu ya; son derece katı gelenekçi bir okuldan yetişen ve basmakalıp düşünce yapısına sâhip olan bir derviş bir gün nehir kenarında yürüyormuş. Ahlâkî ve eğitimsel sorunları düşünüp duruyormuş çünkü âit olduğu toplulukta sûfî öğretilerinin aldığı kalıp buymuş. Duygusal dînî tasavvurunu, nihâî gerçek arayışı ile birleştirmiş.

Âniden düşünceleri bir haykırıyla bölünmüş. Birisi, kendisinin de çok iyi bildiği bir derviş çağrısını (*zikrini*) tekrarlıyormuş. “*Ne kadar anlamsız!*” diye düşünmüş derviş, “*bir kere adam heceleri yanlış telaffuz ediyor. YA HÛ demek yerine, U YAH U diyor.*”

Sonra, dikkatli bir öğrenci olarak, belki de hiç doğru yönlendirilme fırsatı bulamamış bu tâlihsiz adamı düzeltme görevinin kendine düştüğünü farketmiş. Muhtemelen bu yüzden seslerin ardındaki fikri en iyi kendi dile getirebilirmiş.

Bunun üzerine bir sandal kiralamış ve sesin geldiği yöndeki adaya gitmiş.

Sazlıklardan yapılmış bir kulübede oturan, derviş kaftanı giymiş bir adam bulmuş. Adam sürekli aynı ifâdeyi tekrarlıyormuş. “*Arkadaşım,*” demiş birinci derviş, “*ifâdeyi yanlış telaffuz ediyorsun. Sana bunu söylemeyi bir görev bildim, ne de*

olsa tavsiye veren ve alan fazîletlidir. Şöyle söylemen gerekir.”
Ve ona söylemiş.

“Teşekkür ederim,” demiş diğer derviş mütevâzî bir şekilde.

İlk derviş, iyi bir amaca hizmet etmiş olmanın verdiği tatmin duygusuyla tekrar sandalına binmiş. Ne de olsa ancak kutsal formülü doğru bir şekilde tekrarlayan insan, dalgaların üzerinde yürüyebilirmiş. Bu onun hiç görmediği, hiç başaramadığı ama hep hayal ettiği bir şeymiş aynı zamanda.

Şimdi sazlıklardan ses gelmiyormuş, ama artık verdiği dersin doğru anlaşıldığından eminmiş.

Sonra birden, yüksek sesle bir ‘U YA U’ daha duyulmuş. İkinci derviş, ifâdeyi yine kendi eski yoluyla tekrar ediyormuş.

İlk derviş bunu düşünüp insanlığın hatâ konusundaki inatçılığı üzerine kafa yorarken, âniden tuhaf bir şey görmüş. Adadan diğer adam ona doğru geliyormuş, hem de suyun üzerinde yürüyerek...

Şaşıran derviş kürek çekmeyi bırakmış. İkinci derviş ona doğru yürümüş ve yanına varınca konuşmaya başlamış: *“Kardeşim, sana sıkıntı verdiğem özür dilerim ama buraya gelip sana doğru tekrarlama metodunu tekrar sormak zorundaydım, hatırlamakta zorluk çekiyorum da!”*

Sanırım bu hikâyedeki gömüyü siz de çıkarmışsınızdır. O da şu ki ve samîmî olarak kabul etmek gerekir ki, tesir ancak gönülden ve içten olursa izhar olur ve vuku bulur. Bu duâ için de böyledir, bedduâ için de böyledir, ilim için de böyledir, irfan için de... Kabuk, meyvenin tadını ne kadar verebilir ki... Harfler de tek başına mânânın ve gönlün yükünü ne kadar çekebilir ki? Lâzım gelen ruhtur. Ruh, Hakk Çalab’dan

parçadır. Parça bütüne süveydâdır. O süveydâ aşktır. Aşk Ruh'tur. Hû'dur! O'dur. Kalpte durur!

Hem Server-i Enbiyâ Muhammed'in şu hadisini de akıldan çıkarmamamız gerekiyor: *"Allah sizin dış görünüşünüze ve mallarınıza bakmaz. Ama o sizin kalplerinize ve işlerinize bakar."*³¹ Yâni hatâlı veya eksik olsa da özdeki samîmî niyet, tıpkı hatâsız veya eksiksiz güzellikler gibi bereket getirir de ilim yolcularını ve âşıkları yüreklendirir. Yürekli olun!

31 Müslim, Birr, 33; İbn Mâce, Zühd, 9; Ahmed b. Hanbel, 2/285, 539.

Kapıdan Kovulan Adam

Fakir bir adam; varlıklı birine giderek iş bulup çalışamadığını, dar günleri için bir köşesine ayırdığı üç kuruşun tükendiğini, çoluk çocuk açlığa mahkûm olduklarını sızlanarak anlattı. Durumunun kötüleştiğinden şikâyet edip ağlayıp inleyerek biraz yardımda bulunmasını istedi.

Kara ve katı yürekli adam ona hiçbir yardımda bulunmadı. Ayrıca öfkelenildi.

“Ben paramı senin için mi kazanıyorum?” diye bağırdı.

Onun hakaret ve eziyetiyle fakirin gönlü bir kat daha daraldı. Başını kederle kaldırarak:

“Bağırıp çağırmanız da ne oluyor? Benim durumuma düşmekten ve dilenmenin rûhu ezen acısından korkmuyor musunuz?” dedi.

Yoksulun verdiği cevap karşısında öfkesi daha da artan zengin, fakiri yeniden azarladı. Sonunda, “Defol kapımdan!” diyerek fakir adamı hizmetkârlarına kovdurdu.

Allah’a şükretmediği, malının zekat ve sadakasını vermediği için bir müddet sonra kader ondan yüz çevirdi, tâlihi ve bereketi terse döndü. Gurur ve kibirle herkesi küçük görmesi başına felâketler getirmeye başladı. Felek onu sarımsak gibi soydu. Ne malını kurtarabildi ne de hayvanını. Allah, yoksullukla onun başına da ibret saçtı.

Aradan uzun bir süre geçti. Şehirde gönlü aydınlık, ah-lâkı temiz, cömert bir zengin vardı. Bu zat, perişan durumda birini görünce yeni bir hazîneye kavuşan yoksul gibi çılgınca sevinirdi ve hemen ona yardıma koşardı. Bir akşamüstü bu adamın kapısına bir fakir geldi, sızlanarak derdini döktü ve bir lokma ekmek istedi. Çok acı çektiği her hâlinden anlaşı-lıyordu. Üstü başı perişandı. Dizlerinin dermânı kesilmişti.

Temiz kalpli, merhametli ve cömert biri olan zengin, hiz-metkârına emretti: “Bu adama yardım et!”

Hizmetkâr, hârîka yemeklerle donatılmış zengin bir sofrâ hazırlayarak adamın önüne koydu. Fakat aynı anda elinde ol-mayarak bir çığlık kopardı. Koşarak büyük bir acı içerisinde efendisinin yanına döndü. Göz yaşları yanaklarından süzülü-yordu. Güzel huylu efendisi acı bir tebessümle sordu:

“Ne oldu, sana kim eziyet etti? Neye ağlıyorsun?”

Köle sesi titreyerek cevap verdi:

“Bu ihtiyârın başına gelenlerden gönlüm darmadağın oldu. Çünkü vaktiyle ben onun hizmetindeydim. O ise mal, para ve büyük bir servetin sâhibiydi. Günün birinde böyle her şe-yini yitirip îtibârını kaybederek acınacak bir duruma düşeceği, kapıları dolaşarak dilencilik yapacağı hiç aklıma gelmemişti.”

Efendi acı acı gülümsedi:

“Oğlum, bu ona eziyet sayılmaz. Bu adam, hani o asık su-ratlı, gurur ve kibrinden başı göklere değen tüccar değil miydi? Ben de onun, bir gün kapısından kovduğu yoksul adamım. Allah'ın takdîri, onu bugün benim durumuma getirdi. Bana da tâlih gülümsedi, yüzümden kederin acısını sildi.

Yüce Allah eğer hikmetiyle bir kapıyı kaparsa, rahmetiyle başkasını açar. Nice azıksız fakirler doymuşlar, nice zenginle-rin yolunda giden işleri altüst olmuştur.

Sen insanlara karşı yumuşak davran ki, yarın da Allah sana sert davranmasın! Düşkünlerin elinden tutan kimse, bir gün elden ayaktan yoksun kalırsa, bu acının esîri olup kalmaz. Bu îtibarla sen sen ol, hizmetkârına ve çalışanlarına inciterek emir verme. Gün olur o da sana emir verebilir. Kudretin ve makâmın devam ettikçe, halkın ve insanların zayıflığına karşı zorbalık etme. Satrançta vezîrin birdenbire piyade olması gibi; yoksulun kudrete erdiği, zenginin ise yoksul edildiği çok görülür.

Öğüt dinleyen ve ileriye gören insanlar, hiçbir kalbe kin tohumu ekmezler. Saman toplayan bir fakire kafa tutan bir harman sâhibi mahzâ zarar eder.

Acaba Yüce Yaratıcı'nın, bir gün nîmeti fakire vereceğinden ve gam yükünü de fakirden alıp kendi gönlüne koyacağından korkmazlar mı? Nice zorlu kimseler düşer ve nice düşkünlere tâlih yardım eder.

Emrin altında bulunanların kalbini kırma, günün birinde sen de emir altına girebilirsin.”

Sevginin Sâdece Sözü'nü Edenlere (Derviş Kaşıkları)

Bir gün sormuşlar ermişlerden birine: “Sevginin sâdece sözü'nü edenlerle, onu yaşayanlar arasında ne fark vardır?”

“Bakın, göstereyim.” demiş, ermiş. Önce sevgiyi dilden gönüle indirememiş olanları çağırarak onlara bir sofraya hazırlamış. Hepsini oturmuşlar yerlerine. Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar gelmiş ve arkasından da derviş kaşıkları denilen bir metre boyunda kaşıklar. Ermiş, sofradakilere “Bu kaşıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz.” diye bir de şart koymuş. “Peki!” deyip içmeye teşebbüs etmişler.

Fakat o da ne? Kaşıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan götüremiyorlar ağızlarına. En sonunda bakmışlar beceremiyorlar, öylece aç kalmışlar sofradan.

“Şimdi...” demiş ermiş, “sevgiyi gerçekten bilenleri çağıralım yemeğe.”

Yüzleri aydınlık, gözleri sevgi ile gülümseyen insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu kez. “Buyurun” denilince, her biri uzun boylu kaşığına çorbaya daldırıp karşısındaki kardeşine uzatarak içirmiş. Böylece her biri diğerini doydurmuş ve şükrederek kalmışlar sofradan.

“İşte!” demiş ve eklemiş:

“Kim ki hayat sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse, o aç kalacak. Ve her kim ki kardeşini düşünür de doyurursa, o da kardeşi tarafından doyurulacaktır şüphesiz. Ve şunu da unutmayın; hayat pazarında, alan değil, veren el kazançtadır dâima. Düşünün! Siz bu sofradan doyarak mı kalkardınız yoksa aç mı?”

Miskinlik

Beydebânın *Kelile ve Dimne* adlı eserinde geçen ironik bir hikâyecikte anlatılır ki; zâhidin birine bir tüccarın evinden her gün bal ve yağdan ibâret birer parça yiyecek gelirmiş. Zâhit ondan ihtiyâcı kadarını yer, artanını kaldırıp bir çömleğe koyarak evinin arka tarafında bulunan bir direğe asarmış. Sonunda çömlek dolmuş.

Günlerden bir gün zâhit, elinde sopası ve başında asılı çömlekle sırt üstü yatarken yağ ile balın ne kadar pahalı olduğunu düşünüp sonra şöyle demiş: *“Bu çömlektekini bir altına satacağım. Onunla on dişi keçi alacağım, derken bunlar gebe kalacak ve her beş ayda bir defa yavru yapacaklar. Böylece çok geçmeden onların yavruları büyük bir davar sürüsü olur.”*

Sonra zâhit birkaç yılı bu şekilde hesapladı. Sonucu dört yüz keçiden fazla buldu. Bunun üzerine şöyle dedi: *“Bununla yüz sığır alırım, her dört keçiye bir öküz ya da inek; ayrıca arâzi ve tohum da alırım. Rençberler (çiftlik işçisi) tutarım. Öküzlerle zirâat yapar, dişilerin süt ve yavrularından istifâde ederim. Böylece üzerinden beş yıl geçmeden zirâatten büyük servet elde ederim. Ardından gösterişli ve lüks bir ev yaparım. Cârîyelerim ve kölelerim olur. Alımlı, güzel bir kadınla evlenirim. Sonra onunla birleşirim, gebe kalır. Sonra ondan soylu soplu bir oğlum olur. Ona isimlerin en güzelini seçerim. Biraz büyüyünce onu en güzel şekilde eğitir ve terbiye ederim.”*

Zâhit böyle düşünürken elini sopasına yaslayarak kalkmak istemiş ancak o sırada ayağı kaydığı için tökezlemiş ve elindeki sopa çömleğe çarpmış. İstemeden onu kırmış ve çömleğin içinde ne var ne yok yüzüne dökülmüş.

Bu hikâyeciği dinleyen arûsî-sûfî düşündü ki; *tekellilik* veya *istifçilik* yaparak, emek harcamadan, bir değer üretmeden, hazırdan hazır yapmaya kalkışmak, paradan para kazanmayı şiar edinmek; hayâli ve atâleti, eylemliliğin ve çevikliğinin önüne geçirmek, mal ve mülk ile aklı perdelemek, sâdece kendi nefsi için zenginliği murad etmek, paylaşımcı olmamak, kısa yoldan köşeyi dönmeye çalışmak enikonu hüsrân ile bitecek bir yanılısamadır.

Yaşamın bilgeliği; bizden düşünce kadar eylemi, kendimize biriktirmek kadar başkalarına da vermemizi, paylaşımcılığı, diğerkâmlığı, kadirşinaslığı ve cömertliği de beklemektedir.

Kırılğan bir temele bağlı olan dünyalık(lar), bâzen geldiği gibi gider; bâzen de hikâyemizde olduğu gibi gelmeden gider. Son tahlilde meşhur bir darb-ı meselde denildiği gibi: “*Hayy’dan gelen Hû’ya gider...*”

Zâhidin yaptığı gibi ‘*ben merkezli*’ bir dindarlık, dünyalık, istiklâl ve istikbal sâdece ve sâdece gökleri gücendirir de bizi hem Hakk’tan hem de halktan uzaklaştırarak iflâs ettirir. Dikkat!

Başvezîrin Ferâseti

Umman ülkesi kıyılarında kudretli bir pâdişah hüküm sürüyordu. Güzel bir ahlâka sâhipti, dâima iyilikle anılmayı düşünür, âlimlere her zaman hürmet ederdi.

Günün birinde ülkesine gemiyle bir adam çıkageldi. Bu zat karada ve denizde çok gezmiş; Arap, Acem, Türk, Rum demeden birçok ülkeyi görmüş, temiz gönlünde her türlü bilgiyi toplamıştı. Çok da akıllıydı, dünyayı dolaşp bilgisini arttırmış, seyahat edip söz sohbet öğrenmişti. Bedeni de rûhu gibi kuvvetliydi. Ama fakirdi, büyük bir sıkıntı içindeydi. Elbisesinde yüzden fazla yama vardı.

Hükümdârın bilginlere, sözü sohbeti dinlenen kimselere olan muhabbet ve hürmetini bilenler, onu hemen saraya götürdüler. Hizmetkârlar bu yabancıyı önce yıkayıp temizlediler, sonra da yol yorgunluğunu giderdiler. Ardından sultânın huzûruna çıkardılar.

Gezgin adam, onun eşiğine baş koyup el etek öptükten sonra elini göğsüne koyup sultânı övmeye başladı:

“Fermânın kıyâmete kadar bâkî kalsın! Tâlihın sana kul olsun!” gibi iltifatlar etti.

Yüce hükümdar da bu iyi görünüşlü zâtın hal hatırını sordu. Tatlı ve yumuşak sözlerle gönlünü aldı. Sofralar kurdurup karnını doyurdu.

Sonra da: “Ey akıllı zat, nereden gelip nereye gidiyorsun? Nasıl oldu da bizim ÷lkemize uğradın? ÷lkemde iyiden kötüden neler gördün?” dedi.

Yabancı da:

“Ey yeryüzünün efendisi! Allah yardımcın olsun, saâdet yanından hiç ayrılmasın. Bu memleketin neresine gittimse zulümden ve haksızlıktan incinmiş tek bir gönöl görmedim. Bir hükümdar için saltanatının süsü olarak bu ahlâk yeterlidir. Ayrıca şarap içip sarhoş olmuş bir kimseye de rastladım. Hatta, meyhâneler bile yıkılıp harap olmuştu.”

Yabancı adam, kucak dolusu inciler saçıyor, elek elek cevâhir dağıtıyordu. Öyle güzel şeyler anlattı ki pâdişah onu takdir etmekten kendisini alamadı. Onu yanına çağırdı, ihsan ve ikramda bulundu. Ülkesini beğendiğı için, hâtıra olarak ona altınlar, gümüşler verdi.

Sonra yanına oturttu ve ona aslını, neslini, yerini yurdunu sordu. Gezgin de yerini yurdunu, başından geçen bütün mâcerâyı anlattı. Yabancı, sultânın gönlünü fethetmişti. O kadar ki; hükümdar, diğer saray büyüklerinden daha çok ona iltifat etmeye, ona güvenmeye başladı. Kendi kendine şöyle söylüyordu:

“İşte ÷lkemin başvezirliğine böyle bir insan yaraşır.”

Fakat, bunu uygulamakta acele etmedi.

“Acele etmeyeyim. Belki yanlış bir iş yaparım. Halk bu fikrimi yerinde bulmayıp bana karşı çıkmasın, arkamdan çirkin dedikodular yapmasın. Onu bir süre deneyeyim, sonra kabiliyetine göre bir görev veririm” dedi.

Bu düşüncesini zaman içinde yerine getirmeye karar verdi.

Sultânın bu düşüncesi doğruydu. Çünkü bir işe denemeden girişen insanlar, birçok sıkıntı ve belâyaya uğrayabilirler.

Karârını iyi düşünerek veren bir hâkim, toplumun karşısında mahcup olmaz.

Atmanın lazım olup olmadığını veya hedef neresi olduğunu, yayı elde tutarken, oku henüz atmamışken düşünmelidir. Oku yaydan çıkardıktan sonra düşünmenin faydası yoktur, değil mi? Aradan onu tanıyacak kadar bir zaman geçmedikçe, insanın iç yüzü anlaşılmaz!”

İnsan, Yusuf Peygamber gibi senelerce iffet ve nezâhetle yaşamalıdır ki Mısır’a aziz olabilsin.

Hükümdar zaman içinde, yabancı gezginin bütün huy ve kabiliyetlerini öğrendi. Sonunda onun akıllı, iyi ahlâk sâhibi, dindar bir adam olduğunu gördü.

Muhakemesi çok kuvvetliydi. Her sözünü ölçüp tartıyor, insanları iyi değerlendiriyordu. Sultan ondaki bu kabiliyetlerin, kendi âlimlerinden üstün ve ileri bulunduğunu anlayarak onu başvezirlik makâmına getirdi.

Yeni başvezir ilmi, ferâseti ve devlet idâresindeki üstün kabiliyetiyle öyle çalıştı ki, emir ve yasaklarından tek bir Allah kulu bile kırılıp gücenmedi. Onun aydın gönlüyle memleket âdeta ışımlandı.

Yanlış işler yapmayan kimse, düşmanlarının tenkitlerine şans tanımaz.

Eski vezir ise, yabancıнын bu gayretleri sonunda sultânın rahat ve huzur içinde olduğunu, onun iyiliği sâyesinde devletin yükseldiğini gördükçe üzölmeye başladı. Bu akıllı zâtın tenkit edilecek bir kusurunu göremediği için de aleyhinde sözde bulunamıyordu.

Güvenilir insan demire, fenâlık arayan ise karıncaya benzer. Karınca ne kadar uğraşsa demiri parçalayamaz!

Ayrıca, hükümdârın son derece güzel iki câriyesi vardı. Bunlar her zaman başucunda emrine hazır beklerlerdi. Hûri güzelliğindeki bu iki câriyenin güzellikleri birbirlerine o kadar benzerdi ki, sanki biri diğèrinin aynadaki cemâliydi.

Yüksek ilim ve irfan sâhibi bu yeni vezîrin tatlı sözleri, bu iki servi boylu güzel üzerinde de gitgide etkisini göstermeye başladı. Onlar, vezîrin iyi ahlâkını gördükçe kendisine yakınlık duyuyor, her geçen gün onu daha çok seviyor ve onunla dost oluyorlardı. Sonunda başvezîrin de gönlü onlara aktı, o da onları sevmeye başladı. Fakat sevgisi, dar görüşlü insanların çirkin arzuları gibi değildi, onları bir kötülük yapmak amacıyla sevmiyordu. Ama öyle bir hâle geldi ki, ancak onların yüzünü gördüğü zaman huzur duyabiliyordu.

Fakat ey insan! Şerefının her zaman yüce kalmasını istiyorsan, güzel yüzlülere gönül bağlama! Ortada bir maksat bulunmasa bile, bundan çekin. Çünkü bu hal senin izzetini kırar, değerini düşürür.

Gel zaman git zaman; eski vezir, yeni başvezirle câriyeler arasındaki bu yakınlığı hissedince, yaratılışındaki kötü huylarının da etkisiyle hemen hükümdâra koştu. Bire bin katıp sultâna her şeyi anlattı.

“Sultânım, bu adam kimdir, neyin nesidir bilmiyorum. Ama bu memlekette rahat yaşamak niyetinde olmadığını zannediyorum. Zaten tecrübeyle bilinir ki çok gezenler böyle başıboş olurlar. Saltanat ve devlet terbiyesinde yetişmedikleri için yaşayışları serbest ve lâubâlidir. İşittiğıime göre bu adam da şehvetine düşkün, hâinin biriymiş. Efendimizin (sizin) câriyelerinize göz koymuş. Böyle aşağılık bir insan pâdişahımın başvezirliğine yakışmaz. Bunun vezirliği saltanatınıza leke getirir. Ben pâdişahımızın nîmetiyle beslendiğim için böyle bir fenâlığı iştir iştirmez hemen size arz etmeyi uygun gördüm.

Eğer görüp de sussaydım, nîmetlerinizi inkâr etmiş olurdum. Ayrıca biliyorum ki tahminle karar verilmez. Bu yüzden her şeyi iyice öğrenerek geldim. Adamlarımdan biri bu yeni başvezîri, câriyelerinizden birini kucaklarken gözleriyle görmüş. İşte sultânım! Ben olup biteni arz ettim. Bundan sonrası pâdişahımın irâdesine kalmıştır. Pâdişahım arzu buyurlarsa, benim gibi kendileri de tecrübe buyurabilirler.”

Bu eski vezir, böylece olup bitenleri daha da çirkinleştirerek anlattı. Böyle yapması da doğaldır. Çünkü kötülük düşünen kimseler, ufacık bir delil bulunca büyüklerin kalplerini ateşe verirler.

Ateş, ufacık bir kıvılcımla da alevlenebilir fakat sonunda koca ağaçları dahi tutuşturur.

Bu haber hükümdârı o kadar kızdırdı ki, beyni öfkeyle kaynamaya başladı. Hiddetini zapt edemiyor, başvezîrin boy-nunu vurdurmayı düşünüyordu. Fakat neyse ki aklı ve vicdânı karşısına çıktı ve ona sabretmesini söyledi.

Kendisini şöyle düşünmeye zorladı:

“İnsanın yetiştirdiği ve yükselttiği adamı öldürmesi mertlik değildir; adâlet ve lütuftan sonra zulmetmek çirkin olur. Kendi yetiştirdiğin kimseyi incitme. Birinin kanını zulümle içeceksen, onu boş yere nîmetinle besleme. Vaktiyle huylarını iyice öğrenmeden meclisinde ona makam vermemiştin. Şimdi de suçunu iyice öğrenmeden düşmanının sözüyle onu cezâlandırma, canına kastetme.”

Hükümdar işte böylece diyerek ve düşünerek öfkesinin önüne geçti. Âlimlerin sözüne uydu ve bu sırrı içinde saklamayı başardı. Ey akıllı insan! Unutma ki gönül sırların zindânıdır, söyleyince onu kaçırmış olursun ve bir daha da o sırrı zincire vuramazsın.

Birisini öldürmeden önce zindana atmak uygundur. Çünkü kesilen başı bitıştirmek mümkün değildir.

Sabrı olmayan, gurur ile dolu bir sultanlık tâcı haramdır. Sana savaş zamânında sabır göster demem ama öfkelendiğin zaman yıkılma, gazaba kapılma. Sabırlı ol! Akıllı olan insan sabreder.

Öfke, askerini hücumla kaldırıncâ; ortada ne insaf kalır, ne Allah korkusu, ne de *din*!

Yeryüzünde öfke gibi dev görmedim. Bunun dehşetinden cinler ve melekler bile ürküp kaçarlar.

Böylece pâdişah, başvezîrinin hareketlerini gizliden gizliye tâkip etti ve davranışlarında gerçekten bozukluklar gördü. Çünkü vezir, câriyelerinden birini ansızın süzmüş; peri yüzlü kız da dudak ucuyla ona gülümsemişti.

Aklı ve rûhu birleşen iki insan, dudakları susarken bile çok şeyler anlatır. Sevdığının yüzüne bakmaya bir kere cesâret ettinse, artık ona doyamazsın! Susama hastalığına tutulan kimse, Dicle'yi içse doymaz.

Hükümdârın şüpheleri artık gerçek olmuştu. Hiddetinden neredeyse ateş olup parlayacaktı. Bununla berâber yine de aklını başına toplayıp tedbirli davrandı. Vezîrini çağırarak sakın bir sesle konuştu:

“Seni akıllı ve mantıklı biri sanmış, memleketimin sırlarını sana emânet etmişim. Nâmus sâhibi biri olarak tanımış, ırz düşmanı olabileceğini tahmin etmemişim. Övülmeye, sevilmeye değil, kötülenmeye ve hakarete lâyıkmışsın. Demek bu yüksek makama uygun değilmişsin. Ama suç sende değil, bendedir. Sarayımda bir soysuzu beslemişsem, elbette bana hâinlik etmesi de kaçınılmazdı.”

Sultânın hakaretlerini sessizce dinleyen başvezir, başını yavaşça kaldırarak sabırlı hükümdârına şöyle cevap verdi:

“Ey yüce hükümdârım! Ben nâmus sâhibi biri olduktan sonra, düşmanlarımın iftirâ ve fenâlığından çekinmem. Akıldan söylediğiniz gibi bir düşünce asla geçmedi. Acaba benim yapmadığım bir şeyi size kim söylemiş olabilir?”

Pâdişah kaşlarını çatı:

“Sana söylediklerimi düşmanların yüzüne karşı da söylerler. Yaptıklarını bana eski vezîrim anlattı, şimdi savunmanı hazırla bakalım!”

Bu sırada başvezir gülerek elini dudaklarına götürerek dedi ki: “Sultânım o ne söylerse söylesin, hayret edilmez. Kıskaç bir adam, beni kendi yerinde görür de hakkımda iyi şeyler söyler mi? Hükümdârım beni ona tercih ettiği zamandan îtibâren o benim düşmanım olmuştur. O beni artık kıyâmete kadar sevemez. Efendimiz bilmezler mi ki, sizler benim hakkımda iyi ve güzel şeyler söyledikçe o vezîrin düşmanlığı artıyor. Çünkü ben îtibar kazandıkça o alçalıyor!”

Başvezir biraz daha soluklandıktan sonra şöyle devam etti: “Sultânım, izin verirseniz size bir öykü nakletmek istiyorum.”

Pâdişah izin verince, vezir anlatmaya başladı:

“Adamın biri rüyasında şeytanı görmüş; bakmış ki servi gibi boyu, hûri gibi güzelliği var. Yüzünden ise nur damlıyor. Yanına gidip kendisine sormuş: “Tuhaf şey, sen böyle güzel misin? Melekler bile bu kadar güzel değildir. Senin böyle mehtap gibi bir yüzün varken neden dünyada çirkinlikle anılıyorsun? Herkes seni korkunç sanır, hamam ve han kapılarına çirkin resimlerini yaparlar. Niçin nakkaşlar, hükümdar köşklerinin kemerlerine senin resimlerini yaparlarken seni

asıklı suratlı, çirkin ve iğrenç gösterirler?’ Şeytan da bu sözleri işitince yana yakıla inlemiş:

‘Ey Âdemoğlu, o resimler benim şeklim değildir ama ne yapayım ki kalem düşmanımın elinde. Ben onların büyük ataları olan Âdem’i cennetten kovdurdüğüm için onların bana garezi var. Onun için beni böyle çirkin resmediyorlar.’

İşte pâdişahım! Ben temizim, mâsumum. Ne yapayım ki, beni kıskanan düşmanım kendi kötü amacı için bana iftirâ ediyor. İtibarımla şerefi kırılan bu vezîrin şerrinden köşe bucağı kaçmalıyım. Sultânım! Şu dakikada gazabınızdan korkuyorum fakat günahsız olduğum için de cesâretle konuşuyorum. Çünkü günahsız olan pervâsız konuşur. Değil mi ki çarşı ağası çarşığı dolaşırken terazisi arızalı, okkası dirhemi eksik olanlar çekinip korkarlar. Kalemimden ve dilimden çıkan söz doğru olduktan sonra, dünya toplansa umurumda olmaz!”

Hükümdar, başvezîrin bu konuşması karşısında şaşırıp kaldı. Fakat onu bir el işaretiyle susturdu.

“Suçlular, iki yüzlü davranıp dil dökerek suçundan kurtulamaz. Haydi, düşmanından işittiklerimi duymamış olayım fakat gözlerimle gördüklerime ne diyeyim? Sarayımda bunca insan varken, benim câriyelerimden başka ilgilenecek kimse bulamadın mı?”

Âlim olan başvezir gülümseyerek şöyle söyledi:

“Bu sözünüz doğrudur. Gerçeği saklamak olmaz! Ben o câriyelere ara sıra bakıyorum, bunu inkâr edemem. Fakat burada ince bir nokta var. İzin verirsiniz o noktayı arz edeyim. Kudreti olmayan bir yoksul, zengine nasıl hasretle bakar bilirsiniz. İşte ben o fakire benzerim, câriyeniz de o zengine. Sultânım, vaktiyle ben de gençtim. Ne çâre ki onun kıymetini bilemedim. Gençliğimi boş yere harcadım ve artık her şey çok

gerilerde kaldı. Gençliğime olan özlemden dolayı ibretle, güzellikle onlara bakmaktan kendimi alamıyorum. Ben gençliğimi kaybetmişim, onlarsa gençlik ve güzelliğin tamâmına sâhipler. Ben bakmayayım da kim baksın? Vaktiyle benim de yüzüm böyle gül renkli, bedenim billur gibiydi. Benim de onlar gibi gece renginde kıvrıcık saçlarım vardı. Giyindiğim elbise, bedenimin güzelliğinden utanır da buruşurdu! Oysa şimdi yaşlandım, saçlarım ağarıp pamuğa döndü. Vücûdum kurudu, iğ gibi oldu. Artık bu bedene bir kefen dokuma zamânı geldi. Vaktiyle ağzımda tuğlaları gümüşten bir duvar gibi dizilmiş, iki sıra inci dişlerim vardı. Şimdi hepsi birer birer dökülüp, eski kalelere döndüler. O halde ben bu güzel câriyelere neden hasretle bakmayayım; onlarda sona eren gençliğimi görüyor, onu hatırlıyorum. Yazık ki o güzel günler, geçip gitti! Bu ömür de bir gün ansızın sona erecek.”

Başvezîrin böyle mânâ incisi sözleri sultânı çok memnun etti, yüzüne tatlı bir tebessüm yayıldı. Devlet büyüklere şunları söyledi:

“Bundan hikmetli söz söylemek mümkün değildir. Özrünü böyle inandırıcı deliller sıralayarak anlatanlar, güzellere bakabilirler. Başkalarının bakması ise doğru değildir.”

Sonra da başvezîrine döndü:

“Eğer akılcıca hareket etmeseydim, düşmanın sözüne bakıp seni incitecektim!”

Hiddetle kılıca sarılan kimse, sonunda çok pişman olur.

Siz, siz olun; sakın garazkâr kimselerin sözüyle hareket etmeyin, böyle kimselerin sözüyle iş görenler yanılır. Hükümdar; bu akıllı başvezîrinin şeref, makam ve servetini daha da artırdı. Kötü söz söyleyen eski vezîrini de cezâlandırdı. Hükümdar, o ilim sâhibi başvezîrin doğru davranışları ve âdil

yönetimi sâyesinde memleketin her yerinde iyilik ve adâletiyle şöhret kazandı. Yıllarca cömertlik ve iyilikle saltanat sürdü, ölümünden sonra arkasında iyi bir isim bıraktı.

Bu hikâyeyi anlatan Arûsî-Sûfî ise sözlerini şöyle tamamladı: Güzele bakmak tabiat, güzel bakmak ise şükran ve mânevîyattır. Güzel bakan, güzel(i) görür. Güzel(i) gören güzel düşünür. Güzel düşünen güzel davranır ve güzelleşir, *güle* erişir. Pir Sultan Abdal'ın deyişinde olduğu gibi:

“Bugün ben Pîrimi gördüm
Pîrin eşiği güldür gül
Eğildim yüzümü sürdüm
Pîrin eteği güldür gül

Gülден terazi yaparlar
Gülü gül ile tartarlar
Gül alırlar gül satarlar
Çarşı pazarı güldür gül

Gülден değirmeni döner
Onun ile gül üğünür
Akar arkı, döner çarkı
Bendi pınarı güldür gül

Gel ha, gel ha, can Hatayî
Dostun nefesi güldür gül
Şu öten garip bülbülün
Derdi figânı güldür gül”

Zâlim Hükümdar

İran hükümdarlarından biri halkın malına el uzatmaya, kendi ahâlisine eziyet etmeye başlamıştı. Zaman içinde bu zulüm o derece arttı ki, sonunda halk onun kötülüğünden usanıp şerrinden korunabilmek için çâreyi ülkesinden kaçmakta buldu.

Halkı azalan bir ülkenin kudret ve kuvveti de azalır. Gelir seviyesi düşmeye, hazîne boşalmaya başladı. Fırsat bekleyen düşmanlar, ülkenin sınırlarını her yandan zorluyorlardı.

Kim dar gününde yardımına koşacak birilerini görmeyi istiyorsa bol gününde cömert olmaya çalışmalıdır. Parayla satın aldığın kulağı halkalı bir köleye bile iyi davranmazsan kaçıp gider. Sen iyi davran ki yabancılar bile kulağı halkalı kölen olsunlar.

Bir gün hükümdârın huzûrunda “Şehname” okunuyordu. Sıra ‘Dehhak saltanatının sona ermesi ve Feridun’un tahta çıkması’ bölümüne gelmişti.

Vezir şâhına sordu:

“Feridun’un hazînesi, malı mülkü, ordusu, adamları yokken, nasıl oldu da tahta erişebildi?”

Şah, mânâlı bir şekilde baktı ve şöyle dedi:

“Biliyorsun ki bir kısım halk, ısrarla ona yardım ettiler. Çevresine toplanıp kendisine destek oldular.”

Vezir, her şeyi göze alarak taşı gediğine koydu:

“Saltanata sâhip olmanın halkın desteğiyle olduğunu kabul ediyorsunuz da neden halkınızı dağıtıp komşu ülkelerde perîşan ediyorsunuz? Yoksa tahttan vazgeçmeyi mi düşünüyorsunuz? Akıllı bir sultânın, ordusunu ve halkını bütün cânıyla sevmesi ve her zaman onların arkasında olması lazımdır. Çünkü sultan, askeri ve halkının gücü sâyesinde kudretini yürütür.” dedi.

Hükümdar dersini almış görünüyordu:

“Peki vezir, dağılan asker ve halkımın yeniden toplanması için ne yapmam gerekiyor?”

Vezir hemen cevap verdi:

“Sultan cömert, eli açık, kerem sâhibi olmalıdır ki halkı onun çevresinde toplanabilsin. Merhametli olmalıdır ki herkes onun sâyesinde ülkesinde rahat ve huzur içinde yaşayabilsin. Sizin yönetiminizde bunların ikisi de yok! Nasıl ki kurdun elinden çobanlık gelmezse zâlim adam da hükümdarlık yapamaz. Saltanatının temelini zulüm üzerine atan pâdişah, kendi tahtının temelini yıkmış olur.”

Birden şâhın kaşları çatıldı, yüzü sarardı, gözleri büyüdü. Vezîrin sözleri canını sıkıyordu. Adamlarına büyük bir öfke içinde bağırdı:

“Susturun şu hâini!”

Adamları, vezîri kısı kıvrak bağlayıp zindânın yolunu tuttular.

Aradan çok zaman geçmedi. Sultânın amca çocukları saltanatı dâvâ edip isyan ettiler. Ordu hazırlayıp tahtı istediler. Şâhın zulmünden usanıp komşu ülkelere dağılan halk, koşarak yeni orduya katılmaya başladı. Şâhın gücü azalırken düşmanları güç kazanıyordu. Sonunda sultan yenilerek tâcı da tahtı da kaybetti ve vezîrinin yanına hapsedildi.

Vezir ona “Neden buraya geldin?” dedi.

Şah da: “Buraya gelmedim, sözüne geldim, haklıydın. Ben Hakk’ı terk edince, halkım da beni terketti. Bir hükümdar kendi halkına eziyet ederse, dar gününde dostu bile onun en amansız düşmanı kesilir. Ben halkımla güzel geçinseydim düşmanlarımın saldırısına uğramazdım. Çünkü adâletli bir sultan için halkının hepsi askerdir. Haklıydın! Kim dar gününde yardımına koşacak birilerini görmeyi istiyorsa bol gününde cömert ve iyilikperver olmalıdır.

Esenlik

Beydebânın *Kelile ve Dimne* adlı eserinde geçen epik bir hikâyecikte anlatılır ki dört kişi bir yolda arkadaş oldular; birisi bir hükümdar oğlu şehzâde, ikincisi bir tüccar oğlu, üçüncüsü yakışıklı bir asilzâde, dördüncüsü ise bir çiftçinin oğluydu.

Ancak bunların hepsi de ihtiyaç içindeydiler. Gereksinimlerini birlikte karşılamaya karar verdiler. Giydikleri elbiseleri ve azık torbalarındaki yiyecekleri dışında hiç paraları yoktu. Yaşamak için çalışmak zorundaydılar.

Mithraun denilen kente geldiklerinde yol kenarındaki büyük bir ağacın gölgesinde dinlenmek için oturdular. Torbalarında yiyecek bir şey kalmamıştı. Aç, susuz ve yorgun bir şekilde ağacın gölgesine sırt üstü uzanıp gökyüzünü seyredip bir süre düşüncelere daldılar. Dördünün de düşünce ve hayalleri birbirinden ayrıydı. Yaşantı ve eğitimleri düşüncelerini biçimlendirmişti.

İlk önce şehzâde konuştu: “*Her şeyin yazgıya bağlı olduğunu söylerler. Bunu hiç düşündünüz mü?*” diye sordu. Tüccar oğlu yerinden doğrulup arkadaşlarına şöyle bir baktı ve:

“*Akıllar her şeyden üstündür*” diye düşüncelerini belirtti.

Asilzâde hiç yerinden kalkmadan şöyle bir kıpırdanarak konuştu: “*Bence güzellik her şeyden üstündür.*” deyip sustu. Çiftçizâde ise söyleyeceklerinin hepsinden üstün ve kuvvetli

olduğunu düşünerek: “*Bana göre çalışmak ve emek her şeyden üstündür.*” dedi.

Bir müddet daha konuştuktan sonra ağacın altında konaklamaya ve her gün içlerinden birinin kente gidip çalışarak arkadaşlarını geçindirmesine karar verdiler.

İlk olarak aralarından çiftçizâdenin kente gidip çalışmasını ve kazandıklarıyla yiyecek bir şeyler alıp gelmesini istediler. Hep birlikte onu bu işle görevlendirdiler.

Çiftçizâde kente giderek rastladıklarına iş aradığını, çalışmak istediğini söyledi. Görüştüğü insanlar ona: “*Şu karşı dağdaki ormana git ve oradan odun kesip getir sat. Çünkü bu semtte odun çok kıymetlidir. Bu sayede çok para kazanırsın.*” dediler.

Çiftçizâde bu tavsiyeye uydu ve ormana giderek yeterince odun kesip getirerek çarşıda sattı. Kazandığı parayla yiyecek bir şeyler alarak geri döndü. Kenti terk ederken kent kapısına şunları yazdı: “*Günlük yorucu bir çalışmanın değeri bir altındır.*”

Arkadaşları onun getirdiği yiyecekleri bir güzel yiyerek karınlarını doyurdular. Ertesi gün sıra asilzâdedeydi. Onun kente gidip yiyecek getirmesi gerekiyordu. “*Haydi sıra sende, çalış kazan ve bizleri doyur!*” diyerek asilzâdeyi uğurladılar.

Asilzâde hem kente doğru yürüyor hem de kendi kendine çalışmanın güçlüğü hakkında düşünüp duruyordu. “*Ben şu ana kadar hazır yemeğe alışığım. Elimdense hiç mi hiç iş gelmez. Kente gidip ne yapacağım?*”

Hâliyle arkadaşlarının yanına yiyeceksiz dönmekten utandı. Nihâyet sırtını büyük bir ağaca dayayıncaya kadar yürümeye devam etti, orada ise onu bir uyku bastı ve uyudu. O sırada oradan geçmekte olan, şehrin zengin kadınlarından birine rastladı. Kadın bu genç asilzâdeden hoşlandı ve onu ilgi çekici buldu. Asilzâdeyi uyandırıp evine götürdü. Birlikte yiyip içip sohbet ettiler. Genç de asilzâde kadına yaşam öyküsünü

anlattı. Akşam olurken birden arkadaşları aklına geldi. Kadından izin isteyip ayrılırken kentin kapısına: “*Güzelliğin günlük değeri beş yüz altındır.*” diye yazdı. Arkadaşlarına da kadının gönderdiği yiyecekleri getirdi ve böylece hep birlikte karınlarını doyurdular.

Üçüncü güne girince tüccarın oğluna “*Git, sen de aklın ve ticâretinle bugünümüz için bir şey ara!*” dediler. Tüccarın oğlu durmadan yürüdü. Nihâyet sahile yaklaşmış, içi mal dolu bir gemi gördü. Tâcirler limanda dolaşıp aralarında konuşuyorlar ve geminin mallarını ertesi gün daha ucuza kapatmayı tasarlıyorlardı.

Bunu işiten tüccarın oğlu yolunu değiştirdi. Geminin sâhiplerine geldi, gemideki malı veresiye olarak yüz altına satın aldı ve malı başka bir şehre taşımak istiyormuş gibi göründü.

Tüccarlar bunu işitince malın ellerinden gitmesinden korkular, satın aldığına bin altın kâr verdiler. Tâcirzâde elini sürmeden tüm malları onlara devretti. Kazandığı para ve yiyeceklerle geri dönmek üzere kentten çıkarken şehrin kapısına: “*Aklımı iyi kullanmanın günlük kazancı bin altındır.*” diye yazdı.

Başından geçenleri ve nasıl para kazandığını dönünce arkadaşlarına anlattı. Birlikte yiyip içip sonra uykuya daldılar.

Ertesi sabah kente yolcu edilme sırası şehzâdeye gelmişti. “*Bakalım sen bize ne çeşit yiyecekler getireceksin? Seni alın yazınla baş başa bırakıyoruz.*” diyerek şehzâdeyi uğurladılar.

Şehzâde şehrin kapısı önündeki peykenin üzerine oturdu. Kentin kralı ölmüş ve cenâzesi o gün kaldırılıyordu. Ölürken yerine bırakacağı hiçbir kimsesi yoktu. O gün bütün bir kent halkı yas tutuyor sâdece olup bitenden habersiz kentin kapısı önünde oturan şehzâde üzüntülü gözüküyordu.

Şehzâdeyi böyle bir günde acıya kayıtsız kalır halde gören görevlilerden biri onu bulunduğu yerden kızarak kovmuştu.

Görevli kapıcı biraz uzaklaşınca şehzâde yine gelip aynı yere oturdu.

Burada oturarak bugün için nasıl para kazanabileceğini düşünmek istiyordu. Şehzâdeyi yine aynı yerde gören kapıcı kızgınlık içinde onu yaka paça hapse attı. Kralın yerine kimi seçeceklerine bir türlü karar veremeyen devlet büyüklerinin kral sağken yerine birini atamaması çok kötü olmuştu. Kapıcı devlet büyüklerinin tartışmalarını duyunca yanlarına gidip kapıda oturan ilginç genci onlara anlattı.

“Dün ben, bizim kederimize katıldığını görmediğim ve şu kapının önünde oturan bir gence rastladım. Kendisine söz söyledim, bana cevap vermedi, bunun üzerine onu kapıdan kovdum. Dönünce onu yine oturmuş gördüm, bunun üzerine, casus olmasından korkarak onu zindana tıktım.” diyerek konuşmasını bitirdi.

Kapıcının anlattıkları devlet büyüklerinin ilgisini çekti ve bu genci tanımak istediler. Kapıcıya onu alıp getirmesini söylediler. Şehzâdeye neden buraya geldiği ve neden kapı önündeki peykeye oturduğu sorulduğunda şehzâde onlara başından geçenleri bir bir anlattı:

“Ben Fevîran kralının oğluyum. Babam vefat edince kardeşim tahtımı elimden aldı. Kan dökülmemesi için ben savaşmaktan kaçındım. Ülkemden ayrılıp yollara düştüm.” diyerek konuşmasını sürdürdü. Nitekim devlet büyüklerinden bazıları şehzâdeyi tanıdılar. Bunlar elçi olarak Fevîran ülkesine gidenlerdi. Kralın yerine onun geçmesini istediler. Sonunda şehzâdenin kral olmasını uygun bularak onu kralın tahtına oturttular.

Kralın belirlenmesiyle kentte büyük ve gösterişli şenlikler yapıldı. Yeni kral beyaz bir filin üzerine bindirilip kentin içinde gezdirilerek halka tanıtıldı. Kenti gezerken arkadaşlarının

kentin çıkış kapısına yazdıkları yazıların yanına şunun yazılmasını emretti şehzâde: “*Çalışmak, güzellik, aklını kullanmak çok güzel ve değerli şeyler ama barış içinde birlikte yaşamak hepsinden daha güzel.*”

Şehzâde kent dışında kendini bekleyen arkadaşlarını yanına getirip onlara güzel bir sofrâ hazırlatarak karınlarını doyurdu. Tüccar’ın oğlunu ticâret işlerinden, çiftçinin oğlunu tarım işlerinden sorumlu olarak, asilzâdeyi ise bakanı olarak sarayda görevlendirdi.

Artık ülkenin kralı olan şehzâde bilginleri ve düşünürleri toplayarak onlara: “*Biz dört yol arkadaşı, çalışarak yaşamak için bu kente gelmiştik. Bir ülkenin yönetiminde görev alabileceğimizi düşünmek olanaksızdı. Barış içinde bir arada yaşamak temel ilkemiz olacak ve bu ülke yaşamında bizim de yerimiz olacak.*”

Bu sözlerin ardından yaşlı bir bilge şehzâdeden söz isteyerek: “*Akil ve düşünce ürünü olan güzel sözler söylediniz. Yüksek kavrayışınız bu sözleri söylemenizi sağladı. Bu ülkeyi yönetecek yeterlilikte olduğunuz her hâlinizden bellidir.*” dedi ve mutluluk, esenlik içerisinde hep birlikte kutlu bir ömür sürdüler.

Bu hikâyeyi dinleyen Arûsî-yi Selâmî Sûfî şöyle düşündü: Mutluluk ve esenlik; emeği, asâleti, ticâreti ve zarâfeti mezcederek birlikte âhenkli kullanmaktır. Yaşamımızda emek verdiğimiz ülkülerimiz olmalı, safkan ve asil değerlerimizle kendimizi gerçekleştirdiğimiz biricikliğimiz olmalı, helâlinden geçimimizi temin edecek işimiz-gücümüz/ticâretimiz olmalı, dahası bütün bunları zarif ve mâhir bir şekilde yönetebileceğimiz liderliğimiz ve önderliğimiz olmalıdır. *Mutluluk*, tıpkı muhteşem kubbeler gibi ancak bu dört sağlam kaide üzerine binâ edilerek yükseltilebilir. Bu kubbeli mâbedin adı sevgidir. O halde sevelim, sevillelim; dünya kimseye kalası değildir.

Köpeğin Kaderi

Cüneyd-i Bağdâdî, San'an Çölü'nde giderken bir av köpeğine rastlamış. Bakmış ki dişleri dökülmüş, kurtlara saldıran pençesinde kuvvet kalmamış, kocamış bir tilkiye dönmüş. Cüneyd, köpeği öyle miskin ve hâlsiz görünce acımış, kendi torbasından ona bir lokma yiyecek vermiş.

Ve köpeğin karşısında hüznülenerek ona şu sözleri söylemiş:

“Ey köpek! Yarın ikimizden hangimiz daha iyi çıkacağız bilmiyorum. Görünüşe bakılırsa, insan olduğum için ben senden iyi görünüyorum. Fakat bilmem ki kader başıma neler getirecek. Eğer üzerimdeki mârifet, ilim ve sevdâ elbisesi soyulacak olursa, belki senden çok aşağılarda olacağım.”

Bunun üzerine köpek dile gelerek ona dedi ki: Benim için cennet ve cehennem yoktur. Köpek ne kadar kötü huylu olsa da onu cehenneme götürmezler! Ama insanın yükü de ağır, muştusu da yüklü. Siz, bizim bıraktığımız yerden başlıyorsunuz. Hayvanı insan eden işte bu hüznü ve sevdâ yüküdür. Değil mi ki yalnızca insanlar ölür, geriye kalan her şey telef olur. Bize telef olmak nasip edildi. Size ise telif olmak! Sen nefs hayvanını öldür (terbiye et) ve insan olarak telif et. Unutma ki her insan, Kitapların Anası'ndan bir âyettir. O yıldızlarla akrabâdır. Âlemlere mahya, gönüllere müheyyâ, aşka lâhika, ilimlere şâhika ve sırlara sandukadır.

Cüneyd-i Bağdâdî şaşkınlığını gizleyemedi ve sordu: “Bunları nerden öğrendin?”

Yaşlı köpek cevap verdi: “Dedem Kıtmir’den. O Yedi Uyurların (Ashab-ı Kehf’in) sırrının kapısında bekçi idi. Ruh hazînesini bekledi. Tâ ki ruh uyandı. Kapıdan çekildi.

Özgürlük

Adamın biri bilge bir kral olmakla ün salmış olan kralın yanına gider.

Krala şunu sorar.

‘Efendim söyleyin bana hayatta özgürlük var mıdır?’

Kral ‘elbette’ der, ‘kaç bacağın var senin?’

Adam soruya şaşırarak ‘iki efendim’ der.

Kral ‘pekâlâ, tek bacağının üstünde durabilir misin?’

‘Elbette’ diye cevap verir adam.

Kral ‘o halde hangi bacağın üstünde duracağına karar ver!’

Adam biraz düşünür ve sol bacağı üstünde durmaya karar verir.

‘Tamam’ der, Kral. ‘Şimdi de öteki bacağınızı kaldır.’ diye de ekler.

Adam şaşırır: ‘Bu imkânsız kralım’ der.

‘Gördün mü?’ der kral ‘Özgürlük budur. Sâdece ilk karârı almakta özgürsün. Ondan sonrasında değil.’

Arûsî-Sûfî bu hikâyeciği anlatınca yanındakilerden birisi sordu: Ey pir-i fânî! Bunu bize neden anlattın?

Sûfî cevap verdi: “İşte bir varmış bir yokmuş diye mâruf olan hikâyemiz böyle başladı. Unutsak da var olmayı seçtik özgürce. Bu ilk karârımızdı. Sonra bilgi ağacının meyvesini

koparıp yedik. Sonsuzluk ağacının gölgesinden kalkıp buraya geldik. Bilgi ağacını koparıp gönlümüze diktiğimiz için buraya onun meyvelerini toplamaya geldik. Hasada geldik. Bu muhâsebatta kötülüğü gönlünde orman eden, onun yangınıını hasat eder. İyiliğini gönlüne perverde eden, onun bağının kokusuyla sümbül kokar, gül olur, gülzar olur, bağban olur. O halde özgürlük var olmak değil, varoluştur. Var olmaklığımız mukadder lâkin varoluş biçimimiz elimizdedir ve seçimlerimizdir.

Aşk

Bir adam, büyük bir adam, bir özgürlük savaşçısı dağlarda seyahat ediyordu. Gece için bir kervansarayda kaldı. Altın bir kafeste sürekli “Özgürlük! Özgürlük!” diye tekrar eden güzel bir papağan görünce şaşırdı. Doğrusu burası, papağan “Özgürlük!” diye tekrar ettiğinde sesinin dağlarda, vadilerde yankılandığı bir yerdi.

“Pek çok papağan görmüştüm ve bu kafeslerden özgürleşmek istediklerini düşünmüştüm. Fakat hiçbir zaman sabahdan gece uyuyana kadar bütün gününü özgürlük isteyerek geçiren bir papağan görmemiştim” diye düşündü. Aklına bir fikir geldi. Gecenin bir yarısında uyanıp kafesin kapısını açtı. Sâhibi derin uykudaydı ve o papağana sessizce “Şimdi çık dışarı” dedi. Ancak papağanın kafesin çubuklarına sıkı sıkı tutunduğunu görünce şaşırdı. Ona tekrar tekrar “Özgürlüğü unuttun mu? Hadi dışarı çık! Kapı açık ve sâhibin uykuya dalmış durumda; kimse asla bilemeyecek. Sen sâdece gökyüzüne uç, tüm gökyüzü senindir” dedi. Fakat papağan öyle güçlü ve öyle sıkı bir şekilde tutunuyordu ki “Sorun nedir? Delirdin mi?” dedi. Papağanı kendi elleriyle almaya çalıştı ama papağan onu gagalıyordu ve aynı zamanda da “Özgürlük! Özgürlük!” diye bağıırıyordu.

Gecenin içinde tüm yankılandı ve yeniden yankılandı. Adam da inatçıydı. Değil mi ki o bir özgürlük savaşçısıydı.

Papağanı dışarı çekti ve gökyüzüne fırlattı; elleri acısa da tatmin olmuştu. Papağan ona mümkün olduğunca çok büyük bir güçle saldırmıştı ama adam bir rûhu özgürleştirdiği için son derece tatmin olmuştu. Uyumaya gitti. Sabahleyin uyanırken papağanı yine “Özgürlük! Özgürlük!” diye bağırırken duydu. Belki de papağan bir ağacın üzerinde ya da bir kayanın üzerinde duruyordur diye düşündü. Ancak dışarı çıktığında papağan kafesin içinde oturuyordu ve kapı açıldı...

Sûfî şöyle düşündü: Bu hikâyeyi seviyorum çünkü çok hikmeti var. Özgür olmak isteyebilirsin ama kafesin belli güvenceleri vardır, güvenliği vardır. Papağanın kafeste yiyecek hakkında endişe etmesine gerek yoktur, düşmanlar hakkında endişe etmesine gerek yoktur, dünyadaki herhangi bir şey için endişe etmesine gerek yoktur. O rahattır, o altındandır. Başka hiçbir papağanın böylesi değerli kafesi yoktur. Senin gücün, senin zenginliğin, senin saygınlığın; bunların hepsi senin kafeslerindir. Rûhun özgür olmak ister ancak özgürlük tehlikelidir. Özgürlüğün sigortası yoktur. Özgürlüğün güvenliği, güvencesi yoktur. Özgürlük bıçak sırtında yürümektir; her an tehlikede, kendi yolunda savaşılar. Her an bilinmeyen bir meydan okumadır. Bâzen çok sıcaktır ve bâzen de çok soğuktur. Ve sana bakacak hiç kimse yoktur. Kafeste sorumlu olan sâhibindir. Soğuk olduğunda o, örtü ile kafesi kapatıyordur, sıcak olduğunda da pencereleri açıyordur! İnsanın durumu da böyle değil mi? Hakk'ı ister. Hakikat'i ister. Cennet'i ister. Bunun için dünya kafesinden özgürleşmesi gerekir. Ama bu istek dilindedir. Kalbinde değil. Dilde olan istek; hevestir, hevâdır, hasettir, riyâdır, kibirdir, iddiadır. Ama kalpte olan istek Aşk'tır.

İyi ki AŞK var...

Sofra Nöbeti

Gençliğimde, o nîmetlerin bolluk çağında bir gece birkaç delikanlı toplanmıştık. Hepimiz bülbüller gibi şakrak, güller gibi tazeydik. Kahkahalarımız mahalleyi gürültüye boğuyordu. Yanı başımızda gün görmüş, yılların tecrübesiyle saçının gecesi gündüze dönmüş bir ihtiyar oturuyordu. Biz dudaklarımızı fındık gibi açarak gülerken, onun ağzı fındık gibi kapalı duruyordu.

Arkadaşlarımızdan biri ona yaklaştı:

“Bey amca, niçin bir köşede dertli dertli oturuyorsun? Şu üzüntüyü başından at ve bizlere katıl, gönlün açılsın!” dedi.

Yaşlı adam yavaşça başını kaldırdı. İhtiyarlara yakışan bir olgunlukla şöyle konuştu:

“Gül bahçesinde sabah rüzgârı estiği zaman salınmak genç fidanlara yakışır. Tazeyken ekinler de salınır fakat sararıp solunca kırılır. İlkbaharda kokulu söğütler filizlenirken, kocamış ağaçlar kuruyan yapraklarını döker.

“Ah oğlum, gençlerle gezinmek bize yakışmaz. Çünkü yüzümde yaşlılığın izleri görünüyor. Rûhum bedenimi terk etmek için çâreler arıyor. Biz yiyip içtik, kalktık; şimdi sofraya oturma nöbeti sizin.

“Bakın, vaktiyle kuzgun kanadını andıran saçıma şimdi karlar yağmış; gayrı bülbül gibi bağlarda gezmek bana yakışır

mi? Tavus kuşu ne güzel cilvelenir. Fakat kanadı yolunmuş doğandan bir şey beklenir mi?

“Bizim gülistanımızın tazeliği geçti, solmuş güllerden kim bir demet yapar?

“Şimdi ben değneğe dayanıyorum. Artık hayâta dayanmak benim için hatâdır. Sekerek, sıçrayarak yürümek gençlere öz-güdüdür. Oysa ki zavallı ihtiyarlar elleriyle tutunarak kalkarlar.

“Benim yüzüm de vaktiyle gül pembe iken bugün sarı altına dönmüştür. Güneş bir kere sarardı mı batması yakındır. Gençlerin hevese kapılması, ihtiyarlarınkı kadar çirkin olamaz.

“Artık bana çocuklar gibi yaşamak değil, günahlarımdan utanarak çocuklar gibi ağlamak yakışır.”

Bu serzenişlere kulak veren Sûfî şöyle düşündü: “Hiç yaşamamak, yıllarca hatâ içinde yaşamaktan iyidir!” diyen Lokman Hekim ne kadar güzel söylemiş.

Hem sermâyeyi hem de kârı kaybetmektense, dükkânın kapısını sabahtan kapamak daha faydalıdır.

Gençliğin siyahlığı aklanıncaya kadar ihtiyârın saçındaki beyazlık onu mezara götürür.”

Bu sohbe kulak veren sûfî de şöyle düşündü: Şu üç şeyin telafisi ve tekrârı yoktur. Birincisi *Varlık*. Bu olmaklık anlamında *Varlık* olduğu gibi yaratılmış şey olarak *varlık*, Yaratıcı olarak *Varlık*, veyâhut Karlık veya Samanlık anlamında olduğu gibi varlığa sînedar olan *Varlık* için de böyledir. İkinci ise *Benlik*’tir. yâni mizâcının ve karakterinin birleşimi olan kişiliğinin farkında olma bilinci/*betimi*. Üçüncüsü ise *An*’dır, yâni *Zaman*’dır. Bu nedenle yaşamımızdaki *hıza* dur demeliyiz. Prof. Dr. Kemal Sayar’ın da dediği gibi yavaşlamalıyız, çünkü bu dünyadan sâdece bir defa geçeceğiz! Hem *Varlık* hem *Benlik* hem de *Anlık* olarak...

Kendi Üzerine Atılan Toprak

Allah'ın takdîriyle birisi hayâta vedâ etti. Bir başkası onun ölümüyle yakınıyor, feryat ediyordu.

Keskin akıllı ve ileri görüşlü bir zat, bu adamın feryatlarını duyarak şöyle dedi:

“Eğer mümkün olsaydı, bu ölü senin yüzünden kefenini parçalar, ‘Benim için bu kadar kederlenme, öldüysem ne oldu? Neticede, ben sizden sâdece birkaç gün önce yola çıktım. Sen de öleceksin! Benim ölümüne bu kadar üzüldüğüne göre sen kendi ölümünü unutmuş olmalısın!’ derdi.”

Bu hâtırayı hankahta dinleyen sûfî şöylece tefekkür etti: Gerçeği gören insan, bir ölünün üzerine toprak atarken; onu ölene değil, kendi üzerine attığının farkına varır ve yüreği yanar. Toprağa gömdüğün çocuğunun acısıyla niçin inlersin? O temiz gelmiş, temiz gitmiştir. Sen de temiz geldin. Sanki günahlarla kirlenmiş gitmeyesin. Dâima idrakli olan havf ile kork ve recâ ile çekin! Çünkü toprağa pis gitmek insana utanç verir. Nefsinin dizginini, ipin ucunu kaçırdıktan sonra değil, şimdi bağlamalısın.

Sen başkasının yerinde bir hayli oturdun, yarın senin yerinde de bir başkası oturacaktır.

İster pehlivan ol ister kılıç neferi, dünyadan sâdece bir kefen götürebilirsin.

Yaban eŖeęi kemendini koparacak kadar gl olsa bile kum içine girdiğinde ayağı bağlanır. Senin de kuvvetin, ayağın mezar kumuna batıncaya kadardır. “Mâdem ki dn geçti, yarın da henüz gelmedi; hesbını yalnız Ŗu an var olan nefesin için yap!”

Değil mi ki zengin bir adamın nazlı bir çocuğu lmŖt. Babası onu ipek böceği gibi ibriŖimden bir kefene sardı. Aradan bir süre geçince yana yakıla ağlamak için çocuğun mezarına gitti. Kefenin ipeği rmŖt. Adam bu hâli görünce dŖnd ve kendi kendine mırıldandı: “Ben bu kefeni ipek böceğinden zorla almıŖtım. Mezar böcekleri de zorla benden geri almıŖlar!”

Demek ki biz olmasak da çoğu zaman gller bitecek, papatyalar açacak. Nice baharlar gelip geçecek. Oysaki bizler ya toprak ya da kerpiç olacağız. Bizden sonra bahçelerde yine gller açacak, yine dostlar bir araya gelip burada oturacaklar. O unutma ki insan kinatın en geç olgunlaŖan meyvesidir. Her mevsimi tadıyla yaŖa. Tadını al. Tadını ver ve bir tohum ol: Varlık tohumu...

Toprağın Gözündeki Sürme

Kalbinde Allah korkusu olan ve ibâdetinde kusur etmeyen fakir bir adam vardı. Bir gün eline altın bir kerpiç geçti. Akıllı bir kimse olmasına rağmen başı öylesine sersemledi ki kurduğu parlak hayallerle aydınlık kalbi bulanıverdi. Bütün gece şöyle düşündü:

“Ne kadar yaşarsam yaşayayım, bu hazîne bitip tükenmez! Artık bir şey istemek için onun bunun karşısında el ovuşturmayacak, bel bükmeyeceğim. Şimdi öyle bir saray yaptıralıyım ki döşemeleri mermerden, tavan tahtaları saf öd ağacından olsun. Dostlarım için öyle bir oda ayırayım ki kapısı gül bahçelerine açılsın.

“Elbiselerime yama dikmekten bıkmıştım. Artık ipekler içinde gezeceğim. Ocağın sıcaklığı beynimi yakmıştı. Bundan sonra yemeğimi aşçılar pişirecek, hizmetimi uşaklar görecek. Artık canımı rahatça besleyeceğim. Hele şu keçe yatağın sertliği canıma yetmişti. Sabah olur olmaz, ipekli bir kumaştan yumuşacık bir döşek yaptıracam.

Bu hayaller adamı bunalıttı, âdeta aptala çevirdi. Artık hayal kurmaktan dua etmeye, yalvarmaya, namaz kılmaya zaman bulamıyordu. Huzûru kalmamış, altın sevdâsıyla sarhoş olmuştu. Hiçbir mekânda rahat edemiyordu. Yemesi, içmesi, zikri bitmişti.

Bir gün hülyâlar içinde kırlara doğru koştı ve orada bir adam gördü. Bir mezardan toprak kazmış, üzerine su koyup çamur yapmıştı. Kerpiç (topraktan yapılan bir çeşit tuğla) yapmak için balçık yoğuruyordu.

Altın kerpici buluncaya kadar ibâdetlerinde asla noksanlık göstermeyen yaşlı adam bir an ürperdi. Kendi kendine konuşmaya başladı:

“Ey dar görüşlü nefsim, ibret al! Bir gün senin toprağın-
dan da kerpiç yapacaklar. Gönlünü neden bu altın kerpice
bağlıyorsun?

“Ey sersem nefsim, sen bu altın kerpiçten vazgeç! Hırsın
sonu yoktur. İnsanda onun ağzı o kadar açılmıştır ki sen onu
bir lokma ile kapatamazsın. Sen kâr ve mal düşüncesindesin
fakat ömrünün sermâyesi ayaklar altında, haberin yok. Gö-
zündeki gaflet sürmesini temizle. Zîra yarın toprağın gözüne
sürme olacaksın!

Demek ki altın da olsa sebepler âdîdir. Cenâb-ı Hak dile-
mezse sebep bir şey yapamaz. Baldaki şifâyı Cenâb-ı Hak ya-
ratmıştır, hastalığa faydası olur. Fakat ecel gelmişse bal eceli
başından savamaz çünkü ecelin ilâcı yoktur. Dünyada bir ne-
fesi kalan kimsenin ağzına bal sürme, faydası olmaz. Bal ağ-
zında iken bile can çıkar ve uçar gider.

Kaderdenklik

Beydebânın *Kelile ve Dimne* adlı eserinde geçen epik bir hikâyecikte anlatılır ki; Hükümdar Debşelim, filozof Beydebâya dedi ki:

- *Şimdi anlat bana, bir sürü düşman tarafından kuşatılarak mutlak bir helâk ile karşı karşıya olduğunu anlayınca bir kısım düşmanını kendine dost edip çıkış yolu arayan adamın hikâyesini... Bu nasıl adam kaygı ve üzüntülerden kurtulmuş, canını kurtarmış ve evvelce gâh savaştığı gâh anlaştığı bazı düşmanlara vefâkâr davranmıştır...*

Beydebâ da anlatmaya başladı:

- Ne dostluk ne de düşmanlık, asla sabit kalmaz; ilelebet aynı şekilde sürüp gitmez. An gelir dostluk nefrete, düşmanlık sevgiye dönüşür. Bu konuda öyle çok örnek var ki! Akıllı ve kalp gözü açık kişi derhal tedbirini alır. Duruma göre nasıl hareket edeceğini bilir. Düşmandan gelene soğukkanlılıkla karşı koyar, dosttan gelene nezâket ve iyilikle karşılık verir. Akıllı adam gerektiğinde eski düşmanından yardım isteyebilir. Evvelce ona karşı beslediği güvensizlik hissi, asla ileriye görmesini engellemez. Uyanık kişi korktuğu bir felâketi başından atmak için düşmanından da yararlanmasını bilendir. Yeter ki tedbirli ve soğukkanlı davransın. Mutlaka amacına erişir.

Bunun misâli ortak bir tehlike karşısında birbirleriyle anlaşarak paçayı kurtaran fare ile kedi hikâyesidir.

Hükümdar sordu:

- *Nasıl bir hikâyledir bu?*

Beydebâ başladı anlatmaya:

- Anlatırlar ki büyükçe bir ağaç kovuğunda Sûzî adlı bir kedi yaşarmış. Yakında Feridun adlı fareye âit bir fare yuvası varmış. Avcılar o yere sık sık gelir, vahşî hayvan ve kuş avları yapmış. Bir gün bir avcı alıştığı şekliyle oraya gelmiş ve tam da Sûzî'nin yuvasına yakın bir yere kurmuş tuzağını!

Sûzî dalgınlık anında düşünüyor bu tuzağa. Fare Feridun o sırada her zamanki korkusuyla; "Sûzî bir kedir ve beni yakalayabilir," diyerek tedirgin tedirgin yiyecek aramaya çıkmış. Orada gezinirken kediye tuzakta görünce pek sevinmiş, "Oh be, düşmanımdan kurtuldum!" demiş ama arkasına dönüp ortalığı kolağan edince hemen gerisinde onu kapmaya hazır bir gelincik ve ağacın tepesinde de gözleriyle onu tâkip eden bir baykuş görmüş. Şaşırp kalmış farecik: geriye kaçsa gelincik, ileriye gitse kedi, sağa sola hareket etse baykuş kapacakmış onu!

Kendi kendine mırıldanmış:

"İşte her yanımdan felâketlerle kuşatıldım. Üzerimde ağır bir yük var, hayâtımı sürdürecektir yiyeceği bulmalıyım. Ama belâlarla çevriliyim... Şükür Rabbim'e, aklımı kaybetmiş değilim. Şimdi soğukkanlı davranmalı, dehşete düşüp yanlış işler yapmamalıyım; elim ayağım birbirine dolaşmadan bir çözüm bulmalıyım. Kalp gözü açık kişi doğru düşündüğü, etraflıca plan yaptığı zaman fazla kaygılanmaz ve asla zekâsını kullanmadan hareket etmez.

Akıl, dibine ulaşılmaz bir okyanus gibidir. Belâ, basîretli adamın tüm gayretlerini ortadan kaldıramaz, dolayısıyla onu mahvedemez ve doğası gereği her zaman bir fırsat ve nefes

payı bırakır! Ancak şu da bilinmeli: Ümîdin gerçekleşeceğine dâir özgüven ve inanç, asla kimseyi şımartıp sarhoş etmemelidir. Etrafımı süzüyorum ve görüyorum ki bu vartayı ancak ke-diyle anlaşılarak atlatabilirim. Çünkü onun başına gelmiş musîbet, aynen veya benzeri bir şekilde benim başıma da gelebilir. O benim sözlerimi dinler, tâ içimden gelen ifâdelerime kulak verir ve ona yardım edebileceğime inanırsa berâber kurtulma şansımız vardır.”

Bu uzun süren iç hesaplaşmadan sonra fare kediye yaklaşarak dedi ki: “Nasılsın?”

Kedi: “Nasıl olacak! Tam senin arzu ettiğin gibi boğazıma kadar belâya gömülmüşüm!” dedi.

Fare: “Hayır, hayır öyle konuşma. Ben de senin gibi darda-yım şu an! Kafamda bulduğum çâre ikimizi birden kurtaracak ve ben başka bir yol da bulamıyorum! Sözlerimde yalan yok, hîle yok; işte gelincik senin ardında pusu kurmuş bana, yukarıda da baykuş iştahla beni gözetliyor! Her ikisi de bizim düş-manlarımız değil mi? Eğer bana söz verirsen tuzağının iplerini dişlerimle kemirir ve seni kurtarırım. Böylece ikimiz birbirimizi kurtarmış oluruz.” dedi.

Kedi fareyi dinledi, doğru ve samîmi davrandığına inanınca dedi ki:

- Doğru söylüyorsun! Ben de ikimizin yardımlaşarak berâber kurtulacağı bir plan üzerinde kafa yoruyordum. Eğer hedefe erişersen yaşadıkça sana minnettar kalacağım.

Fare cevap verdi:

- Ben sana yaklaşılarak bir ip hâriç tüm ağı kemireceğim. Eh ne olur ne olmaz, senden gelecek tehlikeye karşı tek ipi bırakmam normaldir... Hayâtımı sağlama almalıyım.

Böylece fare ipleri kemirmeye başladı. Baykuş ve gelincik ise farenin kediye yaklaştığını görünce ümitlerini kestiler, çekip gittiler. Fare ip kemirme işini ağırdan alınca kedi Sûzî dedi ki:

- Niçin ipleri özenli bir şekilde kesmiyorsun? Eğer kendi amacına eriştiğin için sözünden caymış ve benim işimi askıya almışsan, iyi ve kaliteli kişilerin tavrı değildir bu! İyi olan, asla dostunun işini savsaklamaz. Dostluğumuzun faydasını açıkça gördün, sana hemencecik yaradı yâni. Seni bekleyenler çoktan gittiler. Şimdi beni mükâfatlandırmalı ve eski düşmanlığı tamamen kafandan atabilmelisin! Yaptığımız anlaşma eski düşmanlığı unutturmalıdır. Kaldı ki vefâkârlığın meyvesi fazilettir, hıyânetin âkibeti ise pek acıklı bir azaptır! İyi kişi, gördüğü iyiliğe teşekkür etmeyi bilir ve kin tutmaz... Gördüğü bir güzel davranışı, birçok kötülüğü unutturur ona! Eskiler derler ki: “En kısa zamanda gelen cezâ, hâinliğe verilen cezâdır. Bunun dışında kim kendisine yalvaranı affetmezse haksızlık etmiş olur.”

Fare cevap verdi:

- Dost iki türlüdür: bir hedef peşinde olan ve mecbur kalan. Her ikisi de belirli bir faydanın yerine gelmesi için o konumdadırlar ve kendilerine bir zarara dokunmaması için olağanüstü gayret harcarlar. Bir hedefi olan, dâima istekli davranan kişiye güvenilir. Mecburen dostluk makâmını işgal edene gelince ona bâzen güvenilir. Bâzen da mesafeli bakılır ve geri durulur ondan. Akıllı kişi endişelendiği şeyleri gidermek için ondan faydalanır, yâni ihtiyaçlarını rehin alır.

Burada kurulan dostluk bağı, peşin menfaat ve umulana kavuşmak içindir. Ben elbet verdiğim sözü tutacağım sana karşı! Ama senden sakındığım da bir gerçektir. Zîra seninle ittifak etmemize yol açan “ölüm korkusu,” seni serbest bırakırken de beni sımsıkı sarmaktadır! Tehlikenin bu sefer senden gelmeyeceği ne mâlûm? Kuşkusuz her işin bir zamânı var. Zamânında

olmayan işten tat alınmaz! Evet ben senin tüm iplerini kemi-receğim ancak bir tek düğüm bırakacağım, onunla rehin tuta-cağım seni... Artık benimle uğraşacak vaktin olmadığını gör-düğüm zaman kopartacağım onu!

Ve fare kedinin iplerini kesmeye devam etti...

Birden avcı geldi ve kedi bağırdı:

- İşte, şimdi evet şimdi iplerimi tamâmen kesme konusun-daki samîmîyetin ortaya çıkmalı! Kopar hepsini!

Fare de zaten kemirme işinin sonuna gelmişti. Son ipi de kopardıktan hemen sonra avcıyla burun buruna kalan kedi palas pandıras ağaca ancak tırmanabilmişti. Fare de hemen bir yarığa sinmişti. Avcı hüsrana uğramış, paramparça tuza-ğın alarak melûl mahzun çekip gitmişti. Sonra fare ortaya çıktı, kediye uzaktan uzaktan süzdü, ona pek de yaklaşmak istemedi. Kedi de düşünceli düşünceli sesleniverdi fareye:

- Ey yüce dost! Sen benim gözümde imtihanı kazanmış gü-venilir birisin! Bana yaptığın iyiliği, daha güzeli ile karşılaya-cağım; niye benden sakınıyorsun? Haydi gel, bitirme dostluğu-muzu! Kardeşliğe son verenler, kuşkusuz dostluğun en güzel meyvelerinden mahrum kalır. Muhatabı da ondan ümit ke-ser ve sonunda tüm dostları çevresinden dağılır. Senin iyiliğini asla unutmayacağım. Sen, benden de benim dostlarımdan da ödül istemeye lâıksın! Korkma, sana zararım dokunmaz! Ne-yim varsa senden esirgemem, yağmur gibi yağdırırım sana!

Kedi bu samîmî sözlerinden sonra fareyi inandırmak için çeşitli kanıtlar ileri sürüp, yeminler etti. Bu sefer fare aldı sözü:

- Nice arkadaşlıklar vardır uzaktan bakan için sımsıkı gö-zükür. Ama iç yüzü kin ve düşmanlıktır. İnan ki böylesi açık düşmanlıktan daha beterdir. Bundan kaçınmayan kişi, azgın

filin dişinde uzanarak uyuyakalmış iken ansızın kendini yerde bulan ve ayaklar altında ezilen adama benzer.

Dosta niçin “dost” denilir? Faydası umulur da ondan!

Düşmana da zararından endişe edildiğı için düşman denilir.

Akıllı kişi düşmandan yararlanacağı zaman dost olur ona! Dostunun zarar vermesinden endişe ediyorsa sert davranır, düşman kesilir ona! İyi bak, buzağılar süttten faydalanmak için nasıl dört dönerler analarının çevresinde; oysa süttten kesildiklerinde hiçbirini göremezsın analarının yanında. Bâzen kişi dostuyla alışverişini keser de kendisine zarar vereceğinden endişe etmez. Zîra aralarında evvelce de köklü bir düşmanlık yoktur.

Ancak iki kişi arasında ciddî bir düşmanlık var iken bir ihtiyaçtan, menfaatten ötürü dostluk oluşmuşsa ihtiyaç yerine getirildiğı andan itibâren o dostluğun bir anlamı kalmaz. İki taraf da aslına döner; suyun ateşte yandığını görürsün, lâkin en kaynar su bile ateşten ayrıldıktan sonra soğur!

Hiçbir düşmanım senin kadar zarar veremez bana! Bir hâcetimizi görmek için birleşmiştik ve ikimizi birbirine bağlayan problem halloldu. Şimdi ben, senin aslî düşmanlığına geri dönmenden niye endişe etmeyeyim? Zayıf, güçlü düşmanının yakınında bir şey yokmuş gibi gezemez. Sıradan biri, azametli ve şerefli bir düşmanı karşısında rahatça duruyorsa bu işin sonu pek iyi olmayacaktır. Bilmiyorum, beni “midene indirmen” dışında nasıl bir ihtiyaç için geleceksin yanıma?

Ben sana tam güvenmiyorum ve şunu kesin biliyorum ki zayıfın güçlü düşmanından uzak durması, güçlünün zayıfa güvenip kanmasından daha sağlıklı, daha doğru bir tutumdur. Akıllı kişi, çâresiz kalınca düşmanla da anlaşmayı bilir: ona güler, iltifat eder ve ona itimat ediyormuş gibi gösterir kendini. İş hallolduktan sonra da hemen fırsatını bulur bulmaz sıvışır oradan!

Kısa zamanda inanılan ve îtimat edilen kişi bir daha asla telâfi edilemeyecek hatâlar işleyebilir. Menfaat karşılığı bir anlaşma yapabilir kurnaz kişiler... Çünkü onlar ki karşıdakine asla tam îtimat etmezler ve senin her dediğine de inanmazlar. Yanında görünse de tetikte beklerler ve ilk fırsatta araya me-safe koyarlar.

Ben de sana uzaktan dost olacağım. Sana fazla yanaşmayacağım. Evvelce istemiyordum ama şimdi senin daha güzel ve daha uzun yaşamamı istiyorum şimdi. Sen de benim hakkımda ancak bu cinsten bir dostluk kurabilir, bu kabil duygular besleyebilirsin. Zira bizim bir araya gelmemize imkân yoktur gerçek hayatta! Çünkü senden doğan fare kovalayacak, benden doğan ise senden kaçacak. Haydi kal sağlıcakla... Sen kendi yoluna, ben kendi yoluma..!

Kıssadan hissemiz şu olabilir ki; ‘tanışıklık’, ‘yoldaşlık’, ‘arkadaşlık’ ve ‘dostluk’ tamâmen birbirinden farklı kavramlardır. İlk üçü (*tanışıklık, yoldaşlık, arkadaşlık*) doğadan ve doğallıktan beslenir, mekân bağımlıdır, fizikî ve biyolojik temelleri vardır; empiriktir, gündeliktir, konjonktürelidir, kazan-kazan esâsına yaslanır! Ama sonuncusu (*dostluk*) ruhtan beslenir, mekân ve sınır tanımaz, kalbî ve aşkındır, emek ve fedâkârlıkla karakterizedir, sürece bağımlı değildir ve ayrıca ‘yeter ki sen kazan ve mutlu ol’ esâsına yaslanır...

Dolayısıyla dostlarınızı, bu ilk üçünün bulunduğu sepetten seçerken tekrar tekrar düşünün derim. Nokta!

Ekşi Yüzlünün Balı

Tatlı dilli, güler yüzlü bir delikanlı bal satardı. Öyle yakışıklı, öyle sevimli bir gençti ki gönüller onun şeker gülüşünden yanar tutuşurdu.

Genç satıcı, beli boğumlu bir şeker kamışını andırırdı. Sinekten dahi çok müşterisi vardı. Öyle ki hani zehir satsa, onun elinden olduktan sonra herkes bunu bal şerbeti diye içerdı.

Bir gün kaba sabâ bir adam, bu delikanlının satışını gördü ve kazancını kıskandı. Ertesi gün kendisi de başında bal, yüzünde sirke, şehri dolaşmaya başladı. Bağıra çağıra, bir o yana, bir bu yana, mahalle arasında geziniyor, malını satmaya çalışlıyordu. Fakat ne hikmetse, balına müşteri değil, tek sinek bile konmadı.

O gün eline hiç para geçmedi. Akşam olunca sıkıntı içinde evine döndü. Fenâ halde kızmıştı. Suratını cezâdan korkan suçlular gibi asmış, kaşlarını bayramda zindanda kalan mahpuslar gibi çatmıştı.”

“Karısı ona şaka yollu şöyle söyledi:

“Yüzü ekşi olanın balı acı olur!”

Demek ki çirkin huy, insanı cehenneme götürür. Güzel huy ise cennetten gelmiştir. Haydi altının gümüşün yok, bir tatlı dilin de mi yok! Ne demişler? Irmak kenarından sıcak su iç de ekşi yüzlünün elinden soğuk şerbet içme!

Eşğin Tılsımı

Bir köylünün eşiği öldü. Köylü eşiğin başını, bostanlık-taki bir asmanın üstüne nazarlık olarak dikti.

Gün görmüş, tecrübeli bir ihtiyar oradan geçiyordu. Eşğin başını gördü ve gülümsedi. Bostan bekçisine şöyle dedi:

“Şimdi ölmüş olan şu eşek, canlı iken kendi başını ve kıçını senin sopandan kurtaramadı, sonunda yara bere içinde öldü. Şimdi onun kuru kafası, nasıl olur da bostanlığını nazardan koruyabilir?”

Bu durum şuna benziyor. İşgüzar ve indirgemeci insanlar, başkaları hakkında konuşurken “ö cehennemliktir, zâlimdir, günahkârdır, sonu ebedi ateştir” vb. derler ya? Onlara, peki senin durumun ne olacak gelecekte, ahirette yahut öldükten sonra diye sorsak; bu kimseler, “Onu Allah bilir, ben bilemem” derler. Tuhaf değil mi? Kendisini veya kendisinin durumunu bilmeyen, bir başkasının durumunu bu kadar kesin biliyormuş gibi nasıl da iddialı ve emin olabiliyor? Bu kimselerin hikâyemizdeki eşekten, yahut o eşiği totem yapan ham ervahtan ne farkı var. Siz siz olun, gönlünüz ile Mevlâ'nız arasına kimsecikleri sokmayın. Haksızlık yapan, işgalci olan, buyurgan davranan, etiketleyici, suçlayıcı ve ötekileştirici insanlardan ve inançlardan uzak durun. Durabilin. Duru bilin.

Bağısız Bağımsızlık

Bir keçi, bağlı olduğu ipi koparıp boynunu kurtarmış. Artık özgürmüş. Dilediğinde koşmuş kırlarda, bayırlarda dolaşmış. İsteddiği her yere gitmiş. Yemyeşil otlardan doyasıya yemiştir. Dağlardan gelen suyu âfiyetle içmiştir. Ne çoban karışmış ona o gün, ne de sâhibi...

Yanında hiçbir keçi sürüsü kalabalık etmemiş. Kimse bir tarafa sevk edip bir yöne çekmemiş. Kendi lisânınca şarkılar söylemiş, türküler mırıldanmış.

Ve nihâyet şen şakrak geçen bir gün bitmeye başlamış.

Önce ikinci gölgesi düşmüş her şeyin üzerine, sonra yavaş yavaş güneş ufuktan kaybolmuş gitmiş ve zifiri karanlık sarmış her yanı...

Keçi ilk kez ürpermiş. Karanlıkta hiçbir ses, hiçbir ışık kırıntısı kalmamış. İçini bir dehşet sarmış ve birden çalılıkların arkasından, karanlıkların arasından çıkmak çıkmak parıldayan iki göz görmüş. Fakat her nedense bu parıltıya sevinememiş. Ve evet, aklına gelen başına gelmiş. Hayâtında en son gördüğü o iki parıldayan göz olmuş. Kurt, bu özgür keçiye büyük bir iştahla yemiştir.

Keçi, bu bağısız özgürlüğün faturasını çok pahalı ödemiş.

Bağısızlık. Bağımsızlık. Şarkılarda övülen, ciltler dolusu kitaplarda anlatılagelen: Özgürlük. Nerede başlar, nerede biter

ki bu istenç? Bir ülkü müdür? Seciye mi? İdeoloji mi? Yoksa protest bir umarsızlık mı? Anahtar kelime sanırım Varoluş. Bağımsızlığımız bizim varoluşumuzu besliyorsa, geliştiriyorsa, iyileştiriyorsa, kamusal faydaya mâlikse, emek ve değer üretmemize mâtuf ise pek değerlidir. Ancak inatçı keçimizdeki bir kuru dâvâ, şımarık bir iddia ise sonucu hüsrandır, hazandır.

Hayat bir Tattır

Bir baba evlenmek üzere olan oğluna tavsiyelerde bulunuyormuş. “Son tavsiyemi mutfakta anlatmak istiyorum” demiş. Mutfağı ve yemek yapmayı bilmeyen delikanlı “olur” demiş çekine çekine.

Baba, ocağa aynı büyüklükte üç kap koymuş, hepsini suyla doldurup üçünün de altını yakmış. “Şimdi, istediğim her şeyden iki tâne vereceksin bana” demiş oğluna. Sırasıyla patates, yumurta ve kavrulmamış kahve çekirdeği istemiş. Oğlu hepsinden ikişer tâne vermiş babasına.

Adam iki patatesi birinci kaba, iki yumurtayı ikinci kaba ve iki kavrulmamış kahve çekirdeğini üçüncü kaba koymuş. Her üçünü de yirmi dakika süreyle kaynatmış. Daha sonra kapları indirip yemek masasına buyur etmiş oğlunu. Yemek masasında üç tabak duruyormuş. Kaplarda kaynayan patatesleri, yumurtaları ve kahve çekirdeklerini büyük bir özenle tabaklara yerleştirmiş. Sonra oğluna dönüp sormuş: “Ne görüyorsun?” oğlu düşünürken açıklamaya başlamış. “Patatesler haşlandıkça aslını ve sertliğini kaybedip yumuşamış. Yumurtalar görünüşte baştaki gibi sert duruyorlar ama içleri katılaşmış. Kahve tâneleri ise olduğu gibi duruyor, başta neyseler sonunda da öyleler.”

Sonra asıl tavsiyesine sıra gelmiş: “Evlilikte aşk ve şefkat birlikte olmalıdır. Aşksız bir evlilikte her iki eş de şu gördüğün

patatesler gibi birbirlerini tüketirler, eskitirler, pörsütürler. Şefkatsiz bir evlilikte ise eşler birbirlerine ne kadar tahammül etseler de şu gördüğün yumurtalar gibi içten içe katılaşırlar, birbirlerinden uzaklaşırlar. Aşkın da şefkatin de olduğu bir evlilikte ise şartlar ne olursa olsun, eşler tıpkı şu kahve taneleri gibi birbirlerinin yanında kalırlar, kişiliklerini ve özlerini yitirmezler. Kahve tanelerinin tekrar kaynatılmaya hazır olmaları gibi onlar da birbirleriyle baş başa uzun yıllar geçirmeye isteklidirler.” Oğlu aldığı bu dersten tatmin olmuşa benziyordu.

Lâkin, “Asıl ders bu değil!” dedi baba. Oğlunun elinden tuttu, ocağın üzerinde bıraktığı kapların içinde kalan suları gösterdi. “Patateslerden ve yumurtalardan arta kalan suya bak! İkisinde de bir tat yok.” Kahve çekirdeklerini çıkardığı kaptaki suyu yavaşça bir fincana boşalttı. Mis gibi taze kahve kokuyordu. Fincanı oğluna uzattı. “İçmek istersin herhalde!” dedi.

Oğlu kahvesini yudumlarken konuşmasını sürdürdü: “Kahve çekirdekleri gibi birbirlerini tüketmeyen eşlerin paylaştığı yuva da işte böyle olur. Mis gibi. Temiz ve huzur verici. Başka herkesin fincanına koyup yudumlayacağı taze kahve gibi... Çünkü onlar birbirlerini harcamayarak, birbirlerine aşkla ve şefkatle davranarak hayâta kendi tatlarını, kokularını ve renklerini katmayı başarırlar.

Kör Kuyu

Günlerden bir gün; köylerden birinde, adamın birinin eşeği kuyunun birine düşmüş. Niye düşer, nasıl düşer sormayın. Eşek bu. Düşmüş işte. Belki kör bir kuyuydu, ağzı tahayla kapatılmıştı belki de üzerine toprak dökülmüştü. Zamanla tahta çürüdü, zayıfladı, toprakta biten otları yemek isteyen eşeğin ağırlığını çekemedi ve güm. Hayvancık saatlerce acı içinde kıvrandı, bağırdı kendi dilinde. Ayıptır söylemesi, anırdı yâni. Sesini duyan sâhibi gelip baktı ki vaziyet kötü. Zavallı eşeği kuyunun dibinde melûl mahzun bakınıyor. Üstelik yaralanmış. Karşılaştığı bu durumda kendini eşeği kadar zavallı hisseden adamcağız köylüleri yardıma çağırdı. Ne yapsak ne etsek, nasıl çıkarsak soruları havada kaldı. Sonunda karar verildi ki kurtarmak için çalışmaya değmez. Tek çâre, kuyuyu toprakla örtmek. Elleri aldıkları küreklerle etraftan kuyunun içine toprak attılar. Zavallı hayvan, üzerine gelen toprakları her seferinde silkinerek dibe döktü. Ayaklarının altına aldığı toprak sâyesinde her an biraz daha yükseldi. Ve sonunda yukarıya kadar çıkmış oldu. Köylüler ağız açık bakakaldı.

Hayat, bâzen bizim de üzerimize abanır. Ne bâzeni? Çoğu zaman... Toz toprakla, dedikoduyla, kıskançlıkla örtmeye çalışanlar çok olur. Bunlarla baş etmenin tek yolu, yakınıp sızlanmak değil, düşünüp silkinmek ve kurtulmak, aydınlığa adım atmaktır. Kör kuyuda olsak bile...

Bilen Kalp

İyi bilinen bir konuşmacı, seminerine 20 dolarlık bir banknotu göstererek başladı. 200 kişinin bulunduğu odaya, “Bu parayı kim ister?” diye sordu ve eller kalkmaya başladı ve konuşmacı “Bu parayı sizlerden birine vereceğim fakat öncelikle bazı şeyler yapacağım.” dedi. Parayı önce buruşturdu ve dinleyicilere “hala bu parayı isteyen var mı?” diye sordu, eller yine havadaydı.

Bu sefer, konuşmacı “Peki bunu yaparsam?” dedi ve 20 doları yere attı, onun üstüne bastı, ezdi, pisletti ve para şimdi hem pis hem buruşuktu fakat eller yine havadaydı ve o parayı herkes istiyordu. Daha sonra konuşmacı şöyle dedi “Arkadaşlarım burada çok önemli bir şey öğrendiniz. Burada paraya ne yaptıysam hiç önemli değil, siz onu yine de istiyorsunuz çünkü benim ona yaptığım şeyler onun değerini düşürmedi, o hâlâ 20 dolar!”

Hayâtımız da kişiliğimiz de çoğu kez verdiğimiz kararlar veya hayat şartları nedeniyle hırpalanır, canımız acıtılır, yerden yere vuruluruz ve kendimizi kötü hissederiz. Fakat ne olduğu ya da ne olacağı önemli değil, hiçbir zaman değerimizi kaybetmeyiz. Temiz ya da pis, hırpalanmış ya da kırılmış, bunların hiçbirisi önemli değildir. Seni sevenler senin ne kadar değerli olduğunu her zaman bileceklerdir. Hayâtımızın değeri ne yaptığımız veya kimi tanıdığımızla değil, kim

olduğumuzla alâkalıdır. Sen iyisin, bunu asla unutma. Her zaman elinde olanları düşün, olmayanları değil. Prof. Mim Kemal Öke hocamızın dediği gibi: “*İnsanın kalite belgesi, yüreğidir. Kalbidir. Gönlüdür. Onun kıymetini bilenini kıymeti sonsuzdur.*” Atan kalbini bilen kalp yapabilenlere selam olsun.

Doğmak, Yeniden...

70 yıla kadar yaşayan kartallar vardır. Ancak bu yaşa ulaşmak için kırk yaşındayken çok ciddi ve zor bir karar vermek zorundadır. Kartalın yaşı 40'a vardığında pençeleri sertleşir, esnekliğini yitirir ve bu nedenle de beslenmesini sağladığı avlarını kavrayıp tutamaz duruma gelir. Gagası uzar ve göğsüne doğru kıvrılır. Kanatları yaşlanır, keçelenir ve ağırlaşır. Tüyleri kartlaşır ve kalınlaşır.

Artık kartalın uçuşması iyice zorlaşmıştır. Dolayısıyla kartal burada iki seçimden birini yapmak zorundadır, ya yaşama ve doğaya vedâyı seçecektir ya da yeniden doğuşun acılı ve zorlu sürecini göğüsleyecektir. Bu yeniden doğuş süreci 150 gün kadar sürecektir. Bu yönde karar verirse kartal bir dağın tepesine uçar ve orada bir kaya duvarda, artık uçuşmasına gerek olmayan bir yerde; yuvasında kalır. Bu uygun yeri bulduktan sonra kartal gagasını sert bir şekilde kayaya vurmaya başlar. En sonunda kartalın gagası yerinden sökülür ve düşer. Kartal bir süre yeni gagasının çıkmasını bekler. Gagası çıktıktan sonra bu yeni gaga ile pençelerini yerinden söker çıkarır. Yeni pençeleri çıkınca kartal bu kez eski kartlaşmış tüylerini yoldmaya başlar. 5 ay sonra kartal, kendisine 20 yıl veya daha uzun süre fazladan bir yaşam bağışlayan meşhur yeniden doğuş uçuşunu yapmaya hazır duruma gelir.

Kendi yaşamımızda sık sık bir yeniden doğuş süreci yaşamak zorunda kalırız.

Zafer uçuşunu sürdürmek için bize acı veren eski alışkanlıklarımızdan, geleneklerimizden ve anılarımızdan kurtulmak zorundayız.

Ancak geçmişin 'keşke'lerinden kurtulduğumuzda, deneyimlerimizin ve yeniden doğuşumuzun getireceği olağanüstü sonuçlardan tam olarak yararlanabiliriz.

İnsanlık Hâli

Bilgeliğinden şüphe duyulmayan bir adam çocuklarına hayat boyu sürececek bir ders vermek istiyordu. Oğullarına öncelikle insanlarla ilgili veya hayatta hemen her konuda çabuk hüküm ve karar vermenin yanlışlığını öğretmek istiyordu.

Bir gün dört oğlunu yanına çağırdı. En büyük oğluna, ülke dışına kış mevsiminde çıkıp bir mango ağacını görüp incelemesini istedi. Daha küçük oğluna bahar mevsiminde yolculuğa çıkıp bir mango ağacını görüp incelemesini istedi. Üçüncü sıradaki büyük oğluna da yaz mevsiminde yola çıkıp göreceği mango ağacını iyice incelemesini istedi. Oğullarının en küçüğüne ise sonbaharda yolculuğa çıkıp göreceği mango ağacını incelemesini söyledi. Mevsimler geldi geçti ve bütün oğulları yolculuklarını tamamladılar.

Bilge baba bütün çocuklarını yanına çağırdı ve:

- Haydi şimdi de görüp incelediğiniz mango ağacının özelliklerini bana anlatın, dedi.

Kışın yolculuğa çıkan en büyük oğlu:

- Baba, ağaç sanki yanmış, kuru bir kütük gibiydi.

Ondan daha küçük olan, bahar mevsiminde yolculuğa çıkan oğul söze başladı ve:

- Ağabeyimin dediği yanlış, ağacın yemyeşil yaprakları her tarafını sarmıştı, dedi.

Üçüncü sıradaki oğul ise ağabeylerine itiraz ederek,
- Sizin söylediğiniz gibi değildi, ağaç gül gibi güzel çiçek-
lerle donanmıştı, dedi.

Sıra en küçüğüne geldi, o bütün ağabeylerine itiraz etti ve:
- Siz hepiniz ne gördünüz bilmiyorsunuz. Ağacın meyve-
leri vardı, ben tattım. Tadı armudun tadına benziyordu, ağaç
da armut ağacına benziyordu, dedi.

Şimdi de konuşma sırası bilge babaya gelmişti. Bilge baba
konuşmaya başladı ve şöyle dedi:

- Oğullarım, aslında hepiniz doğru söylüyorsunuz. Çünkü
ağacı ayrı mevsimlerde gördünüz. İşte şimdi size hayat boyu
aklınızda bulunması için öğüdümü vermek istiyorum: İnsan-
ların hal, tutum ve davranışları hakkında hüküm verirken; o
insanların her mevsimini, her yönünü bilip bilmediğinizden
iyice emin olduktan sonra karar verin!

Yansıma

Okuma ve öğrenme zorluğu çeken çocuklara özel eğitim veren bir okul için bağış toplama yemeğinde, çocuklardan birisinin babası katılımcılar tarafından asla unutulmayacak bir konuşma yaptı. Okula kendini adanmış öğretmenleri kutladıktan sonra şöyle bir soru sordu: ‘Dışardaki etkenler tarafından etkilenmedikçe doğa her şeyi mükemmel bir şekil ve sırada yapıyor. Ama yine de oğlum Shay, diğer çocukların öğrendikleri gibi öğrenemiyor. Diğer çocukların anlayabildikleri gibi anlayamıyor. Oğlumda doğal olması gereken şeyler nerede?’

Bu soru karşısında dinleyiciler sessiz kaldılar. Baba devam etti. ‘Ben inanıyorum ki dünyaya fiziksel ve zekâ engelli Shay gibi bir çocuk geldiğinde, gerçek insan doğası kendini gösterme fırsatını buluyor ve bu da insanların o çocuğa davranış şekillerinde kendini gösteriyor.’

Ve sonra aşağıdaki hikâyeyi anlatmaya başladı:

Shay ve babası bir gün parkta Shayin tanıdığı birkaç çocuğun beyzbol oynadıklarını gördüler. Bunun üzerine Shay sordu, ‘Acaba oynamama izin verirler mi?’

Shay’in babası çoğu çocuğun Shay gibi bir çocuğun takımlarında oynamasını istemeyeceklerini ama aynı zamanda eğer oğluna izin verirlerse oğlunun o çok ihtiyâcını duyduğu, engellerine rağmen başkaları tarafından kabul edilmenin özgüveni ve sâhiplenme duygusunu vereceğini de biliyordu.

Shay'in babası çocuklardan birinin yanına yaklaştı ve (fazla bir şey beklemeyerek) Shay'in oynayıp oynayamayacağını sordu. Çocuk şöyle danışabileceği birilerine baktı ve sonra 'Şu anda 6 sayı gerideyiz ve oyun sekizinci turunda. Herhalde takıma girebilir ben de onu dokuzuncu turda vurucu olarak sokmaya çalışırım.' dedi.

Shay büyük bir gayretle takımın yanına gitti ve yüzünde kocaman bir gülümseme ile takım formasını giydi. Babası gözünde yaş, kalbi sıcak duygularla dolu onu izledi. Çocuklar oğlunun kabul edilmesinden dolayı babanın mutluluğunu gördüler. Sekizinci turun sonunda Shay'in takımı birkaç puan kazandı ama hâlâ 3 sayı gerideydi. Dokuzuncu turun başında Shay eldiveni eline geçirdi ve sağ açık sahaya çıktı. Ona doğru hiç top isabet etmemesine rağmen oyunda olmaktan son derece mutluydu ve babasının ona tribünlerden el salladığını gördüğünde yüzünde kocaman bir gülümseme vardı.

Dokuzuncu turun sonunda Shay'in takımı yine puan kazandı. Şimdi bütün kaleler doluydu, oyunu kazanma şansı ortaya çıkmıştı ve topa vurma sırası Shay'e gelmişti. Bu noktada takım arkadaşları Shay'in vurucu olmasına izin vererek oyunu kaybetme riskini mi almalıydılar? Şaşırtıcı bir hamleyle Shay'e sopayı verdiler. Herkes topa isabet ettirme şansının sıfır olduğunu biliyorlardı çünkü bırakın topa vurmayı Shay sopayı bile elinde tutmasını bilmiyordu.

Ama Shay sahaya çıktığında top atıcı, diğer takımın kazanma şanslarını bir kenara bırakarak Shay'e bu fırsatı tanıdıklarını görünce birkaç adım öne giderek yumuşak bir şekilde topu Shay'e doğru fırlattı. İlk topa Shay zorlukla sopayı savurdu ama ıskaladı. Atıcı tekrar birkaç adım öne doğru geldi ve topu yine yumuşak bir şekilde Shay'e doğru attı. Shay sopayı savurdu ve hafifçe topa dokunarak yere atıcıya doğru vurdu.

Oyun şimdi bitecekti. Atıcı topu yerden aldı ve ilk kaledeki adamına kolaylıkla atabilecek ve Shay'ı sobeleyerek oyunu bitirebilecekti. Ama atıcı topu aldı ve ilk kaledeki adamının başının üzerinden diğer takım arkadaşlarının erişemeyeceği yere fırlattı.

Tribünlerdeki herkes ve iki takım da bağırmaya başladılar, 'Shay, ilk kaleye koş, ilk kaleye koş!' Shay hayâtında hiç bu kadar uzağa koşmamıştı ama ilk kaleye gidebildi. Şaşkınlıktan büyümüş gözleriyle yere çöktü. Herkes bağırmaya devam etti; 'İkinci kaleye koş, ikinci kaleye koş!' Nefes nefese zorlukla ikinci kaleye koşabildi. Shay ikinci kaleye geldiği sırada açık sahada diğer takımdan biri topu almıştı. Takımın en küçüğü olan bu çocuk kahraman olma şansını elinde tutuyordu. Topu ikinci kaledeki adamına atabilirdi ama top atıcısının niyetini anladığından o da kasıtlı olarak topu üçüncü kaledeki arkadaşının başının üzerinden attı. Herkes bağırıyordu, 'Shay, Shay, Shay, bütün yolu koş Shay...' Karşı takımdan birinin yardım ederek onu üçüncü kaleye doğru döndürmesiyle Shay üçüncü kaleye koşabildi ve Shay üçüncüye gelirken diğer takımdaki çocuklar ve seyirciler ayağa kalkmışlardı ve bağırıyorlardı, 'Shay, hepsini koş! Hepsini koş...!' Shay hepsini koştu ve oyunu takımı için kazanan bir kahraman olarak herkes tarafından alkışlandı. 'O gün' dedi babası, gözlerinden yaşlar aşağıya doğru süzülerek, "İki takımdaki çocuklar da dünyaya bir parça sevgi ve insanlık getirmeyi başardılar." Shay bir sonraki yaza yetişemedi. O kış öldü. Bir kahraman olduğunu, babasını mutlu ettiğini ve eve geldiğinde annesinin de göz yaşları içinde onu kucakladığını asla unutmadı.

Koşulsuz Sevgi

Amerika'nın Vietnam savaşındandır sonra, savaşı katılan bir asker çok uzaklardan âilesini arar. Haftalardır ondan haber bekleyen babası oğlunun sesini duyduğuna çok mutlu olur. Uzun uzun konuşurlar, hasret giderirler. Ancak oğlunun babasından bir isteği vardır. Savaşta yaralanmış bir arkadaşını bir süre misâfir etmek istediğinden bahseder. Babası “*tabii ki*” der ve peşine hemen sorar ne rahatsızlığı var diye. Oğul, arkadaşının bir mayın dolayısıyla yaralandığını ve bir kolu ile bir bacağı kaybettiğini söyler. Baba hemen burun kıvrır, hayatlarını ona göre şekillendiremeyeceklerinden bahseder. Oğul arkadaşının kimsesiz olduğu için gidecek bir yeri olmadığından, en azından bir iş bulana kadar kendileriyle kalmasını ister. Baba buna rağmen uzun süreli misâfir edemeyeceklerini oğula uzun uzun anlatmaya çalışır. Oğul sinirlenir, telefonu babasının yüzüne kapatır ve babasını bir daha aramaz. Âilesi, onu ve arkadaşını bulmak için aramadık yer bırakmaz ama oğullarının izini bulamaz. Baba bir gün günlük gazetesini alır ve acı haberi gazeteden öğrenir. Savaş sonrası depresyonu atlatamayan oğlunun evlerinin çok yakınındaki bir binâdan atlayıp intihar ettiğini öğrenir. Eşiyle birlikte oğullarını almaya giderler. Oğullarının bir kolu ve bir bacağı yoktur.

Fakirin Ölümü

Mezarlıktan geçerken bir zenginin oğluna rastladım. Babasının mezarı başına oturmuş, bir fakire kibirlenip duruyordu. “Babamın türbesi eşsiz İran çinileriyle kaplı, tabanı mermer döşeli, sandukası sedef işlemeli, kitâbesi filanca hattatın eseridir.”

Fakir genç, zengin arkadaşını tebessümle dinliyordu.

Zenginin oğlu devam etti:

“Bir de senin babanın mezarına bakalım! Gelişigüzel sıralanmış üç beş kerpiç, mezara yığılan birkaç kürek toprak!”

Fakir genç, gülümseyerek cevap verdi:

“Senin baban bu süslü sandukanın ve bu ağır mermerlerin altından kalkıncaya kadar benimki cennete çoktan varmış olur.”

Değil mi ki “Fakirlerin ölümü rahata kavuşmak, zenginlerin ölümü tekrar hasrete düşmektir. Fakirler, dünyadan ayrıldıklarında üzülecek bir şeyleri olmaz!” Az şey yüklenmiş olan, yolda daha rahat yürür. Buradaki fakirlik “fakr” kelime kökünden gelir ki murad edilen zengin ya da fakir olsun, herkesin kanaat ehli olmasıdır. Evet, fakirliğin sıkıntısını çeken kimse, ölümün kıyısına yükü daha hafiflemiş gelir. Zengin ise mâlik olduklarının hem şükründen hem de mâlikiyetinden (mülkiyetinden) sorumludur. Unutma ki cennem kapısının bekçisinin adı “Mâlik”tir. İnsan şükrünü

ve fakrını bilmediği varlık mâlikiyetinin onu rûhânîlikten aşağı çekmesiyle kendi mülk ve zahmet cehennemine düşer de rahmetten yoksun kalır. Unutma! Zincirden kurtulmuş bir köle, zindana (mülkiyetperestliğe ve mâsivâyâ) atılan bir efendiden daha mutludur.

Anne Sözü Dinlemek

Bir genç, annesinin sözünü dinlemedi. Dertli kadının gönlü ateşle yandı. Annesinin çocuğu itâat ettirmesi mümkün olmayınca, beşiğini getirip önüne koydu:

“Ey eski hâlini unutan! Sen, her zaman ağlayan âciz bir bebek değil miydin? Geceleri senin hizmetini yapmak için uyumazdım. Şu beşikte iken bir şeye kudretin yoktu. Yüzüne konan sineği dahi kovamazdın. Bir sinekten incinirdin. Bugün büyüdün; kuvvet, kudret sâhibi oldun. Nihâyet, gün gelir, ölüp mezarın çukuruna girersin. Yine kendinden bir karıncayı bile def edemezsin! Kırma gönlümü, kırılırsın. O zaman ben de yine kırılır ve daha mahzun olurum. Senin mutsuzluğun, hatâların, günahların beni senin yerine kendimi ateşe atmaya sevkeder. Yakma kendini. Yakma bizi...”

Kocakarının Kedisi

Bir kedi, yaşlı bir kocakarının evine alışmıştı. Kocakarı fakirdi, kendi geçimini zor sağlıyordu.

Kedi perîşandı, yarı aç yarı tok yaşamaktan bıkmıştı. Güzel beslenebilmek için sultânın sarayına kaçtı. Fakat sultânın köleleri kediyi ok yağmuruna tuttular. Zavallı kedi can korkusuyla, vücûdundan kanlar akarak kaçıyor, şöyle söyleniyordu:

“Bu derdi başıma kendim açtım. Eğer bu okçuların elinden kurtulursam, ihtiyârın vîrânesinde, oranın faresiyle bile geçinmeye razıyım.”

İşte arkadaş! Senin bal diye bayıldığın şey, yaban arılarının iğnesine yâhut ayıların pençesine değer mi? Er kişi helâlinden kendi pekmezine, elinin emeğine kanaat etmelidir. Kimseye yük olmamalıdır. Karınca kararınca çalışmalı ve nâmert kapılarına muhtaç olmamalıdır! Değil mi ki ekmeğine, emeğine ve kısmetine râzı olmayan kuldan ne halk ne de Hakk râzı olur!

Ne Ekersen Onu Biçersin

Vaktiyle Diyarbekir’de bir ihtiyârın evine misâfir olmuş-tum. Bu yaşlı adamın büyük bir serveti, güzel yüzlü, yakışıklı bir de oğlu vardı.

Bir gece bana başından geçen bir olayı anlattı.

“Hayâtım boyunca başka evlâdım olmadı. Bu benim tek dayanağım. Köylerimizin birinde mübârek sayılan bir ziyâ-retgâh var. İnsanlar arzu ettikleri bir şeyi dilemek için oraya gider ve orada Allah’a duâ ederler. Herkes gibi ben de nice geceler o ziyâretgâhın dibinde Allah’a niyaz edip göz yaşı dök-tüm, yalvarıp yakardım. Sonunda duâlarım kabul oldu. Rab-bim bana bu evlâdı ihsan buyurdu.”

Sonraki günler, şehirdeki başka dostlarımı ziyâret etti-ğimde işittim ki bu çocuk arkadaşlarına, kimsenin duyma-masını tembih ederek şöyle söylüyormuş:

“Ne olurdu, o ziyâretgâhın nerede olduğunu bileydim de babamın ölmesi için gidip orada dua edeydim!” Heyhat! Yaşlı adam, “Oğlum akıllıdır!” diye seviniyor; oğlu ise babasına, “Babam bunaktır!” diye söz dokunduruyor.

Sonra iş anlaşıldı ki vefâsız olan oğul değil ihtiyarmış. Ey vefâsız ihtiyar! Üzerinden yıllar geçti, kendi babanın meza-rına bir defacık olsun uğramadın. Sen babana ne hayırda bu-lundun ki oğlundan kendine hayır bekliyorsun?

Teslîmiyet

Efsane Wimbledon tenis oyuncusu Aashe, fecî bir hastalıktan ölmekteydi. Dünyanın her köşesindeki hayranlarından mektuplar gelmekteydi. Bunlardan bir tânesi şöyle soruyordu:

“Neden Tanrı böylesine kötü bir hastalık için seni seçti?”

Arthur Ashe buna şu cevabı verdi:

Tüm dünyada 50 milyon çocuk tenis oynamaya başlar, 5 milyonu tenis oynamayı öğrenir, 500.000'i profesyonel tenisi öğrenir, 50.000'i yarışmalara girer, 5.000'i büyük turnuvalara erişir, 50'si Wimbledon'a kadar gelir, 4'ü yarı finale, 2'si finale kalır.

Elimde şampiyonluk kupasını tutarken Tanrı'ya “Neden ben?” diye hiç sormadım. Ve bugün sancı çekerken, Tanrı'ya “Neden ben?” mi demeliyim? Mutluluk insanı tatlı yapar, zorluklar güçlü yapar, hüznün ise insanı insan yapar, yenilgi mütevâzı yapar, başarı ise insanı ışıldatır. Kaldı ki yalnızca Tanrı yolumuza devam etmemizi sağlar. Tanrı'ya asla “Neden ben?” diye sormayın! Ne olacaksa olacak! O'nun kendine has usulleri vardır! Her şey kendi iyiliği için iyilikle, iyilikten iyiliğe olur! İnancınızı koruyun.

Kadirşinaslık

Beydebâ'nın *Kelile ve Dimne* adlı eserinde geçen pedagojik bir hikâyecikte anlatılır ki; bir kuyumcu, bir maymun, bir yılan ve bir de pars, derince bir kuyunun içine düşmüşlerdi. Gezginin biri çok susamıştı ve su bulmak umuduyla bu kuyuya bakınca yukarıya tırmanmaya çalışan bir adam ve bu hayvanları gördü.

Belki adamı vahşî hayvanlardan kurtarırım düşüncesiyle yanındaki urganı kuyuya saldı. Adam daha urgana yaklaşılmadan maymun daha atik davranarak hemen kuyudan yukarı çıktı. Seyyah belki adamı bu kez kurtarırım diye urganı ikinci kere kuyuya sarkıttı. Bu kez de yılan çabuk davranarak kurtuldu kuyudan. Gezgin urganı kuyuya bir kez daha saldı. Adam yine geç kaldı ve bu sefer de pars urgana sarılıp yukarı çıktı. Hayvanlar gezgine minnettar olduklarını ifâde edip teşekkür ettikten sonra hepsi: “*Sakın o adamı kuyudan çıkarma! Çünkü o, nankörün tekidir.*” dediler.

“*Evim hemen şurada senin gitmekte olduğun kentin yakınındadır.*” dedi maymun.

Pars; “*Ben de o kente çok yakın bir ormanda yaşamaktayım.*” dedi.

Yılan ekledi: “*Benim yuvam da kent kapısının duvarları arasındadır.*”

Hepsi yaşadıkları yerleri anlattıktan sonra hep birlikte; *“Eğer kente geldiğinde bir sorunun olur, darda kalırsan bizi çağırırsın. Sen bize büyük iyilik yaptın, bunun altında kalmak istemeyiz.”* deyip gezginden ayrıldılar. Gezgin, hayvanların sözlerine aldırış etmedi ve adamı da sonunda kuyudan çıkardı. Kuyumcu olduğunu söyleyen adam kurtulmanın sevinciyle gezginin ayaklarına kapandı.

“Bana yaptığın iyiliğin altında kalmak istemiyorum lâkin sana şu an karşılık verecek durumda değilim. Kente geldiğinde mutlaka bana uğra” dedi ve adını ile adresini gezgine verdi.

Gezgin kuyumcudan ayrılıp uğramak istediği yerlere de uğradıktan sonra kentin yolunu tuttu. Kendisini ilk olarak karşılayan maymun oldu. Ona güzel meyveler ikram ederek en güzel şekilde ağırladı. Gezgin maymunun yanından memnun bir şekilde ayrılıp yola koyuldu.

Tam kentin girişine yaklaşıyordu ki pars kendisini karşılamaya hazırlanırken gördü. *“İyiliğini unutmuş değilim. Gel şöyle bir dinlen”* diyerek bir ağacın gölgesini gösterdi pars. Gezgini orada bırakarak sarayın bahçesinde gezinen kral kızının karşısına gidip dikildi. Kız korkup kaçmak istediye de başaramadı. Pars kızın gerdanlığını kapıldığı gibi kaçtı. Değerli taşlarla süslü bu gerdanlığı gezgine sundu.

Tekrar yola koyulan gezgin bir yandan hayvanların kendisine vefâlı davranmalarından ve cömert tavırlarından etkilenmiş bir şekilde memnûniyetini ortaya koyarken diğer yandan da *“acaba kuyumcu beni nasıl karşılayacak?”* diye merak ediyordu. *“Eğer kuyumcunun eli darda ise bu gerdanlığı ona sattırıp parasını bölüşür sıkıntı çekmeyiz.”* diye düşündü.

Gezgin, kuyumcuyu bulunca ondan çok yakınlık gördü. Kuyumcu onu alıp evine götürdü. Gezgin hemen gerdanlığı

alıp kuyumcuya gösterdi. Kral bu gerdanlığı kuyumcuya yaptırmıştı. Kuyumcu gerdanlığı görür görmez tanıdı.

Kuyumcu; “*Sen burada otur, dinlenmene bak. Ben dışarıdan sana özel yiyecek bir şeyler alayım.*” dedi. Kuyumcu hızla evden çıktı. Kendine göre büyük bir olanak yakalamıştı. Bu durumu krala bildirecek ve böylelikle kralın en güvenilir, gözde adamı olacaktı. Belki de kral onu hazinelerinin başına bile getirebilirdi. Bütün bunları kendi kendine konuşarak yürümeye başladı.

Saraya varıp kralın yanına çıktığında; “*Kızımızın gerdanlığını çalan kişi şu an evimdedir, hemen yakalatın onu!*” dedi. Kral adamlarını gönderip gezgini gerdanlıkla birlikte huzûruna getirtti. Sorgusuz sualsiz ona işkence yapılarak kentte dolaştırılması ve idam edilmesi konusunda yanındakilere emir verdi.

İşkence yapılırken; “*Kuyudan kurtardığım hayvanların sözünü dinleyip keşke şu körü kuyudan kurtarmasaydım!*” diye söylenip duruyordu gezgin.

Yılan, gezginin başına gelenleri duyunca onu kurtarmak için saraya gidip kralın oğlunu soktu. Artık kimse onu iyileştiremiyordu. Bu haber bütün kente yayılmıştı. Gezgin, kırlarda çok dolaştığından yılan ve böcek sokmalarına karşı bitkilerden ilaç yapmasını biliyordu. Kralın oğlunu yılan soktuğu haberini duyar duymaz krala haber gönderdi: “*Eğer canımı bağışlarsa kralın oğlunu ölümden kurtarırım.*” dedi.

Kral bunu kabul etti. Gezgin hazırladığı bitkisel ilaçlarla kralın oğlunu iyileştirdi. “*Artık senin canını bağışlayacağıma göre kızımın gerdanlığı nasıl aldığını anlatır mısın?*” dedi kral. Gezgin her şeyi ayrıntısıyla anlattı. Bunun üzerine kral bu sefer kuyumcunun aynı şekilde işkenceyle öldürülmesini emretti.

Gezgin ise kraldan kuyumcunun bağışlanmasını istedi. “*Eğer isteseydi gerdanlığın elime nasıl geçtiğini benden*

öğrenebilirdi. Ama yanınızda bir yer edinme hırsı, ona her şeyi unutturdu. Ama ben buna rağmen onun yine de bağışlanmasını istiyorum.” dedi.

Bu sözler üzerine, kral kuyumcuyu affetti. Gezgin, kraldan izin isteyerek saraydan ayrıldı ve başka ülkelere gitmek üzere yola koyuldu.

Kissadan hissemiz şu olabilir ki yaşamın gizli bir grameri vardır. Bazıları buna toptancı bir yaklaşımla ‘*Eden bulur*’ der. Bu söz, nedense olumsuz bir çağrışımla söylenir ama bu sözün olumlu bir bağlamı da vardır. O da ‘*İyilik yap denize at, balık bilmezse Hâlık bilir...*’

Bu nedenle yaşamın bu grameri/döngüsü bizi yüreklendirmeli ve motive etmelidir. Zaten yaşamı mucizevî kılan da budur. Çünkü yaşam, yeknesak bir şekilde yaşayacağımız bir serüven değil; ona kendimizden bir şeyler katıp gerçekleştireceğimiz bir mucizedir.

Bu anlamda; yaşama ne kattığımıza, yaşamımızı nasıl kristalize ettiğimize, kimlerin hayatlarına dokunduğumuza ve bu dokunuşlarımızın rahmânî mi yoksa zulmânî mi olduğuna son derece dikkat etmemiz gerekmektedir.

Bu ilke bizi hem kadirşinas yapar hem iyiliklerimizle yaşamı(mızı) güzelleştirir hem de adâletin sağlanmasında ve haksızlıkların önlenmesinde bizi bir kilit taşına çevirir.

Unutmayın ki kadirşinas gönülleriyle toplumun kilit taşı olan insanlar, hem o toplumun şifâcısı hem de vicdânıdırlar.

İşte siz de bu insanlardan olun! Sizi çekemeyenlere, ayağınıza takılanlara, sizi ispiyonlayanlara, kendi eline/çıkarcına veya tribünlere oynayanlara nazar edip asla hedefinizden ve omurgalı duruşunuzdan sarfınazar etmeyin.

Hazıra Dağ Dayanmaz

Bir delikanlının eline amcasının mîrasından yüklü bir servet geçmişti. Gencin ahlâkı kısa zamanda değişti. Elindeki serveti har vurup harman savurmaya, hesapsız harcamaya başladı. Her geçen gün yeni huylar ediniyor, günâhın her türlüüne batıp çıkıyordu. Kısa sürede; işlemediği haram, yapmadığı kötülük kalmamıştı. Kurduğu sofralarda her türlü içki sular seller gibi akıyordu.

Rahmetli amcası çok yakın dostumdu. Hem ona hem de yeğenine acıdım. Rastladığımda kendisine bir şeyler söylemeye karar verdim.

Bir dost meclisi dönüşünde, delikanlıyı birden karşımda görüverdim. Usulca yanına yanaşarak:

“Oğlum, gelir akan bir sudur. Zevk ve safâ ise dönen bir değirmen. Hesapsız harcayabilmen için gelirin de hesapsız olması lâzım. Madem bu mîras dışında bir gelirin yok, isrâfı bırakıp harcamalarını azaltmalısın!” dedim.

Delikanlı dinleyince devam ettim: “Gemicilerin şöyle bir sözü vardır: Eğer dağlara yağmur yağmazsa, Dicle bir yıl içinde kurur, cılız bir dere olur.”

Delikanlı cevap vermeden dinliyor fakat ikna olmuş da görünmüyordu. Sözüümü şöyle bağladım: “Aklını başına al, kendine gel, nefsin uyma! Hazır servet çabucak tükenir, sonu olmayan eğlenceleri bırak. Sonradan aklın başına gelip pişman

olsan da faydası yok. Şeytana uymaktan vazgeç! İş işten geçmeden doğru bir karar ver.”

Delikanlı, oyun ve eğlencenin keyfine öylesine dalmıştı ki sözlerim bir kulağından giriyor, ötekinden çıkıyordu. Bil-diği yoldan dönmeyeceğini anlamıştım. Ben sözümü bitirince, o şöyle dedi:

“Mutlu yaşayan, saâdet süren bir insan, gelecekteki sıkıntıların korkusuyla şimdiki keyfinden vazgeçer mi? Git sen de eğlen ve yaşamana bak bey amca, beni dert etme. Yarınların üzüntüsünü bugünden çekmek bize göre değil!”

Doğrusu bu kadarını beklemiyordum. Bu sefer ben başımı öne eğince o devam etti: “Kaldı ki ben, cömertlik merdiveninin son basamağındayım. Herkesin ağzında benim adım dolaşiyor. Şehir benim elimin açıklığını ve bol keseden dağıtmanımı ve şöhetimi konuşuyor. Herkes benden bahsediyor. Cömertliğiyle meşhur olmuş birine harcamalarını kısmak yakışır mı? Benim işim çalışmak değil dağıtmak. Servetim çok büyük, şöhetim de!”

Gördüm ki delikanlı söz dinlemiyor. Benim sıcak nefesim, onun soğuk demirini eritecek gibi değil. Sırtımı dönüp yanından uzaklaştım. Dem bu dem, âriflerin şu sözü hatırıma geldi:

“Sen üzerine düşeni söyle, kabul etmezlerse sana ne?”

Zaten ben de öyle yapmıştım.

Dinlenilmeyeceğini bilsen bile bildiğin kadarıyla ve yumuşaklıkla öğüt ver. Çok geçmeden o söz dinlemeyen akılsızın, iki ayağıyla tuzağa düştüğünü görür ve “Yazık ettim, keşke dinleseydim!” diye dövünüp hayıflandığını duyarsın.

Az zaman sonra, tahmin ettiğim bu felâket aynen gerçekleşti. Mîrasyedi delikanlı, bütün servetini tüketerek beş parasız kalmış, dilenecek duruma düşmüştü. Perîşandı. Bu zavallı

hâline içim üzüldü. Ona kırıcı ve ağır sözler söylemeyi, yarasını kanatıp üzerine tuz serpmeyi kendime yakıştıramadım.

Görmezlikten gelip yanından uzaklaşırken şunları mırıldandım:

“İnsan sarhoşluğun hoşnutluğunda darlık gününü düşünmüyor. Baharda çiçeklerini sonuna kadar saçıp savuran ağaç, yazın elbette meyvesiz kalır. Meyvesi yâhut tohumu olmayanın yarını olur mu?”

Niye Ben?

Brenda yamaç tırmanışı yapmak isteyen genç bir kadındı. Bir gün cesâretini toplayarak bir grup tırmanışına katıldı. Tırmanacakları yere vardıklarında, neredeyse duvar gibi dik, büyük ve kayalık bir yamaç çıktı karşlarına. Tüm korkularına rağmen Brenda azimliydi. Emniyet kemerini taktı, ipi yakaladı ve kayanın dik yüzüne tırmanmaya başladı. Bir süre tırmandıktan sonra, nefeslenebileceği bir oyuk buldu.

Kendisi bu oyukta asılı dururken gruptan yukarıda ipi tutan kişi dalgınlığa düşerek ipi gevşetiverdi. Aniden boşa çıkan ip, hızla Brenda'nın gözüne çarparak lensinin düşmesine neden oldu. Lens çok küçüktü ve bulunması neredeyse imkânsızdı. Lens yamacın ortasında bir yerlerde kalmıştı ve Brenda artık bulanık görüyordu.

Ümitsizlik içinde Brenda, lensini bulması için Allah'a duâ edebilirdi yalnızca ve içten içe düşünüp duâ etmeye başladı. "Allah'ım! Sen şu anda buradaki tüm dağları görürsün. Bu dağlar üzerindeki her bir taş ve yaprağı bildiğin gibi benim lensimin yerini de biliyorsun. Onu bulmama yardım et."

Patikalardan yürüyerek aşağı indiler. Aşağı indiklerinde, tırmanmak üzere oraya doğru gelen yeni bir grup gördüler. İçlerinden biri "Aranızda lens kaybeden var mı?" diye bağırdı.

Brenda'nın sonradan öğrendiğine göre lensi bir karınca taşıyordu ve karınca yürüdükçe yavaşça kayanın üzerinde

hareket edip parlayan lens kızların dikkatini çekmişti. Eve döndüklerinde Brenda lensini nasıl bulduklarını babasına anlattı. Bir karikatürcü olan babası da ağzıyla lens taşıyan bir karınca resmi çizerek, karıncanın üzerindeki baloncuğa şunları yazdı:

“Allah’ım! Bu nesneyi neden taşıdığımı bilemiyorum. Bunu yiyemem ve neredeyse taşıyamayacağım kadar büyük ve ağır. Ama istediğin sâdece bunu taşımamsa senin için taşıyacağım...”

O halde karınca misâli, yaşamın dağdağasında inişler çıkışlar olur ama kendinize iyi gelen ve sizi iyileştiren konularda, hele ki yolculuğunuzu anlamlı kılan sorumluluklarda asla “bu yükü niye taşıyorum” demeyin...

Tembelin Hülyâsı

Tembel adamın biri kötürüm bir tilki gördü. “Böyle elden ayaktan mahrum bir şekilde nasıl yaşayabiliyor?” diyerek Allah’ın lütuf ve kudretine hayran kaldı.

O böyle bakınırken gözlerinden ateşler saçan bir aslan çıkageldi, pençesinde bir çakal vardı. Adam bir köşeye saklandı. Koca gövdeli ve iri pençeli aslan zavallı çakalı parçalayarak oracıkta yedi. Ondan artan şey tilkiyi doyurmaya yetmişti.

Herkesin rızkını ulaştıran Allah, ertesi gün başka bir sebep yaratarak tilkinin yiyeceğini yeniden gönderdi. Gördüğü manzara adamın dikkatini çekmişti. Hemen bir mescide çekilerek Allah’a sığınmaya, O’na tevekkül etmeye karar verdi.

“Allah; elsiz ayaksız, kötürüm bir tilkinin bile rızkını ayağına gönderiyor. İyisi mi bundan sonra ben de örümcekler gibi bir köşeye çekilip rızkımı bekleyeceğim.” dedi.

Postunu mescide serdi. Bundan sonra, lütufkâr olan Allah’ın kendisine gaybdan rızık yollamasını bekliyordu. Böylece günler geçti. Fakat kendisiyle ne eşi dostu ne de başkaları ilgilendi. Gün geçtikçe öyle zayıfladı ki bir deri bir kemik hâline geldi. Güçten kuvvetten düşüyor, sabrı tükeniyordu.

Bir gece, mihrâbın duvarından kulağına bazı sesler geldi:

“Hey tembel adam! Neden kendini tilki gibi âciz ve kötürüm görüyorsun? Git, yırtıcı bir aslan kesil. Öyle çalış çabala

ki aslan gibi senden de başkalarına bir şeyler kalsın, başkaları senden nasiplensin! Tilkiye benzeyip artıklarla beslenmeyi düşünme! Bu miskinliği bırak artık!”

Değil mi ki aslan gibi ensesi kalın olan insan, tilki gibi düşünleşirse köpekler dahi ondan üstün olur. Uğraş, didin ve başkalarının artığına göz dikme. İmkân bulduğun sürece elinin emeğiyle geçin.

Cömerdin Fedakârlığı

Cömertliği ile âleme nam salan Hâtem-i Taî'nin atları arasında rüzgâr gibi koşan, simsiyah bir küheylân vardı. Hızı sabâ rüzgârına benzer, havada yaydan fırlayan bir ok gibi kanat açardı. Öyle ki; koşarken terleyince, ovalara sanki dolu tâneleri dökerdi... İnsanın, “Yoksa buralardan nisan bulutu mu geçti?” diye sorası gelirdi.

Sel gidişli, ovaları silip geçen bir küheylândı ki rüzgâr, âdeta toz gibi onun gerisinde kalırdı. Çölleri, sular üzerinde kayıp giden bir gemi hafifliğiyle yüzüp geçerdi. O zamanlar her ülkede Hâtem'in özellikleri anlatılırdı. Şöhreti Bizans Kayseri'ne kadar ulaşmıştı. Ona şöyle demişlerdi:

“Koşuda atının bir benzeri olmadığı gibi cömertlikte de kendisine rakip olacak biri yoktur.”

Anadolu hükümdârı, derin hikmet sâhibi olan vezîrine şöyle dedi:

“Şâhitsiz dâvâ, sâhibine utançtan başka bir şey getirmez. Hâtem'e gideceksiniz ve ondan Arap cinsi küheylânını isteyeceksiniz. Eğer verirse anlarım ki onda büyüklüğün şerefi vardır ama kabul etmezse şöhreti ve nâmı boş bir davulun gümbürtüsünden ibarettir, kuru gürültüdür.”

Böylece Kayser, hikmet sâhibi vezîrini Hâtem'e elçi olarak gönderdi. Mevsim kış, toprak ölüydü. Elçi ve adamları,

Hâtem'in konağına vardılar ve Fırat Nehri'ne kavuşan bir susuz gibi hepsi de rahat ve huzûra kavuştular.

Hâtem hemen sofrı serdi, bir de at kesti. Misâfirlerine şeker ve avuçlarla altın ikram etti. Heyet, geceleyin oraya misâfir oldu. Sabah olduğunda bu mahâretli elçi, kralının ricâsını anlattı.

Hâtem at meselesini duyunca birden sarhoş gibi oldu, çok üzüldü. Parmaklarını ısırarak şöyle dedi:

“Ey hikmet sâhibi vezir! Neden daha önce haber vermedin? Ben o rüzgâr yürüyüşlü, düldül gidişli atı dün gece kestim ve etini size kebab yaptım. Çünkü yağmur ve sel sebebiyle, at sürülerimin bulunduğı otlağı gidilmiyordu. Sizi ağırlamak için başka bir çâre de bulamadım. Sarayımda bu attan başka hayvan da yoktu. Misâfirlerimin aç yatmalarını kahramanlık ve mertlik sayamazdım. Çünkü ben sehâvetimin ülkelere böyle yayılmasını isterim. Varsın, meşhur atım olmayıversin.”

Bir iki gün geçince havalar düzeldi, sular çekildi. Hâtem, misâfirlerine kıymetli elbiseler armağan edip bolca ikramda bulundu. Değerli Arap atlarından hediye etti. Vezir ve adamları Bizans'a dönünce, Rum Kayseri; ünlü cömerdin bu asil davranışını öğrendi. Hem şaşırdı hem de eşine az rastlanır bu hâli binlerce defa tebrik etti.

Cömertlikteki Büyü

Zamânın birinde Yemen’de ulu bir hükümdar yaşardı. Eli yağmur gibi para saçan bu hükümdâra “Cömertlik Bulutu” denirdi. Çünkü hazîneler bağışlamakta benzeri yoktu. ancak bu hükümdar, Hâtem-i Taî’nin adı anıldığı zaman öfkesinden çılgına döner, huzûrunda onun adını kimse ağzına alamazdı.

Ondan söz edildiğinde hükümdar derdi ki: “Kimdir bu adam? Saltanat sâhibi değil, emir ve ferman sâhibi değil; üstelik hazînesi de yok! Nasıl bu kadar cömert olabilir?”

Gel zaman git zaman hükümdar, bir gün şahâne bir ziyafet verdi. Yemeğin sonunda da hediyeler dağıttı. Ardından orada bulunanları iltifata boğdu. Fakat tam o sırada, misâfirlerden biri Hâtem’den bahsetmeye başlamasın mı? Ondan cesâret alan bir başkası da cömertliğini öve öve bitiremedi.

Pâdişah bir anda kıskançlığından o kadar kızıp öfkелendi ki: “O yaşadıkça benim adım hiçbir zaman iyilikle anılmayacak, cömertliğim birincilik kazanmayacak!” diye söylendi.

Sonunda hâince bir karar verdi. Gaddar adamlarından birini Hâtem’in kanını dökmeye, onu öldürmeye memur etti. Bu belalı adam, hiç vakit geçirmeden Tay kabîlesinin yolunu tuttu ve yiğit gönüllü Hâtem’i öldürme kararıyla onu aramaya koyuldu.

Zâlim adam, kabîle bölgesine yaklaştığında yolda güler yüzlü ve tatlı dilli bir delikanlıya rastladı.

Delikanlı kendisine çok samîmî ve sıcak davranıyordu. “Yoldan geldiğiniz belli, yorgunsunuz. Bu gece bizde misâfir olun!” dedi. Evinde misâfir etti. Yedirip içirip ağırladı, sevgiyle muamele etti. Üstelik, yeteri kadar misâfirperverlik gösteremediğinden yakınıp, özür bile diledi. Öyle iyiliklerde bulundu ki bu kötü adamı yumuşattı, gönlünü aldı. Sabah olunca da yeniden ısrar etti: “Birkaç gün daha misâfirim olun!” diye yalvardı. Adamın eline, ayağına sarıldı. Fakat yolcu gitmekte kararlıydı. “Burada kalamam. Görülecek çok önemli bir işim var!” dedi, yüzünü sertleştirerek.

Delikanlı dayanamadı:

“Sizi sevdim, mert birine benziyorsunuz. Eğer derdinizi bana açarsanız, gönlü bir dostlar gibi canla başla size yardım etmeye çalışırım” dedi.

Misâfir cevap verdi: “Şu halde beni dinle, ey cömert delikanlı. Bilirim ki cömert kimseden sır çıkmaz. Acaba burarlarda yaşayan Hâtem isimli birini tanıyor, biliyor musun? Çok iyi kalpli, yiğit birisiymiş. Aralarında ne geçtiğini bilmiyorum fakat Yemen pâdişahı olan hükümdârım ona pek kızmış, başını istiyor; beni de bu işle görevlendirdi. Eğer yardım eder, bulunduğu yeri bana gösterirsen minnettar kalırım, senden başka bir iyilik istemiyorum!”

Delikanlının yüzüne bir tebessüm yayıldı: “Hâtem benim! İşte başım, kılıcınla onu bedenimden hemen ayırabilirsin. Yalnız sabah olup gün ağarmadan bu işi bitirmelisin yoksa kabilemden sana bir zarar gelebilir, sen de umduğunu elde edemezsin!”

Hâtem böyle dedikten sonra, başını çekinmeden ona doğru uzattı. Zâlim adam, Hâtem’in bu teslîmini görünce, yüreğinden derin bir çığlık kopararak yere yıkıldı. Sonra kendine

geldiğinde kalktı ve Hâtem'in eline ayağına sarıldı. Ardından, kılıcını bir yana bıraktı, ok torbasını bir kenara itti. Bitkin bir şekilde elini göğsüne koydu. "Eğer senin vücûduna kılıç değil, gül yaprağı ile bile dokunursam, dünyanın en kahpe adamı olayım!" diye bağırdı. Hâtem'i kucaklayarak gözlerinden öptü. Sonra da geldiği gibi Yemen'in yolunu tuttu.

Saraya vardığında Hükümdar, yüzüne bakar bakmaz gönderdiği adamın bu işi beceremediği anladı. Yüzünü ekşiterek ona seslendi: "Gel bakalım, ne haber getirdin? Neden sırtındaki terekende bir baş görünmüyor? Yoksa Hâtem senden üstün mü çıktı, sana saldırdı da kendinde savaşıma güç mü bulamadın?"

Güçlü adam önce el etek öptü, hükümdârını övdü, yüceltti. Sonra da şöyle konuştu: "Ulu hükümdârım! Gördüm ki Hâtem, şan ve şeref sâhibi, hünerli, yakışıklı, güler yüzlü, cömert ve akıllı bir genç. Mertlikte ise benden de üstün. Bana öyle lütuf gösterdi ki onun iyiliklerinin ağırlığı altında ezildim, kerem ve cömertliği belimi iki büklüm etti. Ben onu değil o beni, ihsan ve fazilet kılıcıyla kesti!"

Bu mert ve doğru sözlü adam, Hâtem'in iyilik ve faziletlerine dâir ne gördüyse hepsini anlattı. Bunun üzerine hükümdar da yumuşadı. Tay kabîlesini tebrik etti. "Görülüyor ki cömertlik, Hâtem'in adıyla birlikte sona ermiştir!"

Gönderdiği adama bir kese altın verdi ve: "Eğer Hâtem'in cömertliğinden söz ediliyorsa, bilinsin ki bu onun hakkıdır. Çünkü şöhretiyle gönlü bir arada yürüyor." dedi.

İşte böyledir gönül. Gönül cömert olunca, âlemin hükümdârı olur...

Kalpleri Ölü Kimseler

Anadolu'nun temiz bir şehrinde mânevîyatı kuvvetli bir zâtın bulunduğunu işittim. Ben ve gönül ehli birkaç arkadaşım merakla onu ziyârete karar verdik. Evine vardığımız zaman başımızı, gözümüzü öptü. Hepimize olağanüstü saygı gösterip iltifatlar etti, baş köşelere oturttu. Sonra kendisi de ağırbaşlı bir edâ ile karşımıza oturdu.

Gördüm ki bu zâtın parası, ekini, malı mülkü, hizmetçileri var lâkin meyvesiz bir ağaç gibi mürüvveti yoktu. Yâni evlât sâhibi olamamıştı. Evet, yumuşak huylu ve uysal biriydi. Ne çâre ki mutfağının ocağı sönüktü!

Misâfir kaldığımız bütün bir gece, bu zat tesbih ve tehlilden ('Sübhanallah' ve 'Lâilâhe illallah' zikrinden), bizlerse açlıktan uyuyamadık. Ne ki seher vakti gelip çattı ve bu zat kolunu paçasını sıvayıp kapımızı açtı. Yine iltifat etmeye ve bize hatır sormaya başladı. Bizimle berâber o konakta misâfir bulunan, şakacı, ince nükteler yapan, gönül dostu bir başka zat da misâfir bulunuyordu. Bu duruma daha fazla dayanamadı ve dedi ki:

"Üstad, bizi öpüp okşayıp iltifatlar edeceğine, yiyecek içecek bir şeyler ikram etsen! Allah dostları ellerinde olandan bol bol dağıtmakla ilerlemişlerdir. Onlar; gecelerini uykusuz geçirdikleri halde, kalpleri ölü olan kimselerden değildiler. Başkalarının ihtiyâcına âgâhtırlar. Kerâmet cömertliktedir."

Değil mi ki ilim de azık da nasiptir. Her ikisi olmadan terakkî ve kemâlât olmaz. İnsan-ı kâmiller gizli analar gibidirler ki taliplerinin ve muhiplerinin hem karınlarını hem de gönüllerini doyururlar. Sadakadan geçinmeyi, hazır vakıf gelirini ve zekâtı kendi geçiminin kapısı hâline getiren sözde şeyhlerden kaçın! Gerçek Hakk erenler, kendi elinin emeğiyle geçinen, ekmeğini bölüşen, talebelerine illâ ve lâkin güzel ah-lâkı ile örnek olup hiçbir karşılık beklemeden Hakk'a ve halka hizmet edenlerdir.

Müsrif Dilenci

Pâdişah, bir sabah mutlu bir şekilde kalktı. Öyle ki penceresini açıp baktığında soğuk kış rüzgârından bile etkilenmedi. Kendi kendine şöyle mırıldanıyordu.

“Dünyada şu andan daha değerli bir an yoktur. Ne iyiymiş düşünüyorum ne de kötüymiş dert ediyorum. Kimse için kaygı duymuyorum, tasalanmıyorum.”

Sultânın bu fısıltısı, rüzgârın da yardımıyla saray civârında, soğukta çıplak yatan bir fakirin kulağına kadar gitti. Yoksul ise şöyle söyleniyordu:

“Ey kudretli sultânım! Diyelim ki kendin için kaygı duymuyorsun, bizim gibiler için de mi endişelenmezsin?”

Aynı rüzgârla geri gelen yoksulun sözleri, sultânın yüreğini yumuşattı. Hemen içinde bin altın bulunan büyükçe bir keseyi sarayın penceresinden sarkıtarak: “Neredesin?” diye bağırdı. “Gel ve eteğini aç!”

Az sonra fakirin sesi duyuldu: “Eteği nereden bulayım, giyecek elbisem mi var?” Bu söz üzerine, sultânın merhameti daha da arttı. Altın kesesine bir de güzel kaftan ekledi ve yoksula gönderdi.

Aradan az bir zaman geçince fakir adam sarayın kapısına yeniden geldi. Bu parayı kısa zamanda tüketmişti. Ne ki

kalburda su, âşığın gönlünde sabır durmadığı gibi dünyaya kıymet vermeyen kimsede de para durmaz.

Fakat yoksul adam, bu defa saraya öyle bir zamanda gelmişti ki sultânın onunla konuşmaya değil, hatırını sormaya bile zamânı yoktu. Saray teşrîfatçıları, yoksulun geldiğini ve huzûra çıkmak için izin istediğini sultâna arz ettiler.

Pâdişah öfkelen-di. Kaşlarını çatıp yüzünü ekşitti. Haklıydı belki! Çünkü tecrübeli kimselerin şöyle bir sözü vardır: “Hükümdarlar çoğu zaman vakitlerini, ülkenin ve halkın önemli işlerini çözmekle geçirir, gayretlerini büyük meselelere sarf ederler. Basit işlere ayıracakları fazla zamanları olmaz. Hatta böyle zamanlarda, halkın kendilerini meşgul etmesine çok kızar, çok öfkelenirler.” Doğrusu, önemli kimselerle görüşmek için uygun zemin gözetilmeli, müsâit zaman kollanmalıdır. Yoksa hem değerinizi hiçe iner hem sözünüz boşa gider.

Pâdişaha yoksulun hâli anlatılınca çok sinirlendi: “Onca parayı az bir zamanda tüketen bu müsrif ve yüz-süz dilenci-yi hemen kovun! Devlet hazînesi gerçek fakirlerindir. Şeytanın kardeşleri olan müsriflerin çiftliği değildir!” diye köpürdü ve “Güpegündüz kâfûrî mum yakan sersem, gece kandiline koyacak yağ bulamaz!” diyerek söylendi.

Bu hengâmede pâdişahın vezirlerinden akıllı biri şöyle söyledi:

“Sultânım, bence bu gibi kimselere günlük azar azar yardım-da bulunmak daha isabetlidir; tâ ki harcarken israf etmesinler. Terbiye için dahi olsa, bu gibilerini kovmak ve hiçbir şey vermemek uygun değildir. Çünkü böyleleri, davranışınızı cimrilikle yorumlayıp hakkınızda yanlış bir kanaate varabilirler.”

Sultan tebessümle başını salladı: “Sözün bitti mi?” dedi. Vezir kaldığı yerden devam etti: “Birini lütufla ümitlendirmek,

arkasından onun ümitsizlikle gönlünü kırmak, cömert ve yardımsever kimselerin büyüklüğüne yakışmaz. İnsan ya lütuf ve ihsan kapısını açarak kimseyi hırsa düşürmemeli ya da açtıktan sonra, kaba ve kırıcı bir biçimde yüzlerine kapamamalıdır.”

Baba Mîrası

Yıllarca çalışmasına rağmen yaşlılık demlerine eren ve çocuklarına mîras bırakamayan, hayat tecrübesiyle dolu bir adam çocuklarına şu öğüdü verdi: “Canım yavrularım! İş öğrenin, mala ve dünyaya güvenmeyin. Makam ve itibarınız şehrin kapısına kadardır. Altın ve gümüş ise her zaman tehlikededir. Ya hırsız alıp götürür ya sâhibi yer bitirir. Fakat iş bilmek, suyu kesilmeyen bir çeşme gibidir. Mârifetli kimse, devlet hizmetinden kovulsa bile kederlenmez çünkü iş başarmak da bir devlettir. O insan nereye gitse şeref bulur, itibar görür. Halbuki beceriksiz adam, ne yapsa dilenmek zorunda kalır, dâima sıkıntı çekmeye mahkumdur. Unutmayın ki bir vakit Şam’da bir isyan çıkmıştı. Öyle oldu ki herkes bir tarafa kaçtı. Becerikli ve ilim ve meslek erbâbı köy çocukları şehre gelip sultâna vezir oldular. Babasının makam ve servetine güvenen iş bilmez vezir çocukları ise şuna buna el açıp dilenmek zorunda kalmışlardı. Benden baba mîrası istiyorsanız, âcizânemin ilmini öğrenmeye çalışın! Bırakacağım serveti on günde yiyip bitirebilirsin. Ama ilim bitmek tükenmek bilmeyen bir hazînedir. Kaldı ki hayatta en hakîkî mürşit ilimdir.

Gezgin Baba

Yanında bir grup öğrencisiyle Gezgin Baba, pek çok ülkede oluşturduğu derviş gruplarını ziyâret etmek için bir yolculuğa çıkmış. Semerkant'a geldiklerinde, Baba müritlerine bir konuşma yapmış ve sonra da günlerini onlardan ayrı, nehre cebindeki bozuk paralar atıp şehirdeki çocukları onları toplamaları için nehre girmeye zorlayarak geçirmiş.

Öğrencileri bu duruma memnun olmamış ve şehirdeki vatandaşlar karşı çıkmış:

“Bu câhil ve deli derviş ne kadar çabuk giderse o kadar iyi!” demişler.

Buhara'ya geldiklerinde, Baba yine müritlerine konuşma yapmış, sonra da insanları yanına toplayıp onlara gözlerinden yaşlar gelene dek fıkralar anlatmış. Bazıları, “Bu, inançlı ve ahlaklı bir adam için korkunç bir davranış!” diye düşünmüşler. Diğerleri ise, “Eğer bu dinse, bırakın cennete kadar eğlenerek yaşayalım!” demişler. Kısacası şehirdeki herkes şaka ve fıkralarına bağımlı hâle gelmiş.

Badakşan'da ise Baba önce müritleriyle zaman geçirmiş, sonra da müzik ve dans dersleri vermiş. Bir süre sonra o uzak şehirde kimse müzikten başka bir şeyle ilgilenmez olmuş. Bazıları bu durumu onaylamış, bazıları ise kınamış.

Baba ve sûfî grubu Kandahar'a ulaştığında, Baba herkese yazmayı ve kaligrafiyi, metinleri incelemeyi bırakmalarını

söylemiş. Bunun üzerine insanlar korkunç bir endişeye kapılmış ve bir an evvel bu felâketin geçmesini dilemişler.

Ancak kısa süre sonra Baba'nın etkisi ve enerjisiyle, yüzme ve suda avlanma Semerkant'ın özelliği olmuş, Buhara mizah gücüyle ünlenmiş ve Kandahar'da insanlar yazmayı unuttuklarından bir sürü ressam ve minyatörcü okulu açılmış.

Yirmi yıl sonra Gezgin Baba ölmüş. Öğrencilerinden biri şöyle yazmış:

“Efendimle birlikte gittiğim yerleri tekrar gezdim ve ancak bu şekilde onun ne yapmaya çalıştığını anladım. Semerkant'a gittiğimde, korkunç bir sel olmuştu. Bir zamanlar çocuk olan o yetişkin adamlar, yüzmeyi Baba'nın nehirden para toplama oyunuyla öğrenmişlerdi ve onlar boğulmakta olan diğer vatandaşları sırtladılar ve bu şekilde bir sürü insanın hayâtı kurtuldu.

Buhara'ya vardığımda, zâlim bir hükümdar şehri kuşatmıştı. İnsanları himayesi altına almaya çalışıyor, etrafa deşet saçıyordu. Ama Baba'nın fıkralarından dolayı her şeye gülmeye alışkın olan bu halk o zâlime öyle güldü ki sonunda hükümdar felç geçirdi ve öldü.

Badakşan'da halkı etkisi altına almaya çalışan bir grup kötü adam şehre uyuşturucu sokmuştu. İnsanlara, ‘Bunlardan alın, mutluluğa ve coşkuya erişeceksiniz.’ dediler.

Onların yanıtı ise netti: ‘Senin ilaçlarına ihtiyâcımız yok. Biz Gezgin Baba'nın bize öğrettiği danslar ve cümbüşler sâyesinde her zaman mutlu ve coşkuluyuz.’ dediler.

Kandahar'da ise bir zorbanın fermanı, tüm yazılı kayıtların yakılmasını buyurdu. Böylece tüm bilgiler onun dönemiyle başlamış gibi görünecekti. Ama Baba'nın onlardan yazmayı bırakmalarını istemesi sonucunda, insanlar kendilerini

uzun zaman önce iletişimin bir başka dalına adanmışlardı bile. Şimdi o antik kültür ve ilim, halılarda, seramiklerde, pirinç işçiliğinde, nakışçılıkta ve her türlü zanâatta kendini gösteriyor. Gezgin Baba sâyesinde tüm ülkenin, bu insanların ve ilmin hayâtı kurtuldu.”

Değil mi ki hakikat ve sır; bilim, sanat, felsefe, edebiyat, metafizik, spor, kültür, umranda, daha doğrusu bu ilim dallarına verilen emekte ve terakkîde gömülüdür. Hazîneyi bulana ne mutlu. Onlar asla mahzun olmayacaklardır. Onlara korku ve hüznün de yoktur. Onlar emin ve kâmil insanlardır ve Hakk'ın onuru ve şerefli bir konuğu, varlığın hâmîsi ve efendisi, yerlerle göklerin uğuru ve göz bebeğidir.

Kör Adamın Duâsı

Kendini beğenmiş kibirli bir zengin, kapısına gelen bir fakire bir şey vermediği gibi hakaret ederek kapıyı yüzüne kapadı. Zavallı adam bitkin halde bir köşeye oturdu. Ağlıyor, dertleniyor, yanık yanık “âh” ediyordu.

Oradan geçmekte olan kör bir adam onun iniltisini duydu. Yanına gelerek üzüntüsünün sebebini sordu. Fakir, o kendini beğenmiş adamdan gördüğü hakareti anlatıp ağlamasını sürdürdü.

Kör adam onu teselli ederek acısını hafifletmek istiyordu: “Üzülme kardeşim, gel bu akşam birlikte iftar edelim.” dedi.

Onu kolundan yakaladı ve iltifatlar edip gönlünü alarak evine götürdü. Fakir, önüne sofralar serilip karnı güzelce doyunca sevinmiş, rahatlamış, yüzü aydınlanmıştı. Kör ev sahibine de “Her şeye kadîr olan Allah seni de nûra kavuştursun, gözlerini açsın!” diye duâ etti.

Gece olunca âmânın gözlerinden birkaç damla yaş geldi. Sonra da gözleri birden açıldı, görmeye başladı. Bu haber, kısa zamanda bütün şehirde çalkalandı. Sonunda, fakiri kapısından kovan taş yürekli adamın kulağına da gitti. Bu duruma bir anlam veremeyen zengin, adamlarını hemen gözü açılan kör adama gönderdi ve onu köşküne dâvet etti.

Ona, “Senin ne güzel tâlihin var! Anlat bakalım, bu derten nasıl kurtuldun? Bu dünyayı aydınlatan kandili, sende kim yaktı?” dedi.

Gözü açılan kimse şöyle cevap verdi:

“A’ zâlim, öyle mübârek bir fakiri azarlayıp hakaret ettin ki onun duâsı beni aydınlığa çıkardı. Sen ise onun yüzüne kapını örtmüştün. İyilerin ve gizlicelerin bastığı toprak mübârektir. O toprak göz açar, o toprağı öpmek lazımdır. Ama senin gibi gönül gözü kapalı olanlar bu lütuftan mahrumdurlar, onun kıymetini bilemezler.”

Bunun üzerine o kibirli zengin, bu sözleri işitince hayretle parmağını ısırdı ve dedi ki: “Çok yazık etmişim. O bir devlet imiş ama bana değil sana nasip oldu!” dedi.

Ne ki bunda şaşılacak bir durum yok. Çünkü “Dışını fare gibi hırsa ve mal mülk istifçiliğine batırmış olan bir muhteris, koca bir doğanı nasıl avlayabilir ki?”

Yüz Yaşındaki İhtiyar

Hazreti İbrahim Aleyhisselam, belki azığı kalmayan biri gelir düşüncesiyle yemeğini her zaman geciktirirdi. Fakat mübârek huylu peygamberin misâfirhânesine hafta boyunca hiç kimse uğramamıştı. O da buna dayanamıyor, üzülmüyordu.

Bir gün evinden çıktı, her tarafa baktı, çevreye göz gezdirdi. Bu sırada yaylada yapayalnız, beli bükük, saç başı ihtiyarlığın karıyla ağarmış birini gördü. Gönül alıcı bir tavırla ona seslendi, “Merhaba!” dedi. Sonra da bütün cömert insanlarda âdet olduğu şekilde misâfirhânesine dâvet etti ve seslendi:

“Ey mübârek ihtiyar! Buyur gel, bir lütufta bulun da yemeğimizi berâber yiyelim.”

Bunu işiten ihtiyar: “Peki, dediğin gibi olsun, gidelim” diyerek, onunla birlikte yürüdü. Zaten o da, Peygamberin bu mübârek âdetini duymuştu. İbrahim Peygamber’in misâfirhânesindeki hizmetkârlar koşuşarak artık yürümekte bile güçlük çeken bu ihtiyar adama büyük iltifat edip yer gösterdiler. Peygamber işaret edince sofralar kuruldu ve herkes onun çevresinde toplandı.

“Allah’ın adıyla...” denilip besmele çekilerek hep birlikte yemeğe başlandı. Fakat kimse ihtiyârın, Allah’ın adını andığını ya da buna benzer bir şey söylediğini duymadı. Peygamberin ise bu işe çok canı sıkılmıştı. Sordu ki: “A’ zavallı ihtiyar, ben

yaşlılardaki kulluğu ve samîmîyeti sende göremiyorum. Nîmeti yiyeceğin zaman onu verenin adını anmak şart değil midir?”

Bu sözü işiten ihtiyar şöyle cevap verdi:

“Ama ben bir ateşperestim! Pîrimden işitmediğim bir yolda gidemem.”

Hazreti İbrahim Aleyhisselam anladı ki bu perîşan ihtiyar ateşe tapan bir putperesttir. Onun, Allah’ın dinine yabancı olduğunu görüp bu duruma çok üzülen peygamber, istemeden ihtiyâra soğuk davranmaya başlayarak onu sofradan kaldırdı ve kapısından dışarı koydu.

Biraz sonra peygamber, gaybdan gelen bir sesle irkildi. Yüce Allah, kendisini şiddetle kınıyordu: “Yâ İbrahim, ben bu ihtiyâra yüz yıldır rızık ve hayat veriyorum. Sen ise ona bir öğün bile sabredemedin. O ateşe secde ediyor diye sen neden cömertliğinden vazgeçiyorsun, neden keremden elini çekiyorsun?”

İbrahim Peygamber bu uyarıyı alır almaz hemen yaşlı adamın ardından yetiştii ve kendisinden özür diledi. İhtiyar ateşperest, kendisinden bu davranışının sebebini sorunca da olup biteni anlattı. Bunun üzerine yaşlı adam gafletten uyanıverdi.

“Düşmanı için dostunu azarlayan bir Allah ne kadar büyüktür! İşte aradığım Rab budur!” diyerek îmâna geldi.”

Sûfilerin sırrı ve mânevî patikaları budur işte: Allah’ın yüce ahlâkı ile ahlâklanmak.

Sultânın Yüzüğü

Halîfe Ömer İbn Abdülaziz; cömertliği, alçak gönüllülüğü ve adâletiyle tarihte iz bırakmış, Emevî Devleti'nde üç yıl halîfelik yapmış, (717-720) ırkçılık ve kabîlecilik siyasetinden ziyâde İslâmî bir siyaset tâkip ettiğinden, genç yaşta zehirlenerek öldürülmüştür.

İşte bu âdil halifenin parmağında öyle kıymetli bir yüzük taşı bulunuyordu ki sarraflar bu yüzüğe değer biçmekten âciz kalmışlardı. Öyle ki dünyayı aydınlatan o yıldızı geceleyin görenler, onu gündüz aydınlığından yapılmış bir inci sanırlardı.

Günün birinde memlekette büyük bir kıtlık baş gösterdi. Halkın parlak bir mehtabı andıran aydınlık yüzü, ince hilâle dönüştü. Âdil halîfe, halkında rahat ve huzur göremeyince tek başına kudret içinde keyif sürmeyi insanlığına yediremedi.

İnsan halkının damağındaki zehri görür de boğazından tatlı su geçer mi? Yüce hükümdar fakir ve yetimlere acıdı. Emir verdi, yüzüğünü gümüş para karşılığında sattırdı. Elde ettiği paranın tamâmını da dervişlere, yoksullara, muhtaçlara dağıttı.

Halîfenin bu değerli yüzüğünün satıldığını duyanlar, onun hakkında tuhaf şeyler söylediler, dedikodu yaptılar, hatta onu ayıpladılar: “Böyle kıymetli bir taş bir daha ele geçmez. Halîfe hatâ etti, o değerli yüzüğü satmayacaktı!” dediler.

Halîfe Ömer, bunu duyunca ağladı. Göz yaşları, balmumu gibi sararan yanağından aşağı süzülürken şöyle dedi: “Halkın

kalbi yoksullukla perîşan iken sultânın süs hevesinde bulunması çirkin bir davranıştır. Ben taşsız bir yüzük takabilirim. Ama halkımın acı çekmesine gönlüm râzı değil. Benim en değerli mücevherim halkımın kalbidir. Görüyorum ki kalpler hâlâ benimle, elimde, gönülde...”

Halkının rahatını, kendi rahatına tercih eden kimse ne mutludur! Vicdanlı insanlar, başkalarını üzerek elde edilen zevklere rağbet etmezler. Sultan yatağında rahatça uyurken, fakirin huzurla yatacağını zannetmeyin. Aksine sultanlar gecelerini uyanık geçirirse halk rahat ve huzurla uyur. Bu mülkün sultanları için de böyledir, gönül sultanları için de böyle...

Tecrübe Kazanır

Bir sene güzeller güzeli Belh şehrinden Şamiyan'a gitmem gerekiyordu. Yolda eşkiyâ tehlikesi vardı. Akıllı bir delikanlı, kılavuz olarak kabilemize katıldı. Güçlü kuvvetli, bileği bükülmez birine benziyordu. Bir çekişte gerdiği yayı, çelik pazılı on yiğit geremezdi. Silâhşordü, yaman kılıç savurduğunu ve kalkan oynattığını söylediler. Sanırım dünyada sırtını yere vuracak pehlivan yoktu. Acı bir kuvvete sâhip olduğunu hepimiz görüyorduk.

Tek kusuru şuydu: Naz içinde büyümüş, nîmetler içinde yüzmüş, gölgede beslenmişti. Seyahat etmemiş, dünyayı tanımamıştı. Savaş meydanlarının kös gümbürtüsünü işitemiş, süvari kılıçlarının parıltısı gözlerini kamaştırmamıştı. Düşman eline esir düşmemiş, çevresine ok yağmamıştı.

Kabilemizde bu genç önümde yürüyor, yolumuza çıkan her engeli bileğinin kuvvetiyle devirip geçiyordu. Önümüzü kesen ulu bir ağaç görse bileğinin gücüyle kökünden söküyordu. Ara sıra şöyle nâralar attığını işitiyorduk:

“Bu meydanda fil yok mu? Gelsin de bilek görsün!”

Delikanlının az sonra yeniden bağırdığını duyduk:

“Ey pençesi bükülmez aslan! Gel de yiğit pençesi gör!”

Kabilemiz güle oynaya yola devam ediyordu. Yüksekçe bir tepeyi yeni aşmıştık ki karşımızda birden iki Hintli belirdi.

Cılız çocuklardı ama gözleri çakmak çakmaktı. Öfke doluydular. Niyetlerinin iyi olmadığı ilk bakışta fark ediliyor, hallerinden eşkıyâ oldukları anlaşıyordu. Biri elindeki kalınca sopayı tehditle sallıyor, öteki koltuğunun altına sıkıştırdığı ağır tokmağı gösteriyordu.

Durumu iyi görmedim. Hemen aslan yapılı delikanlıya döndüm: “Haydi evlât, ne duruyorsun? İşte yiğitliğin tam zamânı. Kahramanlık ve cesâret adına ne hünerin varsa göster! Meydan senin, düşmanın kendi mezarına ayağıyla geldi!”

Baktım, delikanlının yüzü sapsarı olmuştu, titriyordu. Elindeki ok ve yay düşüverdi. Okuyla zırh delen, kılıcıyla kalkan parçalayan her adam, gözü kara kimselerin karşısında direnemez. Baktık ki çâresi yok. Eşyâmızı, silahımızı, giyimimizi, kısacası her şeyimizi Hintlilere teslim edip canımızı ellerinden güç belâ kurtardık.

Hâsılı, iri pençeli aslanın üstüne tecrübeli kimseler gönder ki onu kemendinin halkasına düşürsün. Tecrübesiz adamlar, her ne kadar bileği kuvvetli, vücûdu fil gibi de olsa düşmanıyla karşılaşınca korkudan dizinin bağı çözülür. Savaşı, savaş görenler bilir. Özellikle nefs ile savaş ancak tezkiyesini tamamlamış Hakk erenler bilir. Onlar nefsin hîle ve hurdasına âgâhtırlar ve yenilmezler. Ama nefs düşmanı ile karşılaşmamış sahte şeyhler; bilgili, ilimli, hatip ve diplomalı olsalar da nefs eşkıyâsı karşısında mağlup olurlar ve kabilelerini başsız ayaksız bırakırlar.

Çelimsiz Şehzâde

Bir hükümdârın kısa boylu, çelimsiz ve gösterişsiz bir şehzâdesi vardı. Kardeşlerinin hepsi uzun boylu, geniş omuzlu ve güzel yüzlüydüler. Bir gün babası, bu kısa boylu ve gösterişsiz oğluna, onu beğenmediğini gösteren mânâlı bir bakış attı. Bu incitici bakış, zekî şehzâdenin gözünden kaçmadı. Babasının kendisini küçümsediğini anlamıştı.

Bunun üzerine dudaklarında anlamlı bir tebessüm belirdi. Babasına saygı ifâde eden sözler sıraladıktan sonra, şöyle dedi: “Kıymetli babacığım! Kısa boylu, çelimsiz fakat akıllı bir adam, uzun boylu, iri yapılı lâkin akılsız ve câhil kimselerden daha üstündür. Boyca uzun ve vücutça iri olan, her zaman daha değerli değildir. Koyun küçüktür ama, temizdir. Fil iridir ama, murdardır. Yeryüzündeki en küçük dağ Tur’dur. Ama Allah katındaki derecesi bütün dağlardan ileridir. İlim sâhibi bir zayıf, şişman bir akılsıza yeğdir. Hem ‘Arap atı ufak tefektir ama bir ahır dolusu eşekten iyidir!’ dendiğini işitmedin mi?”

Şehzâdenin konuşmasına hükümdar güldü. Devlet yükleri ise pek beğendiler. Fakat bu sözleri kardeşlerinin hiç hoşuna gitmedi. “İnsan sustukça, ayıbı da hüneri de gizli kalır. Sen, her ormanı boş zannetme, olur ki içinde bir kaplan uyuyordur.”

Aradan bir süre geçti. Kuvvetli bir düşman pâdişaha isyan edip savaş ilân etti. İki ordu karşılaştıklarında savaş meydanına

atını ilk süren, bu çelimsiz şehzâde oldu. Düşman saflarına doğru şöyle haykırdı: “Heeey! Ben savaş günü düşmana sırt çeviren korkaklardan değilim!” Şehzâde sözünün şiddetini arttırdı: “Başımın kan ve toprak içinde kalacağını da bilsem, karşınızdayım!” Meydan okumasını şu öğütle bağladı: “Düşmana saldıran kendi başıyla oynar, toprağı kendi kanıyla sular. Fakat düşmandan kaçan, ordunun başıyla oynar. Kendini kendi kanında boğar ve mağlup olur.”

Şehzâde bunları söyledikten sonra, kuvvetli bir nâra patlatarak düşman safları arasına daldı. Dev yapılı yiğitlerden nicesini yere serdi. Bir ara babasının huzûruna geri döndüğünde yer öptü ve söz istedi: “Sevgili babacığım, bedenim sana küçük görünmüş, gözün beni tutmamıştı. Sakın iriliği mârifet sayma. Savaş meydanında ince belli Arap atı işe yarar, besili öküz değil!”

Savaş bütün hızıyla devam ediyordu. Düşman çok, bunlarsa az idiler. Aralarından korkup kaçmak isteyenler çıktı. Bunun üzerine şehzâde var gücüyle bağırdı: “Ey yiğitler! Sabredin ve savaşın. Korkak uşaklar gibi kaçmayın.” Bu söz askeri gayrete getirdi, hevesini arttırdı. Kaçmayı düşünenler bile cesârete gelip ileri atıldılar. Güneş batıp ortaya akşam kızılığı çöktüğünde düşman yenilmiş, savaş meydanı cesetlerle dolmuştu. Pâdişah, şehzâdesinin başını, gözünü öpüp tebrik etti ve onu sevgiyle bağrına bastı. O günden sonra da oğluna olan bakışı değişti, ilgisi arttı. Sonunda küçümsediğı şehzâdesini veliaht yaparak onu tahta ortak etti.

Babasının bu karârına öbür şehzâdeler çok içerleyip veliaht şehzâdeyi ortadan kaldırmayı planladılar. Bir gün yemeğine zehir katarak onu öldürmeye niyetlendiler. Durumu son anda haber alan gözü kara şehzâdenin kız kardeşi, elini tam yemeğe uzattığı sırada ona yetişerek kendisine engel oldu.

Şehzâdeye ihtarla bakarak ayağa fırladı: “Zekî, kabiliyetli ve becerikli kimseler ölsün de yerlerini beceriksiz ve hünersizler kapsın. Bu olmayacak bir şey!” dedi.

Dünyada hü mâ kuşunun nesli tükense bile kimse baykuşun gölgesine sığınmaz. Olup biteni hemen hükümdâra ulaştırdılar. Sultan, şehzâdenin kardeşlerini huzûruna çağırarak onları sert bir dille azarladı. Sonra da ülkeyi, her birinin memnun kalacağı biçimde çocukları arasında bölüştürdü. Bu sûretle düşmanlık biraz yatıştı, tartışma sona erdi belki ama çok kısa bir süre sonra ülke dağıldı ve düşmanlarının esâretine düştü.

Bu konuda ilim sâhipleri demişler ki: “On derviş bir kilimde uyur da iki sultan bir iklimde sığmaz!” Değil mi ki Allah dostları ekmeğinin yarısını yerse öbür yarısını fakirlere dağıtırlar. Halbuki bir hükümdar, yedi iklimde de sâhip olsa diğerinin sevdâsındadır. Demek ki gerçek sultanlık mülküne değil, nefsine hâkim olmaktır.

Korkaktan Korkulur mu?

Adâletiyle tanınan Acem Şâhı Nuşirevân-ı Âdil'den sonra, Sâsânî tahtına oturan Hürmüz, babasının bütün vezirlerini hiçbir merhamet göstermeden zindana göndermişti.

Dostları kendisine şöyle sordular.

“Babanın vezirlerinden ne kötülük gördün ki hepsini zindana attırdın?”

Hürmüz tebessüm etti:

“Onların hiçbir fenâlıklarını görmedim. Fakat baktım ki benden son derece korkuyor ve sözüme güvenmiyorlar!”

Dostları birbirleriyle bakıştıktan sonra:

“Bundan ne zarar gelebilir ki?”

“Korkularının kuruntusuyla canıma kastedebilirler! Ben, âlimlerin sözüyle hareket ettim.”

Dostları daha şaşırdı:

“Ey Hürmüz! Onların sözü nedir ki?”

“Onların sözü şöyledir: Ey akıllı adam! Biri senden korkuyorsa sen onun gibi yüz adamla başa çıkacak kuvvette bile olsan, yine de ondan kork.”

Evet! Görmez misin? Kedi çâresiz kalınca tırnağıyla köpeğin gözünü çıkarır. Yılan çobanı görünce, “Bu adam başımı ezecek!” korkusuyla onun ayağını sokar.

Cimri Hükümdar

Hükümdarlardan biri ülke idâresine gereken ilgiyi göstermiyor, halkının rahat ve huzûru için gayret etmiyor, ordusu ve askeri için hiçbir harcamada bulunmuyordu. Günün birinde güçlü bir düşmanla karşı karşıya gelince, asker kendisinden yüz çevirdi. Pâdişah hazînesini askerinden esirgerse, asker de ondan kılıcına el vurmaya esirger! Cepleri boş, işi sıkıntı ve belâ olan kimse, savaş zamânı kahramanlık gösterebilir mi?

Sultanlarına vefâsızlık eden subaylardan biriyle biraz dostluğum vardı. Kendisine sitem ederek şu sözleri söyledim: “Şartların azıcık bozulmasıyla ülkesine ve sultânına sırt çeviren ve bunca yıl yediği nîmeti göz ardı edip unutan kimse; nankördür, âdîdir, hatta o kimse insan bile değildir!”

Subay dostum şöyle cevap verdi: “Hâlimi anlatırsam sanırım bana hak verirsin. Atımın arpasız kalması, eyer keçesinin rehine düşmesi doğru mudur? Pâdişah, askerine karşı cimrilik ederse askerin ona canıyla cömertlik etmesi mümkün müdür? Askere hazîneni ver ki o da senin için başını versin. Eğer askerin başı sıkıntıya girerse o da başını alır, başka diyarlara gider. Karnı tok olan şiddetle saldırır, aç olan ise şiddetle kaçar!”

Efendi

Bir vezîrin eşi bulunmaz güzellikte, yakışıklı mı yakışıklı bir kölesi vardı ve onu çok seviyordu.

Dostlarından biri kendisine şöyle dedi:

“Güzel, yakışıklı ve üstün özellikleri olan bu köleniz keşke bu kadar şımarık ve yüzsüz olmasaydı...”

Vezir tebessüm etti ve dedi ki: “Birisine onu sevdiğinizi söylediniz mi artık ondan saygı beklemeyin. Araya sevgi girince efendilik ortadan kalkar!”

Aşkın Töresi

Cesur bir genç, gönlünü bir sultan kızına kaptırmış, uğrunda canını verecek duruma gelmişti. Fakat göz diktiği makâmın yolu ölümden geçiyordu. Sevddiği kız, öyle kolay ele geçer biri, zahmetsiz bir mâşuk değildi. Dostları kendisine şöyle öğüt verdiler:

“Gel bu sevdâdan, bu boş hayalden vazgeç! Senin gibi niceleleri, bu kapıldıkları boş heves uğruna şimdi zindanda, zincir altında çürüyor!”

Yiğit genç, derinden bir “Ah!” çekerek inledi ve dedi ki: “Bir sevgili âşığına şöyle söylemiş, ‘Sen kendi itibarını düşünürsen, benim senin yanında ne kıymetim var?’ Bana böyle akıllar vermeyin dostlarım. Benim aklım artık onun irâdesinde, gözüm onun sevgisindedir. Bilirsiniz, yiğitler düşmanlarını bilek gücüyle, güzeller sevenlerini bakışlarıyla öldürür. Can korkusuyla, gönlü sevgili muhabbetinden ve gözü güzel seyretmekten men etmek erkeklığe sığmaz. Eğer kişi canını düşünüyorsa bilin ki aşkı sahtedir. Âşıklığın şartı eğer sevgiliye kavuşması mümkün olmazsa onun yolunda ölmektir. Artık ne sabrım ne de çârem kalmadı. Varayım sevdiğime gideyim, gerekirse onun uğrunda, kılıçlarla parçalanıp oklarla vurulayım. Eğer gücüm kalırsa ya eteğine sarılır ya da eşliğinde ölürüm.”

Sultan Kızı

Sultânın kızına, yiğit bir delikanlının kendisine âşık olduğunu söylediler. Dediler ki:

“Bu cesur genç, her sabah gelip sarayınızın bir köşesinde ağlıyor. Ne kadar korkuttuk ne kadar tehdit ettikse bundan vazgeçmedi, canını hiçe saydı. Tatlı dilli, temiz yüzlü, güzel huylu birine benziyor. Ondan nice mânâlı söz, nice duyulmamış nükte, nice zarif lâtife dinliyoruz. Öyle anlaşılıyor ki başında bir sevdâ, kanında bir ateş dolaşüyor. Arada bir de ‘Ah!’ ederek inliyor!”

Sultan kızı, delikanlının kendisine gönül verdiğini, onun için tutuştuğunu anladı. Hemen atına atlayıp yanına koştu. Yiğit delikanlı, sultan kızının kendisine doğru geldiğini görünce inleyerek şöyle seslendi:

“Beni öldüren sevgili şimdi yanıma geliyor. Galiba onun da kurbanına gönlü yandı!”

Sultan kızı gülümsedi:

“Nerelisin, adın ne?”

Genç adam şaşkındı. Sevdâ denizinin derinliklerine öylesine dalmıştı ki değil konuşmaya, nefes almaya bile gücü kalmamıştı.

Kur’anı baştan sona ezbere bilsen de eğer aşktan yana gönlün perişansa, *elif*’i *be*’den ayıramazsın!

Kızın gülümsemesi sürüyordu:

“Benimle niçin konuşmuyorsun?”

Delikanlı, başını sevdâ dalgalarının arasından çıkararak güçlükle konuştu:

“Şuna şaşıyorum ki senin bulunduğın yerde, ben hâlâ yaşıyorum. Sen söze başladığın zaman, bende hâlâ konuşmaya güç kalıyor! Gözüm gözüne değdiğinde can veriyorum. Senin kulağıma geldiğinde, kıy metim oluyorsun, İsr fil gibi r huma  fl yorsun ve yeniden diriliyorum. Hes b tımı bağışla. Senin kadrince sevemediğim ve bu kadar yakında iken yanıp kül olamadığım için beni affet.”

Değil mi ki sevdâ çadırının kapısında ölene değıl, oradan sağı çıkana şaşılr!

İnsan Sevgiğinden Usanır mı?

İlık bir ilkbahar sabahıydı. Şehrin meşhur hekimlerinden Fazıl'a rastladım. Güzeller güzeli birinin aşkına tutulmuş, alev alev yanıyordu. Bu sırrı her tarafta duyulmuş, aşkı herkesin diline düşmüştü. Çektiğı acı, yüzünden okunuyor fakat buna sonsuz bir sabır gösteriyordu.

Tebessümle yanına yaklaşıp şaka yollu şöyle söyledim:

“Biliyorum, sen bu kızı temiz bir aşkla seviyorsun. Sevgin hiçbir kötü amaca dayanmıyor. Fakat kendini insanlara sanki suçlu gibi gösterip seviyesiz birtakım kimselerin suçlamalarına maruz kalman ilminin şerefine yakışmıyor.”

Başını hüznle önüne eğip şöyle cevap verdi:

“Bak dostum, sitem etmekten vazgeç. Hâlimi ayıplama. Bu dediğini ben kaç kere düşündüm. Haklı olan sensin, bunu biliyorum. Lâkin büyüklerin şöyle doğru bir sözü vardır:

‘Gönlün üzüntüde kalması gözü sevgiliden ayırmaktan kolaydır!’ Bana onun acısına katlanmak, yüzünü görmemekten daha kolay geliyor. Gönlünü bir güzele kaptıran, sakalını başkasının eline vermiş demektir. Boynu bağılı bir ceylan başka bir yere gidebilir mi ki? Onsuz yaşayamayan bir kimse, onun her cefasına sabretmelidir. Ben de bir gün sıkılmış, ‘Nedir çektiğim senin elinden?’ diyerek isyan etmiştim. Bu sözümün ardından pişman olup kaç defa tövbe ettim. Artık onun irâdesine bağılıyım. İster lütfedip beni yanına çağırır, isterse

hakaret edip beni kovar. Bunu görünce mendilini ardı sıra rüzgâra bıraktı. Nasîbim bu kadarmış. Âşık, mâşukundan aman etmez. O zâhirinde riyâ bâtınında iddia olmaksızın kendini melâmete verir, kınayanların kınamasından korkmaz. Sabırla ve saçıyla sevgilinin kapısını süpürür. Kapı halktır, ondan geçene Hakk açılacaktır.”

Mecnun'un Aşkı

Halife Abdülmelik Bin Mervan'a, Leylâ ile Mecnun arasındaki aşkı anlattılar. Onun, lisânı çok iyi kullanan, kelimelerle ustaca oynayan güçlü bir şâir olduğunu lâkin Leylâ'nın aşkıyla irâde dizginini elinden kaçırıp zavallı bir halde çöllerle düştüğünü söylediler.

Halife, Mecnun'un getirilmesini söyledi. Onu bulup huzûruna çıkardılar:

Hükümdar, Mecnun'u tepeden tırnağa süzüp perîşan hâline bakarak şöyle konuştu:

"İnsanlığın şerefinde ne kusur gördün de hayvanca yaşamaya özendin? Issız çöllere dalıp insanca hayâtı terk etmeye utanmıyor musun?"

Mecnun derinden bir "Âh!" çekti ve ağlayarak cevap verdi:

"Nice dostlarım, Leylâ'yı sevdiğim için beni ayıpladılar. Ama onu görmüş olsalardı bunda benim bir kusurum olmadığı anlaşılırdı."

Mecnun daha sonra ellerini kaldırıp boşluğa doğru mırlılandı:

"Ey gönülleri fetheden sevgili! Bende ayıp arayanlar, ne olurdu bir kerecik olsun yüzünü görebilseydiler."

Ardından Halifeye döndü:

“Ey kudretli hükümdar! Eğer beni kınayanlar, onun güzelliğini görselerdi, karşılarında Hz. Yusuf’u (a.s.) gören kim-seler gibi ellerindeki meyveyi kesecekleri yerde parmaklarını keserlerdi. Böylece gerçek, benim dâvâmın doğruluğuna şahitlik ederdi. Ben de Cenâb-ı Allah’ın Hz. Yusuf (a.s.) hakkında Züleyhâ’nın ağzından buyurduğu gibi:

“Kendisi için beni ayıpladığınız sevgili, işte budur!’ derdim.”

Halîfe, Mecnun’un ağzından bu sözleri dinledikten sonra, Leylâ’yı çok merak etti:

“Şu Leylâ’yı da bulun bakalım! Bunca perişanlığa sebep olan şu sevgiliyi bir de biz görelim.”

Halîfenin adamları ülkenin dört bir tarafını dolaşıp uzun aramalardan sonra, Arap kabîlelerinden birinde Leylâ’nın izini buldular ve apar topar onu da sultânın huzûruna getirdiler.

Hükümdar, Leylâ’yı görünce hayretler içinde kaldı. Esmer, kara kuru, gösterişsiz bir kızdı. Onu hiç gözü tutmadı. Vezîrine dönerek şöyle mırıldandı:

“Bunun neresi güzel?”

Haremindeki câriyelerin en çirkini bile ondan daha güzel, daha göz alıcıydı.

Mecnun, sultânın bakışlarından, Leylâ’yı gözünün tutmadığını anladı.

“Ey Emirü’l-Müminin! Leylâ’ya Mecnun’un gözüyle bakmalısınız ki ondaki ince güzellik size görünsün. Ondaki eşsiz zarâfet ancak o zaman görülebilir. Siz, benim derdimi anlayamazsınız. Benim hâlimi ancak benimle aynı derdi paylaşan biri anlayabilir. Öyle birini bulmalıyım ki gece gündüz

onunla konuşayım, acılarımı onunla paylaşayım. İki çiçek, birlikte daha güzel açar!”

Doğrusu, sevgilim hakkında yüreğimdeki acıyı, yurdun güvercinleri duysalar, benimle birlikte ağlayıp göz yaşı dökerlerdi. “Sevdâ çekmeyen kimseye, ‘Sen dertli kimsenin gönlünde ne acılar kavrulduğunu bilemezsin!’ deyin. Onlarda gönül sızısı bulunmaz. Ömründe arı iğnesi yememiş kimseye, arıyı anlatmak mümkün değildir. Senin hâlin bizim gibi olmadıkça, bizim hâlimiz sana masal gelir. Benim yangınımı başkasıyla kıyas etme. Başkası tuzu elinde tutuyor, benimse yarama ekilmiştir.

Gönül Susuzluğu

Gençlik zamanlarımın birinde, yolum bir mahalleden geçiyordu. Aylardan temmuzdu. Sıcak öyle yakıcıydı ki insanın ağzındaki tükürüğü bile kurutuyor, kızgın esen rüzgâr ilikleri kaynatıyordu. Güneşin bu sığağına dayanamayarak bir duvarın gölgesine sığındım. Gözlerim, soğuk bir su verip harâretimi söndürecek birini arıyordu.

Derken, karşıdaki evin kapısı aralandı. Karanlığın arasından, yüzüme parlak bir ışık huzmesi vurdu. Bu aydınlık, hûri güzelliğinde bir âfet-i sûzanın yüzünün nûruydı. Bu öyle eşsiz bir güzellikti ki kelimeler onu anlatmaktan âcizdi. Sanki karanlık bir gecede şafak söküyor ya da karanlıklar diyârından âb-ı hayat fışkırıyordu.

Elinde bir bardak buzlu şerbet vardı. Bilmem ki şerbete gül suyu mu katılmış, yoksa içine gül yüzünden birkaç damla mı damlamıştı?

Bana doğru uzattığı soğuk şerbeti kınalı ellerinden alıp bir dikişte bitirdim. Sanki rûhum tazelenmişti. Fakat bu defa da yüreğimi öyle bir susuzluk kapladı ki denizlerce berrak suyu yudum yudum içsem susuzluğum azalmayacaktı. Gözü her sabah böyle bir yüze düşen tâlihliye ne mutlu!

Lâkin şarapla sarhoş olan bir gece yarısı, Sâki'nin sarhoşu olan ise ancak mahşer sabahı ayılır! İşte bu yüzden aşk ve ırfan kardeşler derler. Biri olmadan diğeri topal kalır. Aşk şaraptır. İrfan Sâki'dir, yâni mürşid-i kâmilidir. Ölmeden önce ölenleri ayıltır, diriliğın kapısına ve sonsuz birliğin tapısına mâşukunu mühürler. Onlar mühürdarlardır.

Âşık Delikanlı

Fakir bir çocuk, bir sultan kızına âşık olmuştu. Her zaman kızın bulunduğu yere gidiyor, onunla görüşeceğini ümit ederek bütün zamanlarını onun hayalleriyle süslüyordu.

Hedef tahtası gibi onun meydanından eksik olmuyordu. Sonunda yüreğine acı oturdu, ağlamaktan gözleri kan çanağına döndü. Bununla berâber sırrını kimselere açamamıştı.

Günün birinde zengin rakipleri onun bu derdini öğrendiler:

“Bir daha buralarda dolaşırsan seni doğduğuna pişman ederiz.” dediler.

Delikanlı bir müddet oralara uğramadı. Ancak sevgilisinin yüzü aklına gelince tekrar gitti. Artık o yerlerden ayrılmaz olmuştu. Bir gün âşık genci orada gören rakiplerinden biri, fil yapılı kölesini üzerine gönderdi. Köle, delikanlıyı fenâ şekilde dövdü. Çocuğun kafası yarıldı, kolu kırıldı, bütün vücûdu kanlar içinde kaldı. Zâlim köle sırtıyordu: “Efendim, ‘Bir daha buralara uğrama’ diye seni uyarmadım mı?” diye bağırıyordu.

Âşık bir müddet yine ortadan kayboldu. Fakat sevdiğinin yüzünden uzak kalmaya bir türlü dayanamıyordu. Yaraları biraz iyileşince gönlüne söz geçiremeyip yeniden geldi. Onu, şekerden sinek kovar gibi, binbir eziyetle kovuyorlar lâkin o bir müddet sonra, o tekrar çıkageliyordu.

Birisi ona şöyle dedi:

“Ey deli kılıklı umarsız, senin dayağa karşı ne garip bir sabrın var!”

Âşık delikanlı şöyle cevap verdi:

“Bu işkenceler bana sevdiğimden geliyor. Ondan şikâyet etmek aşkın kanununa uymaz. O beni ister dost ister düşman bilsin, ben onu seveceğim. O olmayınca bende sabır arama! Artık onu göreceğim olsam bile huzur bulamıyorum. Ne sabra gücüm var ne savaşımaya kabiliyetim. Ne berâber bulunabiliyor ne bırakıp kaçabiliyorum. ‘Başını kesip çadır ipine bağlamak için kazık yapacağız’ ‘deseler râzıyım, yine de onun huzûrundan başımı çevirmem. Pervâne kendisini ışığa vurur, yanar ve sevdiğinin ayağı dibinde can vermez mi? Bu ölüm, onun gözünde diri olup mum gölgesinde yatmaktan iyidir. Bence o ölmemiş, sevdiğinin ayak ucunda yattığı için belki de sonsuz bir hayâta kavuşmuştur.”

Adam bu defa şöyle sordu:

“Peki, ya sultan kızı kılıçla başını uçurursa?”

“Bu kadar küçük bir şey sevgiliden esirgenir mi? Zaten benim başımdan haberim var mı? Başımın üstünde taç mı var, balta mı hiç bilemiyorum? Bunu fark edecek kadar kendimde değilim! Sabırsızsın diye bana gücenme çünkü âşık sabredermez! Aşkla sabır bir arada olmaz. Yakup Peygamber gibi ağlamaktan gözlerim kapansa Yusuf’u görme ümîdimi kaybetmem! İnsan birinin aşkıyla sarhoş oldu mu, artık onun hiçbir şeyinden incinmez.”

Bir zaman sonra bu delikanlı, bir fırsatını bularak sultan kızının üzensini öptü. Güzel kız öfkeyle, atının dizginini başka tarafa çevirdi.

Âşık genç gülerek:

“Dizginini benden çevirme, Sultan olan bir hiçten dizgin çevirir mi? Ben bir hiçim, senin yanında benim hiçbir varlığım yok! Eğer bende bir kusur görüldüyse onu yapan ben değilim, sensin. Zaten benliğim kalmadığı için üzengine el sürmeye cesâret gösterdim. Beni o sarhoş gözlerin ok gibi vurup öldürüyorken beni öldürmek için kılıç çekmene ne gerek var? Ey sevgili! Sen sazlığı ateşe saldın, sonra da yürüyüp gittin; inan ki ne kurum kalır ne de yaşıml!”

Sadakatli Genç

Bir delikanlının Semerkand'da bir sevdiği vardı. Ağzından söz yerine sanki şeker dökülür, güzellikte hûrileri geride bırakır, işvesiyle gönülleri ateşlerdi. Yüce Allah bu dilberi öyle güzel yaratmıştı ki o yürürken gözler ardında kalır, sevenlerin kalbi onun yolunda fedâ olurdu.

Nitekim âşığı da kendisini gizlice seyrediyor, ona baktıkça kendinden geçiyordu. Bu dünyalar güzeli, bir keresinde âşığını sertçe azarladı: “Ey şaşkın delikanlı! Ardımda ne kopuşup duruyorsun? Ben, senin tuzağına düşecek birine benziyor muyum? Seni bir daha peşimde görürsem; hiç acımam, düşmanım sayar, kılıcımla başını uçururum!”

Bu durumu bilen biri, âşık delikanlıya şöyle öğüt verdi:

“Artık aklını başına al, başını kurtarmaya bak! Olmayacak heveslerin peşine düşme. Bu aşkında isabet yok, hayâtını mahvetme, başka birisini sev. Gönlünün arzusu uğruna başından olma!”

Aşkına sadık olan genç, bu gönül yaralayan sözleri işitince acı bir feryat kopardı. “Bırak beni âşığımin kılıcı yaralasın, başımı onun kılıcı düşürsün. Bedenim çamurlarda yuvarlansın. Yeter ki dostum düşmanım, ‘Bu adam onun uğrunda, onun kılıcıyla öldü’ desinler. Ben, sevdiğimin peşinden ayrılmayı düşünmüyorum. Ey bana öğüt veren dostum! Bana dokunma! Sevdiğim ne yaparsa yapsın, bana yine güzel gelir. Ben onun

sevgisiyle her gece yanıp kül olduğum halde, seher vakti sabâ rüzgârı onun kokusuyla beni yeniden diriltiyor. Varsın olsun! Eğer bugün onun yakınında ölürsem kıyâmet gününde çadırımı yine onun yanında kurarım.”

Değil mi ki aşk beni yakar, kül eder, toprak eder diye korkma. Aşk seni helâk ederse, ebedî olursun. Sende benlik oldukça, kendine bir yol bulamazsın. Bu sözü benliğinden geçmiş olanlar anırlar. Eğer sende aşk varsa yürüyen hayvanların ayaklarından çıkan ses bile sazdır. Bir sinek bir âşğın yanında kanatlarını çırpınca âşık vecde gelir, âşık için sazın gereği yoktur. Âşık bir kuşun ötmesiyle de inler, söyler. Âlem sazla, sözle, aşkla doludur fakat ne çâre ki her kulak buna açık değildir.

Havarîler

Göklerin egemenliği, sabah erkenden bağında çalışacak işçi aramaya çıkan toprak sâhibine benzer. Adam, işçilerle günlüğü 1 dinara anlaşıp onları bağına gönderdi. Bağ sâhibi saat dokuza doğru tekrar dışarı çıktı, çarşı meydanında boş duran başka adamlar gördü. Onlara, *'Siz de bağa gidip çalışın. Hakkınız neyse veririm'* dedi, onlar da bağa gittiler.

Bağ sâhibi öğleyin ve saat üçe doğru yine çıkıp aynı şeyi yaptı. Saat beşe doğru tekrar dışarı çıkınca orada duran başka işçiler gördü. Onlara, *'Neden bütün gün burada boş duruyorsunuz?'* diye sordu. *'Kimse bize iş vermedi ki'* dediler. Onlara, *'Siz de bağa gidin, çalışın'* dedi. Akşam olunca, bağın sâhibi kâhyasına, *'İşçileri çağır'* dedi ve ekledi: *'Sonuncudan başlayarak ilkinde kadar, hepsine ücretlerini ver.'*

Böylece saat beşe doğru işe başlayanlar gelip kâhyadan birer dinar aldılar. İlk başlayanlar gelince daha çok alacaklarını sandılar ama onlara da birer dinar verildi. Paralarını alınca bağ sâhibine söylenmeye başladılar: *'En son çalışanlar yalnız bir saat çalıştı'* dediler. *'Ama onları günün yükünü ve sıcakını çeken bizlerle bir tuttun!'*

Bağ sâhibi onlardan birine şöyle karşılık verdi: *'Arkadaş, sana haksızlık etmiyorum ki! Seninle bir dinara anlaşmadık mı? Hakkını al, git! Sana verdiğimi sonuncuya da vermek istiyorum.'*

Kendi paramla istediğimi yapmaya hakkım yok mu? Yoksa cömertliğimi kıskanıyor musun?’

İşte böylece sonuncular birinci, birinciler de sonuncu olacak. Yaşamın mevsimleri çoktur. Ömrünün sonlarına doğru küçük bir iyilikle ve aşkın simyâsı ile kimileri ışıık olur, ömrü boyunca iyilik ve ibâdet iddiasında bulunan kimileri de kıskançlık ve kibirlerinden, hele ki cümle varlığı mihnet altına alan çigliklerinden ötürü yine de karanlıkta kalabilirler. Dinle!

Affetmek

İncil-i Şerif'te anlatılan bir hikâyeye göre bir gün Petrus, İsa'ya gelip "Ya Rab" dedi, "Kardeşim bana karşı kaç kez günah işlerse onu bağışlamalıyım? Yedi kez mi?"

İsa, "Yedi kez değil" dedi. "Yetmiş kere yedi kez derim sana."

Şöyle ki göklerin egemenliği, köleleriyle hesaplaşmak isteyen bir krala benzer. Kral hesap görmeye başladığında kendisine, borcu on bin talantı bulan bir köle getirildi. Kölenin ödeme gücü olmadığından efendisi onun, karısının, çocuklarının ve bütün malının satılıp borcun ödenmesini buyurdu. Köle yere kapanıp efendisine, 'Ne olur, sabredin! Bütün borcumu ödeyeceğim' dedi. Efendisi köleye acıdı, borcunu bağışlayıp onu salıverdi.

Ama köle çıkıp gitti ve kendisine yüz dinar borcu olan başka bir köleye rastladı. Onu yakalayıp 'borcunu öde' diyerek boğazına sarıldı. Bu köle yüzüstü yere kapandı, 'Ne olur, sabret! Borcumu ödeyeceğim' diye yalvardı. Ama ilk köle bunu reddetti. Gitti, borcunu ödeyinceye dek adamı zindana kapattı. Öteki köleler, olanları görünce çok üzüldüler. Efendilerine gidip bütün olup bitenleri anlattılar.

Bunun üzerine efendisi köleyi yanına çağırdı. 'Ey kötü köle!' dedi. 'Bana yalvardığın için bütün borcunu bağışladım. Benim sana acıdığım gibi senin de köle arkadaşına acıman gerekmez miydi?' Bu öfkeyle efendisi, bütün borcunu ödeyinceye dek onu işkencecilere teslim etti ve dedi ki: "Eğer her biriniz kardeşini gönülden bağışlamazsa göksel Rab Babamız da size aynı şekilde davranacaktır."

Vefâ

İncil-i Şerif'te anlatılan bir hikâyeye göre Hz. İsa, “Bir adamın iki oğlu vardı” diye söz başladı:

“Bunlardan küçüğü babasına, ‘Baba’ dedi, ‘Malından payıma düşeni ver bana.’ Baba da servetini iki oğlu arasında paylaştırdı. “Bundan birkaç gün sonra küçük oğul her şeyini toplayıp uzak bir ülkeye gitti. Orada sefahat içinde bir yaşam sürerek varını yoğunu çarçur etti.

Delikanlı her şeyini harcadıktan sonra, o ülkede şiddetli bir kıtlık baş gösterdi, o da yokluk çekmeye başladı. Bunun üzerine gidip o ülkenin vatandaşlarından birinin hizmetine girdi. Adam onu, domuz gütmek üzere otlaklarına yolladı. Delikanlı, domuzların yediği keçiboynuzlarıyla karnını doyurmaya can atıyordu. Ama hiç kimse ona bir şey vermedi.

Aklı başına gelince kendi kendine şöyle dedi: ‘Babamın nice işçisinin fazlasıyla yiyeceği var, bense burada açlıktan ölüyorum. Kalkıp babamın yanına döneceğim, ona, Baba diyeceğim, Tanrı’ya ve sana karşı günah işledim. Ben artık senin oğlun olarak anılmaya layık değilim. Beni işçilerinden biri gibi kabul et.’ “Böylece kalkıp babasının yanına döndü. Kendisi daha uzaktayken babası onu gördü, ona acıdı, koşup boynuna sarıldı ve onu öptü.

Oğlu ona, ‘Baba’ dedi, ‘Tanrı’ya ve sana karşı günah işledim. Ben artık senin oğlun olarak anılmaya lâayık değilim.’

“Babası ise kölelerine, ‘Çabuk, en iyi kaftanı getirip ona giydirin!’ dedi. ‘Parmağına yüzük takın, ayaklarına çarık giydirin! Besili danayı getirip kesin, yiyelim, eğlenelim. Çünkü benim bu oğlum ölmüştü, yaşama döndü; kaybolmuştu, bulundu.’

Böylece eğlenmeye başladılar. “Babanın büyük oğlu ise tarladaydı. Gelip eve yaklaştığında çalgı ve oyun seslerini duydu. Uşaklardan birini yanına çağırıp, ‘Ne oluyor?’ diye sordu. “O da ‘Kardeşin geldi, baban da ona sağ salım kavuştuğu için besili danayı kesti’ dedi. “Büyük oğul öfkelen-di, içeri girmek istemedi. Babası dışarı çıkıp ona yalvardı. Ama o, babasına şöyle yanıt verdi: ‘Bak, bunca yıl senin için köle gibi çalıştım, hiçbir zaman buyruğundan çıkmadım. Ne var ki sen bana, arkadaşlarımla eğlenmem için hiçbir zaman bir oğlak bile vermedin. Oysa senin malını fahişelerle yiyen şu oğlun eve dönünce onun için besili danayı kestin.’

Babası ona, ‘Oğlum, sen her zaman yanımdasın, neyim varsa senindir’ dedi. ‘Ama sevinip eğlenmek gerekiyordu. Çünkü bu kardeşin ölmüştü, yaşama döndü; kaybolmuştu, bulundu!’

Duâ

İncil-i Şerif’te yazılıdır. Hz. İsa bir yerde duâ ediyordu. Duâsını bitirince öğrencilerinden biri, “Ya Rab” dedi, “Yahya’nın kendi öğrencilerine öğrettiği gibi sen de bize duâ etmesini öğret.” Hz. İsa onlara, “Duâ ederken şöyle söyleyin” dedi:

“Baba, adın kutsal kılınsın. Egemenliğin gelsin. Her gün bize gündelik ekmeğimizi ver. Günahlarımızı bağışla. Çünkü biz de bize karşı suç işleyen herkesi bağışlıyoruz. Ayartılmamıza izin verme.”

Sonra şöyle dedi: “Sizlerden birinin bir arkadaşı olur da gece yarısı ona gidip ‘Arkadaş, bana üç ekmek ödünç ver. Bir arkadaşım yoldan geldi, önüne koyacak bir şeyim yok’ derse öbürü içerden, ‘Beni rahatsız etme! Kapı kilitli, çocuklarım da yanımda yatıyor. Kalkıp sana bir şey veremem.’ der mi hiç?

Size şunu söyleyeyim, arkadaşlık gereği kalkıp ona istediğini vermese bile adamın çâresizliğinden ötürü kalkar, ihtiyâcı neyse ona verir. Ben size şunu söyleyeyim: Dileyin, size verilecek; arayın, bulacaksınız; kapıyı çalın, size açılacaktır. Çünkü her dileyen alır, arayan bulur, kapı çalana açılır.

Aranızda hangi baba, ekmek isteyen oğluna taş verir? Ya da balık isterse balık yerine yılan verir? Ya da yumurta isterse ona akrep verir? Sizler çoğu kez kötü yürekli olduğunuz halde çocuklarınıza güzel armağanlar vermeyi biliyorsanız gökteki Baba’nın, kendisinden dileyenlere Kutsal Rûh’u vereceği çok daha kesin değil mi?”

Cennet

İncil-i Şerif'te yazılıdır. Bir Kutsal Yasa uzmanı (Ferisiler'den biri) Hz. İsa'yı denemek amacıyla gelip ona şöyle dedi: "Ey yüce öğretici, sonsuz yaşamı mîras almak için ne yapmalıyım?" Hz. İsa ona, "Kutsal Yasa'da ne yazılmıştır? Orada ne okuyorsun?" diye sordu.

Adam şöyle karşılık verdi: "Tanrın Rabb'i bütün yüreğinle, bütün canınla, bütün gücünle ve bütün aklınla seveceksin. Komşunu da kendin gibi seveceksin."

Hız. İsa ona, "Doğru yanıt verdin" dedi. "Bunu yap ve yaşayacaksın."

Oysa adam kendini haklı çıkarmak isteyerek Hız. İsa'ya, "Peki, komşum kim?" dedi.

Hız. İsa şöyle yanıt verdi:

"Adamın biri Yerusâlim'den Eriha'ya inerken haydutların eline düştü. Onu soyup dövdüler, yarı ölü baygın bırakıp gittiler. Bir rastlantı olarak o yoldan bir kâhin geçiyordu. Adamı görünce yolun öbür yanından geçip gitti. Bir Levili de oraya varıp adamı görünce aynı şekilde geçip gitti. O yoldan geçen bir Samiriyeli ise adamın bulunduğu yere gelip onu görünce yüreği sızladı. Adamın yanına gitti, yaralarının üzerine yağla şarap dökerek sardı. Sonra adamı kendi hayvanına bindirip hana götürdü, onunla ilgilendi. Ertesi gün iki dinar çıkararak hancıya verdi. 'Ona iyi bak' dedi, 'Bundan fazla ne harcarsan

dönüşümde sana öderim.’ Sence bu üç kişiden hangisi haydutlar arasına düşen adama komşu gibi davrandı?”

Yasa uzmanı, “Ona acıyıp yardım eden” dedi.

Hız. İsa, “Git, sen de öyle yap” dedi.

Köşgerî İsmail Efendi

Ayakkabı tâmircisi idi. Eski dilde ayakkabı tâmircilerine Köşgerî denilirdi. El-Hakk, sûfî-meşreb gizlice bir fütüvvet eriydi. Kalbi gözü açık olanlar onu, tıpkı kendisi gibi bir Köşgerî olan Üsküdar'da medfun “Gizlice Evliya” ya benzetirdi.

Sevk-i ilâhî mi celb-i ilâhî mi bilinmez, kader onu da Üsküdar'a hicret ettirmiş ve murad-ı ilâhî kavlince helâl rızkının teminini bu güzîde ve enderun meşrepli cânım Üsküdar'a nasbetmişti.

Köşgerî İsmail Efendi yarım yüzyıla yakın yaşadığı Üsküdar'da kendini sırladı ve vakar bir sâdelikle Âhi-Fütüvvet erkânı güttü.

Aslen Trabzonlu idi. Trabzon'un hâfızası ve atan kalbi Akçaabat'tandı. Bu güzîde liman kasabasının Taşlıca köyünden doğma mert bir Karadeniz delikanlısıydı. Lâkin çocuklarını Üsküdar'da büyütmüş ve okutmuştu. Zaman zaman çocukları ona, “Âhi Baba bize Akçaabat'ı anlatsana, biz görmedik. Yalnız seni bildik, seni gördük, seni sevdik. Biliriz ki gurbette sıra hasreti çekersin, hele bize de bi' anlat ne olur Akçaabat'ı! Anlat ki hem sana inşirah gelsin hem bize hâtırat olsun hem de seni dinleyip gönenmişlik yaşayalım ve köklerimize ni-gehban olalım.

Söz Akçaabat'tan açılınca hüznülenirdi Köşgerî İsmail Efendi. Yine öyle oldu. Kadife sesiyle, hüznüle ve hasretle şöyle dedi:

“Cânım Akçaabat. Eski yazıyla Akcaâbad... Sana ne kadar çok şey borçluyuz, âh bir bilsen! Bizi; şahsiyetimizin mimârı olan çalışkan analarımızın ve babalarımızın emekleriyle ve de helâl lokmalarınla, o bilge koynunda lahzâ lahzâ büyüt-tün ey Akçaabat...!

Şahsiyetimizi çelikledin! Senin türkülerinle ve kelimele-rinle büyüdük biz...

Rüzgârınla esinlendik. Yağmurunla gönendik.

Bulutlarınla hayaller kurduk. Dağlarınla birlikte göklere el açarak duâ ettik.

Derin ormanlarında çiselendik ve yaylalarınla birlikte uyuduk. Irmaklarınla çağıldadık.

Kızlarından iffeti, gelinlerinden misâfirperverliği, anala-rından ise şefkati öğrendik.

Delikanlılarından yiğitliği, babalarından helâl lokmanın tadını, dedelerinden ise çalımlı çalımlı horon kurmayı öğren-dik ey Akçaabat...!

Ve daha neler..? Neler neler öğrendik!

Hele ki, nur yüzlü ninelerinden hikâyelerini ve destânla-rını dinledik.

Şimdilerde ise her birimiz senin sevdâlı bir tilmizin misâli diyar diyar gezip seyahat etmekte ve bu diyarlara senin bil-geliğini, kokunu ve asâletini götürmekteyiz. Doğrusu, gönül rahatlığı ile söyleyebilirim ki bunca seyahatime rağmen ne senden daha güzel bir memleket ne de senden daha özge bir kültür ve folklor havzası görebilmiş değilim.

Ey Akçaabat!

Çünkü *sen*, biriciksin.

Sen başkasın! Sen, vatansın!

Dedim ya, sana ne çok şey borçluyuz âh bir bilsen!

İşte öyle bir kara sevdâ ki bizimkisi! Gurbetten sılaya kadar hep dillerde ve hep gönüllerdesin ey cânım Akçaabat!”

Köşgerî İsmail Efendi’nin bu içten Akçaabat güzellemesi üzerine hazretin kalemkâr oğullarından olan Muharrem Bey, tüm dikkatini babasının iki kaşının çatına teksif ederek serde babasının bakışlarını yakaladı ve hafifçe demlenen ve nemlenen gözlerinde bir cevap aramak için tekraren sordu.

“A’ canım babamız. Ahi Babamız! Mâdem ki bu kadar seviyordun Akçaabat’ı, neden bırakıp geldin bu diyâr-ı gurbete, bu meşakkatli dersâdet-i İstanbul’a?”

Bu soru üzerine Köşgerî İsmail Efendi daha da hüzünlendi ve dedi ki:

“Elbette ki bazılarımız gurbette, bazılarımız memlekette, Akçaabat’ımızın boran boran dağlarını, tuz ve yosun kokulu âsûde Karadeniz’ini, yer yer mora çalan komar çiçeklerini, yer yer de yumurta sarısını andıran zifin çiçeklerini, seranderlerini, kara kara dumanlarını, davulunu, zurnasını, kemeçesini, fındık döşirmelerini, çayır horomlarını, zagel kazması ile ekin perçinlemelerini, karayemişini, ganzilisini, bildiricini, dirvanasını, hopalını, taraklısını, keklüğünü, kır tavşanını, andıranasını, gocukarı elmasını, yaban eriğini, keçikulağını, lahana kofisini, pazisini, zagudasını, torasan incirini, Akçaabat köftesini, gayganasını, guymağını, peynirlisini, tophânesini, un helvasını, minzisini, kara dutunu, amoftasını, yaşmağını, çemberini, peştamalını, çingırağını, akasyasını, dişbudağını, kara ağacını, kavlağanını, sakız ağacını, defnesini, kekiğini,

çayını-deresini, buz gibi göze suyunu, mezeresini ve yaylasını özlüyoruz ve de yâd ediyoruz.

Antik zamanlardan beri seyyâhların, tâcirlerin, fâtihlerin ve saltık savaşıların gözdesi olmuş doğal ve antik bir liman şehri Akçaabat... Pastoral kültürün neşîdesi. Folklorun şâhikası. Denizlere sevgili! Yaylalara nighban... Yalçın dağlarına yaslanan ladin, gürgen ve meşe ormanlarına sinedâr... Irmakları ve göze suları ise âb-ı revan... Trabzon'un incisi... Akcaâbad, Akçaâbad, Akçaabat...

Evet! Tüm bunları bilerek ve hatırladıkça dâima iç geçirerek geldim İstanbul'a. Evet! Bilerek çıktım gurbete. Çünkü mânâ kapısı öyle açılmıştı. Hicret içinde hicret, rüyâ içinde rüyâ olan bu ömrün maddi ve mânevî rızık, Üsküdar'a ve *gizlicelerine* hizmet etmeğe yazılmıştı. Çocukken ve gençken tarlada, bağda, bahçede, yaylalarda, varlık âlemine ve Taşlıca (Vartara) köyüne sığamadığımı hisseder, cezbeye kapılır, köyümüzün ceviz kabuğunu doldurmayacak telâşesine ve coğrafyasının toleransı olmayan rekabetine üzüldür, burada kalırsam istemeden akrabâlarımı sehven kıracağımı yâhut onlara kırılacağımı ilâhî bir içe doğuşla biliyor ve görüyordum.

Ama o kadar da cesur değildim, yâni.. Çünkü elimde bir zanâatım yoktu. Bu sebeple, ilkin neşîdeler neşîdesi canım Akçaabat'ın merkezine, yâni kasabaya indim. Heyhat! Kasabada Rumlar, Ermeniler, Levantlar, Çepniler, Sakalar, Türkmenler, Ahiler, Kıpçaklar büyüleyici bir âhenkle ve sevdâ ile birlikte yaşıyorlar ve çalışıyorlardı. Ne güzel günlerdi. Öyle ki en büyük taş câmi inşaatında (Merkez Câmi) Ermeni ustalar gelip çalışıyor yâhut kilisenin tâdilâtında ise Müslüman Türkler ecnebî komşularına yardıma koşuyorlardı. Nedense bu güzellik ve buradaki huzur bana yetecekmış gibi geldi. Ne mutlu ki ben de bu kasaba irfânına uydum, kendimi burada

geliştirdim ve sevgili amcamın yanında *Ayakkabı Tâmirçiliği*'ne başladım. Zanâatta o kadar ileri gittim ki Köşgerî Ahilerince vakt ü zamânı gelince *Usta* kıldım, şed bağladım ve kendi tezgâhımı açtım.

Bu esnada ara ara köye, yaylamıza çıkardım ve tefekküre dalarak ahfâdımı düşünürdüm. Evet! Daha doğmamış olan çocuklarımı ve torunlarımı düşlerdim. O demlerde sevk-i tabii ile yâni bir manevî içe doğuşla, cesur ve ânî bir karar vererek onlara Gazi Namdar Mustafa Kemal Paşa'mız gibi batıyı işaret etmem gerektiğine kani oldum. Çocuklarımın buradaki bağ bahçe, toprak, mîras, tarla, sünor (arsa sınırı) ve benzeri gâilelerle uğraşmayıp tahsil hayatlarına dersaâdetle devam edip inşallah çiçeği burnunda gencecik Cumhûriyetimizin aydınlık neferleri olsunlar diye gecelerce, günlerce düşündüm. Çok ciddi ve ivedi bir karar aşamasındaydım. Vakit erişti ve sonra kalbimdeki deprenen o mânâ kapısı tekrar açıldı ve itiraf etmeliyim ki evlatlarım olarak size Rabbimin izniyle mekr yapıp tuzak kurdum a' cânlarım!

Öyle ki siz daha doğmadan bir gün gerisin geri ata toprağına ve köye dönüp hak dâvâ etmeyesiniz diye kesin bir ibrânâme yazıp tüm mal varlığımlı kardeşlerime ve akrabâlarım a bırakarak İstanbul'a hicrete çıktım. Yâni, elinizi boş a çıkaracak ve köyümüzden tek karış toprak hak iddia edemeyeceğiniz bu şer' iye kadı sicili hazırlayarak zâhirî tüm mal varlığımlı, zâhire terk-i dünya edip devrettim. Nitekim bu nişân ve beraatnâmeyi size vasiyetim olarak bırakıyorum. İşte bakın! Duvar da asılı olarak duruyor! Sakın! Sakın hâ! Sözümü çiğnemeyin, özümü incitmeyin! Size işâretim Batıdadır. Nâsip, ilim, irfan, rızık ve umrân, benden sonra sizin için de İstanbul'dadır."

Evet hikâyemizin ilk kısmı bu şekilde... Köşgerî İsmail Efendi'nin yaklaşık olarak geçen yüzyılın başlarında başlayan bu hicret ve hikmet hikâyesi, yine aynı yüzyılın sonlarına doğru, 1993 yılında gizlice Rabbine dönerek ve emâneti teslim ederek sonlandı ve makâm-ı kabrine sırlandı. Sözü edilen bu on yıllar boyunca Köşgerî İsmail Efendi'nin çocukları, eğitim hayatlarına rikkatle devam ettiler, nihâyetinde hem çalışma hayâtında son derece başarılı uzman ve fabrikatörler oldular, hem de halden anlayan sûfî-meşreb birer Üsküdar Beyefendisi oldular. Öyle ki cömertlikleri ve bereketleri dâima Köşgerî İsmail Efendi'nin duâsıyla âr ü pâk olup hazretin evlatları da tıpkı babaları gibi hem gönüllere şifâ oldular hem de el'an yüzlerce kişiye ekmek kapısı açan mütevâzı ve sehâvet ehli birer iş adamı oldular.

Ne ki 1993'de Hakk'a göçen Köşgerî İsmail Efendi evlatları ve anaları âile içi sohbetlerinde eskileri yâd ederken asıl hikâyenin nîrengi noktası olan şu hususu geç de olsa farketmiş oldular. Âcizânem de bu bölüm pörçük hikâyeyi duyunca Köşgerî İsmail Efendi'nin oğlu Muharrem Özlü beyi, sur içindeki işhanında, bürosuna giderek ziyâret etmiş ve ne mutlu ki hikâyenin geri kalanını ondan dinlemiştim.

Zîra sohbetimiz sırasında, Köşgerî İsmail Efendi'nin oğlu Muharrem Bey dedi ki: "Sevgili Hocam! Doğrusu, çocukluk demlerimizde okula gelip giderken babamızın dükkânının önünden geçer, ondan bir simit parası harçlık almak için huzûra varıp ayağına dolanırdık. Ahi babamız hâlimizden anlardı. Hoş, ona simit derdik ama o paramızı envâî çeşit macunlara, tatlılara, şeker elmasına yâhut lokumlara verdiğimizi bilir ancak hiç ses etmezdi. Çocukluk bu ya, gözlemimiz oydu ki tâmirci dükkânının önü yığınla ayakkabı doluydu. Bu durumu görünce babamız yine bugün çok para kazanacak diye

mutlu olur, cesâretlenir ve harçlık payımızı daha da çok arttırmaya niyet ederdik. Bu yetmezdi, eve varıp annemize bu konuda istihbarat verir, onun da Ahi Babamızdan çekinmeden evin ihtiyaçları için rahatlıkla para isteyebileceğini imâen çıkıltırdık. Çocukluk işte!

Ama gelin görün ki babacığımız hep ucu ucuna bize ve eve yetecek kadar para kazanabiliyordu. Yığınla ayakkabı tâmirinin görece finansal rahatlığını veya kazancını ne annemiz ne de biz asla görmedik, hissetmedik. Ama çok şükür ki eve getirdiği ekmeğin bereketi ziyâde tadı âsûde idi Köşgerî İsmail Ahi Babamızın...

Dediğim gibi biz evlatları olarak babamız Hakk'a göçünce ayıldık. Cenazesine gelen sırlıca kimseler gördük. Hatırının kıymetini sonradan bildik, fehmettik. Başsağlığı için yanımıza gelen hâzirûn söz birliği etmişçesine bize dediler ki, babanızın dükkânının önünde yığınla ayakkabı olurdu. Üsküdar'ın zâhiren en iyi iş yapan ayakkabı tâmircisi oydu. Çok para kazandığı düşünülürdü. Ama doğrusu, sırrını pek azımız bilirdik. Gerçek şu ki dükkânın önünde yığılı olan onlarca ayakkabı, Aziz Mahmud Hüdai Baba'nın dergâhına kapılanan, ilim öğrenen, hâfızlık yapan, okula giden, yahut fakülte öğrencisi olan, veyahut dergâha hizmet eden fukaranın, dervişânın, kimsesizlerin ve cümle talebelerin ayakkabıları idi ve Köşgerî İsmail Efendi bu ayakkabıların tâmirinden tek kuruş para almazdı. Almadı. O da Aziz Mahmud Hüdai'nin sırlıca dostu ve ayakkabı tâmircisi olan Gizlice Evliya gibi tıpkı onun töresini yaşadı ve yaşattı. Öyle ki bu sebeple esnâ-i ömründe dâima kendisini sırladı.

İşte böylece biz de babamızın dükkânının önünde neredeyse yarım yüzyıl sürekli yığılı olan ve burada meccânen

tâmir edilen ayakkabıların sırrını ancak o göçtükten sonra öğrenebildikdi.

Ama daha bitmedi. Köşgerî Ahi Babamız göçtükten çok kısa bir zaman sonra (5-6 ay) şöyle bir kaderdenklik de oldu. Üniversite tahsilimizden sonra gerek bürokraside gerek iş hayâtında bilmeden bu sırlı bereketi, ekmek tekнемizde hep gördük ve işlerimiz bu bereketle büyüdükçe büyüdü. Ülke-mizin sayılı kumaş boyama fabrikalarının birisinde önce his-sedar sonra da fabrikanın sâhibi olduk. O demlerde, kardeş-ler olarak tekrar bir araya toplanalım derken Üsküdar kasaba merkezine yakın, aslında Köşgerî İsmail Baba'mızın hâtırasına yakîn olalım diye bu muhitte bir ev satın almaya ve bu min-valde bir takım arayışlara başladık. 5-6 ev konak baktık ama doğrusu gönlümüz aralarından en eskisi olana, en çok masraf isteyene sevk-i ilâhî ile aktı gitti. Bu konağın tadilâtı, îmarı ve ince işçiliği pek çoktu ama bu durum gözümüzü korkutmadı, nedenini bilmediğimiz bir eminlikle bu eski konağı kardeş-ler olarak satın aldık.

Tâdilât devam ederken, bir yandan da resmi iş ve işlemleri de tâkip ediyorduk. Bu sırada, Üsküdar'ın kadim hâfızasına sâhip eski hukukçulardan bazı kimseler çayımızı içmeye gelerek kendilerini tanış ettiler ve bizi tanımak istediklerini söylediler. Bu durum bize başlarda garip gelse de Yunus Emre Sultan'ın dediği gibi bundan erinmedik ve “*gelin tanış olalım*” dedik. Heyhat! Bu sohbetlerimiz sırasında hepsi birden söz birliği etmişçesine dediler ki:

“Sâhip olduğunuz ve tâdilâtına başladığınız bu konak, ev-vel emirde kime âitti biliyor musunuz?”

“Hayır, bilmiyoruz” dedik.

Devam ederek dediler ki: “O konak, Üsküdar’ın bânisi, manevî sâhibi, Aziz Mahmud Hüdâî Baba’nın evidir. Hazret, bu konakta 16 yıl yaşamış, çocuklarını büyüttmüş, burada nice sohbetler açmış, nice ibâdetler etmiş ve de misâfirlerini ağırlamıştır. Sizi tanıyınca mutmain olduk ve ne mutlu ki konağın kutlu bir âileye nasip olduğunu görmek bizi ziyâdesiyle mesrûr eyledi.

Köşgerî İsmail Efendi’nin evlatları olarak bizler de bu duruma şaşırıp kaldık. Yüzyıl önce Akçaaba’tan koparak başlayan hicretin, bu konağa kadar gelmesi; hem bizler için nihâyetsiz bir şükür vesilesi hem helâl ve bereketli kazancın ibretâmiz bir karînesi hem diğerkâmlığın ve fütüvvetin ahlâk-ı hamîdesi hem de kutlu babamızın aziz hâtırası ve vasiyeti olarak âdeta bir kutup yıldızı gibi hâlen bizlere rehberlik yapmaktadır.

Köşgerî İsmail Ahi Baba’mızın dostlarının ve sırdaşlarının bize ifâdesiyle anladık ki: “O; *malını mülkünü, rızkını, parasını Aziz Mahmud Hüdâî Baba’nın evlatlarına hibe etti ve o kutlu kapıya, eliyle, emeğiyle, çekiciyle ve örsüyle hizmet etti. Aziz Mahmud Hüdâî Baba da buna mukabil, Köşgerî İsmail Efendi’nin çocuklarına kendi evini ve konağını hediye etti.*”

Sır şudur ki: Evliyaullah bu dünyadan asla borçlu olarak göçmez ve asla kimseye borçlu kalmaz.

Sırları kaim, aziz makamları naîm, himmetleri dâim olsun.
Âmin.

Kedili Kütüphâne

Sırlıdır Hamzavî-Melâmîler. Halleri sâdece gönül sara-yına girebilenlere mâlumdur. Rahman'a göçüşünün üzerin-den yaklaşık 80 yıl geçmiş olduğu işbu demlerde, Bâyezîd Umûmî Kütüphânesi'ne varıp kitapların ve taşların hâfızasına tanıklık etmek için bir köşede oturup tefekküre daldığımda ve sevk-i tabiî ile kütüphânenin târihçesini okumaya başla-dığımda ancak nighban olabilmıştim Müderris İsmail Saib Sencer'in dâsitâni yaşamına.

Profesördü. Müderris İsmail Saib Sencer Efendi, mahzâ kitapları ve sokak kedileri için yaşadı. İnsanı hayretler içeri-sinde bırakan efsânesi, Bâyezîd Umûmî Kütüphânesi'nde doğ-muştu. Burada 3 Eylül 1313 (15 Eylül 1897) günü 350 kuruş aylıkla ikinci hâfız-ı kütüblüğü memûriyetine başlamış, önceki müdür Tahsin Efendi'nin vefatı üzerine 1331 yılında (1916) 1.000 kuruş aylıkla birinci hâfız-ı kütüplüğe terfi etmişti. Bu tarihten itibaren emekli olduğu 1 Kasım 1939 gününe ka-dar da Bâyezîd Umûmî Kütüphânesi'nin müdürlüğünü yaptı. Onun müdürlüğü döneminde Bâyezîd Umûmî Kütüphânesi evrensel bilinirliğe sâhip bir kütüphâne oldu. Sırlıca bir Hakk âşığı olan, gizlice bir *Bahr-i Umman Baba* olan Prof. İsmail Saib Efendi'yi dünyanın her yerindeki şarkiyatçılar ve saygın kütüphâneciler tanıyor, şarka âit kitaplara ve konulara ilişkin bir sorun çıktığındaysa ilkin ona danışıyorlardı.

Dönemin Maârif Vekili Hasan Âli Yücel, onun hakkında şunları yazmıştır: “Mevlanâ’nın kendi el yazısını görmemiş ve görene de rastlamamıştım. *Rubâiler*’i yayımlatacağımı kendisine söylediğim Şerafettin Bey, Umûmî Kütüphâne Müdürü İsmail Saib Efendi’nin bu hususta bilgisi olduğunu söyleyince hemen ilmî ve manevî kemâline büyük saygı beslediğim müşâ-rünileyh Prof. İsmail Sâib Sencer hocamıza gittim. Her zamanki tevazû ile şahsî kütüphanesindeki bir kitabın içinde Mevlanâ’nın el yazısının olduğunu ve o kitabı bana getireceğini söyleyince çok sevindim. Değil mi ki bu sevincin kıymetini ancak büyük insanların büyük rûhlarına kıymet verenler takdir edebilirler.”

İsmail Saib Efendi, 42 yılını Bâyezîd Umûmî Kütüphanesi’nin yüz binlerce kitabın arasında uzlet ve halvet içerisinde *dâimî aşk zikri* ile geçirmesine karşın ayrıca çok değerli bir kişisel kütüphaneye de sâhipti. Vefatının ardından Maârif Vekilliği’nin tensip ve onaylarıyla Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nce 1944 yılında 101 sandık içinde mîrasçılarından satın alınan kitaplarının adedi 21.670 cilttir. Bunların 11.253’ü basma, 10.417’si ise yazma eserlerdir.

Prof. İsmail Saib’in kitaplar, edebiyat ve bilim tarihi konularındaki derin bilgisine karşın neden kitap yazmadığı hep merak edilmiş ve hoca, bunu kendisine soran Prof. İsmail Hâmî Danişmend’e de şu yanıtı vermiştir: “... İlgi duyduğum konularda benden öncekiler her şeyden bahsedip bana mevzû bırakmamışlar; benden sonrakiler de nasıl olsa onları yineleyip duracaklardır. Benim gibi onların arasında kalanlarsa susmak, sırlamak ve aşk ile huzurlarında hâdimu’l-hüdemâ olmak düşer.”

İsmail Saib Efendi’nin niçin yazmadığını merak eden ama bunu ona bir türlü soramayan Niyâzi Ahmed Banoğlu’nun bu

konudaki düşüncesi ise şöyledir: “Mutlaka bir hüküm vermek gerekirse bunu onun göreneğine hamledebiliriz. Hamzavî eriydi. Eyüb Nişanca’da sırlıca Bayrâmî-Melâmî kutbu olan Seyyid Abdülkadir Belhî’nin sırdaşı, başlısı ve yoldaşı idi. Tarihte onun gibi çok şey bilen öyle mütebahhir isimler kaydedilmiştir ki bunların hiçbirinin yazılı eseri yoktur. *Zat*’da olan sıfata iltifat eder mi, bilinmez...”

Prof. Mâhir İz ise bu göreneği “her şeyi hâfızasına almak isteyen” Şark âlimi tipiyle ve Şark’ın “ilim insanının kendisindedir, kitaplarda değildir.” atasözüyle izah etmeye çalışmış, bu da onu “sûfiler arasında bir âlim, ulemâ arasındaysa bir sûfî” yapmıştır, diye açıklamaktadır. Ancak Prof. Mâhir İz hoca da onun Hamzavî-Bayrâmî neşvesini edeben sırlamayı tercih etmişe benziyor ve diyor ki: “Zîra aynı serçeşmeden su testisini dolduranların ve pirdaşların birbirine nazı hem yoldaşlık hem de sırdaşlıktır, değil mi?”

42 yıl boyunca Bâyezîd Umûmî Kütüphanesi’nde görev yapan İsmail Saib Efendi’nin yöneticiliği hakkındaki genel kanaat ise şu şekildedir: “...İsmail Efendi klasik bir bürokrat ve sıradan bir idâreci değildi. Modern çalışma sistemini de bilmezdi. O, her şeyi kafasında saklayan ve kendisiyle birlikte bildiklerini götüren bir şark âlimiydi.”³²

Öte yandan, 1937 yılında Müslüman olduktan sonra Osman (Yaşar) Reşer ismini alan Oskar Rascher ise Bursalı Mehmed Tâhir Bey’in eserini kaleme alırken İsmail Saib Efendi ile birlikte çalıştığını belirtmiş ve Bursalı Mehmed Tâhir Bey, eseri *Osmanlı Müellifleri*’nin bazı kısımları için İsmail Saib Efendi’nin bilgisinden ve düzeltilmesinden yararlandığını teyit etmiştir.

32 Muzaffer Gökman, *Kitaplar Arasında 44 Yıl*, s. 129, 1977.

Vâkıâ, Niyâzi Ahmed Banoğlu'nun ısrarla belirttiği gibi İsmail Saib Efendi "yazmıyordu ama yazdırıyordu"; ayrıca diğer dillerdeki değerli eserleri de Türkçe'ye tercüme ettiriyordu. Denilebilir ki İsmail Saib olmasaydı, *Maktûl Şehzâdeler* (Mehmed Zekî, 1920), *Nedim Dîvânı* (Halil Nihad, 1924), *Rubâiyât-ı Ömer Hayyam* (Hüseyin Dâniş, 1927), *Kaside-i Bânet Suâd* (Ispartalı Zeynel Âbidin, 1928), *Miftâh-ül-Kütüb* (Ahmed Remzi, 1929), *Semtlerin Tarihi* (Niyâzi Ahmed Banoğlu, 1940) ve *Keşf-el-zunûn* (Ord. Prof. Şerefeddin Yaltkaya, 1941) gibi eserlerin yayımlanamayacaklarını biliyoruz. Daha da ilginç olan şudur ki Prof. İsmail Saib Efendi, bir eserin tercümesi amacıyla kendisine mürâcaat edildiğindeyse onun sokak kedilerinin ciğer parası için bu teklifleri ve telifleri kabul ettiğini Refî'i Cevat Ulunay da yazmıştır.³³

Aslen Malatya/Arapgirli olan İsmail Saib Sencer Efendi'nin, babasının yüzbaşılık görevi nedeniyle Erzurum'da doğmuş olduğu bilinmektedir. Ama çok küçük yaşlarda İstanbul'a avdeti ve kaydı nedeniyle İstanbul'da doğduğunu söyleyen tâlî kaynaklar da vardır.

Tahsili ve memûriyet hayâtı konusunda söyleyebileceklerimiz ise İsmail Saib Efendi, Esekapusu İbrahim Paşa Mekteb-i İptidaisi'nden sonra Koca Mustafa Paşa Askerî Rüşdiyesi'nde okuyup 1204 yılında şâhâdetnâme almıştır. Fünûn-ı tâliyyeyi özel hocalardan okuyan İsmail Saib, Arapça, Farsça ve şeriyye tahsiline başlayarak Fatih Câmi dersiamlarından Arapgirli Abbas Şükrü Efendi'den 1312 yılında icâzetnâme ve Süleymamiye Câmi mucîz dersiamlarından Rizeli Ferhad Efendi'den Buhârî Şerîf okuyarak ondan da icâzetnâme almıştır.

33 Milliyet Gazetesi, 8 Haziran 1964 ve 20 Eylül 1964.

11 Mayıs 1318 tarihinde dersiam olan İsmail Saib Efendi, 1321 yılının Muharrem ayında Bâyezid Câmî'nde tedrise başlar. 1320 ile 1322 yılları arasında Kadırgadaki Menemenli Mustafa Paşa Konağı'ndaki Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye'ye sâmi sıfatıyla devam eder, ayrıca 3 yıl kadar Hukuk fakültesindeki ve son sınıfa kadar da Eczacılık Mektebi'ndeki derslere girmiştir.

İsmail Saib Efendi 4 Nisan 1321 tarihinde 95 kuruş tarik maaşına nail olmuş, bundan sonra bazı tarihlerde maaşına zam yapılmış, müderrisler sınıfına ayrıldığındaysa sekizinci sınıftan sayılarak maaşı 500 kuruşa yükseltilmiştir. *İlmiye Sâlnâmesî*'nde (1998) 1 Şaban 1326 tarihinde İstanbul Rü'usu-nun iptidâi hâric derecesiyle Sâniye-i Muharrem Efendi Medresesi müderrisliği tevcih olduğu belirtilen İsmail Saib Efendi, ayrıca Soğukçeşme Askerî Rüştîyesi'nde Arapça hocalığı yapmıştır. 15 Zilhicce 1329 tarihinde memûriyette yedinci sınıfa geçirilerek 600 kuruş maaşla Sinan Paşa Medresesi'nde Mükâleme-i Arabiyye hocalığına başlamıştır. 1330 yılında bu hocalık kaldırıldıktan sonra Dârü'l-Hilâfetül-Âliyye Medresesi'ne iptidâ-i hâric rütbesiyle Edebiyyât-ı Arabiyye müderrisliğine atanmıştır.

1331 yılında Bâyezid Umûmî Kütüphânesi'nin birinci hâfız-ı kütüblüğüne terfi eden İsmail Saib Efendi, 1335 yılında Medrese-i Süleymaniye'ye kelâm müderrisi, 1339 yılında ise Dârü'l-fünûn Edebiyat Fakültesi Arap Edebiyatı müderrisi olmuştur. 1334 ile 1336 ve 134 ile 1341 yılları arasında Huzur Dersleri'ne "*muhatap*" olarak katılan İsmail Saib Efendi, İstanbul Üniversitesi'nde de uzun yıllar Arap Edebiyatı öğretmenliği yaptıktan sonra, 1925 yılında bu görevinden istifâ ederek Bâyezid Umûmî Kütüphânesi'ne çekilmiştir.

İsmail Saib Efendi'nin üniversitedeki görevinden istifâ etmesinin nedeni için farklı iddialar bulunmaktadır. İsmail Hâmî

Danışmend “Fakülte Meclisi’nde hissine dokunan bir konunun ihmali”, Kalkandeleli Ali Bey ve Abdülbâkî Gölpınarlı ise “taassubundan değil de ilkelerinden fedâkârlık yapmamak için” şapka takmak istememesini gerekçe göstermişlerdir.

Nevi şahsına münhasır olan bir akademisyen, âlim ve ârif olan İsmail Saib Efendi mezheben Caferî idi; tarikaten ise Mevlevîliğe müntesip olup meşreb itibâriyle Melâmî-Hamzavîydi. Seyyid Abdülkadiri Belhî’ye intisâbı vardı. Meşrebi gereği ihtilâttan ziyâde inzivâdan, mukâmeleden ziyâde mütâlâadan hoşlanırdı. Bir hususta kendisine danışıldığı zaman verdiği bilgi için isminin anılmamasını ricâ eder, kendisinden bahsedildiğindeyse sıkılırdı. Tek ve Bir Varlık olan Hakk’ın ve ahâdiyetin sultanlığında, kendi gölge varlığının gıyâben zikredilmesi ve varmış gibi kabul edilmesi onu incitirdi.

Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı’nın belirttiği gibi taasuptan uzaktı; herkes hakkında iyi şeyler düşünüp hiç kimseyle birisi aleyhinde konuşmazdı.³⁴ *Huzûr Dersleri*’nde ise Prof. İsmail Saib’in Kıyâfet İnkılâbı’nın gereklerine hep uzak durduğu ve defin esnasında kabrine konan tekbîrli şeb-külâhına da derin bir bağlılığı bulunduğu yazılıdır ama onunla birlikte yıllarca çalışan kütüphaneci Muzaffer Gökman da Kıyâfet İnkılâbı’ndan sonra “açık baş gezer olduğunu” söyler. Nitekim bilinen iki fotoğrafından birinde “açık baş” olması, bu noktada Muzaffer Gökman’ı teyit etmektedir. Muzaffer Gökman ayrıca İsmail Saib Efendi’nin “gericilik ve tutuculuk ile bir ilgisinin bulunmadığını”, onun sâdece “insanlara mesafeli ve dünyaya küsküncü-tedbirli olduğu için kütüphaneye kapanmış olabileceğini” ifâde eder.

34 Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Belleten*, C. 4, S. 13, 1940.

Ord. Prof. Ahmet Süheyl Ünver'in ise *İsmail Saib Efendi Hoca ve Tıp Tarihimiz* makalesinde belirttiğine nazaran İsmail Saib Efendi'nin döneminde Bâyezîd Umûmî Kütüphânesi "ilim vâdisinde çalışanların Kâbe'si hâline gelmiştir" sözlerine ek olarak "kütüphânenin bu dönemine ilişkin anıların merkezinde hep İsmail Saib Efendi vardır", demiştir. Yine Gazeteci Hakkı Süha Gezgin'in yazdığına göre Bâyezîd Umûmî Kütüphânesi ancak İsmail Saib Efendi ile birleşince "bulutsuz bir aydınlık" membaı olarak "baştan çıkarıcı bir müesese" oluyordu.

Denilir ki Prof. İsmail Saib Efendi, Bâyezîd Umûmî Kütüphânesi'nde çalıştığı dönemde, Kâtip Çelebi'nin *Keşf-el-zunûn* isimli eserine çok değerli bir zeyliyat meydana getirmiştir. Maârif Vekâleti'nce 1941 yılında yayımlanan *Keşf-el-zunûn*'un bu zeyli hakkında Ord. Prof. Şerefeddin Yaltkaya şunları söylemiştir:

"İsmail Saib Efendi merhûmun, uzun müddet devam eden kütüphâne müdürlüğü esnasında kütüphânedeki bulunan İstanbul basması bir *Keşf-el-zunûn* nüshasının kenarına eklediği kitap isimleri ve bunlar hakkında kaydettiği açıklamalar tebyiz ettirilerek ve kendisiyle mukabele edilerek mümâileyhin son hayat yılında meydana getirilmiş olan değerli bir zeylimizdedir ki, bu zeylin vücûda getirilmesine sevgili ve kıymetdâr Maârif Vekilimiz Bay Hasan Âli Yücel en büyük âmil ve müessir olmuşlardır."

İsmail Saib Sencer'in bu zeylini inceleyen ve bu zeyli *Keşf-el-zunûn* ile kıyaslayan Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı ise şu tarihi notu yazmıştır: "...Türk âlimi Kâtip Çelebi ile Hoca'nın kitabiyat, terceme-i hal, tarih ve edebiyat hususlarındaki vukufları mukayese edilince on yedinci asrın yüksek

âlimi İsmail Saib üstadın yanında mübalağasız olarak ancak bir tilmiz (takipçi talebe) olarak kalır.”³⁵

Bu izlekte, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın ifâdelerine göre “İsmail Saib Sencer bir dehâ idi. Kendisi biz Türkler'den ziyâde Avrupalı âlimler tarafından tanınırdı. Avrupa'dan Türkiye'ye gelen bir müsteşrik veya İslâm âleminden İstanbul'a uğrayan her bir âlim mutlaka Umûmî Kütüphâne'ye uğrayarak bu mütebahhir âlimi ziyâret eder ve müşkillerini onun riyâsetinde ve tedrisinde hallederdi. Doğrusu, şarkiyatla meşgul olan bütün âlimler ve onların talebeleri ve eserleri, işbu sâikle kısmen Hoca merhûmun eserleri olduğu kabul edilmektedir, zîra merhum üstat müstakil eser vermekten ziyâde eser yazanların müşkillerini halletmeyi ve onlara yardım için çalışmayı çok severdi.”³⁶

Prof. İsmail Hâmî Danişmend'e göre ise “İsmail Saib Efendi merhûmun şâyânı hayret bir hâfızası vardı. İstanbul kütüphânelerinin katalogları âdeta ezberinde gibiydi. Fakat bu kadarla da kalmıyordu. Aradığınız bir bahsi yâhut meseleyi hangi kütüphânelerdeki hangi eserlerin hangi fasıllarında ve hatta bâzen hangi sayfalarında bulabileceğinizi dahi derhal söyleyebilirdi.”³⁷

Dr. A. Adnan Adıvar'ın kaydına göre “En nâdir kitaplar hakkında size ezberden bilgi verirdi. Zikrettiği müellifinin tercüme-i hâlini de vefat tarihini de ayrıca bilirdi. O, bir kütüphâne memuru değil de canlı bir bibliyografyaydı. Paris'te iken müsteşriklerden bazıları bir nâdir kitaptan bahsedilirken “keşke İstanbul'da olsaydık İsmail Efendi'ye sorardık” derlerdi.

35 Belleten, C. 4, S. 13, 1940.

36 Belleten, C. 4, S. 13, 1940.

37 İsmail Hâmî Danişmend, Türklük Dergisi, C. 2, S. 12, sh. 325-329, 1940.

Dahası, Hoca “Arap dilini ve edebiyatını pek iyi bilirdi.” iltifatlarına da mazhardı.³⁸

Dahası, Refi’ Cevad Ulunay’ın hâtıratında geçen bir anekdota göre “Bir tarihte Avrupa’da bulunduğum zaman, elime bir vakfiye senedi geçmiş ve halledilmesi için dünyanın en namlı kütüphânelerinden biri olan Paris Millî Kütüphâne’ye mürâcaat etmiştim. Orada hâfız-ı kütüplerin her biri birer âlâmedir. Vefka baktılar, bana bunu dünyada halledebilecek tek âlimin İstanbul’da Bâyezid Kütüphânesi Müdürü İsmail Saib Efendi’nin olduğunu söylediler.”³⁹

Dönemin Maarif Vekili (Milli Eğitim Bakanı) Avni Arbaş’ın aktardığı bir başka hâtıraya göre dönemin Ürdün Kralı Abdullah, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa’yı Ankara’da ziyâretinde kendisine, Kitab-ı Envar adlı eseri görmek, dokunmak ve okumak istediğini söyleyince bu kitabın bulunması işinin derhal kendisine havale edildiğini söyler.

Avni Arbaş Bey, aciliyetle İstanbul’a, Beyazıt Umum Kütüphânesine varır ve ivedilikle müşkülünü Prof. İsmail Saib Sencer’e iletir. Hoca, böyle adı olan bir kitap olmadığını ancak acele ile yanlış kaydettiğini, kitabın asıl adının “Kitabul Enva’ vel Ezmine” olduğunu, bunun da Beyazıt Kütüphânesi’nde değil, Süleymaniye Kütüphânesinde, Şehit Ali Paşa kitapları arasında, 298 numaralı kitap olduğunu söyler ve böylece Cumhurbaşkanının isteği derhal yerine getirilmiş olur. Milli Eğitim Bakanı Avni Arbaş bu hâtırasını naklederken hocanın zekâsının dehası karşısında hayretlerini gizleyemez ve ekler: “Tâmir edilen veya sayfası koparılmış yâhut kaybolmuş olan kitapların eksik bölümlerinin hocanın hâfızasından aktarımla tıpkıbasım yazıldığını, sonra kitabın benzer orijinali

38 Dr. A. Adnan Adıvar, Akşam Gazetesi, 26 Mart 1940.

39 Milliyet Gazetesi, 8 Haziran 1964 ve 20 Eylül 1964.

ele geçtiğinde hocanın yazdırdığı ikinci kopyanın birebir aslıyla uyuşmuş olduğunu gördüklerinde son derece şaşırdığını da sözlerine ekler.

İlginç bir başka hâtıraya göre “Hiç unutmam, hoca bir gün çömelmiş, hasta kedilerden birinin başına ilaç sürüyordu. Hindistan’dan iki kişi gelmiş eski bir vakfiyeyi okutmak istiyorlardı ona. Söylediklerine göre o güne dek kimse okuyamamış ve Saib Efendi’yi salık vermişlerdi. Hoca kedinin tedavisi ile meşguldü ama ilgisini de esirgemedi misâfirlerden. Meşguliyetine engel olmadan kitap yapraklarını çevirmelerini söyledi. Çok değil, yarım saat sonra, Hindistan’dan gelenler memnun, hocaya duâ ederek Kütüphâne’den aydınlanmış ve bilgilenmiş olarak ayrılıyorlardı.”⁴⁰

Şimdi gelelim asıl hikâyemizin nîrengi noktasına: İsmail Saib Efendi’nin döneminde Bâyezîd Umûmî Kütüphânesi’ni “Kedili Kütüphâne” adıyla zikredenler de vardı. Çünkü hocanın kedilere muhabbeti ziyâdesiyle meşhurdur. Nitekim Prof. İsmail Saib Efendi’nin sokak kedilerine sevgisine ilişkin anılardan bazıları şunlardır:

İsmail Saib Efendi’nin kedileri son derece sevdiği bilindiğinden, herkes istemediği kedisini Bâyezîd Kütüphânesi’nin bahçesine bırakırdı. Böylece İsmail Saib Efendi kütüphâne’de 80 veya 90 kadar kedi besler olmuştu. Her akşam kedilere bir leğen ciğer, bir leğen süt ve bir leğen de su verirdi. Kediler kütüphâne’de dolaşırlar, bâzen kitap raflarından pat diye okuyucuların üzerlerine düşerlerdi. Bu yüzden bazı şikâyetler olursa da görmezden gelinirdi.

Bâzen de herkes istemediği gebe, hasta, uyuz ve yavru her türlü kedisini Bâyezîd Kütüphânesi’ne bırakıyordu. İsmail Saib

40 Muzaffer Gökman, Yıllarboyu Tarih, C. 10, S. 5, Y. 5, Mayıs 1983.

Efendi sayıları 100'ü aşan bu kediler için her sabah 11 veya 11.30'da çorba gibi aş pişirtiyor, önce hasta, gebe ve yavrulu olanlara, ondan sonra da sağlam kedilere yedirtiyor, hatta kendisi de kendisi de tadına bakarak, kediler taifesinden olan misâfirlerinin damağına lâayık olmuş mu diye pişirilen lokmanın tadına bakarak test ettiğı de oluyordu.

Gel zaman git zaman, kedi hanımlar ve beyler bu bolluk ve sehâvetten o kadar şıarmışlardı ki diğerkedilerin mütehasir oldukları akciğervakaraciğeri değıl, koyun etinden külbastıları, kebabları da beğenmezler, süttensanırılsa da onlara kaymak takdim olunurdu. Bir aralık ona bile rağbet buyurmadıkları işitilmişti. Hizmetinde bulunanlar, Prof. İsmail Saib'in maaşının yarısını bu kedilerin boğazına sarf ettiğini söyledilerdi.

Şöyle ki; bu hususta Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın, "Hadis'te Buharî, Tefsirde Fahreddin-i Râzî, Kelamda Gazzalî denginde bir âlim olan hoca, her ayın daha ilk günlerinde maaşının bir kısmını muhtaçlara ve bir kısmını da pek düşkün olduğı kedilerin masrafı için kasaba ve sütçüye verirdi. Merhûmu ise çok zaman günlerce yalnız çorba içerken salata yerken ve hatta ekmeğı tuz ve biberle yerken görürdüm." dediğı de bilinmektedir.

Yine Gazeteci Hakkı Süha Gezgin'in ifâdesine göre: "Haydarîsinin eteklerinden önce omuz başları yıpranır, yakından bakanlar bu aba yeleklerin üstünde ince tırnak izlerini görürlerdi. Çünkü üstadın kedilerle başı pek hoştu ve onların çoğı saygısız bir muhabbetle hocanın omuzlarına çıkarlar, haydarîsini ve kıyafetlerini vakitsiz yıpratırlardı."

Böyle bir cümbüş vardı işte Kedili Kütüphanede... Her gün Urfa yağının en iyi cinsiyle papara yapıldı kedilere arkadaki ek binâda. Bu işle, kütüphaneye uzun yıllar hizmeti

geçmiş, her yönüyle otoriter olan bir hanım meşgul olurdu. Personelden de yiyen olurdu o paparadan. Maaş alındığının ilk haftasında *Baş Hâfız-ı Kütük* yemek listesini değiştirir, bu kez de ciğer dağıtılırdı. Kediler düzenli bir biçimde paylarını alırlar ve sonra da kütüphânenin uzun koridorlarında dağılırlardı. Ay sonlarına doğru eldeki maaş tükendiğinden mahalle bakkalından veresiye alınır ve maaş alınınca da saniye gecikmeden borçlar ödenir ve yeni ayın hesâbı açılırdı.

Böylece adı, Kedili Kütüphâne'ye çıkan Beyazıt Halk Kütüphânesi, sâdece kedilerin değil, sur içindeki meczupların, düşkünlerin, delilerin (akıllı velilerin), sırlı serdengeçtilerin de karınlarını doyurmak için bir uğrak ve ısınıp canlanmak için de bir sığınak yeri idi. Kütüphânenin ve müdürünün bu sehâvetine ise kediler, farelerin kitapları yemesine izin veremeyerek karşılık verir, meczub-i ilâhîler ise kütüphâneye hem bereketleriyle gelirler hem de kütüphânenin etrafını koruyup gözeterek hocaya bol bol duâ ederlerdi.

Ne ki havaların soğumasıyla birlikte kedilerin hastalıkları da başlardı. Çoğu kez nezle olurlar, burunları devamlı akardı. Baş hâfız-ı kütüp İsmail Saib Efendi, personelden birini Tıp Fakültesi'nden ünlü bir profesöre reçete almak için gönderirdi. Tıp hocasının tavsiyesi uyarınca sıcak suya damlatılan ilaç ve kediler bir sandık içine konurdu ve tütsüleme yapılırdı. Hoca merhum elinde kocaman köstekli bir saat, saniyeleri bile atlamayarak tavsiye edilen bu tedavi yöntemini uygulardı.

Prof. Mâhir İz'in tanıklığına göre kedi sevdâlısı olan İsmail Saib Efendi'nin, o zamanlar sayısı 40'a yakın olan kedilerinin erzakını, Hocanın yardımcısı Rascher Bey dışarıdan toplar ve kedilere yedirirdi. Kedi yavruları, sohbet esnasında, bir şeyi takrîr ederken Hoca'nın bir omzundan öbür omzuna inip çıkarlardı.

Dahası; hoca, yer minderine yerleşmiş kedileri hiçbir zaman rahatsız etmezdi. Kendisi de bir mindere oturup da eline bir kitap alsa, birkaç kedi omuzlarına, birkaçı da kucığına, hatta başına tünelerdi. Merhum bunların rahatsız olmalarına hiçbir zaman rızâ göstermez, saatlerce kıpırdamadan köşesinde otururdu ve onların keyfi gelince bırakıp gitmelerini beklerdi. Ancak ondan sonra kendisi de kalkıp başka bir işe koyulurdu.

Vâkıâ, Prof. İsmail Saib Efendi sâdece kedileri değil, bütün hayvanları seviyordu. Oskar Rascher, İsmail Saib Efendi'nin hayvan sevgisini, "her canlıyı küllî rûhun sanki bir sûdûru (türeyişi) sayan monist davranışlı bir sûfinin yaşam tarzı" olarak değerlendirirken bizlere şu çarpıcı örneği de vermiştir:

"... Kütüphâne'de kurulmuş bir kapana tutulan fareleri hemen yine sokağa bırakırdı. Zamanla yaşlanıp ölen kedileri için yakın akrabâsı ölmüş gibi kederlendiğine bizzat tanık olmuşumdur. Ayrıca hastalığının son günlerinde, hafif bir besindir diye tavuk suyu çorbası yaptırmasını ve içmesini söylediğimde, kendisi yüzünden husûsen bir tavuğun canına kıyılmasını istemediğinden bunu dahi reddetmişti."

Ne ki Prof. İsmail Saib'in kedileri için Urfa yağının en iyi cinsiyle yaptırdığı aştan kendisinin de yemesi en yakınlarına bile itici gelmiştir. Ancak şunu unutmamak gerekir ki İsmail Saib Efendi mezheben Caferî, tarikaten Mevlevîyye'ye müntesip olup meşrep îtibâriyle Melâmî-Hamzavî'ydi. Zîra Süleymanî'nin ve Kuşeyrî'nin de risâlelerinde belirtildiği gibi bir kısım Melâmîler, (*Kasd Melâmîleri*) hayvanlara verdikleri yemekten kedileri de yerlerdi. Bu onların kendi hayvânî nefislerinin dizginlerinin elinde olduğunun nişânesi olarak halkı ve kendi varlıklarını nazara almayı reddeden, mahzâ Hakk'ı nazara alan neşelerinin ve nefislerini tezkiye etmelerinin bir biçimidir.

Bununla birlikte, Müjgân Cunbur, 1 Kasım 2010 günü kaleme aldığı *İsmail Saib Efendi'nin Hatırlattıkları* isimli yazısında çok değerli bir başka bilgi daha vermektedir:

“... İsmail Saib Efendi merhûma İslâm tarihinin en çok hadis ravîsi olan Ebu Hureyre Abdurrahman Sahr ed-Devsî'nin künyesine nispetle *Ebu Hureyre-i Sani* [İkinci Ebu Hureyre] denildiğini Necati Hüsnü Lugal'den duymuştum. Daha sonraları Abdurrahman Sahr ed-Devsî'ye [Ebu Hureyre], koyun otlatırken bulduğu bir kedi yavrusunu eteğine koyup oynadığı için Hazreti Peygamber tarafından kedicik babası anlamına gelen bu künyenin [Ebu Hureyre] verildiğini öğrendim.”⁴¹

Kütüphânci ve araştırmacı-yazar olan Muzaffer Gökman'ın aktardığına göre Prof. İsmail Saib Efendi, 1 Kasım 1939 günü emekliye ayrılınca kütüphânedeki kedileri Cerrahpaşâ'da oturan bir bayanın sâhiplendiğini, Fâzıl Ayanoglu ise bakımsız kalan kedilerin dağıldıklarını ve öldüklerini belirtmiştir. Lâkin, Müjgân Cunbur'un *İsmail Saib Efendi'nin Hatırlattıkları* isimli yazısındaki bilgi, daha doğruymuş gibi görünüyor zîra aktarılanlara göre “Osman Reşer, İsmail Saib Efendi'nin vefatından sonra, kediciklerin bakımını da üstlenmiştir. Nitekim, Prof. Dr. Reşer dâima yanında büyük bir çanta ile dolaşırdı. Çantanın bir bölümünde kitaplar, bir bölümünde de kedilere vereceği ciğer parçaları bulunurdu; kaç kere rastlamışımdır, yolda rast geldiği kedileri, hocasının ismini hep rahmetle anarak durup çantasından çıkardığı ciğerlerle beslerdi.”⁴²

Heidegger, insan için ‘ölüme ve özüne doğru giden varlıktır’ demiştir. Prof. İsmail Saib Sencer de emekliye ayrıldıktan sonra İbnü'l Emîn Mahmud Kemal İnal ile birlikte önce

41 Türk Edebiyatı, Y. 41, S. 481, Kasım 2013.

42 Türk Edebiyatı, Y. 41, S. 481, Kasım 2013.

İstanbul Kütüphâneleri Tasnif Komisyonu'na, ardından da *İslâm Ansiklopedisi*'nin ilk müşavere heyetine üye olarak getirilmiştir.

Bazı kaynaklarda, *İslâm Ansiklopedisi*'nin müşavere heyetindeki görevlerine mahsus olarak İbnü'l Emîn Mahmud Kemal İnal'a bir ev, İsmail Saib Sencer'e ise Ragıp Paşa Kütüphanesi'nin methalindeki mektebin küçük bir odasının tahsis edildiği yazılıdır. Vâkıâ, İsmail Saib Efendi'ye bir oda ve günde 5 lira yevmiye tahsisi Maârif Vekâleti'nin 6 Aralık 1939 günlü ve Kütüphaneler Müdürlüğü'nün 50 / 442 sayılı yazısıyla gerçekleşmiştir. Bunu Aziz Berker talep etmiş, Devlet Bakanı Hasan Âli Yücel de onaylamıştır.

Emeklilik dönemindeki İsmail Saib Sencer'in edebi ve tevâzusu bakımından şu anekdot da çok değerlidir. Prof. İbnü'l Emîn Mahmud Kemal İnal bu konu şu hâtırasını aktarır: “İslam Ansiklopedisi'nin hazırlanmasına dâir yevmiyelerimiz için yapılan ilk bordroda evvela onun ismi, sonra benim isimim yazılmış. *Tevâzu*'un, kadirşinaslığın ve edeb ve nezâketin derecesine bakınız ki merhum hoca bundan o kadar mahçup olmuş, o kadar telaş etmişti ki bunun üzerine işleri tanzime memur olan Bay Selim Nüzhet, bordroyu değiştireceğini söylemiş. Ben de bundan haberdar olunca bordro değiştirilirse istifâ edeceğimi anlatarak bu değişikliğe mâni oldum.”

Yine İbnü'l Emîn Mahmud Kemal İnal'ın son tanıklığına göre, “... İsmail Saib Efendi'nin ziyâretine gittim. Küçük bir taş odada yatağını serdirmiş, üstünde oturmuş, kendisine mesele soracakların gelmelerini bekliyordu. İki kırık iskemleden birine düşmemek için iğreti oturdum. Gördüğüm sefâlet ve yoksulluk canımı sıktı, söylendim. Lâkin her şeyi hoş gören o merd-i deryâdil, o halde bile benim teessürümü tâdile çalıştı.”

Gelin görün ki Prof. İsmail Saib Sencer, soğuk ve bütün lüksü iki kırık iskemleden ibâret olan o odada, yaşamı boyunca teneffüs ettiği kitap kokusundan ve çok sevdiği kedilerden mahrûm halde hastalanır. Prof. İsmail Hâmî Danişmend'in aktardığına göre "...İsmail Saib Efendi'yi son gördüğüm zaman yorgun bir durumdaydı. Sıhhatinden de mahzûn söz etmişti. Ben de ondan böyle bir serzenişi ilk defa işittiğim için çok endişelendim. O ise biraz düşünüp bana artık her şeyden çok yorulduğunu söyledi."

Hoca, yaşlılığı ve hastalığı ilerleyince kardeşi Hasan Bey tarafından babadan kalma Koca Mustafa Caddesi üzerindeki 140 kapı numaralı evlerine götürülür. İbnü'l Emîn Mahmud Kemal İnal'ın belirttiğine göre, "... kardeşinin evine götürüldüğünü işittiğimde hemen eve gittim. Alt kattaki bir odada yatıyordu. Gözleri kapalıydı. Zor nefes alıyordu. Gözlerini açsa dahi kimseyle konuşmadığını söylediler."

Aslen Alman olan, eğitimini Mısır'da tamamlayan büyük şarkiyatçı Prof. Oskar Rascher, çok genç yaşlarda hocanın iklimine ve ilmine âşık olup asistanı ve hizmetkârı olmuş, hoca göçene kadar tam 25 yıl, İsmail Saib Efendi'ye hizmet etmiş, dahası "Osman Eşer" adını alarak Müslüman olduktan sonra dile kolay, çeyrek yüzyıl boyunca hocanın dizinin dibinden ayrılmamıştı. Prof. Oskar Rascher'in, tâlib-i bende olup bağlandığı sultan hocasının son demlerine dâir tanıklığı ise şu şekildedeydi: "...Kendisini son gördüğümde bilinci kapalıydı. Uyku hâlinde idi. Hastalığı giderek ağırlaştı ve son buldu. Bunların hepsi yirmi dört saati bile bulmayan bir zamana sığmıştı. Sultânım Rahman'a göçtü. Benim güneşim söndü. Artık hayat bana karanlıktır, yaşamaya bile değmez..."

Sâdece Prof. Oskar Rascher değil, pek çok âlim ve münevver Hocanın ilim halkasında talebesi olmuştu. Bunların

arasından akla ilk gelenler: Mehmed Âkif Ersoy, Prof. Fuad Köprülü, Prof. Hilmi Ziyâ Ülken, zümre-i melâmiyyeden Mecdi Tolun ve Gazî Mustafa Kemal Paşa'nın gizlice şeyhi ve melâmet eri Bursalı Mehmet Tâhir, Ord. Prof. Mükremin Halil Yinanç, Prof. Süheyl Ünver, Prof. İsmail Hâmî Danişmend vb. dev âlimler ve akademisyenlerdir.

Bu kâmil taifeden ve cümleden olan Prof. Abdülbâkî Göl-pınarlı ise 22 Mart 1940 gecesi saat 23.00 sularında ebediyete intikal eden İsmail Saib Efendi'nin gözlerini kapatıp Yâsîn okuyarak göçtüğünü bize aktarır. Abdülbâkî Göl-pınarlı tarafından kaleme alınan ve ertesi günkü *Cumhûriyet* gazetesinde (23 Mart 1940) yayımlanan vefat ilanı ise şöyledir: “Bâyezîd Umûmî Kütüphânesi sâbık Müdürü ve eski Dâr'ül-fünûn müderrislerinden allâme-i yegâne İsmail Saib Efendi, dün akşam Hakk'a yürümüştür. Bugün ikindi namazında cenâze namazı Bâyezîd Câmi'nde kılındıktan sonra sadef-i mübârekleri Merkezefendi hazîresine defnedilecektir. Hakk, Ehl-i Bey'te mülhak eyliye.”

Prof. İsmail Saib Sencer Efendi'nin cenâzesi hayli kalabalık bir cemaatin katılımıyla eller üzerinde Bâyezîd Câmi'nden Merkez Efendi Mezarlığı'na götürülerek babası Mehmed Şevkî Bey'in ve Emine Hanım'ın yanlarında toprağa verilmiştir.

Vefatı tüm dünyada büyük bir tahassürle karşılanan Prof. İsmail Saib Sencer'in vefat haberi gerek ulusal gerek dünya basınında geniş bir yankı bulmuş ve bu konuda İsveç Başbakanı Per Albin Hansson'un yayımlamış olduğu şu telgraf sayınırım veciz ve hüznü bir şekilde, cümle mahzun gönüllere tercüman olmuştur: “İlmin ve bilim dünyasının başı sağ olsun... Âh...”

Gül i Rânâ ve Aynalı Baba

Aynalı Baba derlerdi nâmına. Kabristanlıkları mesken tutmuştu. Ona göre kabirdekiler dipdiri idi ve uykuda ölü olan bizlerdik. Ölgündük. Bu neşveden olsa gerek her dâim sohbetini kabristanlıklarda açardı. Gönül tapısına gelenlere hep kapı aralardı. Cennet mekândı, misafiri neyi istiyorsa, hazinesinden onu ihsân buyururdu ve ışığını kimine manevî rızık kimine bâtinî azık eylerdi. Şazeli-Arûsî kadehinden sermesti. Aşk elinden sekrânî, ayrılık vadisinde lâmekânî, beşerlik libasında hayrânî, hayat yolculuğunda kalenderî, melâmetlik yurdunda hakanî, ahîlik ve erlik yolunda ise bir Yesevî-Haydarî idi.

Kabristandaki derme-çatma o görklü gönül kulübesi, sanki göklerin kubbesi gibiydi. Kim ki ona edeble nâz u niyâza gelir, himmetle her gelene telveli kahvesini fütüvvet cezvesinde pişirir ve ikrâm ederdi. Aynalı Baba'nın âşıklık ve serdârlık töresi işte böyle idi.

Vakıâ, bugün gelen misafiri ise adeta bir peri güzeliydi. Gül i Rânâ... Gün batımı dudakları ile tebessüm ederdi. Gözleri âyetti. Bûsesi velâyet... Zülf i siyahî saçları derh makamı, mütenâsib elleri göğşe bakardı. Kaşları ıtır gülleri gibi sıkçaydı ve Hüdâyârın dize dize satırları gibi misâl i furkândı. Ay yüzlü bir mehlikaydı. Sesi lâhuti, gülmesi şarab ı nihân, kokusu turkuazdı. Alaca bir kandilde tül tül yanan titrek ve iscacık bir alev gibiydi... Beyaz bir alev... Öyle bir alev ki,

akça-pakça Hakk nûrunu saçardı. Yaralı bir ceylandı. Neden-
dir bilinmez uzaklardan uzaklara kaçardı. Serde kendinden
kaçardı. Sığınacak mavi kubbeli bir liman arardı. Düşlerinde
İthakâ'ya yelken açar, çınarlı bu sevdâ yolundan kendinden
kendine adım atardı.

Belli ki, bu kaçır adımları onu sevk i ilâhi ile Aynalı Ba-
ba'nın mekâneta olan bu kabristana getirmişti ve delişmen bir
aşk i ilâhi burcu olan Aynalı Baba'nın karşısına bir ânda çı-
karıvermişti. Böylece Asilyes misâli bir İlâhe olan Gül i Rânâ
ile, Hızır misâli İlâhî bir üveysî olan Aynalı Baba, her köşe-
sine kahve rayihâlarının sinmiş olduğu bu virâne kulübenin
muhabbet ateşgâhında nihâyet buluşmuşlardı.

Gül i Rânâ ellerini uzattı. Binlerce yıldır tanışıyorlarmış
gibi Aynalı Baba o göksoylu elif-bâ olan incecik parmaklı el-
leri avuçladı. Isıttı. Sessizce “*Geldin demek, hiç gitmedin ki!*”
dedi. Gül i Rânâ, o felekî gülümsemesiyle Aynalı Baba'yı şaş-
kınlıkla izledi. Teşekkür etti. Baktı ki, Aynalı Baba ellerini ser-
hatlı atlılar gibi şâha kaldırıp duâ kabilinden şöyle diyordu:
“İlâhî yâ Rabbi! Bugün ben gelemedim, heyhat Sen geldin. İşte
şimdi *biz* olduk. Ne de güzel oldu(k). Hoş geldin!”

Sonra Aynalı Baba, Gül i Rânâ'nın bakışlarının esâretinde
hiç istifini bozmadı ve ellerini burnuna götürüp kokladı. Çünkü
ellerinde Gül i Rânâ'nın turkuaz kokusu vardı ve dedi ki: “İşte
bu son cemreydi beklediğim. Sonunda geldi ve gönüle düştü.
Aşk gülzârı mevcelenmeye başlayacak bu cemre ile. Gök ko-
kan bir cemre bu! Râbb i Rânâ'nın cemresi bu! Yüreklere ısı-
tacak ve âlemleri yeşertecek muhakkak...”

Öyle de oldu. Kışlak ve zemheri sessizliğine gömülmüş
olan kabristanlığa ve Aynalı Baba'nın kader i muhabbasına
düşen son cemre buydu belki ama, üzerlerine hâlen tatlı mı
tatlı, nazlı mı nazlı karlar yağmaya devam ediyordu. Değil mi

ki, kar taneleri baş gözü ile bakanlar için meleke idi, ammâ *kalp gözü* ile bakanlar için ise melek idi. Aynalı Baba üzerine yağın kar tanelerinin melekler tâifesi olduğunu görüyor, biliyor ve meleklerin aralarındaki fısıltıyı işitebiliyordu. Kar-dan melekler usulca diyordu ki: “Bizi yağdıran, toprağa var-dıran, su olduran, bahr i ummâna kavuşturan, oradan tekrar göre kaldıran işte bunun içindir! Aşk içindir. Sadece bu bu-luşma murad edildiği içindir. Ne mutlu ki, yer ve gök nihâ-yet Gül i Rânâ ve Aynalı Baba artık buluştu. *Vahdet* tamam oldu. Makamları zümre i nâzenin idi ve artık gürûh i nâci ol-dular. Çünkü, hep O’ydular!

Bu sırada Aynalı Baba üşür gibi olmuştu. Çünkü sevdâ yüklü kervanın balya balya şilteleri degilmi ki hep omuzla-rında idi. Bu yüzden omuzları düşmüştü: varlık sancısından ve de *mine’l-aşk’tan*...

Gül i Rânâ bunu Aynalı Baba’nın üşümesine yordu. Şükür ki, Gül i Rânâ kızılca gonca bir gül gibi o gün kat kat mevsimine uygun giyinmişti. Hemen omuzundaki şalını çıkararak Aynalı Baba’nın omuzlarına attı. Ne ki, Aynalı Baba Tor-lakî-Kalendirîler gibi kara kışa aldırılmaz neredeyse baldırı çıplak giyinmiş ve adetâ bir Hakk bürhânı olan Baba Tâhir-i Üryânî gibi kendini soğuklara zerkederek gâhi gök yüzüne çıkar âlemi seyrederd, gahî yeryüzüne iner, âlem onu seyre-derdi. Aynalı Baba bu kulluk makamında bazen ateşti, bazen su, bazen toprak... ve rüzgâr...

Heyhât! Rüzgâr, Gül i Rânâ’nın şalını o melekî görünmez elleriyle kaldırıp Aynalı Baba’nın yüzüne çarptırarak cemâ-lini setretti. Böylece Aynalı Baba, *birden* peçeli Ahmed El-Be-devî gibi nâfiz nazarlarını örten bir Hakk ereni oluvermişti. Yüzü-gözü, Gül i Rânâ’nın şalı ile kapalıydı. İşte bu *Makam ı Ehâdiyet’i*.

Aynalı Baba yüzünü örten bu şalı doya doya kokladı. Şal, gül oldu. Gül, rânâ oldu. Rânâ onu buldu ve tam da kalb i süveydâsından vurdu. O sırada da Aynalı Baba kül oldu ve kendini unuttu. Zamanını kaybetti. Aman dileyecek hâle düştü. Biryerlere tutunmak için selvilere yöneldi. Onların bakımını yapıyormuş gibi elindeki minnak teberi ile selvileri boğmaca misâli kuşatan ayırık otlarını ve fide fişkınlarını, selvilerin bu-
dunundan ve köklerinden temizlemeye başladı.

Gül i Rânâ sordu:

- Ne yapıyorsunuz cânım Baba-erenler?

Aynalı Baba cevap verdi:

- Ağaçlara kulluk edirem.

Gül i Rânâ tekrar sordu:

- Neden bana bakmıyorsunuz? Beni yanınızda istemiyor musunuz?

Aynalı Baba cevap verdi:

- Beşer aynaya bakınca kendini görür. Sen benim aynam-sın. Hakk erenler aynaya bakınca aslını, aslına bakınca vaslını, vaslına bakınca da Rabb i Hâs'ını görür. Sana bakamamam edebimden, teenni ile Rabb i Has-ı hakâikimle gözleşecek mecâlîm olmamasındandır. Affımı dilerim.

Bu sözler Gül i Rânâ'yı çok şaşırttı. Serde göksel bir sim-yası vardı belki ama, bir yerde şehrin kızıydı. Kelimeler, gö-müsündeki mânâ ile gönlünde mâkes bulsa da, anlamak için tekraren sorma ihtiyacı hissetti ve dedi ki:

- Sizi bin yıllardır tanıyor gibiyim. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde buluşmuşuz gibi geliyor. O yüzden şa-irin "karlı bir gece vakti bir dostu uyandırmak" dediği gibi,

ben bu karlı günde size uyandım. O yüzden geldim. Sorularım var. Kahvenizi içmek dilerim.

Aynalı Baba duymazlıktan gelse de duymuştu. Sessizce kulübesindeki ateşgâha yöneldi ve kurnadaki ateşi harladı. Sonra Ney'ini eline aldı. Ona bir buse verdi ve nefesledi. Ney içli içli figân eyledi. Çünkü inlemesi Aynalı Baba'nın yürek devletindendi. Aynalı Baba kendini aşk oduna yandıra yandıra bir sûz i dilâra peşrevi icrâ edip, buğulu gözlerini âleme ve eleme kapattı.

Nefes candan kesilip canâna erişince, sonra durdu. Sanki bir Attar Dükkânı gibi olan, duvarları nişli ve mini vitrinli pervazları camekânlı olan dolabından kahve kavanozunu çıkardı. Ardından ateşgâha sacdan bir sahan koydu ve içini kumla doldurdu. İlk kor ateşte kumu kavurdu. Sonra elindeki cezveye kahve koyup sıcak kum dolu sahanda ağır ağır kahvelerini pişirdi. Kahve kıvamını alıp tamam oldu. Aynalı Baba, kahve fincanının yanına bir de gül kokulu bir lokum ekleyerek Şazeli dervişleri gibi baş kesip, Gül i Rânâ'nın önünde eğildi ve ardından da "Himmat yâ Hasan ı Şazeli-i Arusi Baba Erenler" diyerek kahveyi misafirine ikrâm etti.

Gül i Rânâ şaşırdı:

- Şazeli? Hasan Şazeli? Arusi? Kim ola ki bu gayb erenleri?

Aynalı Baba cevap verdi:

- Cân ı güzünim. Onlar yolumuzun pirleri, töremizin mirbeyleri, ahîliğimizi serbeğleridir. Hasan Şazeli Baba "Kahvecilerin" ve kahve içerek Hakk sohbeti saçan sûflerini pîridir. Sohbette demindeyken ona tazarru etmeden kahve içmek aşkın lezzetine ve ilm i ledünün şevkine halel getirir derler. Edeb budur.

Gül i Rânâ, başını anladım diye öne doğru hareket ettirerek tekrar sordu:

- Siz burada mı yaşıyorsunuz? Burada ne yapıyorsunuz?

Aynalı Baba cevap verdi:

- Dedim ya, ağaçlara kulluk edirem! Bir de burada sırlıca yatan, perdenin arkasında dirice olan gönül sultanlarına türbedarlık yaparak hizmet ediyorum, himmet diliyorum. Yâni gül alıp gül satıyorum. Zirâ çarşı pazarımız güldür gül! Serde çocuklar büyüyünce yaşlıca babalarına baksalar da, evvel emirden berû babalar her daim çocuklarına bakarlar ve onlara rahmanî ve sultânî bir bâni olurlar. Dahası, hasbî babalar kutlu bir varis i nebî olarak her dâim gönlün ve göğün çocuklarına ihtimam gösterirler ve böylece cümle canların *İn-san ı Kâmil*'i olarak can uyandırmaya devam ederler. Bizim cânımız onların canânımız da! Uyandı bir kere cân, canân... Salat ı dâime erişti. Uyku bizden kaldırıldı. Ayık olarak sultanlarımızın kapısını nefis süpürgemizle beher gün süpürmedeyiz. Kapı bir gün açılacaktır. Vefâ budur.

Gül i Rânâ daha da cesaretlendi ve bir adım daha ileri atarak Aynalı Baba'ya yaklaştı ve yeniden sordu:

- Beni de onlarla tanıştırsanız. Acaba Hazret-i Pîrler, beni de benden alıp ve bir bende eyleyip sırlarına agâh eylerler mi?

Aynalı Baba cevap verdi:

- Mülk sultanlarındır. Soralım. Tanıştıralım. Acizânem bir kapıcıyım. Kapıcıdan mühr i Süleyman sorulmaz.

Gül i Rânâ devamla dedi ki:

- Bari hikâyenizi anlatın lütfen?

Aynalı Baba cevapladı:

- Olur cân ı güzünim. Sen ki bu kar-kış kıyamette ulu kapımıza kadar geldin. Gönlümüze girdin. Benim düşündüğün gibi görkemli bir hikâyem yok. Cenâb ı Hakk Çalab'ım benimle böyle bir rüyâ görmek istemiş. Hepsı bu! Sırdaşlarıyla buluşturmuş. Uşşakileri lalalığıma vermiş. Hamzavileri çelebiliğime âmir tâyin etmiş. Şazeli-Arusîleri sırrıma pirdâş eylemiş. İşte bunun için buradayım şimdi. Senin için! Karşındayım. Zahiren gördüklerim bir rüyâ ve durum şu ki, sen bu rüyâmın en güzel kısmısın. Ama Zâtım ile kendim de, varlığım da, Hakk'ın gördüğü bir rüyâyız. Çalabın murâdıyım. Hakk'ın gıdasıyım. Biricik yâr u dostum olan Hakk Çalab'ımın ellerinin kınasıyım. Süsleniriz birbirimize. Süsleriz birbirimizi. Değil mi ki, bu yola gelin olan damadını düğününde bulur. *Şeb i Arus* işte budur. Bizim düğünümüz kozmosla yaşdaştır. Aşkımız bitmez. Sevdâmız tükenmez. Bizden kim usanası!

Sözlerini bu şekilde tamamlayan Aynalı Baba, hiç nefes payı vermeden araya girerek bu kez de kendisi Gül i Rânâ'ya sordu:

- Şimdi sen söyle bakalım! Neden buraya geldin? Benden ne istiyorsun?

Gül i Rânâ şaşırdı. Utandı. Önüne baktı ve dedi ki:

- Büyük Sırrı!

Aynalı Baba gülümsedi ve ekledi:

- O hâlde sana bir teklifim var. Bir daha düşün. Öyle hemen aceleyle karar verme! Unutma bir kere karar verdin mi dönüşün olmayacak?

Gül i Rânâ biraz daha ileri atıldı ve gözlerini Süreyya yıldızı gibi büyüterek heyecanla sordu:

- Nedir teklifiniz?

Aynalı Baba cevap verdi:

- İlki, dilersem sana hekimbaşı olayım. Yaralı bir ceylan-
sın sana şifâ vereyim. İkincisi sana yoldaş olayım. Eş olayım.
Arkadaş olayım. Seni hançeremde bir gül gibi taşıyayım, kok-
layayım. Üçüncüsü, sana Cebrail olayım. Gönlünün kendi
sidresine kadar sana rehberlik edeyim ve yoldaki sırları, mü-
semmaları, işaretleri ve hikmetleri birlikte sana buldurayım,
seni menziline kadar Hakk erenler edebince vardırıyım. Vakt
erişib Sidre i münteha kapısı sana açılınca da aradan çekileyim.

Gül i Rânâ epeyce düşündü ve bir zaman sonra gayet ken-
dinden emin bir sedâ ile cevap verdi:

- Mürebbîm olun dilerim. Kadim dostum. Beni talebeli-
ğinize kabul edin isterim!

Bunun üzerine Aynalı Bana Gül i Rânâ'ya dedi ki:

- Teşekkür ederim cân ı güzünim. Başüstüne cânım efen-
dim... Zümre i nâzeninim... Sen maksuduna kanat vurdukça,
Cebrailin olup sana kapıya kadar eşlik edeceğim. Sözüm,
özüm, kulluğum, sır sandukam, bilgim, görgüm, ışığım, nâz
u niyâzım, rahmanî ve sultanî nazarım hep seninle, hep em-
rinde ve hep mülkünde olacak... Helâl ı hoş olsun! Annemi-
zin ak sütü gibi beklentisiz, adanmış ve de göklerden kut al-
mışcasına âr u pâk olsun...

Bu sözler üzerine Gül i Rânâ huzur u kalp ile Aynalı Ba-
ba'ya muhabbetle sarıldı şöylece mukabelede bulundu:

- Çok talihliyim! Çok şanslıyız! Varlığınıza minnettarım
kıymetlim! Ben de size gururla, neşeyle, sevgiyle ve ilham ile,
tüm zamanlarımda keyifle eşlik edeceğim! Himmetiniz dâim
olsun... Hizmetiniz kutlu olsun! Işığı birlikte yayalım ve âlem-
lerin rûhuna birlikte(n) dokunalım inşallah!

Aynalı Baba, "Peki" dedi. Gül i Rânâ-yi Mehlikânın şa-
lını son bir kez daha kokladı. İçine çekti. Sonra da elindeki
şalı sahibesine geri vererek sözlerini şu şekilde tamamladı:

- İşte şimdi bu hikâyenin sonu zâhir oldu. Artık sohbetimizi bitirebiliriz. Dediğim gibi, “*Geldin demek, hiç gitmedin ki!*” Senin emirnâmenle teslimimi (uçlememi) ‘*bir*’ eyledim... Nişânımı ve bedenimi gömü eyledim. Artık beni bu dünyaya bağlayan hiçbir şey kalmadı... Medyun u şükrânım sana ey Gül i Rânâ-yi Sultanım... Senden sonra, gönül rahatlığıyla artık katarımı alıp bu diyârlardan gidebilirim. İmdi, sana da kulluk ederek ahir ömrümdeki son hizmetimi tamamlama vakti geldi. Uğurlu olsun. Şükrân... Dâimen... Hamden.. Ebeden... Edeben...

Şâhit ol Yâ Râbb!

Şâhit ol Yâ Râbb!

Şâhit ol Yâ Râbb!

Sen böyle istedin. Senden gelen, sende oldu, seni buldu, seni istedi ve sendelemeden mahzâ seni dilerek böylece sende seninle bitti!

Gökten üç elma düştü!

Biri bu hikâyâtı *sevene*,

Biri *dinleyene*,

Biri de değerini *bilene*.

O hâlde *sır* budur işte!

Sev! Dinle! Bil.

- Sonra?

- Sonra, *bul!*

- Daha sonra?

- Daha sonra bulunacaksın! Kaybolsan da! Hattâ karlı bir kış günü tenhâ bir kabristanlıkta olsan da!

Adam ve Kalbi

Evliyâ Çelebi, 1640 yılında kaleme aldığı *Seyahatnâme*'sinde Trabzon'a girişini şöyle anlatır: *Aşağıhisar* ise zindan kapısına bitişiktir ve Moloz burçları ile kaimdir. *Moloz Kapısı* da derler. 'Moloz', Rum dilinde hurda safra taşı mânâsında imiş. Laz dilinde de '*Moloz*' yıkılmak üzere olan ve ancak destekle ayakta durabilen kayalar ya da binâlar imiş. Buradaki *Moloz Kapısı*'nın durumu da sürekli Karadeniz'le koçbaşı gibi toslaştığı için hemen hemen aynı gibidir. Ancak sonradan anladım ki *Aşağıhisar*'ın iki kapısı deniz içinden bir duvarla ve burçlarla bağlıdır ki buradan halkın veya düşmanın geçmesini önlemek için bu bilerek yapılmış bir savunma stratejisidir.

Bir diğer kapı da *Mumhâne Kapısı*'dır. Trabzon'da bal mumu ve yağ mumu burada işlenir. Buraya herkes giremez. Kontrollü bir kapısı vardır. Çünkü Mumhâne devlete âit olup hesâbatı da devlete âittir, müstakil emîni ve yöneticisi vardır. Çarşıların en seçkini, bu Mumhâne Kapısı'ndaki taşra esnafına âit olup *Kemer kaya*'yı da içine alan, kat kat deniz kıyısından yükselen, bir bedesteni olan, tüccarlarının eli açık, vakarlı ve muhteşem bezirgânları olan çok güzel ve bereketli çarşısıdır. *Kemeraltı Çarşısı* da derler.

Neden mi böyle bir giriş yaptım?

İşte bu çarşının en eski Ahi esnaflarından ve şimdinin saygın ve münevver iş adamlarından olan Ahi Feyzî Baba'ya götüreceğim sizi çünkü. Ama durun!

Öte yandan Perunak Feruhan Bey, 1847 yılında kaleme aldığı *Bağdat Seyahatnâmesi*'nde belirttiği gibi kendinizi *Moloz mevki*nde yâni Trabzon'un *Aşağıhisar Kulesi*'nde hayal edin. Burası şehrin denizle koklaştığı zarif bir noktadır ki Mumhâne ve Moloz Kapıları ile mâhut ve mahduttur. Doğrusu tüm bu hisarlar ve butik güzellikler bana Trabzon'un antik ve otantik bir kuleler şehri olduğunu düşündürür.

İşte tam da buradan tatlı bir yokuşla çıkarsınız şehrin kalbine giden eski ve daracık bilgelik yolundan. Bu yolun başında sizi ilkin dükkânların önündeki torba torba safran sarısı kurabiyeler karşılar. Biraz daha ilerleyince sağlı sollu baharat dükkânları ile envâi çeşit bakliyat ve zeytinler iştahınızı açar. Sonra Mumhâne Kapısı'na çıkmadan sol yana kıvrılır, eski bir kemer altından geçersiniz. Az ileride Bedesten Çarşısı, Bakırcılar Çarşısı ve Alacahan bekler sizi.

Son bir yokuş kalmıştır artık şehrin kalbine...

Bu sefer dümeni sağa kırar, kumaşçılar ve peştamalçılar çarşısına avdet edersiniz.

Buradaki tatlı yokuşun tam orta yerinde yâni sol cenahdaki dükkânların tam orta sırasında Şahinler Ticâret'e vâsıl olursunuz. Mağaza eski bir handır ve çok katlıdır. Esnafın eski Ahi geleneğinden mütevellit hemen girişinde soğuk su çeşmesi vardır. İnanılır ki bu çeşme bu ticârethânenin bereketidir. İşi olan da olmayan da dükkâna serbestçe girerek suyunu içer, demlenir ve nefeslenir.

Mağazanın her yanında binbir renkte ve kokuda top top kumaşlar vardır. Şansınız yâver giderse kasada Ahi Feyzi Baba'yı görebilirsiniz! Ama artık yaşı birazca geçmiş olduğu için son yıllarda kasanın hemen arkasında sırlanmış olan daracık bir

odada misâfirlerini beklerken yahut okurken ama çoğu zaman yeni makaleler ve kitaplar yazarken bulursunuz kendisini...

Yüze yakın telif eseri olan mütevâzı ve sırlı bir kalemdir Ahi Feyzî Baba. Misâfirleri arasında akademisyenler olur, gençler olur, akademik tez hazırlayanlar olur, gezginler olur, öğrenciler olur, irfan ehli muhipler olur, meczûplar olur, ehl-i tarîkler olur, melâmîler olur, muallimler olur, iş dünyasından olur, basından olur... Bereketli bir medrese gibi daha daha niceleri olur. Her gelen de testisi nispetinde kendisine nazlanır ve niyâzlanır, hatta sohbet deminin neşesine göre fıkra bile dinleyerek nazarlanır ve de nasîbini alıp gider huzurdan...

Âşıkların mekri çok olur derler. Ahi Feyzî Baba'nın kaleme aldığı onlarca eserinin konusu Kur'an-ı Kerîm ve Kur'an hikemiyâtıdır. Özelde sûfi pedagojisi yâni. Vâkıâ, Trabzon şehri bu eşsiz hazîneyi tam keşfedememiş olsa da kendisi ülkemizin en önemli profesörleri ile yakînen tanışan ve kâmilan ilim alışverişinde bulunan tam bir bilge Ahi'dir.

Eserleri gerek yurtdışında gerekse en önemli üniversite kütüphânelerinde kaynak olarak yer almaktadır. Ama gelin görün ki, bu akademik derinliğiyle ilişiksiz bir şekilde İmâm-ı Âzam gibi işinin başında ve ticâretinde olan çok ilginç bir profil çizmektedir kendisi. Evet, tahmin edeceğiniz gibi Trabzon'un "en"lerinden ve olağanüstü bir kültür ve hikmet atlasıdır ama bunu nasılsa müeddep bir şekilde örtebilmekte ve kendisini nazikâne ve de asilâne bir şekilde sırlamaktadır. İlginç!

Özgeçmişi de sıra dışılıklarla doludur: Profesyonel futbolculuğu, gençliğinin karînelerinden. Ama daha ilginç 1960'lı yılların Trabzon'undaki ilk ve tek müzik grubunun üyesidir. Arkadaşlarıyla birlikte tüm eğlence mekânlarında uzun yıllar müzik yapmışlar. Keyfi çok yerinde olduğunda ve tâlihiniz de yerindeyse bâzen eski günleri yâd etmek için müzik çalarak

misâfirlerine jest yaptığı da olur. Pek bilinmeyen diğer hobisi ise mükemmel güzellikte yaptığı maketler ve oyuncaklardır. Yaptığı oyuncaklarda canlı renkleri sevdiğini kolaylıkla anlayabilirsiniz. Kırmızı... Yeşil... Mavi...

Bir de koku mütehasşısıdır kendisi. Parfümlerde ve kokularda dünya literatürü zenginliğinde bir birikimi vardır. Bir de takılardan ve değerli taşlardan çok iyi anlar. Bu özellikleri size, onun tam bir kibrît-i ahmer sarrafı olduğunun metafizik ipuçlarını verir.

Denizi çok sever. Atları ve çocukları...

Bir de yalnızlığı çok sever. Hele de kitapları...

Tasavvuf literatürüne âşinâ olanlar, onun eserlerini okuyarak sûfilik yolunun güçlüklerini aşar ve cezvelerini hazmederler. Eserleri bir bakıma kendi mânevî yolculuğunun topografyasıdır. Denilebilir ki Ahi Feyzî Baba, kendi hikemiyat okumalarında karşılaşmış olduğu güçlükleri, yanlış anlamları ve gereksiz tekrarları aşmak için 30 yılı aşkın süredir üstün bir gayret sarf ederek eserleriyle modern insana yeni bir sûfî pedagojisi vizyonu sunmaktadır.

Tasavvuf tarihi ile ilgili onlarca akademik eser incelemiş birisi olarak rahatlıkla söyleyebilirim ki Ahi Feyzî Baba, eserlerinde ve yaşamında Kur'an-ı Kerîm ile tasavvufu mâhirâne bir şekilde kavuşturan, özellikle de tefsir geleneği ile sûfî hikemiyatını ve de sûfî pedagojisini şifâcî ve inşâcî bir şekilde buluşturan çok önemli bir fikir işçisi ve gönül insanıdır...

Yüze yakın eserini bir külliyat olarak düşündüğümüzde ortaya Kur'an-ı Kerîm'in bâtını ve hikemî bir tefsirinin çıktığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Doğrusu insan düşünmeden edemiyor: Hz. Hermes'ül İdris kumaşçılıkla ve terzilikle temâyüz etmişti. Geç dönem

Osmanlı Hamzavî Melamîlerinin kutbu Hacı Kabayî de kumaşçı esnafı idi. Dahası klasik dönem Osmanlı'nın karizmatik ve sırlı Hamzavî-Melamî kutbu İdris-i Muhtefî de büyük bir kumaşçı tüccarı idi. Hem değil mi ki Rey ekolünün dev fıkıhçısı ve Hânefî mezhebinin kurucusu İmam-ı Âzam Ebu Hanife de hem bir kumaş tüccarı idi hem de eserleri ve metodolojisi yüzyıllarca Avrupada hukuk fakültelerinde ders olarak okutulmuş çok büyük bir âlimdi. Tecessüsümü mâzur görün ama ontolojik olarak insanı örtme, giydirme ve iffetine büründürme mesleğinin sanki kendine mahsus bir kimyası ve göklerle barışık bir simyâsı var. Ne mutlu ki bu müteakabiliyeti Ahi Feyzî Babada da görmek mümkün. Kendisi de selefleri gibi gözlerden ırak olan mütevâzı dünyasında; futbolcu, oyuncak ustası, sanatçı, bas gitarist, iş adamı, yazar, gazeteci, şâir, televizyon programcısı, sûfî, müfessir ve ahiyân-ı kâmil-den bir mürebbîdir.

Hülâsa, her yönüyle sıra dışı bir insan...

Tıpkı sıra dışı bir kent olan Trabzon gibi...

Neysel sözü çok fazla uzattım, işte evvel zaman içinde kalbur saman içinde demlerden bir dem, cemlerden bir cem, artık yeni yetme bir gençlik yaşına varmış olan Adam ve Kalbi, bir gün sevk-i ilâhî ile Ahi Feyzî Baba'yı ziyârete gitmişti. Bir müşkülâtı vardı. Belli ki soracakları vardı yâni... Derd-i figânı...

Adam ve Kalbi, Kumaşçılar İşhanı'nın kapısı yüksek olsa da edeben sanki eski bir medresenin kapısından girermiş gibi eğilerek dört katlı olan bir toptancı dükkânına giriverdi. Burası kumaşçıların Pîri Hamzavî Ahi Feyzi Sultan'ın sırgâhı idi... Adam ve Kalbi, dışarıdan sıradan görünen bu sırdan gönül kâbesine teennî ile vardı. Kemerbeste-i ubûdiyetle baş kesip boyun büktü. Sefa ile Merve arasında say yaparmış gibi Ahi Feyzi Sultan'a doğru gâh hızlı adımlar attı gâh yavaşladı.

Böylece zikr-i dâim ile huzûra vardı. Biliyordu ki zuhur Hû'dadır, Huzur, Hû'nun zuhurudur...

Lâkin Adam ve Kalbi, toptancılar işhanındaki kasaya doğru ilerlerken Ahi Feyzî Baba'yı orada göremedi ve hüzünlendi. Ama kasanın hemen arkasındaki özel sırhânesinde olabilir diye umudunu da kaybetmedi. Daha da ilerledi. Zâhiren bir minik yazıhâne, bâtinen tam bir halvethâne olan bu sırlı odacığa da yine aynı edeple, âdeta Makâm-ı İbrahim'e adım atarmış gibi sâfiyetle başını eğerek selâm ile girdi.

Ahi Feyzî Baba, akça pakça bir nur gözesi misâli karşısında idi. Adam ve Kalbi, eğilip Ahi Feyzî Baba'nın elini öpmek istediye de hazret-i pir-i fânî Ahi Feyzî Baba buna izin vermedi. İrticâlen kucaklaştılar.

Ahi Feyzî Baba:

- İki gözümün nûru cân evlâdım. Hoş geldin. İyi ki geldin. Özlemiştik seni.

Adam ve Kalbi:

- Sultânım. Âcizânem de çok özledim. Çok güzelsiniz. Evet! Biz de çok özledik. Vakt-i şerifleriniz hayrolsun. Sağlık ve âfiyettesiniz inşallah.

Ahi Feyzî Baba:

- Elhamdülillah-i âlâ küllî hal... Her hâlimize dâim şükür olsun evlâdım. Çalışıyoruz işte. Kürkcü dükkânı misâli dönüp dönüp tekrar ticârethânemize geliyoruz. İşleri toparlıyor, fırsat buldukça burada bol bol kitap okuyor, yine gönüle geldikçe yazıp çiziyor ve ilimden yana rızkımızı kayıt altına alarak meraklısına ileride kitap olacak şekilde vâridatımızı ve telifâtımızı cân ü cânâna behiye olarak takdim ediyoruz... Dâima şükür evlâdım. Rabbim, ilmimizi ve ilmini artırsın. Feyzimizi bereketlendirsın. Seni ve bizi eşyânın hakikatine

nigehban kullarından eylesin. Bizlere mi'râcımızı ve vuslatımızı nasib ü müyesser eylesin. Âmin. Âmin. Bi hörmət-i Tâ Hâ ve Yâsin.

Buyur evlâdım! Telefonda bir iki suâlin olduğunu ifâde buyurmuştun ve ziyâret etmek istediğini söylemiştin. Derviş *ibn'ul-vaktır* derler. Bizler de bu cümleden olarak zamânın oğluyuz. Ömür, halk-ı cedît ile sereyânına devam etmekte. Biz de seyeran ve sereyân ile vaktin kıymetini bilelim ki her hâlimiz salât, yâni dâim zikir ve fikir olsun, değil mi? İşbu demde, sana nasıl pîşekârılık yapabilirim a' can oğul! Seni dinliyorum.

Adam ve Kalbi:

- Nasıl sorsam ki bilemiyorum ki sultânım! Kör cesâretimle sormuş olayım, mâzur görün ne olur! Siz, hiç âşık oldunuz mu?

Dünyanın en güzel tebessümü ile gülümsedi Ahi Feyzi Baba... Dedi ki:

- Olmaz olur muyuz evlâdım. Olduk tabî... Olduk Elhamdülillah... Bak şimdi bunu sordun da gönlüme geldi. Yunus Emre Sultânımızın “*Elhamdülillah*” şiirini bilir misin? Hey-hât! Bak şimdi! Hazret-i Pir dile geldi. Gönül de cûşa geldi. O zaman gel seninle bu şiiri birlikte okuyalım mı a' can oğlum?:

Elhamdülillah

*Haktan gelen şerbeti içtik elhamdülillah
Şol kudret denizini geçtik elhamdülillah
Şol karşıki dağları, meşeleri bağları
Sağlık sefahk ile geçtik elhamdülillah*

*Kuruyuduk yaş olduk, ayak olduk baş olduk
Kanatlandık kuş olduk, uçtuk elhamdülillah*

*Vardığımız illere, şol sefa gönüllere
Baba Tapduk ma'nisin, saçtık elhamdülillah*

*Beri gel barışalım, yâd isen bilişelim
Atımız eğerlendi, eştik elhamdülillah
İndik Rum'u kışladık, çok hayr ü şer işledik
Uç bahar geldi geri, göçtük elhamdülillah*

*Dirildik pınar olduk, ırıldık ırmak olduk
Aktık denize daldık, taştık elhamdülillah
Taptuğun tapusunda, kul olduk kapusunda
Yunus miskin çiğ idik, piştik elhamdülillah.*

Bu lirik nefesin özü, sana da sözüm olsun a' güzel kalpli oğlum. Evet! Tabîi ki âşık oldum. Çok âşıktım hem de. Çok!

- Hiç kitaplarınızda bahsetmiyorsunuz ama sohbetlerinizde de?

- Mutlu, gök soylu aşkların yazılı tarihi olmaz evlâdım. Sözlü de!

- Anladım efendim. O zaman, izin verirseniz Kur'an-ı Kerim'e iltica edelim. Biliyorsunuz, Yusuf Aleyhisselâm ile anılagelen bir aşk simyâsı var Kur'an-ı Kerim'de. Değil mi ki siz onlarca kitabınız nezdinde her müşkülü ele alırken hep Hz. Kur'an'a yaslanır ve onu evliyâ bulmacası bilir ve çözmeye çalışırsınız. Lâkin konu kendiniz olunca hep kendinizi sırlarsınız. Susarsınız! Ama şimdi konumuz Hz. Yusuf olduğuna göre, âcizânemin de aşk acısı çektiği bu demlerde belki ihsan buyurur da sohbetimize mihmân-ı bahr-i ummân olursunuz.

- Hayy Hakk! Ne güzel söyledin a' benim cân-ı güzîn evlâdım! İyi olur. Hz. Yusuf'umuzu zikredelim, aşkedelim,

meşkedelim tabii ki! Söyle bakalım nedir murâdın, ne ola ki merak ettiğin Hz. Yusuf bahsinde?

- Efendim. Kur'an-ı Kerim'e baktığımızda, Yusuf Sûresindeki âyetlerden açıkça anladığımız kadarıyla Züleyha cânımız, Hz. Yusuf Han'ımıza âşık oldu ve onu kendine doğru çekti. Yine âyetlerden anladığımız kadarıyla Hz. Yusuf'un da gönlü Züleyha'ya aktı. Ona karşı boş değildi yâni... Onu sevdi ve o da Züleyha'ya âşık oldu. Onu murad etti. Arzuladı. Sarılmak ve koklamak istedi. Onda sükûnetini bulacağını düşledi. Züleyha'ya yöneldi. Ama tam o sırada, yine Kur'an-ı Kerim'in deyişiyle Hz. Allah katından bir bürhan, bir delil, bir fragman gördü. Hemen durdu. Züleyha'ya dokunmadan, aşkına sarılmadan oradan/odadan çıkıp gitti. Öyle ki onu arkasından tutup yakalamak isteyen Züleyha'nın elleriyle kavradığı elbisesi sırt kısmından kısmen bir iki sökük dikiş attı. Lâkin buna rağmen, yâni Züleyha'ya olan aşkına rağmen, Hz. Yusuf en ufak bir şüphe duymadan odadan çıkıp gitti. Sonra yine Kur'an-ı Kerim'den öğrendiğimiz kadarıyla övülen bu davranış aslında kendisine bir ihsan, bir koruma ve Hakk'ın rahmeti ile merhameti nazarıyla bir peygamberin korunup gözetilmesi idi. Böylece Hakk'ın Hz. Yusuf'u kendine celbetmesi, kendine getirmesi ve hıfzetmesi bizlere teyit edilirken burada bu dikkat çekici olayın nedeni ise şöyle açıklandı: "Ona katımızdan bir bürhan gösterdik! Çünkü o sevdiğimiz, koruduğumuz ve seçtiğimiz kullardandı" denilerek üstüne üstlük Hz. Yusuf bâhusus ayrıca bu âyetle müjdelendi.

Sorum şu: Seküler ve antropolojik verili tarihe göre bir yüksek Mısır rahibi ve bürokrati olan, öte yandan Hz. Kur'an'a göre ise bir nebî-peygamber olan Hz. Yusuf nasıl oluyor da evli bir kadını arzulayarak ona yönelmiş oldu? İkincisi, Hz. Yusuf'u günâha yönelmekten alıkoyan o görmüş olduğu o

bürhan, delil, vizyon ne idi acaba? Üçüncüsü ise bu olayı anlatan âyetlerin sonunda müjdelenen “o seçkin, ihlaslı ve samîmî kullarımızdandı ve onu koruduk ve onu kötülüğü emreden nefsin hilesinden, hurdasından, tuzaklarından kurtardık.” ifâdelerini nasıl anlamalıyız?

Ahi Feyzî Baba'nın mütebessim çehresi yerini tefekküre bıraktı. Mütenâsip ellerini dizlerine hamlederek hafifçe arkasına yaslandı. Ardından derin bir nefes alarak Adam ve Kalbi'ni nazargâhına alarak dedi ki:

- A' benim iki gözümün nûru cânım oğlum! Ne güzel söyledin. Evet, Hz. Yusuf'un Züleyha'ya yönelmesi onun doğasının gereği idi. Siz yeni kuşaklar nasıl diyorsunuz? Natura diyorsunuz değil mi? Evet, bu yöneliş, naturası gereğinceydi. Her varlığın doğası (*naturası*), onun duâsıdır derler. Zikr-i dâimidir yâni. İşte bu natura ile her varlık Hakk'ı bihakkın izhar eder.

Hem insan olarak bir insanı sevmenin neresi kötü? Bu beşerlik hâli bir doğa [*natura*] meselesi olarak esâsen beşer tecellisindeki nice ilâhî kodları, muştuları ve patikaları da açıyor önümüze. Şimdi bu konuda şöyle bir şey gönüle geldi: Nitekim, birçok sûfinin deyişini, hatıratını ve görüşünü bize istinsah ederek aktaran tabakat kitaplarında da bunu okumuştum sanırım. Bir bakış açısı meselesi aslında demek istediğim. Şöyle açıklayabilirim: *Mânâ-i Harf* ile varlık sahnesine bakmak, yönelmek. Veyâhut yekdiğeri ile *Mânâ-i İsmi* ile varlık âlemine bakmak.

Ne demek istiyoruz bu terkiplerle?

Şöyle: Değil mi ki, her varlık bir harftir ve *varlıka Mânâ-i Harf* ile bakmak, varlık perdesinde duraksayıp kalmak, yâni *varlık*'ın kendisine takılıp kalmaktır. *Mânâ-i İsim* ile bakmak

ise bu harflerin arkasındaki isimleri, esmâları, sıfatları görmeye bizi ulaştırır ki işte *tevhid* de tam olarak budur!

Hâsılı “*İkra*” diye emredilen de şudur ki ‘oku, topla, cem et, teyid et, tebliğ et, tefsir et’ zîra isimleri ve kelimeleri oluşturan harflerin cümle âleme saçılmış olan sıfatiyyeleri zâil ve eğretidir. Harfler, ses ve imge olarak bir isme, esmâya, kelâma ve ahkâma açıklık getirmek için bir araya gelmiş kesretin ta kendisidir. Bu itibarla mana-i harf ile bakan, yaratıkların/yaratılanların mertebesinde kalır, bu bir anlamda ontik ve maddî bir bakış açısidir. Bu mertebeden bakan kişi, her bir yaratılmış kendinden menkul, müttekâmil bir eril/dışil bilir. Bu apaçık maddî ve materyalist bir görüştür ki bizi önce deizme, sonra agnostisizme ve en sonunda da ateizme götürür.

Asıl olan, *mânâ-i isimle* bakmaktır: yâni *varlıkta* gömülü olan esmâyı (isimleri), zâtîyyeti, cevherine mütâallik olan âyân-ı sâbiteleri tespit ve temyiz ile tefsir ederek, böylece esmâ-i hüsnânın camî ve bileşik mebdei olan Vahidiyete ulaşmak, son tahlilde *Tevhid’e* erişmek ve muvahhid olmaktır. Dahası, bu *bütünleşiklikte* karar kılmak ve *varlık’a* ontolojik bakmaktır. İnsan olmaktır. Cân oğul! Mânâ-i harf ile bakan nisyan, unutkan bir hayvan olur; lâkin mana-i isimle bakan ise Hakk’ın *aynı* ve *aynısı* olan Hz. *İnsan* olur...!

Şimdi gelelim Hz. Yusuf kıssasına ve en baştaki soruna: Evet! Hz. Yusuf ilk başta Züleyha’yı bir harf gibi ayırık vadide ayırık bir kendinde(n) güzellik ve dışillik olarak algıladı. *Doğası*, onu bu konuda aceleci ve aşka düşücü davrandırdı. Burada Hz. Yusuf’un yersel bir insan olarak bu deneyimi yaşaması yâni bu izlekte bizlere örneklem bir rehber olması, dahası nefsin hîle-i hurdasından nasıl kurtulacağını bize öğretmesi, cümlemize âdeta ilâhî bir fırsat eğitimi veriyormuşçasına hâlini izhar etmesi, evvela bir rahmet olarak bir nebînin şahsında

insanın doğasının yüklü potansiyelleri hakkında bizlere açık bir tedrisat olarak verilmiştir.

Ne mutlu! Şükürler olsun!

Böylece Hz. Yusuf sâyesinde *Nefs-i Emmâre*'yi tanıdık ve bildik. Ondan *varlık*'a nasıl bakmamız gerektiğini öğrendik, eşyânın ve rüyâlarının tevilini, olayların reel-politiğini, sırların hermenötiğini ve varlık sahnesinde uyanıkken gördüğümüz perdeli ve işveli rüyanın aslî hal tercümesini dinlemiş ve içimize kalbetmiş olduk. Ne güzel bir Nebî! Sûreti de sûreti de bize hep güzeli ve güzelliği muştuluyor değil mi?

Evett! Onun sâyesinde Hz. Kur'an'ın diliyle *Nefs-i Emmâre*'nin dâima bencilce kendini düşündüğünü ve kötülüğü kendine celbettiğini ve bundan beslenerek hazlandığını idrak etmiş olduk. Yine onun nezdinde; bu son derece güçlü insan doğasını [temel içgüdüyü] keşfetmiş, temyiz etmiş, deneyimlemiş ve idrak etmiş bulunduk.

Dikkat edersen buradaki yöneliş, yönelen kişi bir nebî bile olsa mâzur görülmüş ve her kim olursa olsun insana dâima rahmet ve merhamet nazarıyla bakıldığında varlığının yüceldiğine; dahası, nefsî ahvâlin terbiye ve tesviye edilmesinin rahmânî kodlarının işbu Yusuf Sûresi'yle ve nezdindeki peygamber yaşantısıyla bize özümsetildiğine tanıklık etmiş oluyoruz.

Bu tespitimiz şöyle bir kenarda dursun.

Buradaki ikinci istasyon ise biraz önce ifâde ettiğim şükürden ziyâde tefekkür, tezekkür ve iyiliğin mânâ-i ismi ile tekrar hatırlanması ve insanın her bir dem kendini kınayarak oto-kritik etmesi, cüzî irâdesi ile çok güzel bir kadına mânâ-i harfi ile değil [kendinden menkul, kendisi güzel olarak değil] *mânâ-i ismi* ile [yaratılmış, güzellenmiş, sevme ve sevilme potansiyeli verilmiş] bakmanın; en başta kadınlar olmak üzere

tüm bu eşsiz güzelliklerin, biz erkeklerin arınması ve terakîsi için lütfedilmiş ilâhî âyetler olduğunun idrâkiyle güzele güzel bakmanın gerektiğini bu vesîleyle [*mine'l-aşk*'in eliyle] anlayabilmiş oluyoruz.

Sevgili oğlum! Unutma ki Hakk Tealâ hiçbir şeyde apaçık zâhir olmamıştır insanda olduğu kadar. Husûsen de kadınlarda! Onlara olan aşkımız yersel özler taşıyormuş gibi gözüксе de hakîkati itibâriyle her *aşk* gökseldir. Bakmasını bilen için her kadın bir âyettir. Kadınlar, Hakk'ın apaçık ve âlemlere Rahman ve Rahîm olarak ilâhî bir beyyinesidir.

Bak ilk defa sana söylüyorum, kadınlardan peygamber gelmemesinin nedeni de budur. Onlar Allah'ın eksiksiz mazhârıdır. Yâni ulûhiyetin ve zâtîyyetin. Erkekler ise eksik mazhar olarak velâyetin ve nübüvvetin mazharıdır. Nitekim erkeklerin savaşmaları, her şeyi yıkmaları, yapmaları da bundandır. Kadın ise kendinden kendine tecelli eden Hakk'ın mazhar-ı misâli olarak doğurgandır. Yaratandır. Ne kadar sırlasa da bak Hz. Mevlânâ da bir şiirinde ağzından kaçırmıştır bu sırrı! Ne demiş Ulu Hazret: "*Kadın, Hakk nûrudur; sevgili değil! Sanki yaratıcıdır (doğurgan), yaratılmış değil!*" (Mesnevî, 1/2437). yâni biz erkeklerin bir kadına âşık olması, bir nebînin Hakk'a ve hakîkate meftun olması ve ona kavuşmak için mi'râcâtta ve münâcaatta bulunması gibidir. Anla!

Ayrıca burada Hz. Yusuf'un oto-kritik yaparken kutlu mürşidi olan babasını düşleyerek, ona anlattığı rüyasını hatırına getirerek; düşüğü kuyuyu, zindânı, sonra nîmetlere gark edilerek başvezir [Başbakan] olmasını düşünerek ve tüm bunları ve özellikle babasının cemâlini râbitasına alarak doğası [nefsi] ile olan münazarasında bu içe bakışın hikmetiyle ve babasının kulağına taktığı altın küpeler gibi çok değerli

olan nasihatleriyle ve mürşit babasının vasiyetiyle bu cendereden çıkabilmiştir.

Doğrusu biz de; her birimiz bu peygamberî deneyimleri yaşamadan, bu cendereleri aşmadan asla bu mülkün sultânı olamayız ve Rahmân'a kavuşamayız. Ki senin de sorunda işâret ettiğin gibi bu cendereden çıkabilenler ancak bir gönülde olanlar, bir mürşide bağlananlar yâhut zamânında bir peygambere veya varisine yetişmiş olanlardır; enikonu onların riyâseti ve simyâ-i saâdet ile tüm nefis mertebelerini aşarak ilâhî yolda vuslata erip erginleşebilenlerdir.

Evet! Sözüünü ettiğin bu Kur'ânî kıssâya insânî ve irfânî bakımdan bu şekilde bakmak lazımdır.

Ancak şimdi gönlüme geldi ki ilâveten şu tasnifâtı ve te'vilâtı da seninle paylaşmak isterim senin a' cân oğul! Öyle ki Züleyha'nın sevgisi elbette ki aşktı. Hoş, Hz. Yusuf'un da bu aşka [Züleyhanın aşkına] denk bir kurbiyeti ve yönelişi yok değildi yâni ona karşı boş değildi. Bu bakımdan sorunla ilgili olarak özellikle aşkın derecâtı bakımından da bir izah yapmamız gerekir, değil mi?

Sevgili Oğlum! Bu izâhatı şöylece yapmak mümkündür: *Durak. Sunak. Burak.*

Hani aşk olur ya, takılıp kalırsın. İşte bu, terakkîde ve aşkta bir duraktır. İnsanı duraksatır. Tüketir. Bu aşk sâhibinin gözü, mâşuktan başka bir şey görmez olur. Maşûk durağında, çarnaçar bir vuslat olmaksızın işbu mertebede takılıp kalır. Bu mertebede hasta olur. Olunur! Kıskaç olur. Olunur! Evhamlı olur. Kuruntu ile kendisini yer bitirir ve dahası nefsî ve ruhî hastalıklarla solar gider; halk arasındaki deyişle “ince hastalık” a yakalanır; yâni üzüntüsünden ızdırıp ve kahır çeke çeke ölümüne sever, ölüm(ün)e gider.

Kimileyin ise bu duraklıktan usanmaz ve ayıkmaz olur da kendini vîrâne eder ve varlığını mâşukuna hibe ederek sunar. İşte bu mertebe *sunaktır*. Bu sunakla mecnûn olur! Artık onun aşkı öyle bir sunaktır ki âşık kurban olarak kendini sunar ve meczûp olur. Gerçeklikten kopar. Cezâi ehliyeti kalmaz. Değil mi ki aşk fesâdına düşmüş bir deli divâne olur.

Kimileyine ise aşk simyâger olur. Onu *İnsan-ı Kâmil* kılar. Bunun için aşk ona *Burak* olur. Aşk ona Cebrail olur. Onu mi'râcât ile münacâta vardırır ve böylece onu hakîkate ve sırlara mürâcaat ettirerek âlemin gözbebeği, Hakk'ın *aynı* ve aynı; kimini bir vâris-i nebî, kimisini âlemin hükümdârı ve halkın efendisi, kimini meleklerin secdesi, kezâ ademiyetin Âdem'i, Rahman'ın güzin bir halîfesi, sırların hikmet-i hâlidesi, hermesler hermesi, veliler velisi, hülâsa Cenâb-ı Hakk'ın dîdesi yapar. İşte bu aşk, öyle bir *buraktır* ki Cebrail gibi seni kanatlarına alır da sidre-i müntehâya vardırır. O *Cebraildir* ki o dahi orada bekleyerek kalır da öteye geçemez! Öteye varabilen yalnızca âşktır, âşıktır. Aşk seni öteye ve tâ O'na (Tao'ya) kavuşturur.

İşte, senin de işâret ettiğin gibi soruna cevâben yeniden konuya açıklık getirecek olursak Hz. Yusuf da aşkında, doğasının durağında takılıp kalmadı; kezâ aşkının sunağında meczup ve zelil de olmadı. O'nun aşkı onun burağı oldu ve onu Rahman'a kavuşturdu. Züleyha'yı da tabîi ki...

Vâkiâ, bu seyrâtın bâtınında hususî bir başka sır daha vardır ki bu sanctum sanctorum (*sırların sırrı*) Eski Ahit'te ve İncil-i Şerif'te bizzarûre setredilerek anlatılmıştır. O da şudur: Tekvin Kitabı (*Genesis*) bize Dünya Cenneti'nin merkezinde *Yaşam Ağacı* bulunduğunu ve orada ayrıca iyi ile kötünün Bilgi Ağacı'nın da olduğunu bildirmektedir. Doğrusu ilk insan çifti, işte bu ikinci ağacın [Bilgi Ağacı'nın] meyvesinden

men edilmişti. Çünkü birinci ağaç olan merkezdeki ağaç [Yaşam Ağacı] birleştirici bilginin ağacıdır ki bu bilgi araz veya fenomenleri Cevher’de yâhut Cevher’den geldikleri şekliyle algılar. Tevhid ağacıdır. Varlığı *Birler*. Tümler. Bütünler.

Yasak ağaç ise [İyi ve Kötünün Bilgi Ağacı] ayırıcı bilginin ağacıdır. Bu bilgi, arazları Cevherin dışında algılar ve böylece Cevheri unuttur/unutturur ki sanki arazlar bağımsız cevherlermiş gibi birliği ve dirliği bölümler, bölüntüler [yâni, varlığı ve bilgiyi kompartımanlaştırır]. Bu durum, pratikte tek Cevher’in [Tevhid’in] inkârıyla/örtülmesiyle aynı anlama gelir: İşte bu inkâr ve örtme, ilk insan çiftinin ilk günâhıdır.

İncil ve Kilise, hele ki Yahudi [Judaik] epistemoloji ve et-hika, kötülüğü her şeyden önce bedenin ihtiraslarında arayan irâdecî ve tövbecî bir perspektifle insanın düşüşünü cinsel hareketlerinde görme eğilimindedir. Hâlbuki gerçekte bu düşüşün [Cennet’ten düşmenin] nedeni pozitif, natural bir doğa yasasında olamaz. Bilâkis bu düşüşün nedenini lütufların İlahî Kaynak’tan kopuşunda; onları Tanrı’nın dışında yaşamakta, aramakta, bulmakta veyâhut tüm bunların şân ve şerefini yalnızca insana [nefse] atfetmekte aramalıyız. Dikkat et evlâdım. İnsan oyun kurucu değildir. Gâh oyuncudur gâh oyundur. Gâh O’dur.

Doğrusu Hz. Âdemle Hz. Havva’nın ilk günâhı, zâhirî ve bedensel bir hareketten ziyâde *kendilerini* İlahî Merkez’in dışına yerleştirip *bilme* ve *isteme* fiillerinde obje ve süjeyi hem birbirinden hem de *Cevher*’den ayırımsamakla husule gelmiş, yâni pratikte kendilerini Tanrı’dan ayırmakla [dışarılamakla] karakterize olarak *birlik*’i *ikilik* kılmakla temâyüz etmiştir.

Gönlüme öyle geliyor ki bu ontolojik ve arketipik ilâhî sahne, biz her âşık olunca her bir insan adedince mütemâdiyen başımıza geliyor ve kendini bize tekrar ediyor/ettiriyor.

İnsan-teki, âşık olduğunda kendini ayrıksı görüyor, sevdiğini de sanki dışarılı bir obje-süje imiş kabalığında dışlayıp mâbud-varlık ediniyor; dahası kendindeki özelliği ve âşık olduğu bu güzelliği kaynağından, cevherinden bağımsız; dâimi, kalıcı, kendinden menkul, kendine yeten imgelem olarak seviriyor; zamanla bu ayrıklaştırdığı imgeye bağlanıyor ve deyim yerindeyse neredeyse bunu yaşamının başat ilkesi, yâhut inancının ve varlığının öznesi (*mâbudu*) hâline getirebiliyor. Buraya dikkat!

Denilebilir ki mecazî aşkın vertigosu ve olgunlaşma istasyonu da işbu vetîre oluyor. Buradaki vetîrede *nefs*; kavuşmak, öpüşmek, sevişmek, koklaşmak, sarılmak, kendini bütünlemek, kendini çoğaltmak ve mâşukunda sükûna erip yekdiğer yarısı olan yâhut eksik parçası/tarafı olduğunu varsaydığı sevgiliyle ivedi birleşmek istiyor. Bu ivediliğe teşne olan haz, heves, tutku, şehvet, natura da bu konuda onu yersel bir ikiliğe ve kesretin biçimciliğine doğru çekiyor ve zavallı biz âşıkları sevdiğimiz kendi imgelemimize hapsediyor.

Ne ki burada, birbirini seven iki araz (iki âşık) el ele verip birlikte Cevherlerini bulmak için birbirlerine Cebrail olsalar, aşklarını ve nikâhlarını Kur'an kılsalar, edindikleri çocuklarını bu nikâhın sûreleri gibi kanıksasalar, âşıklar olarak birlikte biriktirdikleri anılarıyla nazil olan âyetler gibi yaşamlarını tenvir etseler, böylece aşkları onlara burak olsa, enikonu kendilerindeki ikiliği *bir* eyleseler, böylece *Cevher* hükmünde olan Rahman'a visâl etseler; birbirlerini ayrıksı, süje yahut nesne gibi değil de bütünleşik, misâl-i Rahman, emsâl-i Rahîm, enikonu Hakkel-yakiyn itminanı ile sevip sarmalasalar; dahası birbirlerinde ifnâ-i vücûd eyleyip varlıklarını ve aralarındaki aşkı Hz. Allah'a rücû ettirseler yâni arazî/arizî ve arzî varlıklarını Tevhid'e temlik etseler, cümle varlığın aşktan mürekkep

olduğunu bir bilseler; her şeyin bir olduğunu, Vahdet ve Ahâdiyetle cem olduğunu, işbu birlik yansımalarının gelip geçici olduğunu görseler; yaşam ve aşk hayâtı heyûlasındaki bu yansımaları dâimî ve kalıcı zannederek âlemde ikilik yaratmanın fitne-i fücûr kabilinden bir *düşüş* olduğunu bir anlasalar; öte yandan tüm bu taayyün ve tecellîlerin (*erillik* ve *dişilikin*) mahzâ *Sonsuz Birlik*, *Sonsuz İyilik* ve *Sonsuz Güzellik* olarak sâdece ve sâdece Hakk olduğunu müşâhede etmiş olsalar, cümleten bu duyuşa ve oluşa *Aşk* dediğimizi ihsâs-ı rey eyleseler, mahzâ *Aşk*'ın ve âşıkânın Hakk'tan özge olmadığını idrak ediverseler; işte o zaman bu ilâhî sırrı örtmemizin yâhut görmezlikten gelmemizin katî ve kadim bir *düşüş* (*düşme*) olduğunu dâim zinde bir tefekkürle temyiz edebilecekler ve son tahlilde sâdece ve sâdece aşkın (*yâni sevip-sevilmenin*) biricik ibâdet olduğunu anlayabilmiş olacaklardır.

Yâni cân-ı cengâver oğlum! Hepimiz beşeriz, şaşarız! Yüce dinimizin türlü türlü ibâdetleri var ve onları istemeden bâzen tehir ya da terk ettiğimiz olur! Ammâ ve lâkin sakın hâ bu sevme ve sevilme ibâdetini asla terk etme! Tehir etme! Şu dünyadan sevgiyi ve sevgiliyi söküp alın! Geriye ne kalır ki! İşte bu nedenledir ki âriflerin ibâdeti *aşktır*. Sevmek (*âşık olmak*) Hakk'ın farzı, sevilme ise (*mâşuk olmak*) sünnetidir. Anla!

Âh ne çok uzattım değil mi? İşte *aşkın* en güzel kıssalarından olan Yusuf Sûresi bize bunu söylemektedir cânım evlâdım...

A' benim güzel oğlum: Cânlar canısın! Cânansın! Nihânsın! Pinhânsın! Hamzavîyeden âşıkansın! İlâhî Sırdasın! Üveysî Sırdansın! Evlatsın! Hakansın! Tarîkimize nighbansın! Uşakîyyeden sultansın! Şazelîyyeden sâhib el-zamansın! Melamîyyeden seyrânsın! Arûsîyyeden bürhânsın!

Evet! Cân-ı güzün oğlum! Bu itibarla sana nutk-i şerîfim odur ki sen de aşkını bu töre ile yaşayasın! Gökte yaşayasın. Gönülde yaşayasın! Yerde(n) aramayasın! Hâzâ bu edebden sarf-ı nazar etmeyesin. Kendini, sevgini, sevdiğini *birleyesin*, sevdiğini bir âyetmiş gibi göresin, bakıp bakıp okuyasın. O sana varmadıkça sen âna, ona, zamana ve mekâna dokunmayasın! O kendini sevmeye bırakmadıkça sevdâ panayırına çerçiler gibi arastadan bir dükkân ve sergi açmayasın! Geceleri hep diri ve uyanık olasın ve cümle sevdiklerine dâima duâ-i niyâzda bulunasın!

Aşk bazarımızda fitne çıkarmayasın, çığırtkanlık yapmayasın! Sevdâ yolunda kimsenin âhını alıp kimseye de âh etmeyesin! Kendi kandilin yandıkça varsın ışkın ve aşkın seni yakıp tüketsin! Asla ahvâlinden müşteki olmayasın! Bizler gök soyluyuz evlâdım! Anka-i Simurg gibi yanar kül oluruz, sonra küllerimizden yeniden doğar, devrânımızı kutlar, evvel kül olsak da âhirimizde *gül* oluruz. Bir kadın ki sana kalbini ve tenini feda etmedikçe sen de kendi kalbini ve tenini gök töremizce misâlince Kâbe gibi dâim edeb örtüsünün altında tutasın ve kendini hasutların kem gözlerinden saklayasın.

Gün olur! Harman olur! Bakarsın ki bir gün Hz. Hacer Anamız gibi soylu bir kadın sana da çıkagelir, senin kalp Kâben benim mezarım olsun derse, işte o zaman o kutlu kadını gönülüne alasın ve Kâbe'ne (Kalbine) gömesin! Çoğu kimse bilmez ammâ bugün milyonların ziyâret ettiği Kâbe, Hz. Hacer Anamızın mezarıdır. Yanı başında da *Makam-ı İbrahim* durur.

İşte sır burada! Anla! Hz. İbrahim Halil Sultânımız eşi Sara ile evliyken kalp Kâbesini Hz. Hacer'e verdi. Onu kalbine gömdü. Ondandır nice kutlu peygamber oğullar geldi. Bunun üzerine Sara Sultan, Hz. Hacer'i sürgün ettirdi. Hz. İbrahim de oğlu Hz. İsmail ile birlikte kalp Kâbesine aldığı Hz.

Hacer'i de yanına alarak sevdâ çölünde hayat hicretine çıktı. Mekke'ye vardı. Oradan su bulup çıkardı. Tek göz bir ev inşâ etti. Kalbim burasıdır dedi. Orası Hakk'ın dâim evi ve tecellîgâhı idi. Kâbe idi. Burada her dem emindesiniz dedi. Böylece kalbini Mekke'de bırakıp tekrar Sara'ya (saraya) döndü.

Daha da söyletme bizi evlâdım! Bildin mi şimdi?

Evet! Hz. Yusuf'a nasbedilen bürhan ve derman işte buydu. Şimdi biz de sana emâneti verdik. Sen de benim Yusuf'um oldun! Kâbe'ne (kalbine) aldıklarına, gömdüklerine dikkat et. Unutma! Hacer'ini bulursan, Hacer'ül-Esved de (*Felsefe Taşı*) da senin olur! Gerçi bu yolda bulmak yok a' can! Bulunmak var!

Bulun!

Var git şimdi! Sen de Züleyha'nı bulasın. Göklerce bulunasın! Onu, Hz. Hacer misâli gönül Kâbe'ne sırlayasın! Onun koynundan ve rûhundan Mevlâ'nın ve Mevlânâ'nın beşâretini alasın. Yunusleyin dediği gibi sevip sevilesin, ikiliği *bir* eylesin! Dâim aşkınla Hayy olasın ve aşka sâdık kalasın. Âmin!

Unutma, yolun başında âşkınsındır.

Sonunda ise Aşkınsındır.

Aşk olasın can oğul!

Aşk olasın!

İllâ Aşk...

Âhh mine'l-Aşk...

Anka'nın Son Şarkısı

Çağrı,

Bir şarkı...

Anka-i Sungur'un tezenesinde bir güfte...

Varlık'ın şarkısı...

Var[lık] seni çağırıyor...!

Varoluşçuluğun dev düşünürü Heidegger'in Almanyada, Freiburg kentinin derin ormanlarında, uzun kış gecelerinde, ıssız ve yaban bir kulübede "Varlık ve Zaman" kitabını yazarken ardından koşturduğu tek hakikat, varlığın ta kendisiydi...! Aslı varlık ile ontolojik teması ve de *varlık*'ın birliğini aşk estetiğinde yakalamayı veya yaşamayı umut ediyordu. Nitekim bunu büyük ölçüde başardı da!

Bir bayram sabahı idi [2013] sanırım. Arefe günü âile meclisindeydik. Ama ben kimseciklere söylemeden Heidegger gibi kendimi dağlara, yaylalara, ıssız ormanlara çoktan atmıştım. Arkamdan yakın dostlarım âileme sordu: M. Hakan nerede?

Şöyle cevap vermişler:

- Hep söylerdi, inanmazdık. Ama bu sefer yaptı yapacağını. İnsanın az, Allah'ın çok olduğu dağlara ve yaylalara gideceğini söylerdi hep... Bilmiyoruz izini kaybettirdi. Dağlara

çıktı. Orada kaç gün kalır ne zaman döner gerçekten hiçbir fikrimiz yok.

Hocaların hocası, merhum psikiyatr Engin Geçtan, doğanın en eski dostumuz olduğunu söyler. Bu nedenle bir çimenlik bulunca veya bir koruya yaklaşıncı hemen onun serin ve çekici derinliğine girmek ve orada spontane bir şekilde ayakkabılarımızı çıkararak biraz dinlenmek istediğimizi belirtir. Âdeta kuş dilini konuşarak bu çok eski dostumuzla biraz baş başa kalmak isteriz, değil mi? O eski dost ki; aslî dosttan, Varlık'tan, yâni Hakk'tan bize her bahar yeniden ve ısrarla çiçekler dolusu sevdâ mektupları gönderir durur...

Mânevîyâtın patikalarında rûhun izini süren Jung, yapmış olduğu kıtalar arası gezilerin birisinde kendisine anlatılan şöyle bir hikâyeden söz eder:

Bilge Sûfî üstâdına gidip Hakk'ın ne olduğunu soran öğrencinin hikâyesini biliyor musun? Bu soruya muhatap olan bir mürşid, öğrencisine “O her şeydir.” diye karşılık vermiş. Öğrenci yine ısrarla sormuş.

- Timur'un filleri de mi?

Bilge Sûfî cevap vermiş:

- Evet! Sen de Timur'un filleri de Hakk'tır.

Aldığı bu cevaptan tatmin olan öğrenci eve dönerken yolda Timur'un filleriyle karşılaşmış. Ama fillerin yolundan çekilmemiş. Hepsi ve her şey Hakk olduğuna göre fillerin onu tanıyacağını düşünmüş. Fillerin sürücüleri bağırarak ona yoldan çekilmesini söylemişler. Ama öğrenci inatla yoldan çekilmemiş. Sonunda korkulan olmuş bir fil ona boynuz atmış, diğer

bir fil de onu hortumuyla kavrayıp fırlatmış. Öğrenci her tarafı yara bere içinde tekrar Bilge Sûfî'ye gitmiş ve haykırmış:

- Bana, benim de fillerin de Hakk olduğunu söylemişsiniz. Ama bakın bana ne yaptılar. Beni ne hâle getirdiler!

Bilge Sûfî büyük bir olgunlukla ve sükûnetle öğrencisini dinledikten sonra, öğrencisine fil sürücülerinin o sırada ne yaptıklarını sormuş. Öğrenci:

- Bana yoldan çekil, diye bağıırıyordular, demiş.

Bunun üzerine Bilge Sûfî cevap vermiş:

- Onları dinlemeliydin. Çünkü fillerin sürücülerı de Hakk'tır.

Bu sûfî hikâyesinde olduğu gibi bizi kuşatan verili ve serili olan âlemleri Hakk'ın türlü türlü kostümlerini giymiş hakikatleri olduğunu bilmedikçe yaşam bize biteviye anksiyete ve tedirginlik verecektir.

Kuralımız oldukça basittir. Biz asla yalnız değiliz. Hiç olmadık da! O varsa -ki var- o zaman sorun yok.

Mesele, sâdece görmek ve de inanmaktır. Hepsi bu!

Bir balığa 'su' nedir, ne menem şeydir diye sormuşlar. O da:

- O'ndan gayri ne var ki sana ne olduğunu, nasıl anlatayım. Her yer, her şey O'nunla dolu. O'nu sana ne ile karşılaştırıp anlatabilirim ki? O her şey! O hayat! O soluduğumuz şey! Biz, O'nun varlığında yüzüyoruz sâdece. O'nun varlığında hattayız. O'nun varlığında bir nokta gibiyiz. Her birimiz sâdece bir noktayız! Bu sonsuz noktalar ise bir büyük bir tabloyu meydana getiriyor. Bu tabloyu ise yalnızca O görebiliyor, bir de O'nun gerçek dostları.

Bana O'nun ne olduğunu sorma. Ne olmadığını sor. O'nun olmadığı şey: *Hiçlik*'tir. O'dan gayri her şey 'Hiç'tir...! O ise varlık, hayat, emek, neşe, aşk, sanat, etik ve estetikdir.

Jean-Paul Sartre, insan(lık) ormanında kaybolmuşken büyük bir rûhsal bulantı yaşar. Yaslanabileceği bir hakikat arar. Ciltlerce dolu dolu eserler kaleme alır ve rûhsal bulantısını gidermek için “Varlık” a serenatlar yapar. Bir nebze de olsa aşkına karşılık bulmak ve bu ıssız insan ormanında tutunmak için hayâtı boyunca hep Varlık’ı arar. Evet! Sâdece O’nu arar!

Søren Kierkegaard ise ‘Varoluşsal Yalnızlıkla’ boğuşur durur. Korku ve Titreme’yi tâ özünden örselenerek yaşar. Buhranlar geçirir. Varlığının, aşkın ve asıl bir Varlık’ın eşsiz bir yansıması olduğunu tecrübe edemeden sürekli bu ‘korku ve titreme’ ile yaşamın kıyısında dolanır durur...

Tolstoy büyük bir içsel buhran geçirir. İntihar etmeyi bile düşünür. Boşluk hissi ve anlamsızlık sarmalı rûhunu ve kalbini durmadan zehirler. Bir zaman sonra Varlıkla hemâhenk olunca daha doğrusu Hakk ile hemdem olunca yavaş yavaş şifâ bulur ve insanlık tarihinin ruh haritasını çıkarabilecek o destansı eserlerini kaleme alarak bizlere hediye eder. Artık bundan sonra Varlık bir ‘Yazar’, kendisi de sâdece bir kalem olmuştur.

Einstein, Varlık’tan veya Tanrı’dan o kadar emindir ki “Tanrı zar atmaz” sözüyle onun eşsiz kudretine tanıklık eder ve O’nun kusursuz senfonisinin tadını çıkarır. Zaman zaman duvarları da siyah renkte olan karanlık odasına girer ve orada oturarak saatlerce düşünür. Bir zaman sonra arınmış birisi olarak tekrar odasından çıkar işlerinin başına döner. İşte bu onun Varlıkla buluşmasıdır.

Yunus, “Ballar balını buldum. Kovanım yağma olsun” diyerek dünya nîmetlerinin eğretiliğine dikkat çeker. O’nu bulmanın, O’nda yeniden doğmanın, O’na kavuşmanın asıl ve sonsuz bir mutluluk olduğunu dizelerinde terennüm eder.

Muhyiddîn Arabî, Hakk’ın bizimle meşk ettiğini, bizimle flört edencesine durmadan bize mektuplar, aşknâmeler, rehberler, ozanlar, sanatçılar, mevsimler, çiçekler, meyveler, sebzeler ve binlerce nîmetler gönderdiğini ve her bir nîmet ile bize âdeta göz kırparak işve yaptığını söyler. Arabî’ye göre Hakk bu binlerce mektubunda bize sâdece şunu yazmıştır:

- Ey sevgili! Ey parçam! Ey özümden özümle özümü kardiğim insan! Seni o kadar seviyorum ki... Beni duy. Bu aşkıma kayıtsız kalma. Sen benim biriciğimsin! Sanki sen, sen değil, inan ki bensin!

Feuerbach, bu dünyaya öylesine fırlatılıp atılmadığımızı, eşsiz sanat eserleriyle ve nice güzelliklerle dolu gezegenimizin ev sâhibinin asil konuğu olarak bizlerin de bunu farketmesi gerektiğini ve sonuç olarak insanların özlerindeki bu şükran duygusunu asla ve asla kaybetmemeleri gerektiğini ifâde eder.

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed, “Üzülmeyin. İnanın! Mahzun olmayın. Başboş olmadığınıza, boşu boşuna yaratılmadığınıza, tek ve benzeri olmayan Hakk tarafından yaratıldığınıza ve O’nun âlemlerdeki asil temsilcisi ve halîfesi olduğunuza inanın. İnanıyorsanız en üstünsünüz. O’na kalpten inananlar için hüznün ve korku yoktur. Onlar Hakk’tan râzı oldukları gibi Hakk da onlardan râzı olur. Hakk onlara ‘Ey

Dost' diye nidâ ederek, onları huzûruna alır ve bir tek onlara yüzünü gösterir." demektedir.

Hız. Mevlânâ ise "Biz aşkı O'ndan öğrendik. Önce O'nun âşıklarına âşık olduk. Doymadık O'na... Doyamadık... Ondan sonra, O'na âşık olduk da o zaman hamdık, piştik, yandık..." demektedir.

Hız. Ali, "O'nun aşkı tüm varlığımı öyle kapladı ki artık ne O'nun yakınındayım ne de O'nun uzağındayım. Tam olarak O'nun gönlünde, yâni merkezdeyim. Yüz yüze gelsek, îmanımın artacağı bir giz kalmadı artık aramızda." diyerek ontolojik huzûrunu ve vuslat saâdetini bizimle paylaşmaktadır.

Hallâc-ı Mansûr, "Artık biliyorum. Sâdece ben, O'nun hakîkati değîlmişim, O da benim hakîkatimmiş. İşte bizi ayıran kader, artık bu hakîkati daha fazla perdeleyemedi. Sonunda, hiçbir yay attığı okun menziline varamadığı gibi benim bedenim de burada kaldı, ama rûhumu bir ok gibi ona doğru fırlatıp attı. Böylece Zâtına öylece saplanıp kaldım. Artık berâberiz." diyerek aşkın büyüleyici bir burcundan bizi haberdar etmektedir.

Hacı Bayram-ı Velî, "Bayram olsun... Bayram olsun... Yâr ile bayram etti bu gönlüm" diyerek ölmeden önce Rahmân'a kavuşmanın sevincini bizimle paylaşmakta; aşkın tüm peygamberlerin, meleklerin, galaksilerin, canlı cansız tüm varlığın ortak ibâdeti olduğunu bizlere bir müjde olarak vermektedir.

İnsanlık tarihinin bu asil rûhlarının görüşlerini burada sayfalarca yazmak pekâlâ mümkündür. Çünkü yazan, yazdıran ve yazılan rûhumuz sonsuzdur. Hakkında yazılan Hakk da sonsuz... Hâl böyle olunca yazılabilecek olan betimler de pekâlâ sonsuz olacaktır.

Gerçi, tam da şimdi şöyle sorabilirsiniz?

Hatta sizi duyuyor gibiyim:

“İyi de bu mini potpuriden ne anlamalıyız? Yazar olarak bu konuda sizin düşünceniz nedir?”

Cevap: Size burada kendimce hayâtın sırrını vermek istiyorum.

Şöyle ki; Zâhiren Kaderiyyeci (Kaderi salt olarak kendi seçimlerimizle biz oluştururuz görüşü) olun!

Bâtinen ise Cebriyyeci (Bizler kaderin önünde rüzgâra kapılıp giden kuru yaprak gibiyiz. Herhangi bir irâdemiz yok!) görüşünde olun...!

Bu ikisi arasındaki izlekte, duâ ve iyi dilek temennilerinizi ise asla eksik etmeyin.

Yâni; olgular ve olaylar zuhredene kadar Kaderiyyeci olarak irâdenizi ve potansiyeliniz ortaya koyun, ısrar edin, elinizden geleni yapın ve duâ edin. Kaderiniz elinizdeymiş gibi hareket edin! Asla mücadeleden sarf-ı nazar etmeyin...!

Ancak; olgular ve olaylar olup bittikten (sonuçlandıktan) sonra ise tüm yaşananlardaki hikmet ve hayrı idrak edecek bir nazar ile dahası, Cebriyyeci bir mantık ile bakın ve asla olanlara takılmayın... Hayırlısı buymuş, deyip geçin. Alınacak bir ders varsa alın. Sonra tekrar önünüze bakın ve yolunuza koyulun. Çünkü o ‘Kader’, artık ‘Kazâ’ olmuştur ve son tahlilde hem Cüzzi hem de Külli irâdenin bir mazharı olarak levh-i

mahfuzdaki aslına böylece rücû etmiş ve ilm-i ilâhîdeki mukadder sonucuna çoktan varmıştır bile...

Yâni inancı merkeze çeken ve varoluşsal bir farkındalıkla ‘kader’ ve ‘kazâ’ arasındaki cüz-i irâdenizin sorumluluğunu üstlenin! Unutmayın...! Sıfır anksiyete.... O varsa *-ki var-* o zaman sorun yok!

Kaderinizin kokpitinde olun! Zorunlu iniş yaptığınızda tekrar uçun ve havalanın! Asla vazgeçip, O’ndan umudunuzu kesip, kırgın ve kızgın bir şekilde uçağınızı yere çakmayın. Sevdikleriniz, sağlığınız ve âileniz ise bu uçaktaki yolcularınız. Onları üzecek veya perişan edecek türbülanslara savrulmayın.

Şems-i Tebrîzî’nin dediği gibi: Olduğu kadar, olmadığı kader. Kader, hayâtımızın önceden çizilmiş olması demek değildir. Bu sebepten, “ne yapalım, kaderimiz böyle” deyip boyun bükmek cehâlet göstergesidir. Kader, yolun tamâmını değil, sâdece yol ayrımlarını verir. Güzergâh bellidir ama tüm dönemeç ve sapaklar, seçimler yolcuya âittir. Öyleyse ne hayâtının hâkimisin ne de hayat karşısında çâresizsin. İdrak, temkin ve temyiz ehli ol!

Hayâta, samîmîyetle, inançla, sabırla, çalışkanlıkla ve aşkla tutun!

Başlı başına bir dünyadır Aşk! Seven de O’dur, sevilen de! Unutma! Yalnızca “O” vardır, bir de “Aşk”. Gerisi dedikodudan ibarettir!

Ancak böylelikle savrulduğumuz bu saçaklı mantık der-yâsında ya da bu kuantum çorbasında kaybolmaktan kurtulabiliriz ve O’na kavuşabiliriz...

Bu şekilde iç dünyanızda bir anlam çatısı kurun!

Unutmayın! Sıfır anksiyete... Sıfır depresyon...

Size tam garanti veriyorum...

Çünkü dev şairimiz ve gönül burcumuz Fuzulî'nin dediği gibi "Aşk'tır her ne var ise âlemde... Gerisi teferruattır ve kuru bir dedikodudan ibârettir."

Hâsılı aşk, herkesin yaşamına bir vesîleyle misâfir olur, gönül evinin sâhibi olarak kendisine hizmet ettirir ve töresi gereği de tokadını vurup sırra kadem basarak geçip gider.

Elimizde aşkın lezzetinden ve hikâyesinden başka bir şey kalmamış gibi görünse de aslında aşk, tarih boyunca bize destansı bir hazîne bırakıp gitmiştir... O hazîne, kendini bilmektir. Kemâlât yoluna revân olmak, aşkın peşinden yürüyerek ve onun patikalarını tâkip ederek aşkın menziline varmaktır.

Pekâla! Aşkın menzili nedir?

Hakk'tır!

Aşksız geçen bir ömür beyhûde yaşanmıştır.

Acaba ilâhî aşk peşinde mi koşmalıyım, yoksa dünyevî, millî ve anânevî ya da cismanî aşk mı olsun benimkisi diye de kendinize sormayın! Çünkü ayrımlar, insanı yeni ayrımlara götürür. Dahası, konu aşk olduktan sonra enikonu tüm yollar zaten halktan *Hakk'a* varır..

Kaldı ki Aşk'ın hiçbir sıfat ve tamlamaya da ihtiyâcı yoktur. Başlı başına bir dünyadır Aşk! Seven de O'dur, sevilen de! Unutma! Yalnızca "O" vardır, bir de "Aşk". Gerisi ise sâ-dece laf-ı güzâftır!

Niyâzım o ki işbu erkân ile derhal gönül dünyanızda bir anlam çatısı kurun!

Bir zaman âşık olun... Sonra da *aşk* olun....

Sakin! Sakın nutmayın!

Anka-i Simurg [Hakk] aldığınız her nefeste sizi Aşk'a çağıyor.

Sana son şarkısını Hz. Kur'an'la okudu ya, O'nu dinle-
meni istiyor.

Mesele O'nu duymak, görmek, inanmak.

Sonra da Anka'nın [*Hakk*'ın] kapısını aralayabilmek için
yanmak, pişmek, kül olmak ve *varlık ormanına* savrulmak...

Öylece sırat-ı kül köprüsünden geçip bir gonca-i gül ol-
mak...

Muhammedî olmak...

Ehl-i Beyt'ine Döldül olmak...

Sırrına kamber olmak...

Didesine Selmân olmak...

Hakk'ta olmak...

Hakk'tan olmak...

'*Nokta-i Bâ*' olmak yâni...

Nokta!

...

..

.